VISIT…

LANZAROTE
Caliente.com

SHEKoNe 69

AMSTERDAMGRAFFITI
THE BATTLE OF WATERLOO

25 JAAR GRAFFITI HISTORIE OP HET WATERLOOPLEIN/MR. VISSERPLEIN

(1978-2003)

BAT FOKE BY THE USA
SLIM JIM
USA
SHOE

AMSTERDAMGRAFFITI
THE BATTLE OF WATERLOO

25 JAAR GRAFFITI HISTORIE OP HET WATERLOOPLEIN/MR. VISSERPLEIN

Remko Koopman • Hein Sonnemans • Marcel van Tiggelen

DAM
ROKIN
DE MUNT
9
14
REMBRANDTPLEIN
Wethouder Van der Vlis over labyrinth Mr Visserplein
‚Mensen laten zich niet
onder de grond stoppen
MR. VISSERPLEIN | 1970

Dit boek draagt een zuiver informatief karakter en heeft slechts tot doel een tijdsbeeld te geven van een fenomeen. De auteurs stellen zich niet verantwoordelijk voor de inhoud en of strekking van het getoonde en hebben geenszins de bedoeling personen aan te zetten tot het plegen van strafbare feiten. De auteurs en de uitgever kunnen niet aansprakelijk gesteld worden of ter verantwoording worden geroepen voor daden en uitspraken van derden beschreven en gedaan in dit boek.

De fotokwaliteit kan soms te wensen over laten. De auteurs hebben tijdens de selectieprocedure van het beeldmateriaal gezocht naar foto's die zo goed mogelijk de historie van graffiti op en rond het Waterlooplein/ Mr. Visserplein zouden illustreren. De kwaliteit van de foto is in sommige gevallen ondergeschikt geacht aan de historische waarde ervan.

© 2004, Stadsuitgeverij Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN 90 5366 101 8

Stadsuitgeverij Amsterdam

MR. VISSERPLEIN
CENTRUM
MR. DR. L.E. VISSER (1871-1942)
RAADSHEER EN PRESIDENT HOGE RAAD DER NEDERLANDEN.
VERDEDIGDE DE BELANGEN VAN DE JOODSE BEVOLKING
TIJDENS DE DUITSE BEZETTING.
WATERLOOPLEIN / MR. VISSERPLEIN
waterlooplein!
MUIDERSTRAAT
PLANTAGE MIDDENLAAN
rgangen van het Jo
rplein zijn sinds en
tijd met hekken afgesloten. De
ruimte onder het plein is, als alle
donkere tunneltjes en onderdoor

INHOUDSOPGAVE

WATERLOOPLEIN / MR. VISSERPLEIN - INTRODUCTIE 4
PUNKTIJD 1978-1982 - LEVE DE REBELLIE! 12
- CAT22 13
- HUGO 'AMARILLO' KAAGMAN 19
PIONIERSTIJD 1983-1984 - OPKOMST VAN DE EERSTE PIECES 24
- AGAIN 25
- SHOE (DEEL 1) 34
OLD SCHOOL 1985-1989 - EEN VOLWASSEN SUBCULTUUR 44
- HIGH & PENGO 56
- SERCH 79
BERUCHT WATERLOOPLEIN - BEROVING EN CROSS-OUT OORLOGEN 84
PERIODE 1990-1995 - STEEN OF STAAL? 90
- ZEDZ & DAYS 94
- SHOE (DEEL 2) 108
METROSTATION WATERLOOPLEIN - UNDERGROUND RESISTANCE 112
- ZAP 116
- OWIE 122
PERIODE 1996-2002 - OVERSCHILDEREN IS ZINLOOS! 134
- HENK 'HENXS' KRAMER 130
- SUEZ & CRASH2 140
TUNFUN 2003 - HET BEGIN VAN HET EINDE? 150
- YALT & DELTA 155
- *PICTURE CREDITS* 158

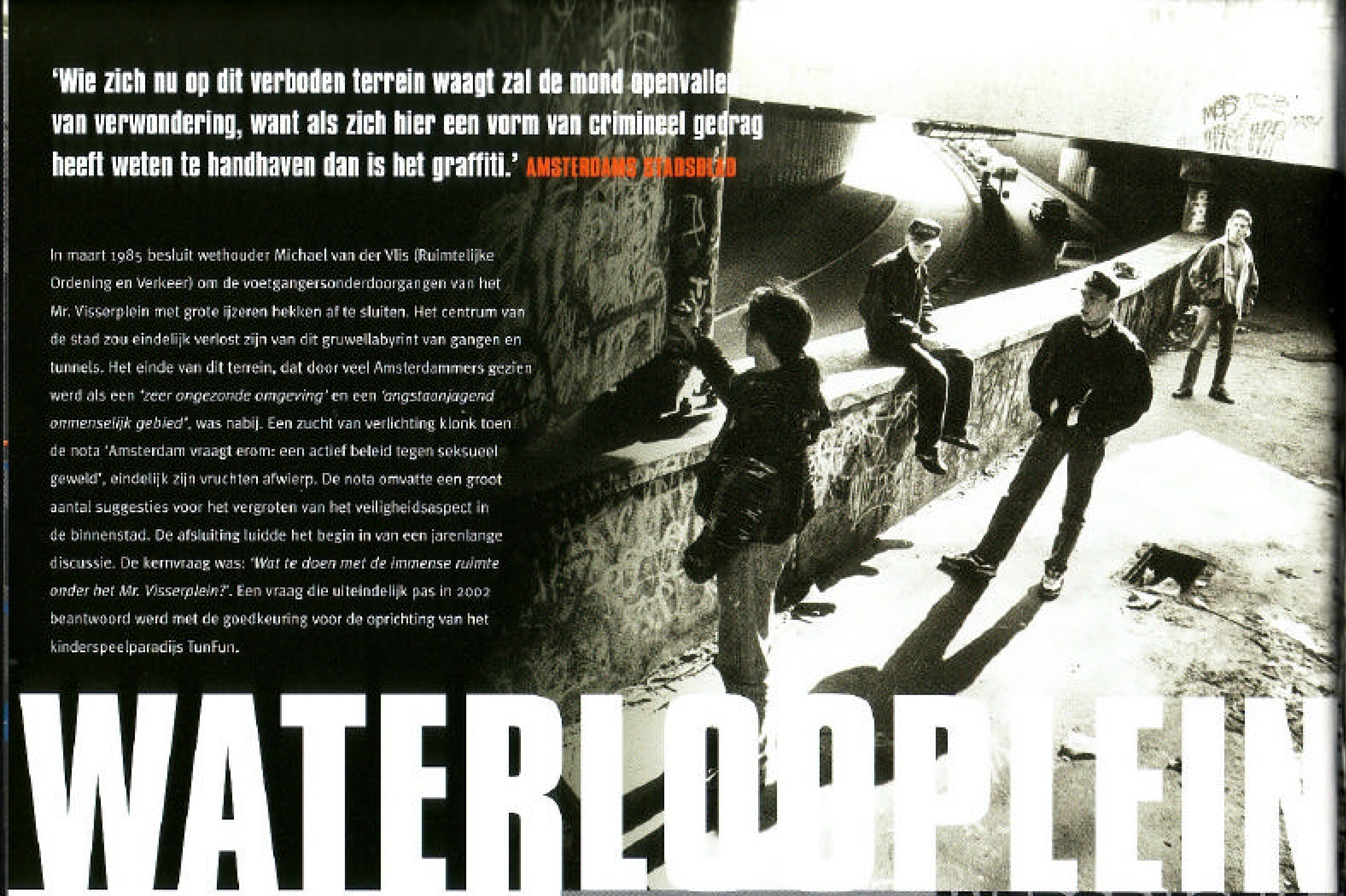

'Wie zich nu op dit verboden terrein waagt zal de mond openvallen van verwondering, want als zich hier een vorm van crimineel gedrag heeft weten te handhaven dan is het graffiti.' AMSTERDAMS STADSBLAD

In maart 1985 besluit wethouder Michael van der Vlis (Ruimtelijke Ordening en Verkeer) om de voetgangersonderdoorgangen van het Mr. Visserplein met grote ijzeren hekken af te sluiten. Het centrum van de stad zou eindelijk verlost zijn van dit gruwellabyrint van gangen en tunnels. Het einde van dit terrein, dat door veel Amsterdammers gezien werd als een *'zeer ongezonde omgeving'* en een *'angstaanjagend onmenselijk gebied'*, was nabij. Een zucht van verlichting klonk toen de nota 'Amsterdam vraagt erom: een actief beleid tegen seksueel geweld', eindelijk zijn vruchten afwierp. De nota omvatte een groot aantal suggesties voor het vergroten van het veiligheidsaspect in de binnenstad. De afsluiting luidde het begin in van een jarenlange discussie. De kernvraag was: *'Wat te doen met de immense ruimte onder het Mr. Visserplein?'*. Een vraag die uiteindelijk pas in 2002 beantwoord werd met de goedkeuring voor de oprichting van het kinderspeelparadijs TunFun.

WATERLOOPLEIN

INTRODUCTIE

De tussenliggende 17 jaar werd het plein blootgesteld aan de elementen van het stadsklimaat. De tunnels van het plein veranderden in een verzamelplaats voor losgeslagen jongeren, zwervers en junks. Het surrealistische gebied werd door veel daklozen gezien als gratis overnachtingsplek. Een 0-sterren hotel met steeds wisselend graffitibehang. Graffiti deed rond 1978 zijn intrede op het plein. Voornamelijk aangebracht door aan de punkscene gerelateerde grafische 'kunstenaars'. De punkbeweging gaf de maatschappij, die zich volgens hen kenmerkte door desinteresse en werkeloosheid, een veeg uit de pan. Maatschappijkritische ►

| **LAZER** | 2002 |

| RH BY **RHYME** | 1986 |

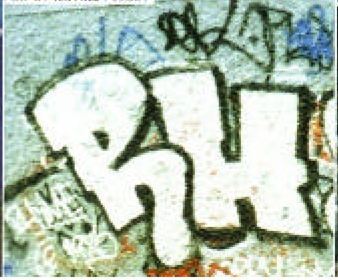

| **ZAR** | 1984 |

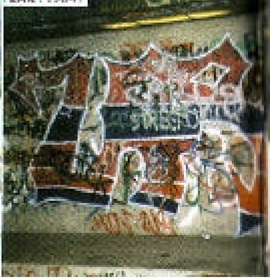

In March 1985, alderman Michael van der Vlis (Town Planning and Traffic) decided to close down the pedestrian underpasses beneath the Mr. Visserplein using huge iron gates. Amsterdam's city center would finally be saved from this terrifying labyrinth of corridors and tunnels. The end was near for this part of town, which many people from Amsterdam labeled as *'an extremely unhealthy environment'* and *'a terrifyingly inhuman area'*. A sigh of relief was heard when the bill 'Amsterdam asks for it: an active policy against sexual violence' finally paid off. This bill contained a large amount of suggestions to increase the security in the city center. The closing of the underpasses meant the start of a discussion that continued for years and years. The main point of discussion was: *'What to do with the immense space underneath the Mr. Visserplein?'* The question eventually got an answer in 2002 with the establishment of the play paradise for children called TunFun.

During those 17 years the square was exposed to the elements of the city climate. The tiled underground tunnels turned into a meeting place for street punks, homeless people and junkies. After the closing, the homeless saw this surrealistic area as free lodging, a zero-star hotel with ever changing graffiti wallpaper. Around 1978 the first graffiti started to appear on the walls of the square. This graffiti was mainly written by kids that were related to the punk scene. The society, which was mainly characterized by unemployment and selfishness, got a kick in the ass by ➤

| **RHYME BOMBING** | 1985 |

| **AGAIN** | 1987 |

MR. VISSERPLEIN

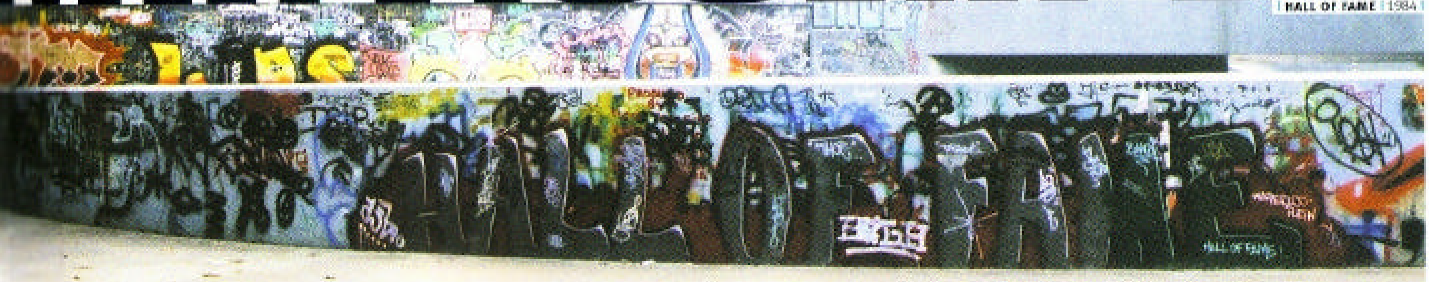

| **HALL OF FAME** | 1984 |

slogans en kreten, vergezeld door een pseudoniem, verschenen op de muren. Onder het motto *'de één z'n dood, is de ander z'n brood'*, veranderde het Mr. Visserplein gestaag in een vrijplaats voor stadsgrafici. Een subcultuur met eigen leefregels en een eigen verschijningsvorm was geboren. Punkgraffiti, later overgenomen door de uit New York overgewaaide hiphop-georiënteerde vorm, had zijn voedingsbodem gevonden. De angstaanjagende uitstraling van het tunnelcomplex samen met de riskante ligging temidden van een druk verkeersplein zorgde ervoor dat 'normale' mensen zich niet meer op het plein waagden. Juist deze aspecten waren aantrekkelijk voor graffitischrijvers. *'Wie zich nu op dit verboden terrein waagt zal de mond openvallen van verwondering, want als zich hier een vorm van crimineel gedrag heeft weten te handhaven dan is het graffiti.' (Amsterdams Stadsblad 1986)*

Begin 2003 is er een eind gekomen aan Amsterdams meest historische en beruchte trekpleister voor graffitikunstenaars. 25 jaar lang was deze plek hèt symbool voor de Nederlandse graffiticultuur. Het volgende citaat afkomstig uit het Amsterdams Stadsblad onderstreepte al in 1986 het bestaansrecht van dit boek: *'Nu is de put afgesloten, de toegangen zijn dichtgemetseld, alleen graffitiboys weten zich een weg te verschaffen in deze catacomben van Amsterdam, om muurschildering na muurschildering te maken. Daarom alleen moeten ze niet dichtgestort worden, maar stevig dichtgemetseld. Aan het nageslacht de eer om ze te gaan koesteren als de Romeinse thermen naast de Keulse kathedraal met z'n kleurige mozaiek'.* ■

the punk movement. Poems and slogans criticizing society, signed with a pseudonym, dominated the walls. With the motto *'One man's breath is another man's death'* the Mr. Visserplein gradually changed into a refuge for graphic 'artists', and slowly a subculture with its own rules and expressions was born. Punkgraffiti; later completely taken over by the Hiphop based New York variation had found a good place to grow. The terrifying radiation of the tunnel complex and the risky location in the middle of a busy traffic roundabout were why most 'regular' people avoided the place as much as possible. This ultimately worked like a magnet to attract even more graffiti writers. *'Now, whoever dares to go* ➤

INTRODUCTION

| **GET** | 1989 |

| **SEAN** PAINTING A 5 MIN. PIECE | 1986 |

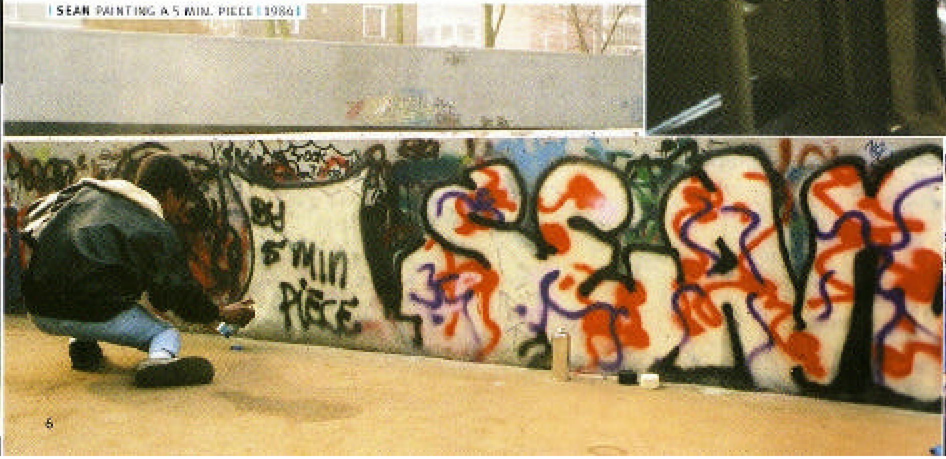

| CARTOON BY **YAT** | 1986 |

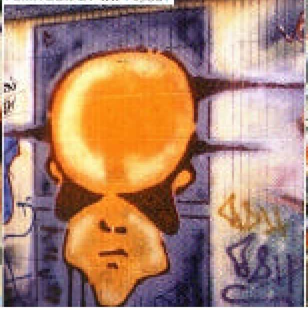

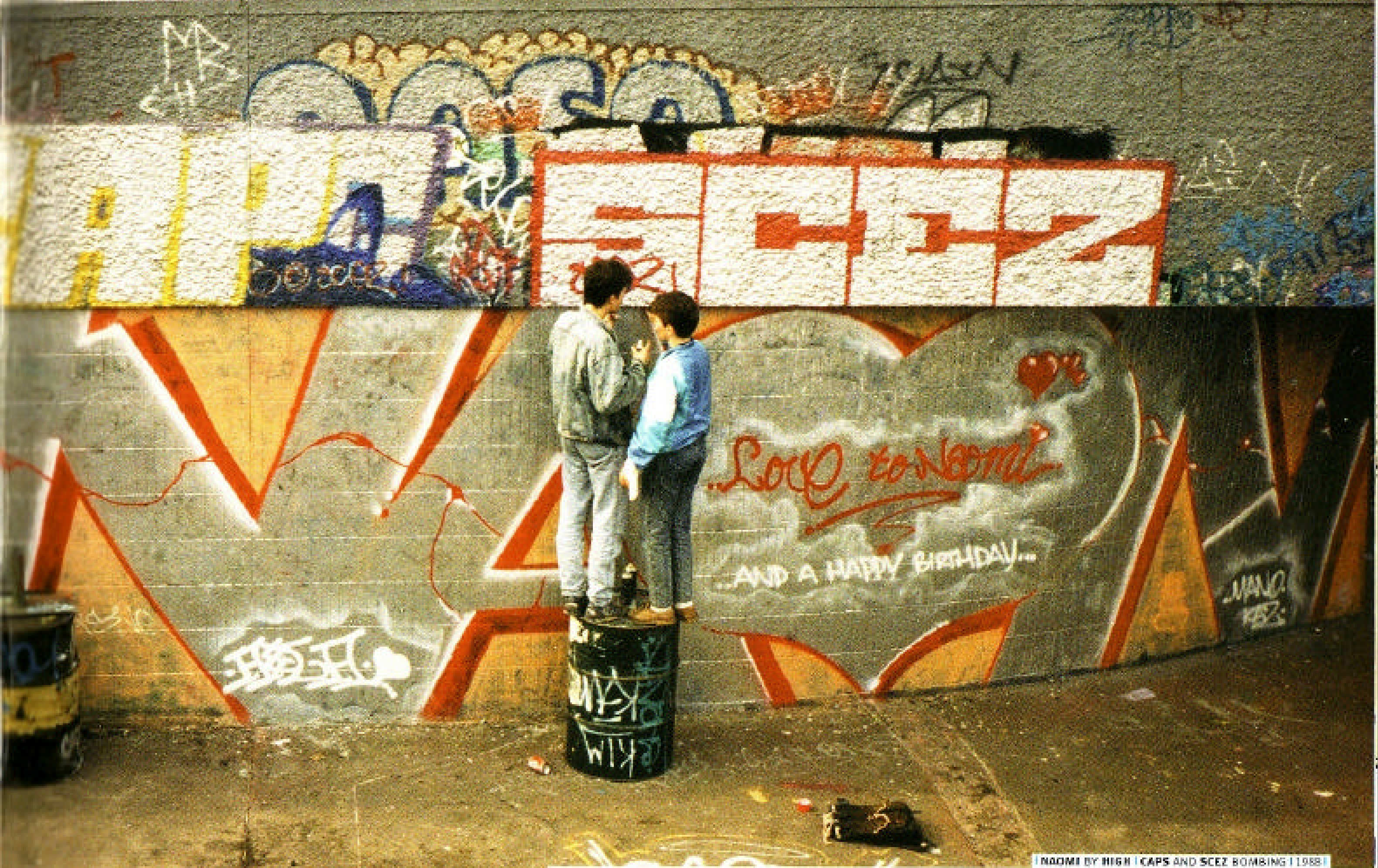

| **NAOMI** BY **HIGH** | **CAPS** AND **SCEZ** BOMBING | 1988 |

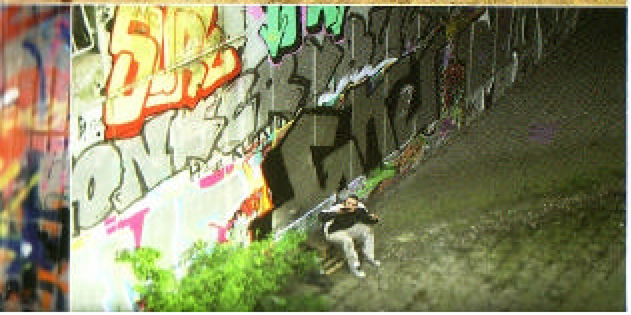

into this forbidden area will be astonished, because if any form of criminal behavior has managed to survive it is graffiti". (Amsterdam's Stadsblad 1986)

In the beginning of 2003, an end came to the existence of Amsterdam's most historic and infamous attraction for graffiti adventurers. For 25 years this place was the symbol of Dutch graffiti culture. The magazine called Amsterdam's Stadsblad described the rationale of this book in 1986 as follows: *'Now the space has been closed, the entrances have been sealed off, and only the graffiti boys know how to get into these catacombs of Amsterdam, to make wall painting after wall painting. That's why they should not be filled up with cement, but well closed with bricks. The offspring has the honor to treasure them like the Roman thermals next to the Cologne cathedral with its colorful mosaic".* ■

DE BLUNDER VAN

HET MR. VISSERPLEIN

In 1967 werd een begin gemaakt met de aanleg van de auto-onderdoorgang op het Jonas Daniël Meijerplein, als onderdeel van de IJ-tunneltraverse Valkenburgerstraat-Weesperstraat. Hiermee werd het startschot gegeven voor de bouw van een gigantisch verkeersplein op het knooppunt van vijf belangrijke wegen. Het toekomstige Mr. Visserplein zou noodzakelijk zijn om autoverkeer uit en naar de IJ-tunnel en het overige, met name voetgangersverkeer, in juiste banen te leiden. De verschillende verkeersstromen zouden gescheiden worden. Hierdoor zouden voetgangers, het openbaar vervoer en automobilisten niet langer hinder van elkaar ondervinden. Het plan om het verkeersplein in drie etages te verdelen, een bovengronds verkeersplein, een dieper gelegen voetgangerstunnelcomplex en daaronder een autotunnel, werd ontwikkeld onder leiding van directeur De Gier door de sector Stadsontwikkeling. De constructie werd in de volksmond dan ook al snel de 'Gierput' genoemd.

'Dit ambitieuze plan paste in de jaren van de wederopbouw. Het tijdens de oorlog gebombardeerde Rotterdam werd in die tijd ingrijpend vernieuwd en maakte een grote economische bloei door. Amsterdam dreigde een achtergebleven openluchtmuseum te worden. Dat wilde de gemeente voorkomen. Ook Amsterdam moest grootschalige, moderne nieuwbouw krijgen.' (Ons Amsterdam, februari 2003).

Het verkeersplein zou bekend komen te staan als één van de grootste architectonische blunders van die tijd. Een grove denkfout werd gemaakt bij het ontwerpen van het tunnelcomplex. De tunnels waren bedoeld om voetgangers een veilige oversteek te garanderen. Dit plan werd toentertijd gezien als ultieme vorm van dienstverlening. Er werd geen rekening gehouden met het feit dat mensen niet graag vrijwillig donkere tunnelstelsels betraden. Met als resultaat dat de voetgangers zich liever tussen het voortrazende verkeer stortten, in plaats van de veel veiligere tunnelroute te kiezen. De voetgangerstunnels bleken een afschrikwekkend effect op mensen te hebben.

'Wie via één van de vele trappen naar de grot afdaalt komt terecht in een doolhof van gangen. Jarenlang ontbrak er elke richtingaanduiding. De bewegwijzering die er later werd aangebracht is inmiddels grotendeels vernield. De wandelaar moet zich oriënteren op licht dat uit het gat van de tramhalte naar binnen komt, en op de herrie van het verkeer, een verdieping lager. De tunnels zijn schaars verlicht, het is er vies, vochtig ➤

THE BLUNDER OF THE MR. VISSERPLEIN

In 1967, a beginning was made with the construction of an underpass at the Jonas Daniël Meijerplein. This was part of the road from the Valkenburgerstraat – Weesperstraat, which lead to the tunnel underneath the IJ-river. This meant the beginning of construction for a gigantic roundabout at the intersection of five important roads. What would become the Mr. Visserplein was intended to lead both car and pedestrian traffic to and from the IJ-tunnel. The plan was to divide the traffic into different streams which meant that pedestrians, public transportation vehicles and cars would no longer bother each other. The intersection would be divided in three levels: a roundabout on the top, a complex maze of pedestrian underpasses in the middle, and on the bottom a tunnel meant for automobiles. The director of the Section City Development, Mr. de Gier, was in charge of the design. In slang, the construction was also called the 'Gierput'. ('Gier' is a Dutch word for 'manure' so the nickname of the square was 'Manure Pit').

'This ambitious plan was part of the post-war reconstruction. The city of Rotterdam had been bombed terribly during the war. Since it was renewed drastically, the economy had been flourishing again. It seemed like Amsterdam would be left behind as if it were an open air museum. The city council wanted to prevent this from happening. To do so Amsterdam had to get a big, modern new estate as well.' (Ons Amsterdam, February 2003)

The Traffic Square would be known as one of the biggest architectural blunders of that time. There was an unforeseen flaw in the design. The tunnels were supposed to guarantee pedestrians a safe crossing. At that time, this plan was seen as the ultimate form of public service. However, the architects totally overlooked the fact that people don't like to voluntary enter a dark system of tunnels. The result was that the pedestrians would rather throw themselves between the rushing traffic, instead of choosing the supposedly much safer tunnel route. The tunnels seemed to have a frightening effect on people.

'Those that will come down into the cave with one of the many stairs will find themselves in a maze of tunnels. For years there were no route indicators whatsoever. Most of the sign postings that were eventually put up were quickly vandalized. A pedestrian has to orient himself to the light that is shining down from 'the hole' of the tram tunnel and to the noise of the traffic one level down. The tunnels are dimly lit and they are ➤

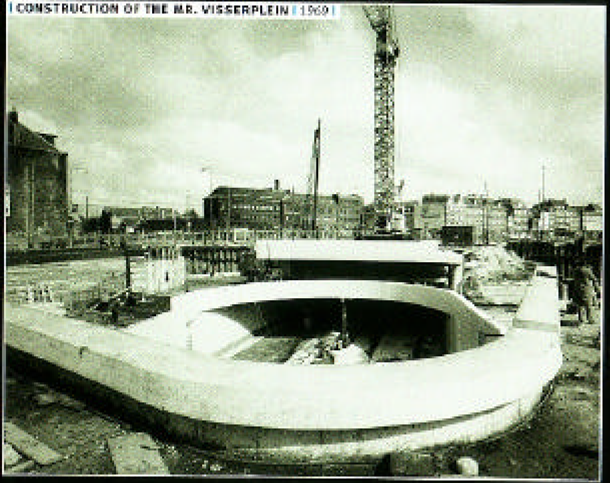

| CONSTRUCTION OF THE MR. VISSERPLEIN | 1969 |

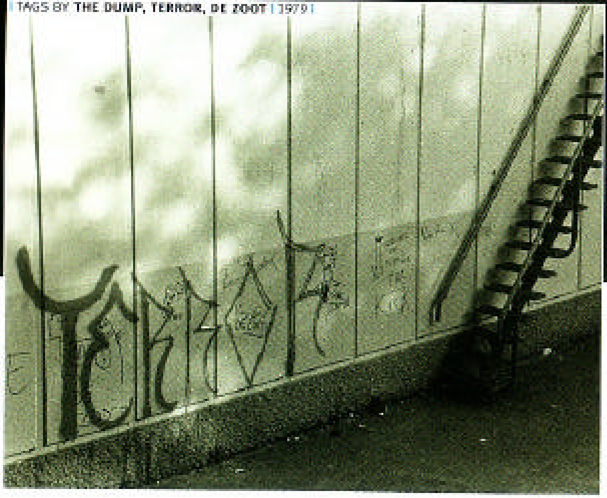

| TAGS BY THE DUMP, TERROR, DE ZOOT | 1979 |

en elke voetstap heeft een onaangename nagalm. De wanden bewijzen dat de tunnels niet uitsluitend gebruikt worden om van de ene kant naar de andere kant van het plein te komen: in diverse lagen en tientallen kleuren zijn de grijze tegeltjes beklad met onleesbare graffiti.' (Amsterdams Stadsblad 1983)

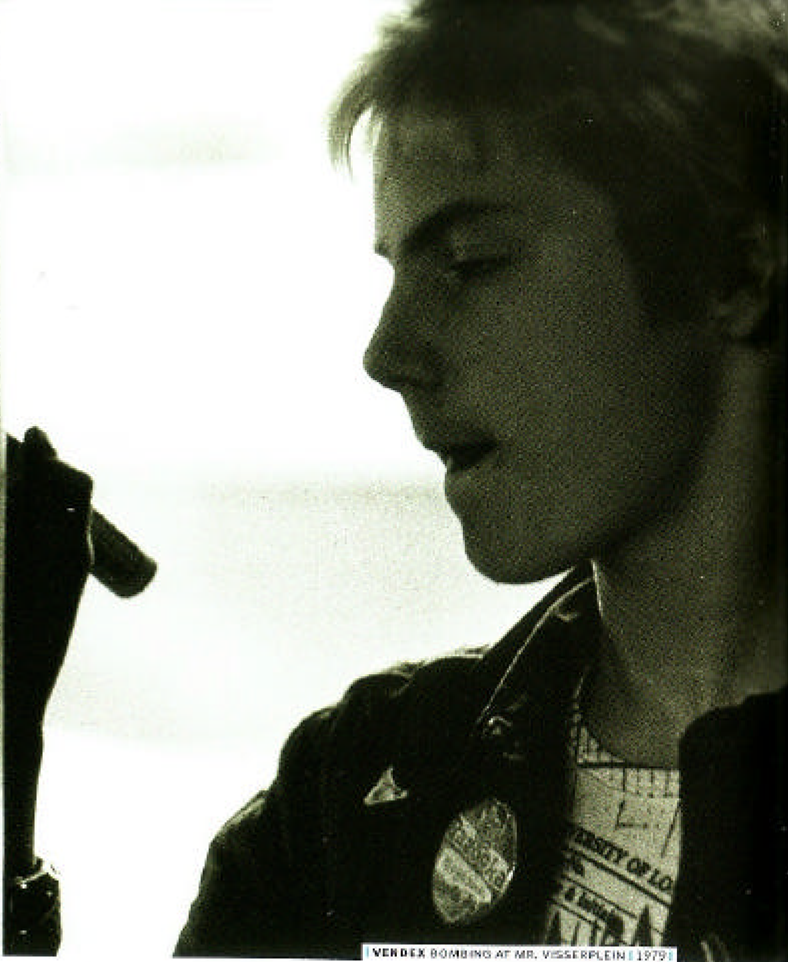

| VENDEX BOMBING AT MR. VISSERPLEIN | 1979 |

Voor de gemeente zat er niets anders op dan de voetgangerstunnels af te sluiten. De reden hiervoor werd in het Amsterdams Stadsblad als volgt omschreven: *'Een openbare ruimte wordt gemaakt door mensen, niet door wat je er bouwt. Het functioneert alleen als er mensen zijn. En mensen laten zich niet onder de grond stoppen.' (Amsterdams Stadsblad 1983)*. Op 5 januari 1983 werd de lezers van de krant verzocht suggesties met betrekking tot een nieuwe bestemming voor de ruimte onder het verkeersplein in te dienen. De beste ideeën zouden worden aangeboden aan het gemeentebestuur. De redactie ontving de meest uiteenlopende voorstellen. Van een ondergrondse discotheek, waarbij het autoverkeer door middel van een glazen tunnelbuis door de dansende mensenmassa rijdt, tot het in beheer geven van de ruimte aan diverse muziekgroepen. Dit werd gezien als een goede oplossing voor het tekort aan oefenruimte in de Amsterdamse binnenstad. De zoektocht naar een nieuwe bestemming zou nog jaren in beslag gaan nemen. ■

dirty and moist. Every footstep gives an unpleasant echo. The walls prove that the tunnels are not only used to get from one side of the square to the other; in various layers and dozens of colors the grey tiles are plastered with illegible graffiti.' (Amsterdams Stadsblad, 1983) The city council saw no choice but to close down the pedestrian tunnels. The Amsterdam Stadsblad gave the following reasoning: *'The people make a public space, not just what you build there. It only works when there are people. And people don't let themselves be put under the ground.'* (Amsterdams Stadsblad, 1983)

On January 5th 1983, the readers of this local newspaper were invited to send in suggestions of what to do with the space underneath the Traffic Square. The best ones would be presented to the city council. A wide diversity of proposals were submitted. Everything ranging from an underground disco – in which cars would drive in a glass tunnel right through the dancing crowd – to letting different music groups manage the place was suggested. The quest for a new destination would go on for many more years. ■

PLATTEGROND SITUATIE 1970

🟩	Voetgangerstunnels Mr. Visserplein
A	Uitgang Muiderstraat/2003: Filmacademie
B	Uitgang Mr. Visserplein/2003: Ingang TunFun
C	Uitgang Nieuwe Amstelstraat/-
D	Uitgang Mozes en Aaronkerk/2003: MacBike
E	Uitgang Jodenbreestraat/2003: ITS Wastora

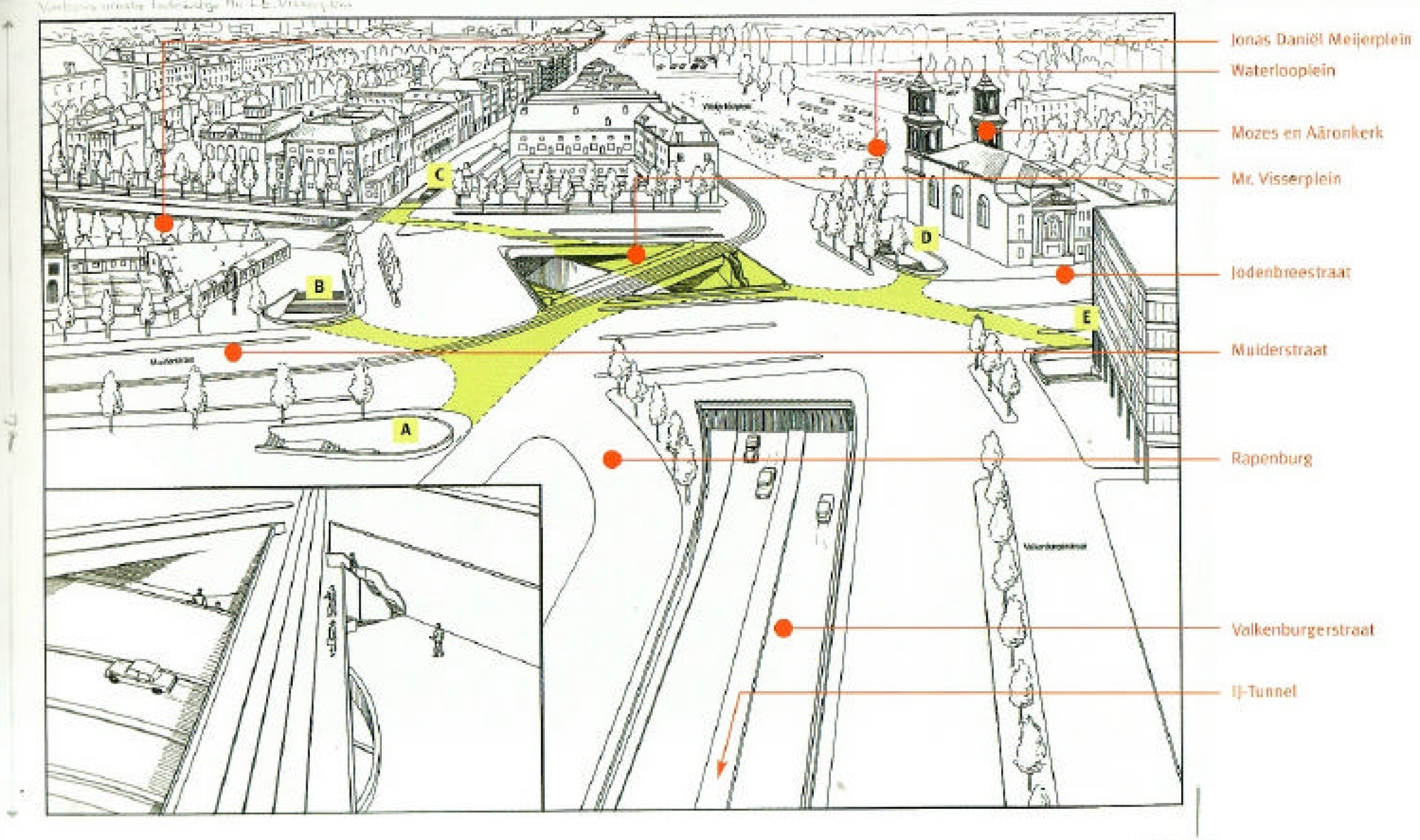
Jonas Daniël Meijerplein
Waterlooplein
Mozes en Aäronkerk
Mr. Visserplein
Jodenbreestraat
Muiderstraat
Rapenburg
Valkenburgerstraat
IJ-Tunnel
A
B
C
D
E

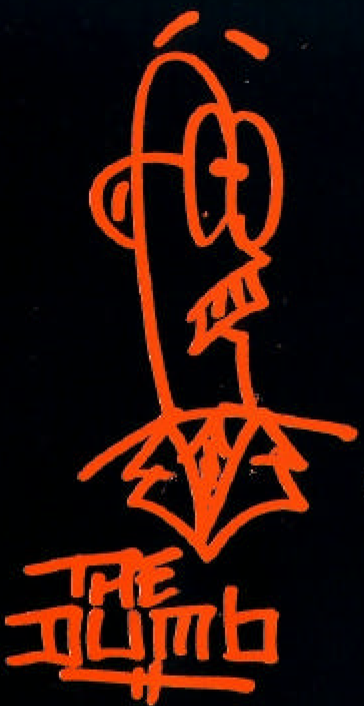

PUNKTIJD

1978 - 1982 LEVE DE REBELLIE!

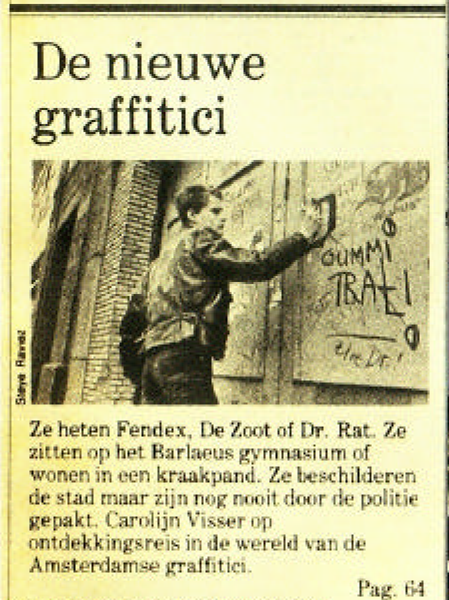

De nieuwe graffitici

GUMMI
TRAT!
Steve Ravez

Ze heten Fendex, De Zoot of Dr. Rat. Ze zitten op het Barlaeus gymnasium of wonen in een kraakpand. Ze beschilderen de stad maar zijn nog nooit door de politie gepakt. Carolijn Visser op ontdekkingsreis in de wereld van de Amsterdamse graffitici.

Pag. 64

DR. RAT IN NEWSPAPER 'HP-DE TIJD' | 29-9-1979

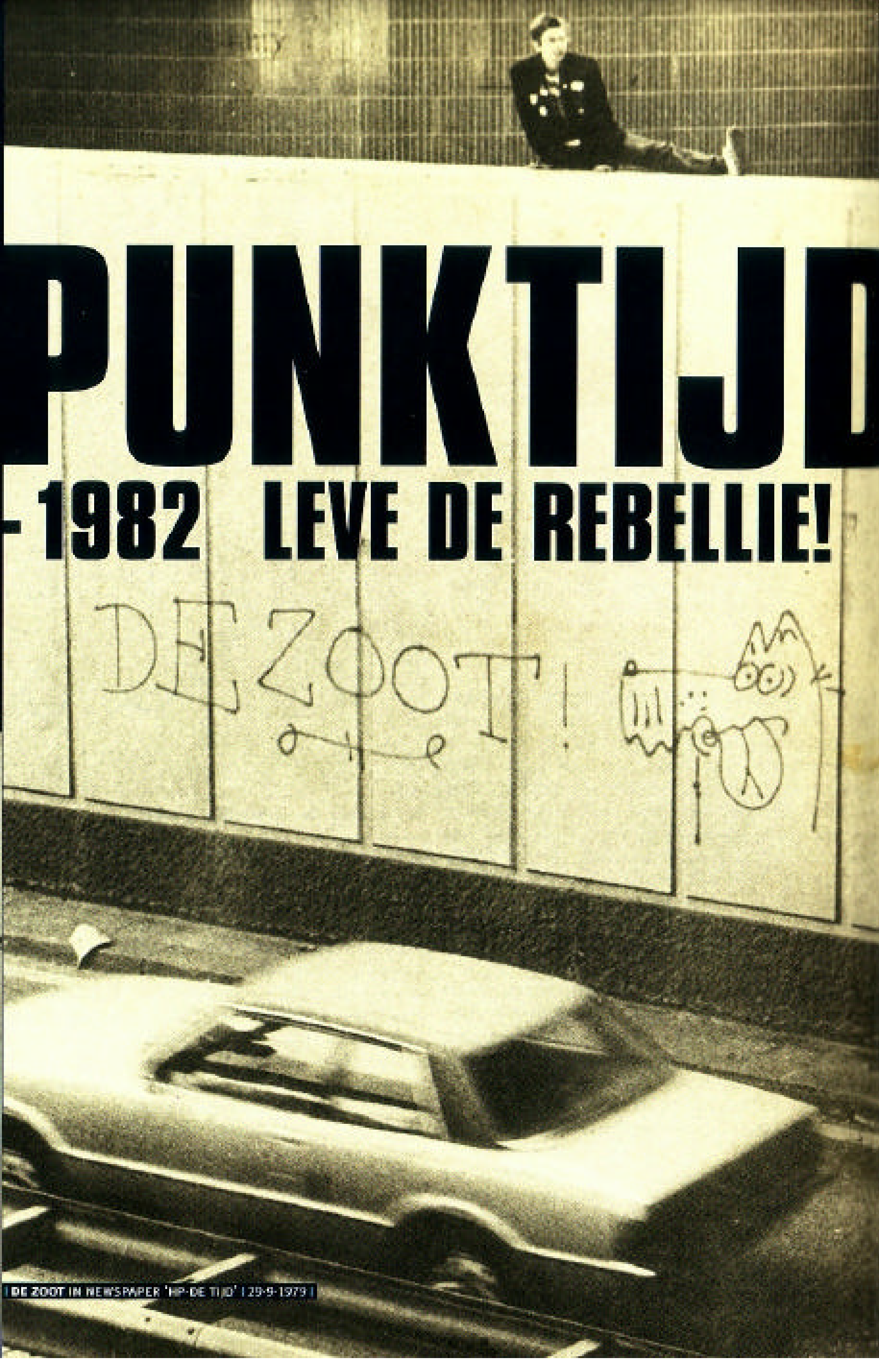

DE ZOOT IN NEWSPAPER 'HP-DE TIJD' | 29-9-1979

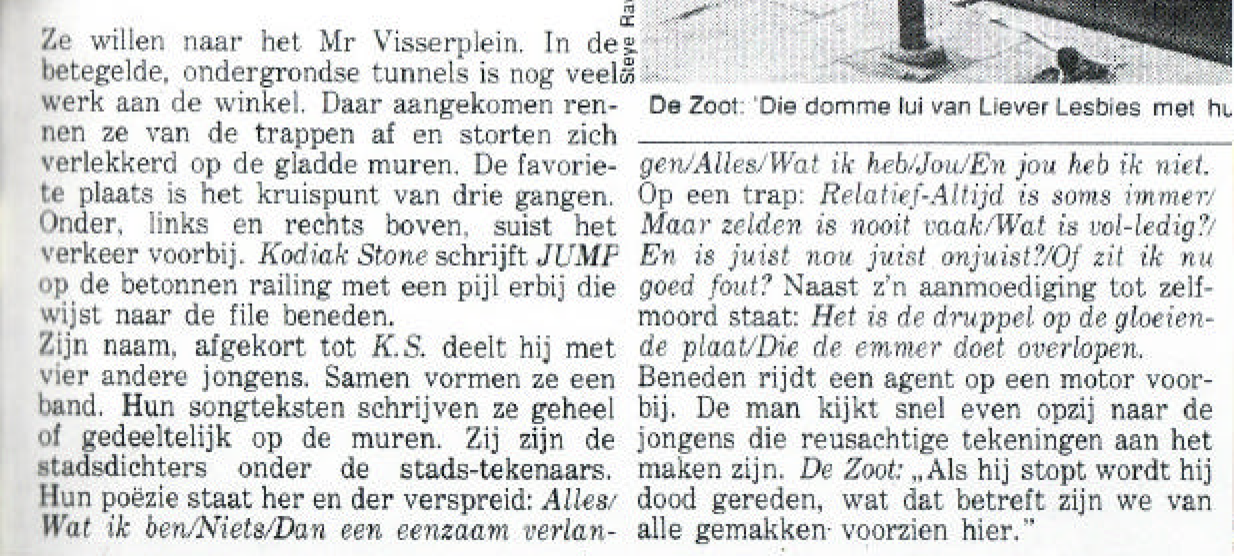

Steve Ra

De Zoot: 'Die domme lui van Liever Lesbies met hu

Ze willen naar het Mr Visserplein. In de betegelde, ondergrondse tunnels is nog veel werk aan de winkel. Daar aangekomen rennen ze van de trappen af en storten zich verlekkerd op de gladde muren. De favoriete plaats is het kruispunt van drie gangen. Onder, links en rechts boven, suist het verkeer voorbij. *Kodiak Stone* schrijft *JUMP* op de betonnen railing met een pijl erbij die wijst naar de file beneden.

Zijn naam, afgekort tot *K.S.* deelt hij met vier andere jongens. Samen vormen ze een band. Hun songteksten schrijven ze geheel of gedeeltelijk op de muren. Zij zijn de stadsdichters onder de stads-tekenaars. Hun poëzie staat her en der verspreid: *Alles/Wat ik ben/Niets/Dan een eenzaam verlangen/Alles/Wat ik heb/Jou/En jou heb ik niet.* Op een trap: *Relatief-Altijd is soms immer/Maar zelden is nooit vaak/Wat is vol-ledig?/En is juist nou juist onjuist?/Of zit ik nu goed fout?* Naast z'n aanmoediging tot zelfmoord staat: *Het is de druppel op de gloeiende plaat/Die de emmer doet overlopen.*

Beneden rijdt een agent op een motor voorbij. De man kijkt snel even opzij naar de jongens die reusachtige tekeningen aan het maken zijn. *De Zoot:* „Als hij stopt wordt hij dood gereden, wat dat betreft zijn we van alle gemakken voorzien hier."

< | NEWSPAPER 'HP-DE TIJD' | 29-9-1979 |

CAT22

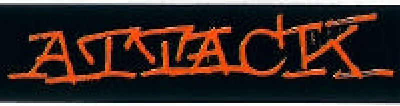

CAT22: Londen was tijdens de punktijd, qua invloed op graffitischrijvers, net zo belangrijk als dat New York later zou worden. Ik was maar een 'suburban punky' uit Amstelveen. Daar stond ik dan bij een punkconcert in Londen tussen het uitschot van de maatschappij. Het eerste dat mij opviel was dat alles was onder geschreven. De plafonds, muren, wc's... echt alles! Meestal met de naam van de band. Soms waren het meerdere personen tegelijk, die de naam van de punkband als alterego gebruikten. Het waren de optredens in Paradiso van The Sex Pistols, The Stranglers en The Clash die de punkbeweging naar Amsterdam brachten. Binnen no time had je ook in Amsterdam punkbands waarvan de leden aan graffiti deden. Vanaf dat moment ging het hard. Er is een structureel verschil tussen punkgraffiti en de eerdere variant. Dat was functionele politieke graffiti van LIEVER LESBIES, de PROVO-beweging of RAF VRIJ. Punkgraffiti was meer ego-georiënteerd. De essentie van punkgraffiti draaide om 'getting-up', het zoveel mogelijk neer zetten van je pseudoniem of logo. In 1979 kwam het boek 'Watching my name go by' van Norman Mailer uit in Nederland. Daarin zagen wij voor het eerst New Yorkse graffiti. Het sloeg in als een bom!

Rond 1978 ben ik begonnen met schrijven. Mijn eerste naam was ATTACK. Daarmee werd ik al snel opgepakt. Dit werd meteen vermeld in het ►

CAT22: In the beginning London was, for the development of the graffiti scene, just as important as New York turned out to be a couple of years later. I was just a 'suburban punky' from Amstelveen. I found myself – at a punk concert in London – standing in between the scum of the earth. The first thing I noticed was that everything was covered with writings. The ceilings, walls, toilets... everything! Sometimes a group of people used the band name as an alias all at the same time. The concerts in Paradiso of artists like The Sex Pistols, The Stranglers and The Clash brought the punk movement to Amsterdam. In no time there were various punk bands of whom the members were writing graffiti. From that point on the scene grew very quickly. There is a structural difference between early Amsterdam graffiti and the graffiti done by 'punks'. Before punk graffiti took over the scene, there was functional political writing such as LIEVER LESBIES, RAF VRIJ or writing done by the PROVO-movement. Punk graffiti was more ego oriented. The essence of punk graffiti was 'getting up': writing your name as much as possible. The first time we saw New York graffiti, was when the book 'Watching my name go by' by Norman Mailer was published in 1979 in The Netherlands. The impact the book had on us was unbelievable!

I started writing around 1978. My first name was ATTACK. Within no time I got caught doing it. They even mentioned it in the local Amsterdam ►

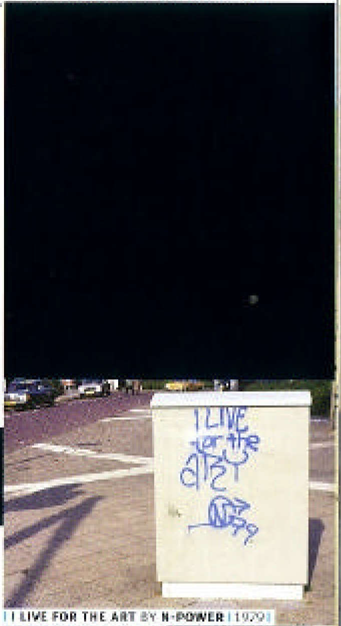

| I LIVE FOR THE ART BY N-POWER | 1979 |

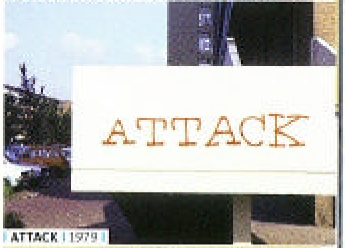

ATTACK | 1979 |

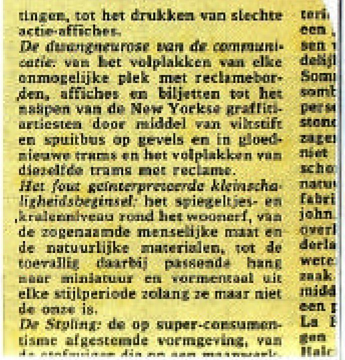

tingen, tot het drukken van slechte actie-affiches.

De dwangneurose van de communicatie: van het volplakken van elke onmogelijke plek met reclameborden, affiches en biljetten tot het naäpen van de New Yorkse graffiti-artiesten door middel van viltstift en spuitbus op gevels en in gloednieuwe trams en het volplakken van dezelfde trams met reclame.

Het fout geïnterpreteerde kleinschaligheidsbeginsel: het spiegeltjes- en kralenniveau rond het woonerf, van de zogenaamde menselijke maat en de natuurlijke materialen, tot de toevallig daarbij passende hang naar miniatuur en vormentaal uit elke stijlperiode zolang ze maar niet de onze is.

De Styling: de op super-consumentisme afgestemde vormgeving, van

Amstelveense suffertje: *'Attack opgepakt!'*. Ik werd verplicht om een andere naam te kiezen, want ik wilde wel doorgaan met schrijven. Ik koos voor THE DUMB. Daar ben ik toen echt vet mee 'up' gekomen. Rond dezelfde tijd zag ik ook namen als DR.RAT, N-POWER, DE ZOOT en VENDEX verschijnen. *'Shit, die gasten schrijven heel veel meer dan ik'*. Vanaf dat moment ging ik echt los! Edding 3000-stiften pikken bij de V&D, en de strijd aangaan. Dat heb ik een hele tijd volgehouden. Op een gegeven moment verslapte mijn aandacht. Ik kreeg een culturele explosie in m'n kop, ik wilde kunstenaar worden. Ik ben een kunststudie begonnen. Dat werd helemaal niks. Het liefst wilde ik musea afbranden. Ik wilde een revolutie op gang zetten! Uit protest tegen het feit dat er geen nieuwe kunststroming was (en is) ontstaan na de POP ART-periode. Hierdoor heb ik de tijd van EGO, PRIKKELDRAADJE en WALKING JOINT gemist. Rond 1984 ben ik weer begonnen met graffiti schrijven. Ik ontdekte de spuitbus. Daarmee ging het schrijven veel sneller dan met stiften. Op een dag in 1984, fietste ik door het centrum van Amsterdam. Mijn aandacht werd getrokken door een fel groene SHOE op een schutting. Dat was de eerste keer dat ik een echte 'piece' zag. Je kunt je niet voorstellen wat dat bij mij, en vele anderen bleek later, teweeg heeft gebracht. Ik realiseerde mij meteen dat dit een onomkeerbaar proces betrof. Iets dat niet meer uit het straatbeeld zou verdwijnen. Diezelfde avond heb ik een nieuwe naam bedacht; CAT22. In een paar maanden was het gebeurd. Over en uit met de oude garde graffitischrijvers. Iedereen begon, naar New Yorks voorbeeld, pieces te maken.

CAT22: Rond 1984 werd de graffitiscene in Amsterdam meer hiphop-georiënteerd. De punkbeweging was aan het verdwijnen. Hiphop en New York, dat was 'the main thing'. De galeriehouder Yaki Kornblit was de bindende factor. Ik ben naar veel van zijn exposities geweest. Daar kreeg ik de kans om Amerikaanse graffitischrijvers persoonlijk te ontmoeten. Hoe je het ook went of keert, daar hebben we gewoon de kneepjes van het vak geleerd. Wanneer iemand als ZEPHYR een piece in de stad gemaakt had stonden wij daar uren naar te kijken. Er was een groot verschil tussen de Amsterdamse en de New Yorkse graffitiscene. Wij concentreerden ons op muren, zij op metrostellen. Dat is een wereld van verschil. Wat wij zochten was canvas. Je zocht een ondergrond om je 'ding' op te kunnen doen. De trams, dat hadden we meteen wel door, waren toch net even iets te lastig. Met uitzondering van de eindhalte van lijn 2. In New York had je honderden 'yards' en 'lay-ups'. Wij hadden maar twee tram-yards. Dat feest was dus snel afgelopen. Voor ons waren muren veel belangrijker. Het Mr. Visserplein lag voor de hand. Daar was het toch al één grote rotzooi. Langzaam veranderde het plein in een graffiti-vrijhaven. Iedereen had z'n eigen manier om op te vallen. Er waren schrijvers die in het oog sprongen door hun stijl. Anderen probeerden hun naam op de 'most scariest place' te zetten. Het plein had gewoon alle elementen in zich die het graffitischrijven aantrekkelijk maakten. Je 'burnde' met stevige pieces of je ging te werk op plekken waarvan je

➤

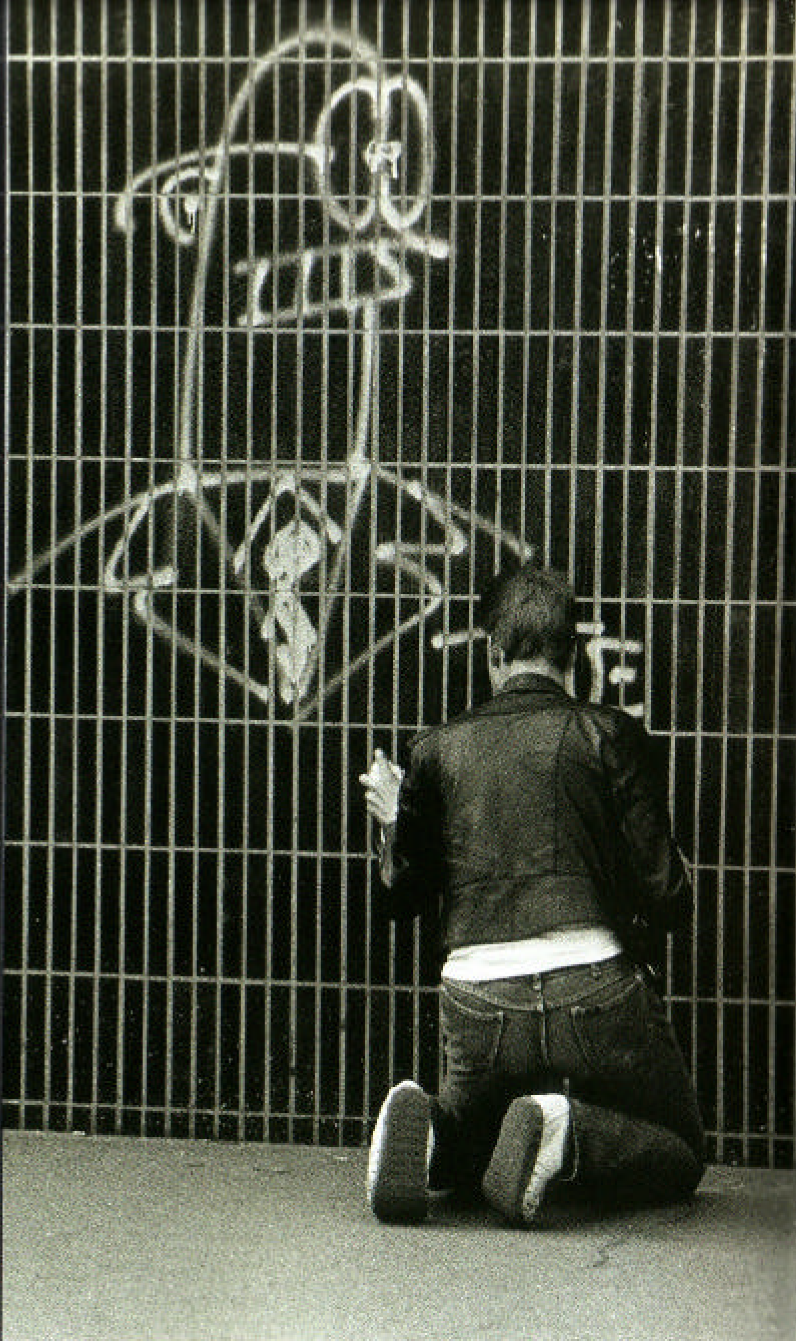

THE DUMP A.K.A. **CAT22** PUBLISHED BEFORE IN 'AMSTERDAM DE JAREN 70' | 1979 |

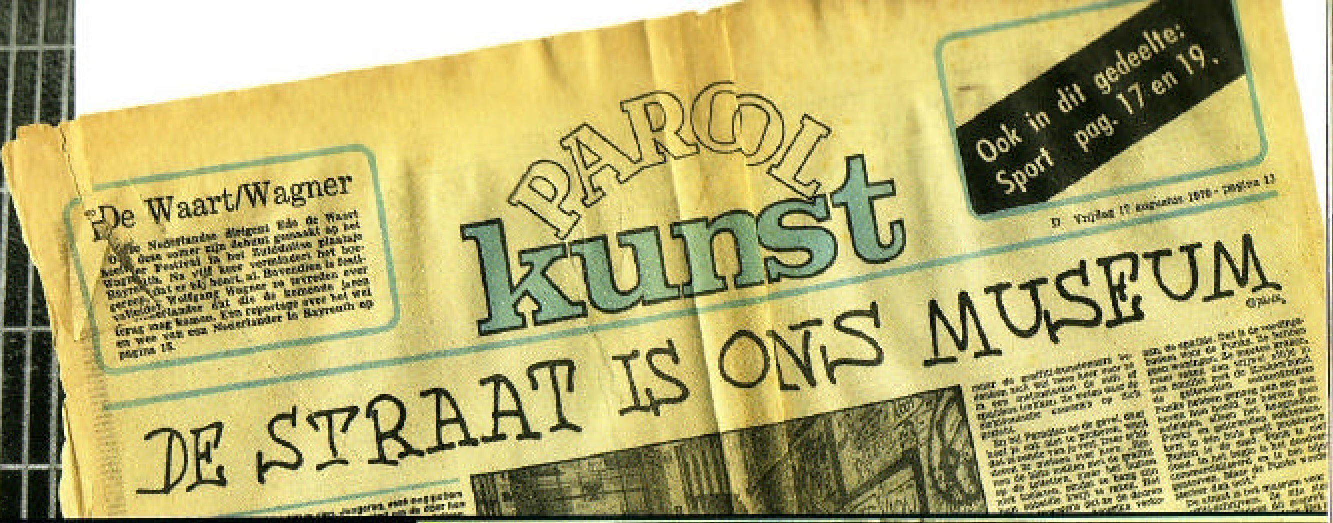

De Waart/Wagner

PAROOL kunst

Ook in dit gedeelte: Sport pag. 17 en 19.

DE STRAAT IS ONS MUSEUM

'In New York had je honderden yards en lay-ups. Wij hadden maar twee tram-yards. Dat feest was dus snel afgelopen. Voor ons waren muren veel belangrijker. Het Mr. Visserplein lag voor de hand.' **CAT22**

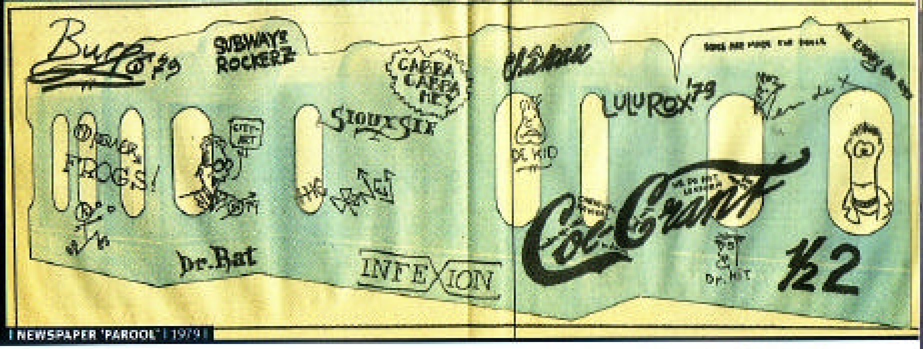

| NEWSPAPER 'PAROOL' | 1979 |

newspaper: *'Attack caught!'* To continue my writing career it was necessary to choose a new name. I came up with THE DUMB, and with that name I got up big time. Other names started to appear like DR.RAT, N-POWER, DE ZOOT and VENDEX. I noticed those guys were writing their names a lot more than I was. That's when I really went berserk. It was all about stealing Edding 3000 markers at the V&D warehouse and battling for fame. I kept doing it for a long period of time. After a while my attention slackened. I sort of got overwhelmed by a 'cultural explosion'; I wanted to become an artist. I began an art study, but I soon discovered that it wasn't for me. I wanted to burn museums and start a revolution, as a protest against the fact that no other interesting art movement had surfaced after the Pop Art period. Because of my interest in art, I sort of missed out on the development graffiti went through with artists like EGO, PRIKKELDRAADIE and WALKING JOINT. Around 1984 I returned to the scene. That's when I discovered the spray can, which made graffiti much easier. One day I was riding my bike through the center of Amsterdam when I saw a bright green SHOE, which was sprayed on a fence. That was the first real 'piece' I saw. You cannot imagine what effect it had on me, and on many other writers I afterwards discovered. I immediately realized this was an irreversible process. Graffiti had developed into something big. That same evening I made up a new graffiti name for myself: CAT22. In a few months time the scene changed drastically. Punk graffiti began to disappear and the New York style of graffiti became really popular.

CAT22: Around 1984 the graffiti scene in Amsterdam got more Hiphop oriented, the punk movement had died. Hiphop and New York were 'the main thing'. The gallery owner Yaki Kornblit was the binding factor. I went to many of his exhibitions. There I had the chance to meet all the famous American writers in person. There is no denying it, that's where ➤

wist dat men zich al zou vragen: "Hoe komt hij daar in godsnaam?". Vanaf het allereerste moment dat graffiti z'n intrede deed in Nederland was het Mr. Visserplein een 'Hall of Fame', dat is het tot op het laatste moment gebleven.

CAT22: Ik ben van mening dat het Mr. Visserplein, als de Hall of Fame zoals wij het nu kennen, nooit had kunnen ontstaan zonder een zeer gelukkige samenloop van omstandigheden. De aanleg van de metrolijn zorgde voor veel wrevel onder de bevolking. Alles werd ervoor platgegooid. Dat heeft veel kwaad bloed gezet. Juist dat stuk van Amsterdam stond bekend als de 'echte' Jodenbuurt. Daar vandaan vonden de deportaties plaats in de oorlog. Ik weet nog dat ik als klein jochie met m'n vader door die buurt liep met al z'n mooie oude Amsterdamse huizen. In één keer was alles weg. Het gebied veranderde in één grote beerput. De gemeenteraad scheen de Amsterdammers een belofte gedaan te hebben. Er zouden ook veel nieuwe woningen gebouwd worden. De woningnood was in die tijd veel groter dan nu. Die woningen kwamen er niet. In plaats daarvan werd het Mr. Visserplein gebouwd. De luxe uitvoering van het verkeersplein, met mooie tafeltjes en bankjes van natuursteen, was bedoeld als goedmakertje voor de Amsterdammers. Het gevolg was dat er ronduit aversie heerste tegen alles wat te maken had met de aanleg van het plein. Daarom was het voor ons jonge punkertjes volslagen legitiem om daar met stiften en spuitbussen te keer te gaan. Het stond niet eens ter discussie of dat goed of slecht was. Leve de rebellie! In de tijd van de punkgraffiti werd het plein als een echt prestigeobject gezien. Daar moest je gewoon je naam neer zetten. De bevolking haatte het plein vanaf het begin. Ik heb het gevoel dat men er helemaal geen moeite mee had dat wij alles onder schreven.

Ik ben nu 40 jaar oud. Nog steeds heb ik die 'drive' om m'n ding te doen. Ik neem graffiti heel serieus. Daarnaast heb ik natuurlijk ook een normaal leven. Mijn graffitinaam vormt mijn alterego. In mijn werk verwoord ik gevoelens van geluk. Daarnaast kan ik er ook mijn frustraties en problemen in kwijt. Daarin ligt, voor mij, de essentie van het graffiti schrijven. Ik denk dat dit geldt voor veel schrijvers die al wat langer en serieuzer bezig zijn. Wanneer je kijkt naar de graffitiscene van vandaag de dag kun je niet eens meer spreken van een cultuur. De uiterlijke verschijningsvorm van graffiti is aanwezig, maar het mist de ziel. Veel schrijvers anno 2003 zijn lui van aard. Een enkeling daargelaten. De vercommercialisering van de graffiticultuur... het is gewoon ronduit beschamend! Graffiti is een zijspoor van MTV geworden. Het is echt diep triest! De grote boosdoeners zijn commerciële bedrijven, die er alles aan doen om de jeugd aan zich te binden. Dat is de nekslag voor alle subculturen. En wij zijn zo stom om erop in te gaan. Tja, een kinderhand is snel gevuld.

Als iemand mij vraagt welke schrijver ik na al die jaren het meest respecteer, kom ik toch bij CHINTZ uit. Ik ken echt niemand die zo dedicated is aan graffiti. Die jongen heeft z'n leven ervoor opgegeven. Voor mij is hij de grootste schrijver ever! ■

| FLYER **PRIX DE GRAFFITI** COMPETITION | 1979 |

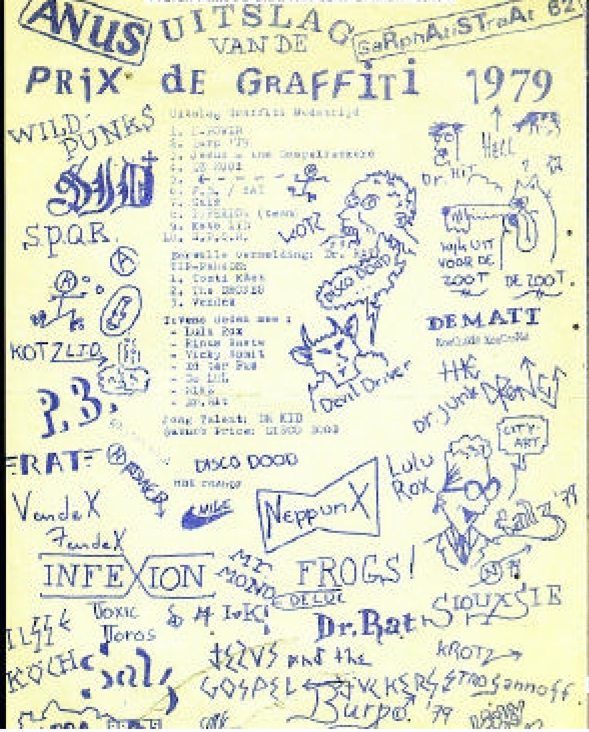
ANUS
UITSLAG VAN DE
SaRphAtiSTraAt 62
PRIX DE GRAFFITI 1979
WILD PUNKS
S.P.Q.R.
KOTZLID
Hell
Dr. Hit
Wah uit voor de Zoot
DE ZOOT.
DE MATT
THE Dr. Junk
Devil Driver
DISCO DOOD
CITY ART
Lulu Rox
NeppunX
VandeX
FandeX
INFEXION
MI MONO DELUXE
FROGS!
SIOUXSIE
Toxic Toros
Dr. Rat
KROTZ
JEZUS and the GOSPEL
Burpo '79
Stroganoff

'Dit blijft in ieder
als de neutronen

KLEU
ZI ER-G ANS
81.45.1005
ROAD LINE
2002 Pastell-Türkis
5021 RAL 5001 grünblau
2110 Rosa
1503 Elfenbein
2 türkis
2808 Türkis
THEDUMO
2002 Pastelltürk
1902 Hellbla
BLACK

| **SPRAYCAN LABELS** ON COVER BLACKBOOK **CAT22** | 1985 |

we learned the tricks of the trade. When somebody like ZEPHYR made a piece in the city, we would gather in front of it and look at it for hours. There was a major difference between the Amsterdam and New York graffiti scenes. The New York writers concentrated on the subway cars and we mainly on city walls. What we were looking for was 'canvas', after all, you needed a subsoil to do your thing. The trams – we realized quite fast – were a bit too difficult, except the final stop of the 2 line. In New York there were hundreds of yards and lay-ups. We had only two tram yards. For us, the walls became more important than trams. That explains why the Mr. Visserplein was such an attractive spot for graffiti writers. Slowly the square turned into a graffiti safe haven. Everyone had his own way of drawing attention. There were writers that stood out because of their style, others tried to put their names in the scariest place. The square incorporated all elements that make graffiti writing attractive. You burned with colorful pieces or you did your thing with tags. The most fun was putting your name in a difficult place so everybody thought: *'How the hell did he get up there?'* The Mr. Visserplein has been known as a Hall of Fame since graffiti first appeared in Holland and it remained one until its very end.

CAT22: I think the Mr. Visserplein, a Hall of Fame as we know it, would have never been born without a very lucky combination of circumstances. The construction of the subway lines caused a lot of tension amongst people living in Amsterdam. They were angry because the demolition works flattened a lot of old buildings in a part of the city that was known as the Jewish neighborhood. A lot of deportations of Jewish citizens took place during the war in that area. I can still remember all of those beautiful old Amsterdam houses I saw when I took a walk with my father as a kid. In a short period of time everything was gone, the whole neighborhood changed into one big cesspool. Rumors had it that the city council had made a promise to the people, namely that a lot of new houses would be built. The housing shortage during that time was much worse then it is now. The people didn't get their houses. Instead the Mr. Visserplein was built. I think the luxurious execution of the traffic square – with beautiful benches and expensive tables – was meant as compensation for the people of Amsterdam. An aversion arose to everything that had to do with the construction of the square. That's why, for us young punks, it was completely legitimate to destroy the place with markers and spray paint. Long live the rebellion! During the punk graffiti era the square was seen as an object of prestige. You just had to have your name up on the walls of the Mr. Visserplein. The way I look at it is, people had no problem with the fact that we covered everything with graffiti. They just didn't care.

I am 40 years old now and I still have the drive to do my thing. I take graffiti very seriously, but I also have my normal life. My graffiti name became my alterego. Graffiti for me is an outlet through which I ventilate feelings of joy, but also frustration. I express these emotions through my work. I think that reflects the true essence of a serious graffiti writer. When I look at the current graffiti scene, my opinion is that you can't even speak of a culture anymore. It has the outward appearance of graffiti, but it misses the soul. Many writers have become lazy, with the exception of some individuals. The commercialization of this art form... it's absolutely shameful! It's really sad to see that graffiti has become something like a sidetrack of MTV. Big companies use graffiti to get street credibility. By doing so they're trying to get in touch with young people, who make good consumers. That is the deathblow, killing all subcultures. And we are so stupid to go with the flow.

If somebody asked me who in my opinion the most respected writer of all times is, I would definitely say the name CHINTZ. I really don't know anybody else that is so dedicated to this art form as he is. The guy sacrificed his life for it. ■

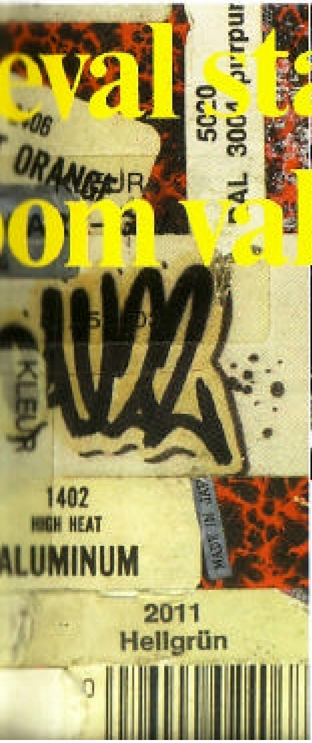

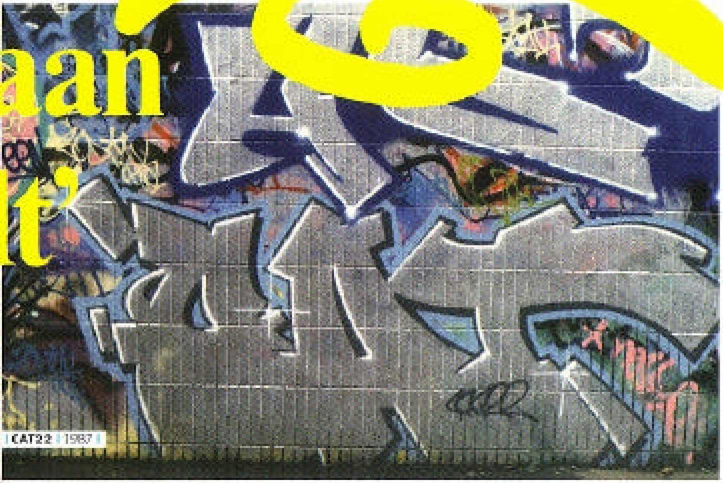
| CAT22 | 1987 |

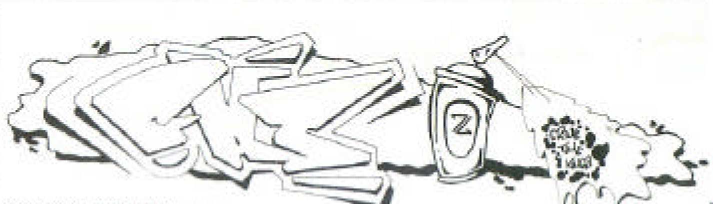
CAT22 CRIME TIME KINGS

BREAKDANCING
12" MAXI SINGLE 45 RPM
ELECTRONIC REVOLUTI
Electric Boogie Man

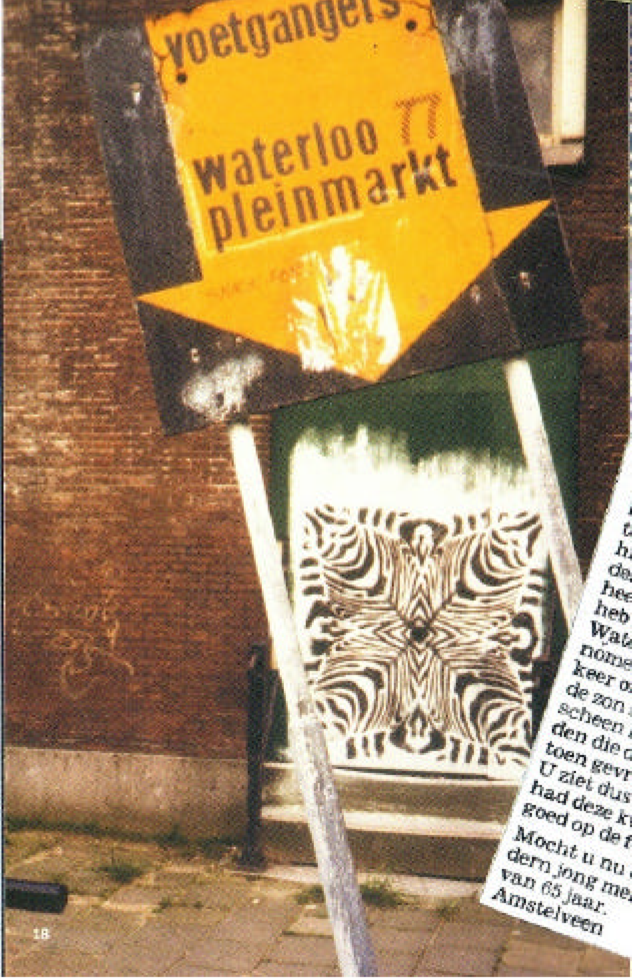
voetgangers
waterloo pleinmarkt

WATERLOOPLEIN

Misdrijf 2

IN de brief onder het kopje Misdrijf (Maar Meneer 18 januari) van M.A. Termeulen las ik met verbazing de uitdrukkingen 'domme teksten' en 'geklieder'. Ik ben het hier helemaal niet mee eens en vind deze kunst – dit woord gebruik ik heel bewust – heel mooi. Al in 1983 heb ik van de schuttingen op het Waterlooplein een aantal foto's genomen. Daarvoor ben ik zeker een keer of vijf naar het plein geweest: de zon stond telkens verkeerd of scheen helemaal niet. Aan werklieden die daar bezig waren heb ik toen gevraagd wat de beste tijd was. U ziet dus dat ik er iets voor over had deze kunstuitingen ook echt goed op de foto te krijgen.

Mocht u nu denken: weer zo'n modern jong mens – ik ben een vrouw van 65 jaar.

Amstelveen

M.

| HUGO KAAGMAN | 1984 |

KAAGMAN: In 1977 keerde ik terug naar Amsterdam na een verblijf in Marokko. Ik was 22 jaar oud. Een paar oude vrienden waren bezig met de voorbereiding voor het kraken van een pand in de binnenstad. De kraakbeweging in Amsterdam was heel groot. Met tien man hebben we een oud pand in de Sarphatistraat gekraakt. De maatschappij verkeerde in een diepe crisis. Er was nauwelijks werk te vinden. Zeker niet voor iemand als ik met een diploma Sociale Geografie op zak. Geld om de huur te betalen had ik niet. Het verschil tussen een uitkering trekken en het loon dat ik kon verdienen met rotbaantjes was niet groot. Gratis in een gekraakt pand wonen, mét een uitkering, zou voor mij veel voordeliger uitpakken. De keuze was snel gemaakt. Een van de jongens uit het ➤

KAAGMAN: In 1977 I returned to Amsterdam after a stay in Morocco, I was 22 years old. A couple of friends of mine were preparing to 'squat' a building in the center of the city. We, along with 10 other people, took over a building in the Sarphatistraat. Society found itself in an economic crisis, which is why the squatter movement was so big. There was hardly any work, especially for someone like me, with a Social Geography degree. I didn't have any money to pay rent. The money I would get from social security benefits was about equal with the money I could earn doing some lousy job. So living in a squatter house for free and getting benefits at the same time was a much better deal. The decision to do so was easily made. One of the guys that also lived in our squatter house ➤

REALITY
Revol
punk
I HATE SCH

HUGO 'AMARILLO' KAAGMAN

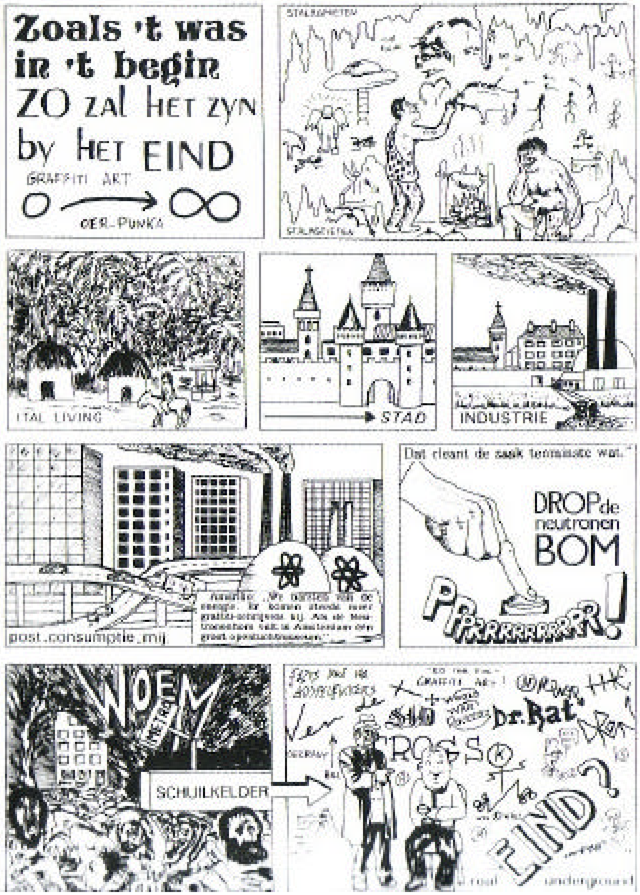
Zoals 't was
in 't begin
ZO zal het zyn
by het EIND
GRAFFITI ART
OER-PUNKA
STALAGMIETEN
STALAGTIETEN
ITAL LIVING
STAD
INDUSTRIE
post.consumptie_mij
Dat cleant de zaak terminate wat.
DROP de neutronen BOM
PPRRRRRRRRR!
WOEM
SCHUILKELDER
Dr.Rat
EIND?
underground

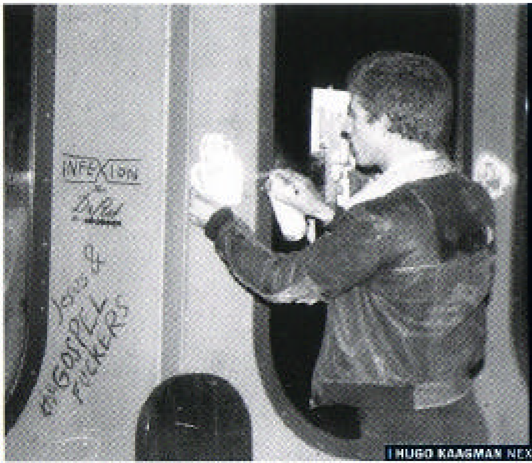

'DR.RAT had duidelijk een voorsprong wat style betreft.'

HUGO KAAGMAN

| **HUGO KAAGMAN** NEXT TO **INFEXION** AND **DR.RAT** TAGS | 1979 |

| TRIBUTE TO **DR.RAT** (1960-1981 †) BY **ANUS PELIKANUS** PUBLISHED BEFORE IN 'AMSTERDAMNED GRAFFITI' | 1983 |

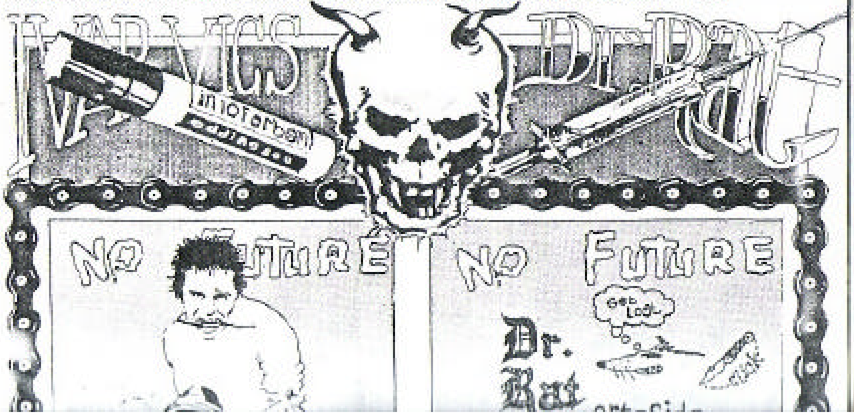
NO FUTURE
NO FUTURE
Dr.
Rat

kraakpand had uit Engeland vijf punkblaadjes meegenomen. De inhoud reflecteerde precies onze gemoedstoestand. Je rondt een studie af, je hebt een diploma op zak... en dan is er geen werk! We voelden ons belazerd door de maatschappij. Daarbij kwam ook nog eens de nucleaire dreiging van de Koude Oorlog. In Engeland was dit gevoel nog een graadje erger. De punkblaadjes stonden in het teken van het doemdenken. Volgens de Engelse punks was het einde der tijden aangebroken. Volgens hen zou binnenkort de hele wereld naar de sodemieter gaan. Voor ons genoeg inspiratie om een eigen punkkrant te beginnen; de Koecrandt.
Punk begon een serieuze beweging te vormen met als kenmerk *'Do It Yourself'*, de D.I.Y.-instelling. In de media werd de punkbeweging afgeschilderd als een doodgeboren kindje. Daar dachten wij natuurlijk anders over. We zochten naar een manier om reclame te kunnen maken voor onze cultuur en denkbeelden. Aangezien we van de reguliere media niets hoefden te verwachten besloten we om het zelf te doen. We begonnen met het schrijven van graffiti op straat. Dit keken wij af van foto's uit de Engelse punkblaadjes. Omdat de meeste graffitischrijvers, krakers waren mét een uitkering, was het nodig om een pseudoniem te verzinnen. Onze graffiti bestond uit statements en slogans bedoeld om mensen te laten nadenken. De mensen moesten wakker geschud worden om zo de 'vertrossing' tegen te gaan. De TROS werd als televisieomroep gezien als hét symbool van een gezapige en ingeslapen maatschappij. Deze statements ondertekende je met je pseudoniem. Dit konden ook tekens of logo's zijn. Mijn pseudoniem was AMARILLO en ik gebruikte ook regelmatig een soort stripfiguurtje, een beertje dat ik OLIE BUMA noemde. We begonnen een punkclub onder de naam DDT666. Door de Koecrandt kregen we veel aanhangers. Om de Koecrandt en onze graffitikunst makkelijker te kunnen verspreiden begonnen we met *'Galerie Anus'*. Dit deden we ook om de kunstwereld belachelijk te maken. Galerie Anus groeide uit tot dé verzamelplaats voor graffitischrijvers. Rond deze tijd kwam ook een middelbare school-dropout, met de naam DR.RAT, regelmatig in het kraakpand langs. Hij hielp mee met de vormgeving van de Koecrandt. DR.RAT had duidelijk een voorsprong wat style betreft. Dit kwam waarschijnlijk door zijn vader, die was grafisch vormgever. Hij was zo fanatiek met graffiti in de weer dat binnen no time het hele kraakpand van binnen en buiten vol stond met zijn werk. Dit heeft heel veel mensen geïnspireerd om ook te gaan schrijven. We kozen het Mr. Visserplein als nieuwe werkplek. Iedereen die langskwam bij Galerie Anus om graffiti te maken werd doorverwezen naar de underpass van het plein. Het Mr. Visserplein was voor ons het enige echte 'graffitimuseum' van Amsterdam. We hebben twee keer de Prix de Graffiti (1978 en 1979) ►

| **HUGO KAAGMAN** AT THE ZEBRAHUIS | 1984 |

CULTURAL CAPITAL

| **HUGO KAAGMAN** IN FRONT OF HIS FENCE | 1984 |

SCHUILKELDERS
AMSTERDAM
METRO

| CONSTRUCTION OF THE FENCE AT THE WATERLOOPLEIN | 1984 |

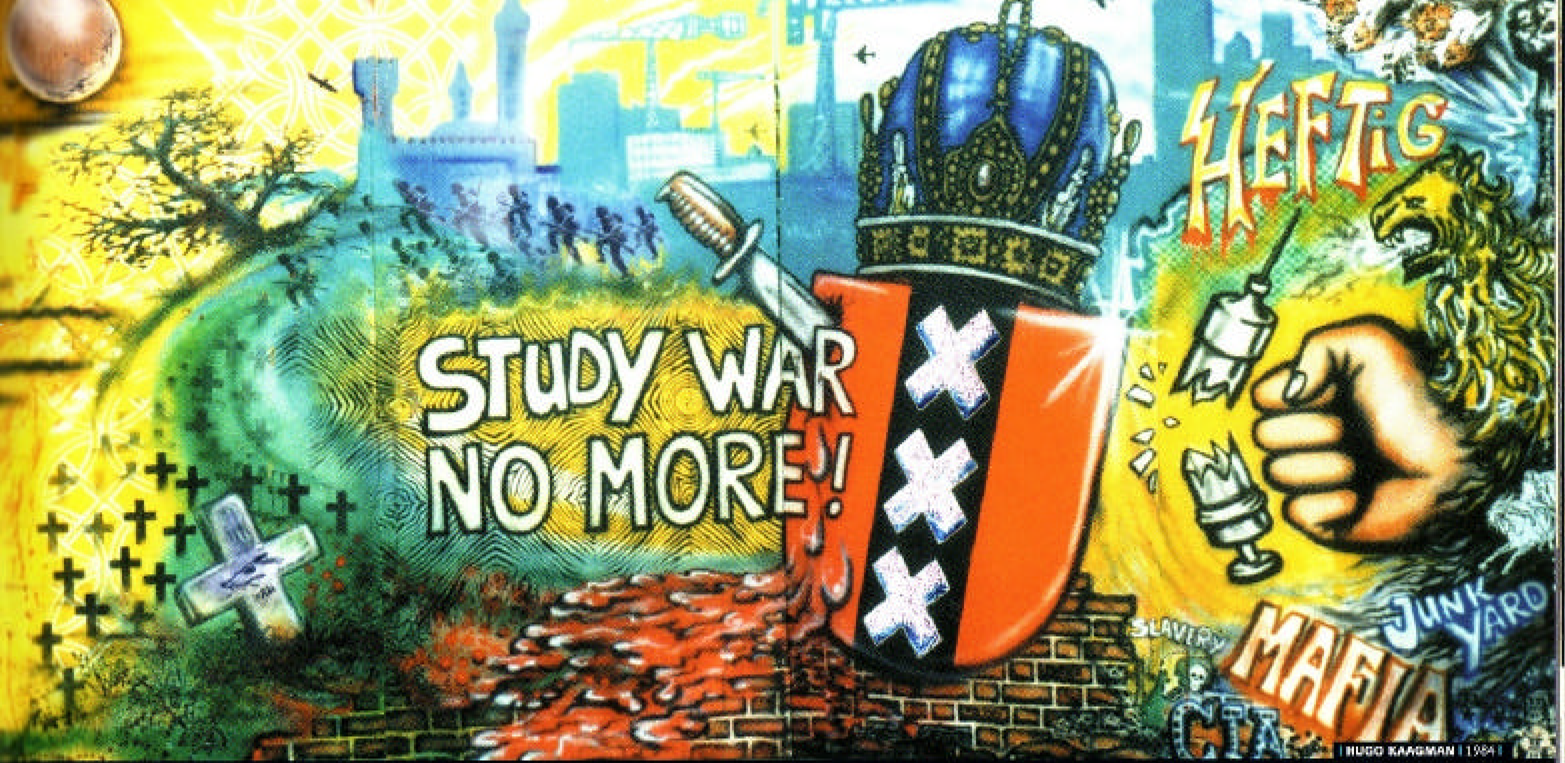

| HUGO KAAGMAN | 1984 |

brought back some punk magazines from a trip to England. Its content reflected exactly how we felt. You finish your study, get your degree and then... there is no work! We felt cheated by society. Besides that, there was also the nuclear threat of the Cold War. In the UK this state of mind was even worse, 'doom thinking' was in fashion. According to the English punks, the end of the world had come. The whole world would soon go down the drain. All this gave us enough inspiration to start our own punk magazine: the Koecrandt. Punk started to become a serious movement with a Do It Yourself (D.I.Y.) attitude! The media portrayed the punk movement as if it was stillborn. Of course we thought different about that. We were looking for a way to promote our views and culture. Because the regular media ignored us, we decided to do our own promotion. We started to write graffiti in the streets. We stole the idea from pictures we had seen in the English magazines. Because the majority of the graffiti writers were squatters who got benefits at the same time, it was necessary to use a pseudonym. Our graffiti existed of statements and slogans, meant as a message for the regular people in the streets. We wanted them to start thinking. We wanted to prevent the society from becoming more sluggish. To accomplish this goal we had to wake them up! We signed these statements with our pseudonym, which was either a sign or a logo. My pseudonym was AMARILLO and I also used a sort of cartoon character, a little bear that I called OLIE BUMA. We started a punk club named DDT666. Through the exposure the Koecrandt gave us, more people started to join our club. With a better distribution of the Koecrandt and our graffiti art in mind we opened Galerie Anus. At the same time, with our gallery, we wanted to make a fool out of the regular art world. Galerie Anus grew to be the main hang out for graffiti writers. Around this time, a high school drop out named DR.RAT started visiting us frequently. He helped us design the Koecrandt. When it came to style, DR.RAT clearly had a leap on us, probably because his dad was a graphic designer. He was such a fanatic with graffiti, within no time he painted the entire squatter house from the inside and outside. His work was a great influence for many people. Because of him, a lot of kids started writing graffiti. We chose the Mr. Visserplein to be our new play ground. Everybody that came to the gallery to paint graffiti was told to go to the underpass of the square. To us the Mr. Visserplein was the 'graffiti museum' of Amsterdam. Twice we organized a Prix de Graffiti (1978 and 1979). It was a graffiti competition; the first was won by DR.RAT. The second by N-POWER, he really went at it like a maniac.

KAAGMAN: In 1979 I started cutting templates. A stay in Africa gave me the inspiration to do so. I got inspired by the traditional arts and crafts which consisted of all kinds of line patterns. Once I was back in Amsterdam, I took the Panther-Tiger-Zebra principle to the streets. ➤

georganiseerd. Dat was een graffitiwedstrijd. De eerste werd gewonnen door DR.RAT, de tweede door N-POWER. Hij was echt als een maniak tekeer gegaan.

KAAGMAN: In 1979 ben ik begonnen met het snijden van sjablonen. Ik was ermee begonnen tijdens een verblijf in Afrika, waar ik gefascineerd was geraakt door lijnpatronen en de traditionele kunstnijverheid. Met het Panter-Tijger-Zebra-principe ben ik, terug in Amsterdam, de straat op gegaan. Ik begon met het illegaal aanbrengen van zebramotieven door middel van een sjabloon. Het werd mijn handelsmerk. In 1982 kreeg ik van de Waterloopleinbuurtcommissie de opdracht om de schutting rond de bouwput van de metrolijn van graffiti te voorzien. Toen in 1983 de schutting net geplaatst was kwam van het ene op het andere moment de Amerikaanse graffitistroming overwaaien. Opeens had je daar een paar Amsterdamse knulletjes die zichzelf de United Street Artists (USA) noemden. Ik was natuurlijk 'old school' en wilde mijn visie op graffiti verdedigen. De uitvoering van de Amerikaanse graffiti vond ik prachtig, maar waar was de boodschap? SHOE, SHOE, SHOE... overal waar je keek! Ik vond het werk zonder inhoud, meer een egotrip. Later ben ik een paar keer met SHOE en JAZ op pad gegaan. In 1986 hebben we gezamenlijk het metrostation Waterlooplein onder handen genomen. Zij spoten hun naam en ik maakte OLIE BUMA. Op dat moment vond ik wat er gaande was in de kunstwereld, met de Nieuwe Wilden, veel interessanter dan graffiti. Ik begon schilderijen te maken in mijn atelier. Op straat werkte ik voornamelijk nog in opdracht. ■

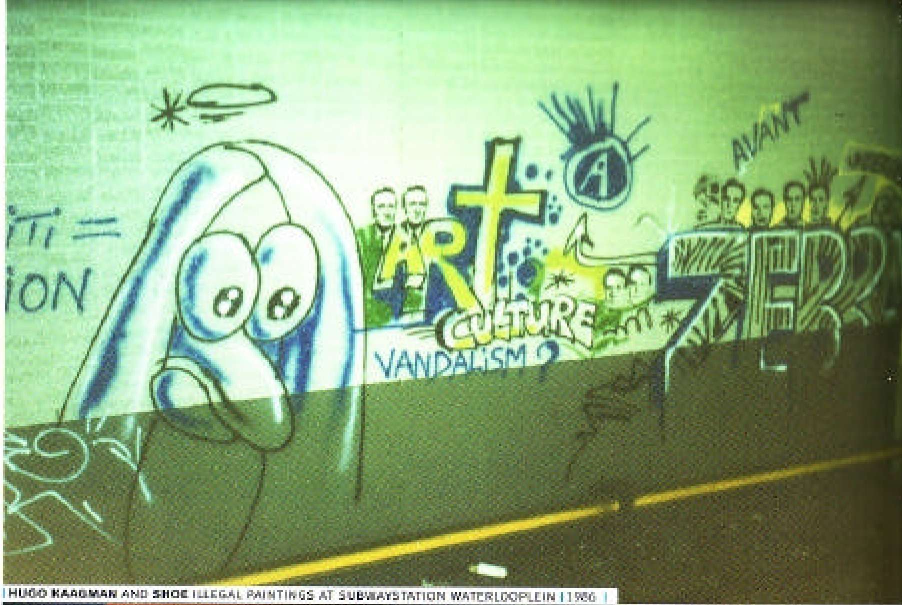

| **HUGO KAAGMAN** AND **SHOE** ILLEGAL PAINTINGS AT SUBWAYSTATION WATERLOOPLEIN | 1986 |

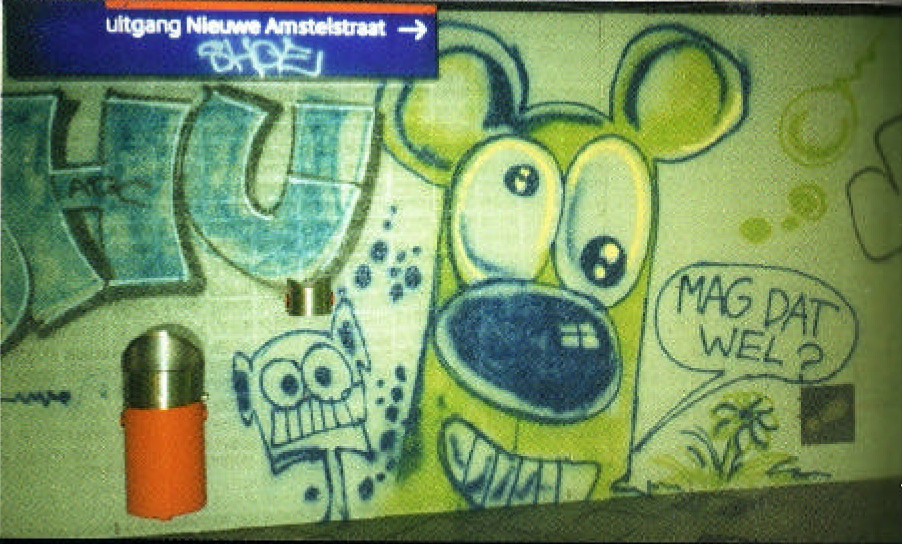

| **OLIE BUMA** CHARACTERS BY **HUGO KAAGMAN** | 1986 |

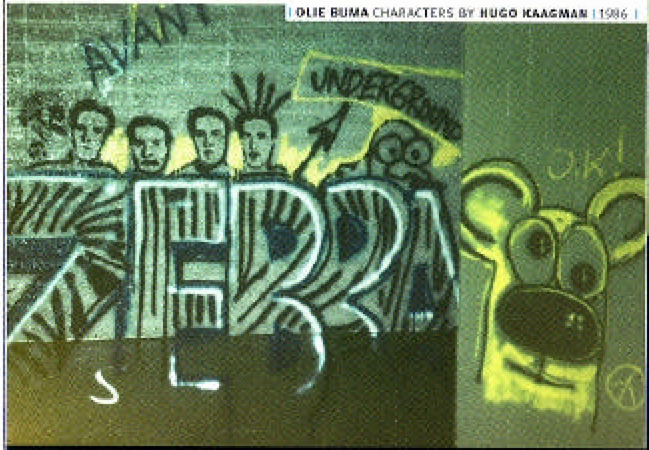

'Later ben ik een paar keer met SHOE en JAZ op pad gegaan. In 1986 hebben we gezamenlijk het metrostation Waterlooplein onder handen genomen.' HUGO KAAGMAN

I started illegally painting zebra motives, with the use of a template, through the whole city. It became my trademark. In 1982 the Waterlooplein neighborhood committee asked me to paint graffiti on a fence surrounding the building excavation of the subway line. In 1983, just when the fence was completed, the American graffiti movement set in. Suddenly a few Amsterdam kids who called themselves the United Street Artists (USA) emerged out of nowhere. I was old school and felt the need to defend my views on what I thought graffiti was all about. In my opinion, the technical execution of the American-styled graffiti was fabulous, but it lacked a message! SHOE SHOE SHOE... everywhere you would look! The work didn't have any content, it was more like a big ego trip. Eventually, in 1986, I did some street action together with SHOE and JAZ. We painted the Waterloo subway station together; they wrote their names and I made OLIE BUMA. To me, what was going on in the art scene at that time with the 'Nieuwe Wilden' was a lot more interesting then graffiti. I started making paintings on canvas in my studio. My work on the streets mainly concentrated on legal assignments and permission walls. ■

KAAGMAN

AMARillo

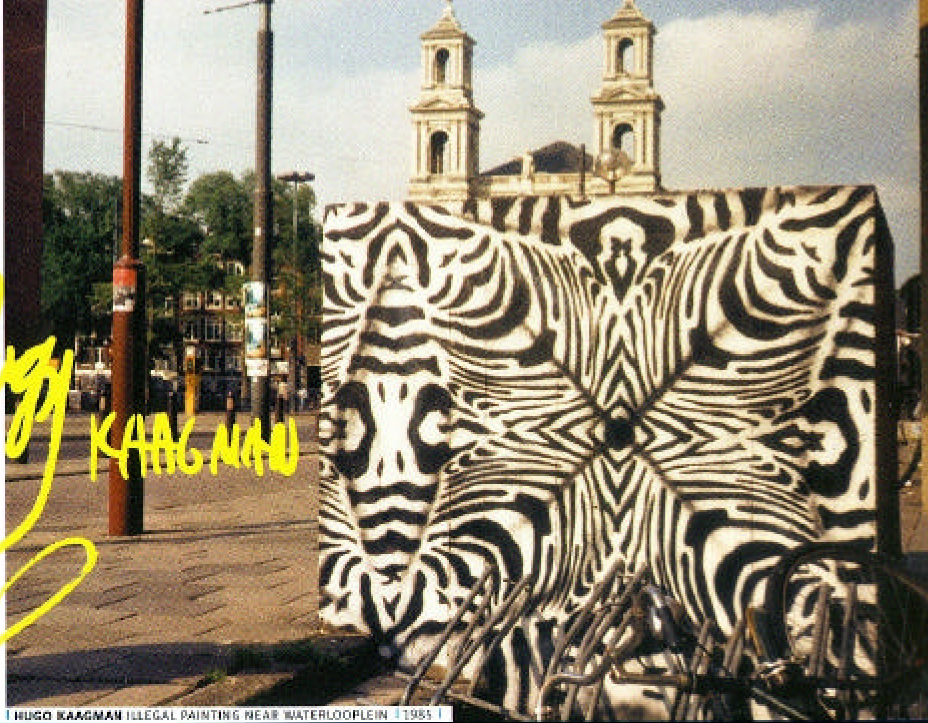

HUGO KAAGMAN ILLEGAL PAINTING NEAR WATERLOOPLEIN | 1985

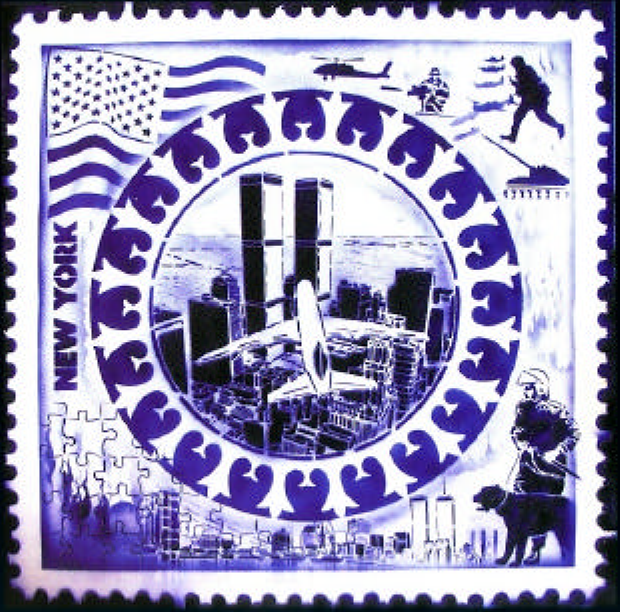

HUGO KAAGMAN TWIN TOWERS 100X100 CM ACRYL ON CANVAS | 2002

> 'In 1979 ben ik begonnen met het snijden van sjablonen. Ik was ermee begonnen tijdens een verblijf in Afrika, waar ik gefascineerd was geraakt door lijnpatronen en de traditionele kunstnijverheid.' **HUGO KAAGMAN**

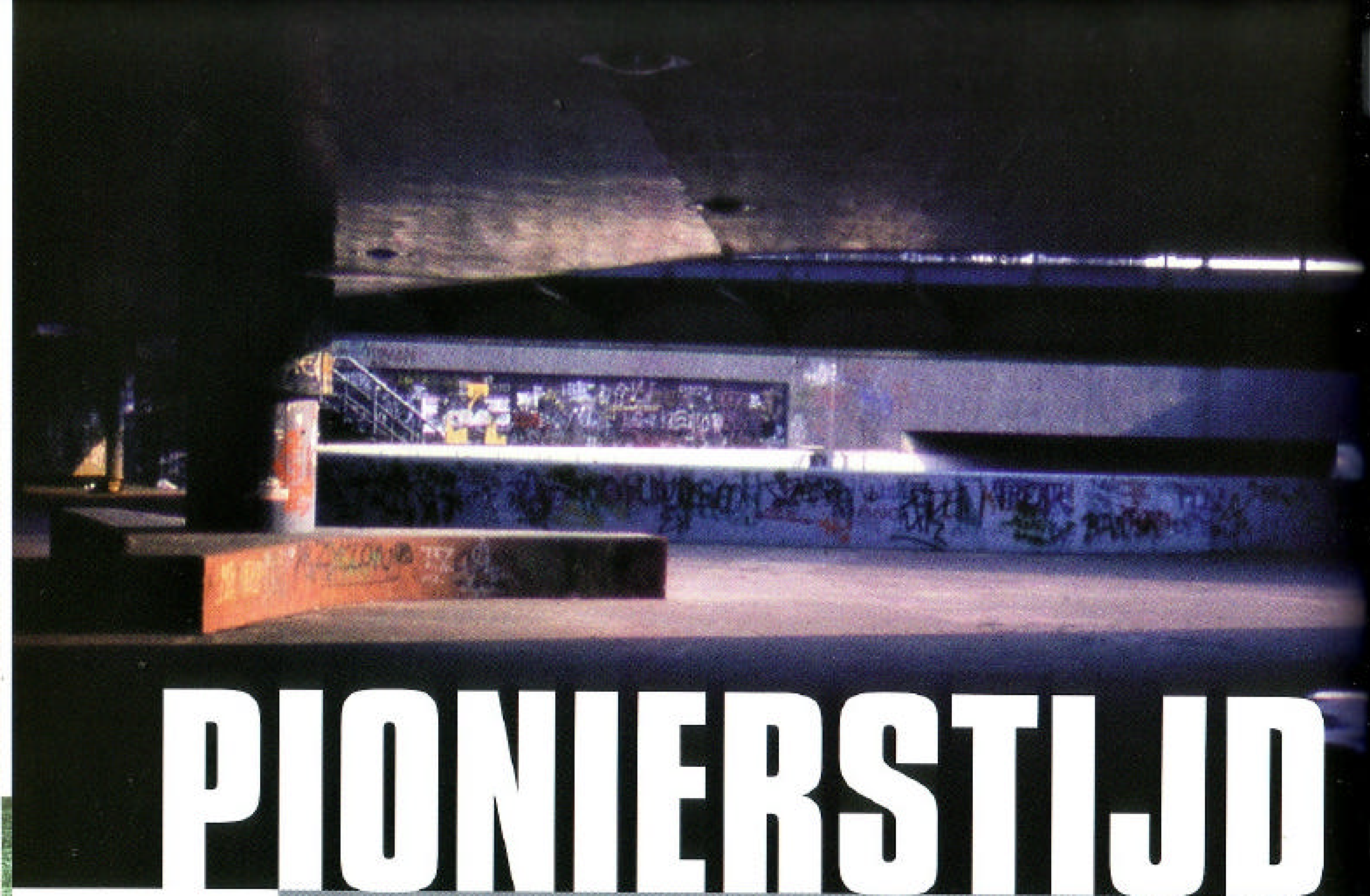

PIONIERSTIJD

'Naar mijn mening ontwikkelde zich tussen 1980 en 1984 in Nederland een geheel eigen graffitistijl. Die stijl had weinig tot niets te maken met graffiti uit New York. Deze was gerelateerd aan de Punk- en Ska-beweging. Letters en tekeningen zoals die op kleding van punks en krakers te vinden was zag je ook op muren verschijnen.' **AGAIN**

AGAIN

AGAIN: Ik heb het Mr. Visserplein altijd een heel mooi bouwwerk gevonden. Opeens was daar, midden in historisch monumentaal Amsterdam, een groot donker ondergronds plein met een gangenstelsel. Echt een groot contrast met de omgeving. Dat vond ik prachtig. Voetgangers maakten geen gebruik van de tunnel. Ik heb er eigenlijk alleen maar junks en graffitischrijvers gezien. Meestal ging ik eerst spuitbussen jatten bij de warenhuizen rond De Munt om daarna helemaal los te gaan in de tunnels van het Mr. Visserplein. Nergens in de stad had je een plek waar zoveel graffiti te vinden was als daar. Het was echt mijn spot. Ik voelde me er thuis.

Volgens CAT22 zijn veel schrijvers aan het eind van de jaren zeventig geïnspireerd door het boek 'Watching my name go by'. Naar mijn mening ontwikkelde zich tussen 1980 en 1984 in Nederland een geheel eigen graffitistijl. Die stijl had weinig tot niets te maken met graffiti uit New York. Deze was gerelateerd aan de Punk- en Ska-beweging. Letters en tekeningen zoals die op kleding van punks en krakers te vinden was zag je ook op muren verschijnen. Vóór 1984 waren er op het Mr. Visserplein alleen nog maar tags te vinden in alle soorten en maten. Een tag was een persoonlijk beeldmerk. Een kruising tussen een handtekening en een logo. ➤

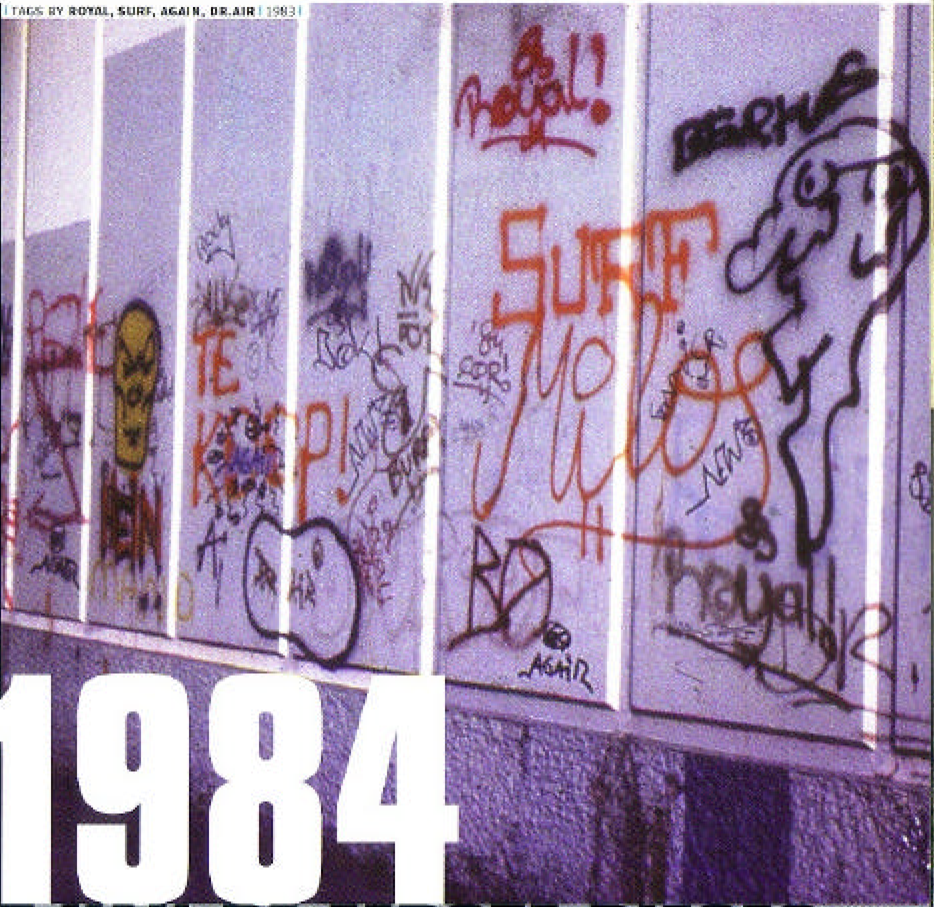
[TAGS BY ROYAL, SURF, AGAIN, DR.AIR | 1983]

1983-1984

OPKOMST VAN DE EERSTE PIECES

[EGO | [illegible]]

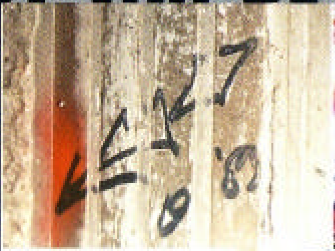
[EGO | [illegible]]

[DR.RAT | [illegible]]

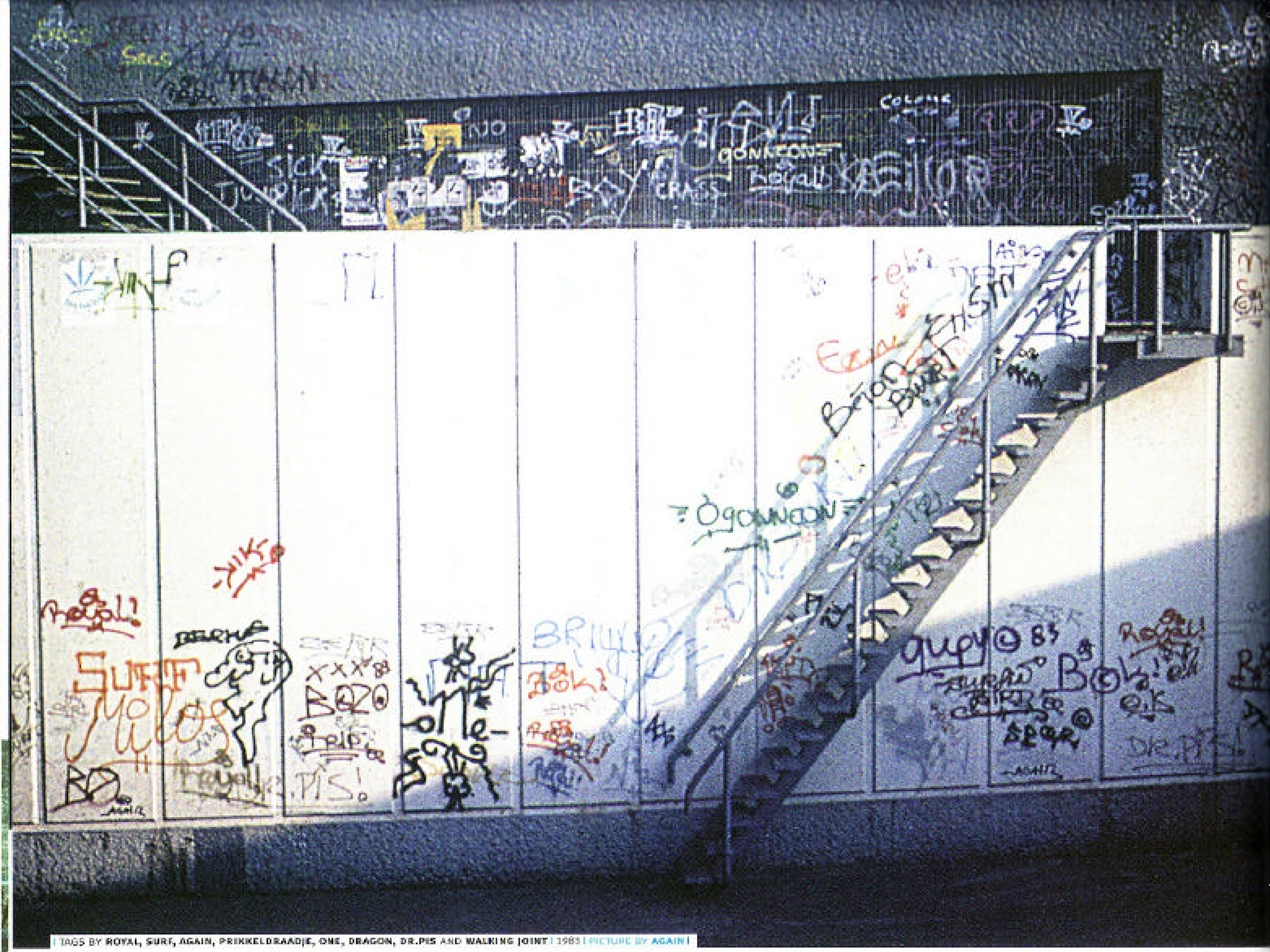

| TAGS BY **ROYAL, SURF, AGAIN, PRIKKELDRAADJE, ONE, DRAGON, DR.PIS** AND **WALKING JOINT** | 1983 | PICTURE BY **AGAIN** |

Halverwege 1984 vond er een drastische stijlverandering plaats. Die van Punk/Ska naar Hiphop. Veel schrijvers die eerst hun best deden om een zo mooi mogelijke tag te ontwikkelen gingen zich nu concentreren op het zetten van pieces. Veel punkschrijvers hielden het op dat moment voor gezien. Ze konden het niet vinden in de nieuwe stroming. Ik heb, voor en na die overgangsperiode, foto's gemaakt van het plein. Hierop is deze verandering goed te zien. De eerste pieces op het Mr. Visserplein waren een HIGH, een JOKE gemaakt door JOKER, U.S.A. door JEZIS en SHOE, LIVE gemaakt door PRIKKELDRAADJE en een AGAIN van mijzelf. Het was mijn eerste piece, ik was toen elf jaar oud. Tijdens het maken kwam JOKER, van de United Street Artists, naar beneden. Hij heeft me een beetje geholpen met de achtergrond van mijn piece. JOKER gaf het claxonnerende autoverkeer, dat het duidelijk niet eens was met mijn schilderwerk, een grote middelvinger. Met zo'n figuur naast me kon ik op m'n gemak mijn werk afmaken. ►

AGAIN: Ik koos voor de naam AGAIN omdat de betekenis ervan een extra 'effect' zou opleveren. Hoe vaker ik mijn naam neerzet, hoe groter het effect wordt. Eerst zie je hem één keer, en dan nog een keer, en dan weer! Het zijn geen afzonderlijke tags meer, het wordt een geheel. Ik heb tags altijd heel belangrijk gevonden. Daar is graffiti, voor mij, in 1983 mee begonnen. In die tijd zag je niets anders dan mooie tags, pieces bestonden nog niet. Wat schrijvers als DR.AIR, EGO, DRAGON, MANO, TARANTULA en WALKING JOINT hebben geflikt, zal ik nooit vergeten. Dat wilde ik ook! Door die jongens ben ik gaan schrijven. Dat heeft op mij zoveel indruk gemaakt. Het feit dat je met simpele middelen zo hard kan communiceren met de buitenwereld. Het maken van een piece vind ik te gek. Daarnaast heb ik de kunst van het 'taggen' nooit verwaarloosd. Een mooie en originele tag, bijvoorbeeld die van O'CLOCK uit Parijs of KEGR uit Kopenhagen, is voor mij van veel meer waarde dan de gemiddelde 'fullcolor-piece' zoals je die vandaag de dag tegenkomt. ■

'Ik heb tags altijd heel belangrijk gevonden. Daar is graffiti, voor mij, in 1983 mee begonnen. In die tijd zag je niets anders dan mooie tags, pieces bestonden nog niet. Wat schrijvers als DR.AIR, EGO, DRAGON, MANO, TARANTULA en WALKING JOINT hebben geflikt, zal ik nooit vergeten.' AGAIN

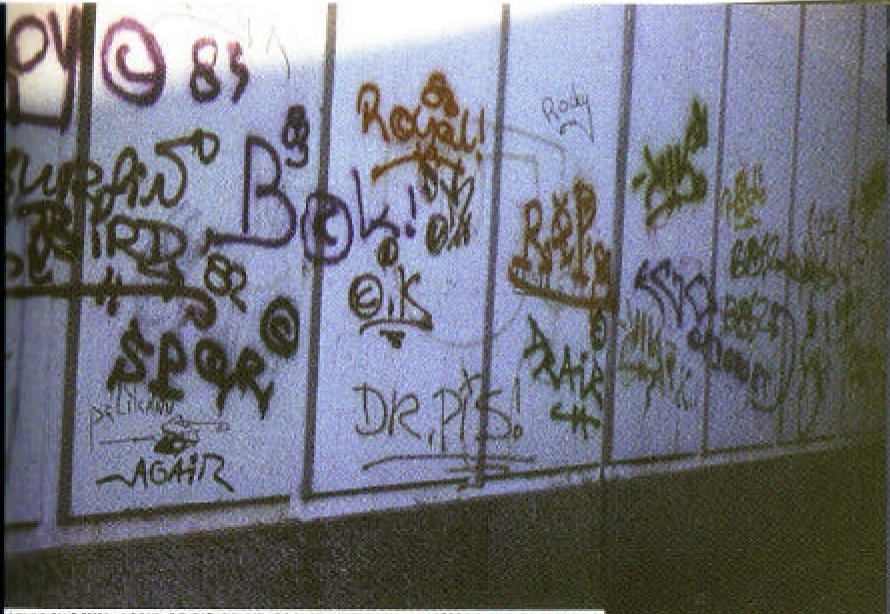

| TAGS BY **ROYAL, AGAIN, DR.PIS, DR.AIR, EGO, PRIKKELDRAADJE** | 1983 | PICTURE BY **AGAIN** |

AGAIN: In my opinion the Mr. Visserplein was a very beautiful construction. Right in the middle of historic monumental Amsterdam, there it was, a big, dark underground square with a network of corridors. It stood in contrast with its environment. I loved that. Pedestrians didn't use the tunnels, I've only seen junkies and graffiti writers in there. Most of the time I started stealing spray cans from the warehouses near De Munt square. With those I would go 'all out' in the tunnels. The high amount of graffiti you saw there was nowhere else in the city. I really loved that place, I felt at home there!

According to CAT22, in the late seventies the book 'Watching my name go by' inspired many writers. In my opinion, from 1980 until 1984, a Dutch style of graffiti developed. That style had nothing to do with the New York graffiti. Its roots go back to the Punk and Ska movement. The same logos and drawings the punks and squatters wore on their clothes also started to appear on the city walls. Before 1984 there were only tags to be found on the walls of the Mr. Visserplein. They came in all sorts of shapes and sizes. A tag was a personal mark, a hybrid between a ➤

'Dr.Power, die had een hele dope tag! Ik heb hem nog een keer zien zitten op Koninginnedag, was ie al z'n oude stiften aan het verkopen. Een hele tafel vol!' DELTA

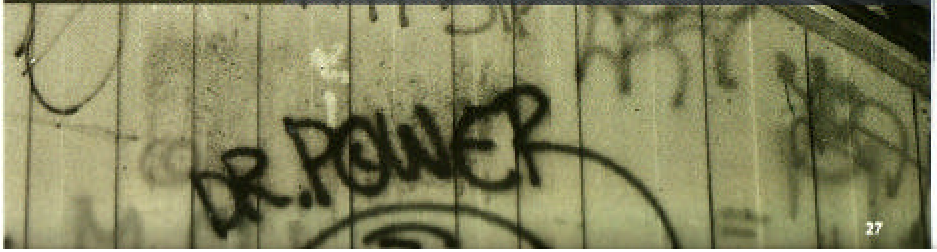

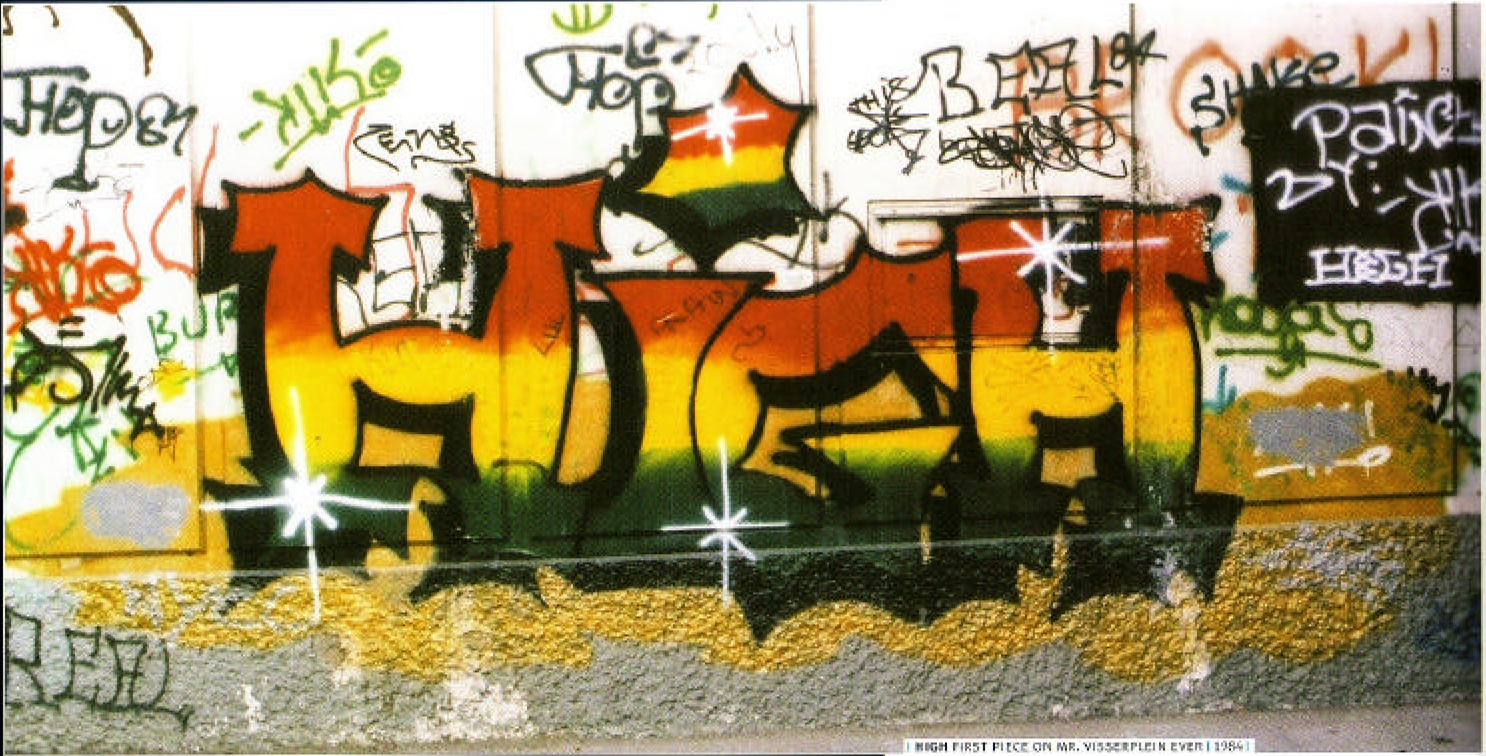

| HIGH FIRST PIECE ON MR. VISSERPLEIN EVER | 1984 |

signature and a logo. Halfway into 1984 there was a drastic change of style, from Punk/Ska to Hiphop. Before this change, the main goal was to develop the nicest and most original tag of all. Now writers put most of their effort into making pieces. Because of this a lot of punks quit writing. They didn't like the new direction graffiti took. I made pictures of the square before and after this transition. On these pictures it's clear to see the drastic change graffiti went through. The first pieces at the Mr. Visserplein were made by HIGH, JOKE made by JOKER, LIVE by PRIKKELDRAADJE, USA by JEZIS and SHOE and an AGAIN made by myself. It was my first piece, I was 11 years old at the time. In the middle of the production process JOKER of the United Street Artists came down and helped me out with the background. JOKER gave all the cars, that were sounding their horns, the finger. They obviously didn't agree with what I was doing. But with a guy like that on my side it was possible to finish my work at ease. ➤

'De eerste echte piece op het Mr. Visserplein was van mij; een HIGH in rasta-kleuren. Ik liep gewoon vanaf de Wibautstraat de tunnel in en begon te spuiten. Al die auto's toeteren. In die tijd had je nog geen fatcaps, alleen de originele HEMA-caps, dus het maken van die piece duurde twee uur. Beneden, langs de autoweg je piece zetten was het meest gedurfd. Daar ging het om; aanzien krijgen.' HIGH

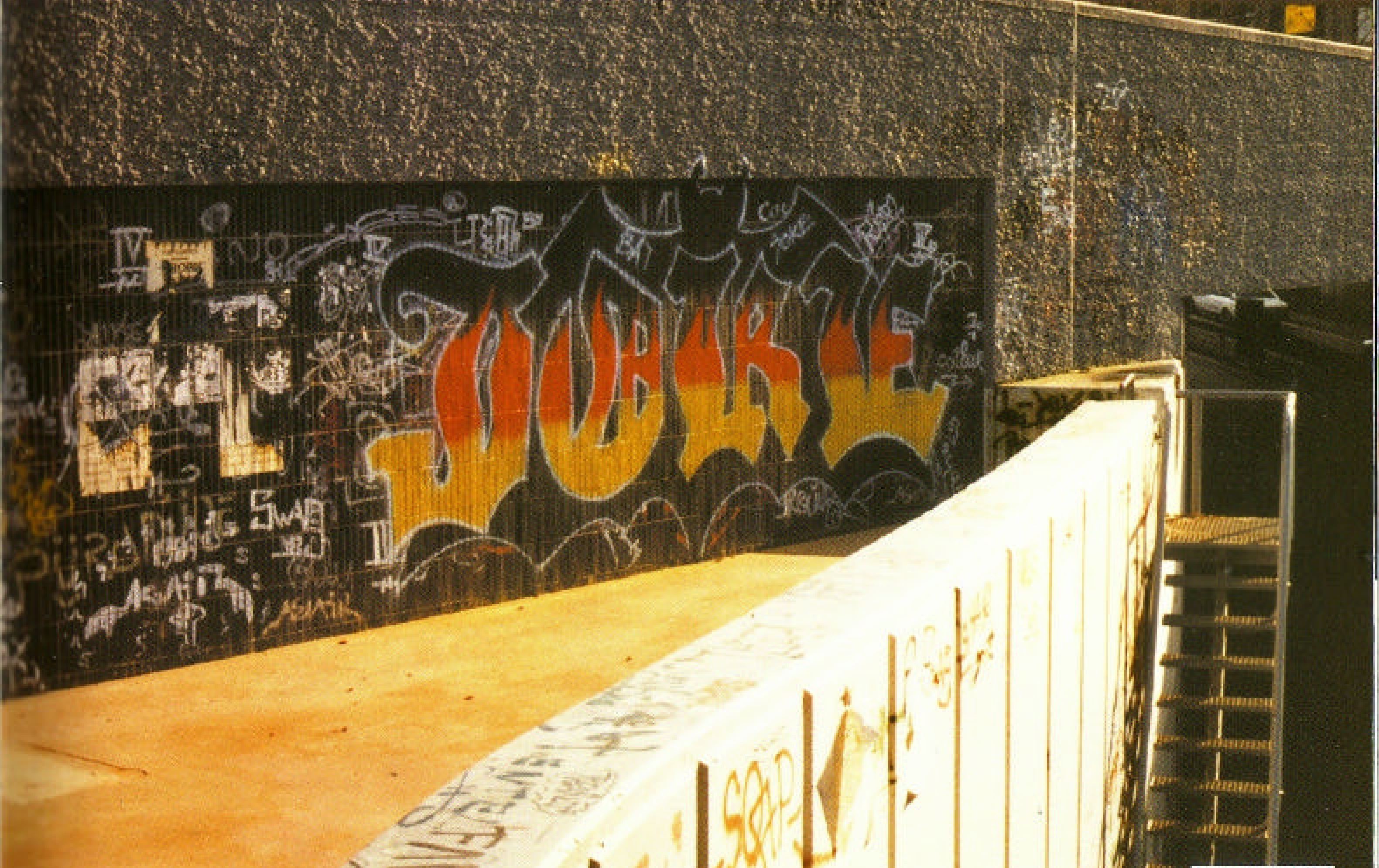

[**JOKE** BY **JOKER** | 1984]

[**LIVE** BY **PRIKKELDRAADJE** | 1984]

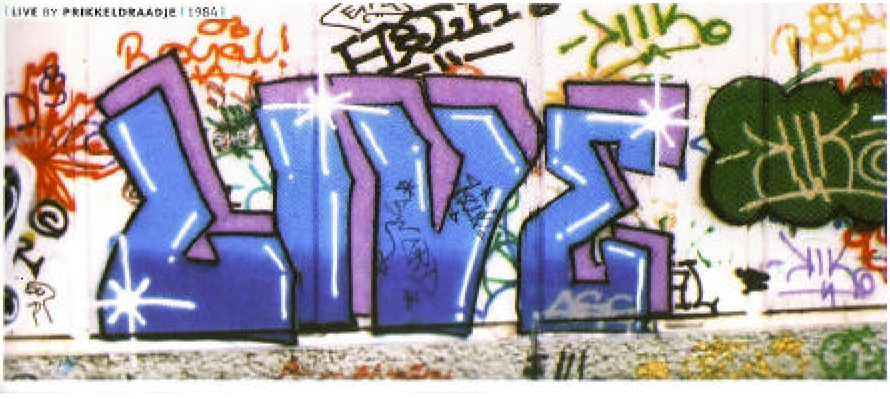

[**LIVE** BY **PRIKKELDRAADJE** | 1984]

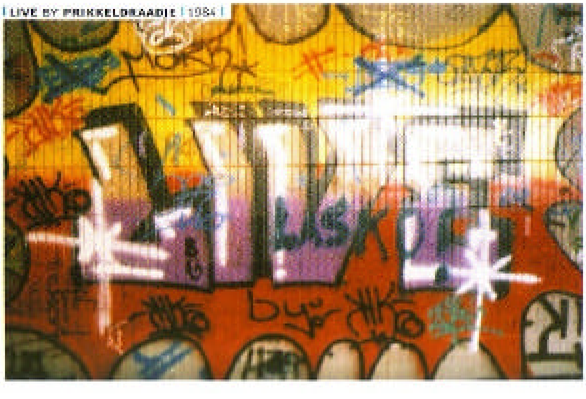

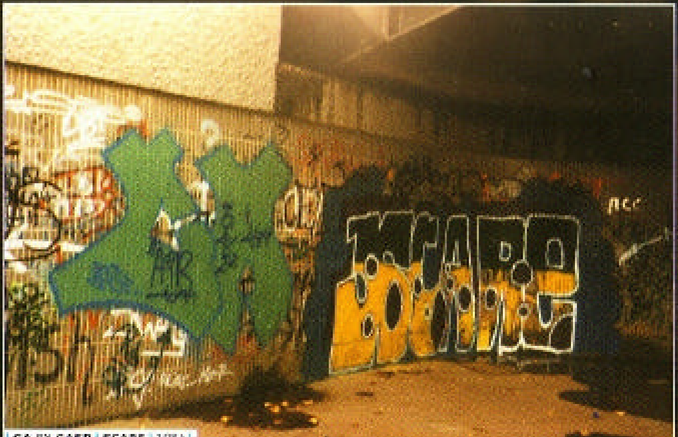

| GA BY GASP | SCARE | 1984 |

‘De tunnels zijn schaars verlicht, het is er vies, vochtig en elke voetstap heeft een onaangename nagalm. De wanden bewijzen dat de tunnels niet uitsluitend gebruikt worden om van de ene kant naar de andere kant van het plein te komen: in diverse lagen en tientallen kleuren zijn de grijze tegeltjes beklad met onleesbare graffiti.’ **AMSTERDAMS STADSBLAD**

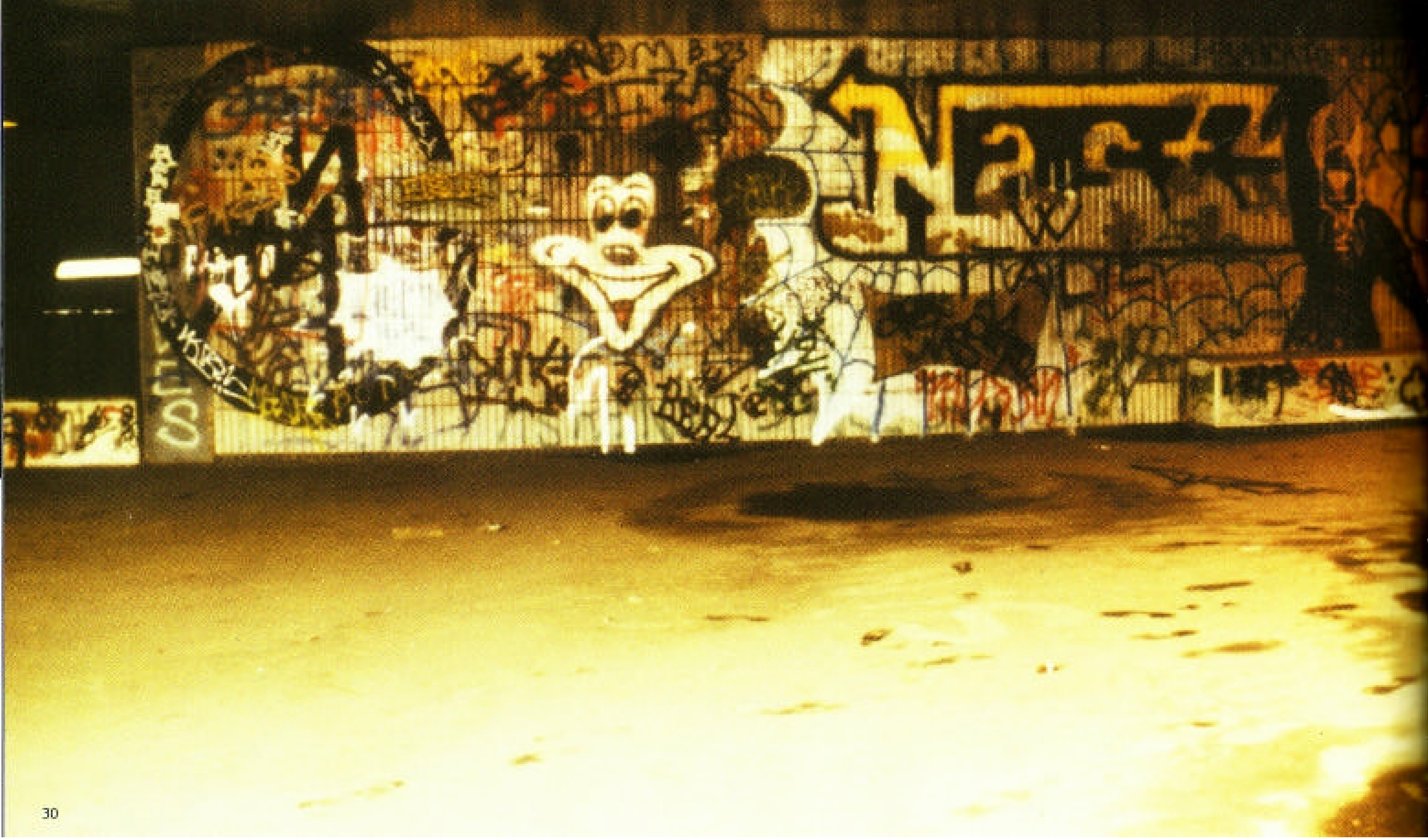

| **ZAP** WITH ZAPPIE CHARACTER | 1986 |

| **NASTY ART** BY **PRIKKELDRAADJE** | 1984 |

AGAIN: I chose the name AGAIN, because the meaning gave an extra effect. The more I write my name, the bigger the effect. First you see it for the first time, and then again, and again! They are no longer separate tags, they become a whole. Tags have always been very important to me. That's how graffiti started for me in 1983. Back then all you would see on the streets were really nice tags. I will never forget what writers like DR.AIR, EGO, DRAGON, MANO, TARANTULA and WALKING JOINT pulled off. It was because of those guys I started writing graffiti. The fact that it was possible to communicate with the outside world in such direct manner, with such simple tools, really made a big impression on me. I love making pieces, but I never neglected the art of tagging. A nice and original tag, for example the one from O'CLOCK from Paris or KEGR from Copenhagen, holds more value to me than the average full color piece you see nowadays. ■

| **SWAG** | 1984 |

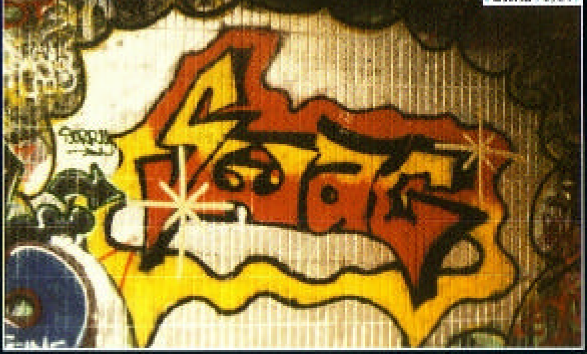

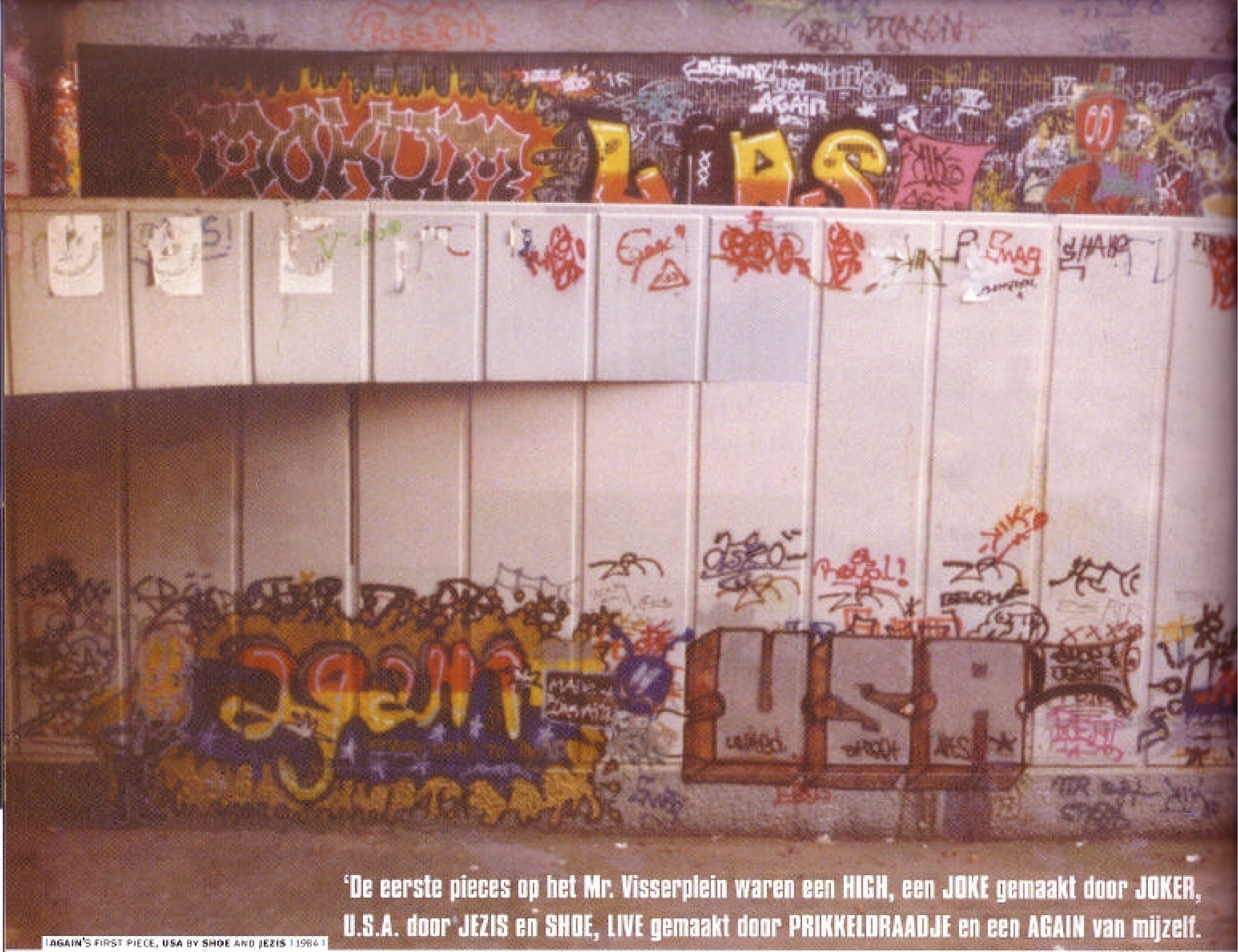

| **AGAIN**'S FIRST PIECE, **USA** BY **SHOE** AND **JEZIS** | 1984 |

'De eerste pieces op het Mr. Visserplein waren een HIGH, een JOKE gemaakt door JOKER, U.S.A. door JEZIS en SHOE, LIVE gemaakt door PRIKKELDRAADJE en een AGAIN van mijzelf. Het was mijn eerste piece, ik was toen elf jaar oud. Tijdens het maken kwam JOKER, van de United Street Artists, naar beneden. Hij heeft me een beetje geholpen met de achtergrond van mijn piece. JOKER gaf het claxonnerende autoverkeer een grote middelvinger.' **AGAIN**

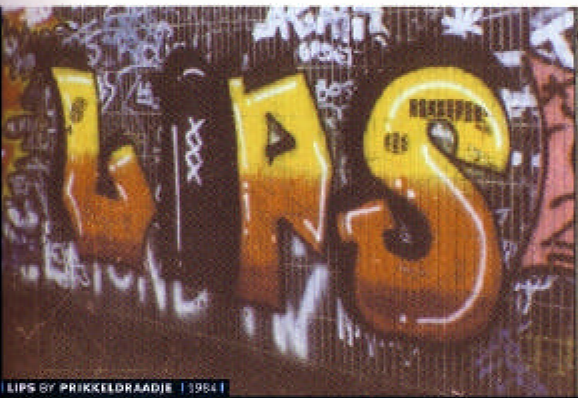

| **LIPS** BY **PRIKKELDRAADJE** | 1984 |

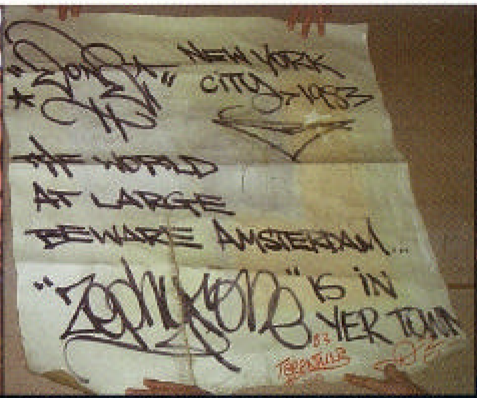
NEW YORK CITY 1983
WORLD AT LARGE
BEWARE AMSTERDAM..
IS IN YER TOWN
TARANTULA

| **AMSTERDAM MEETS NEW YORK,** TAGS BY **DONDI** AND **ZEPHYR** IN AMSTERDAM, NOTE THE **TARANTULA** TAG | 1983 |

| **SHOE** | 1984 |

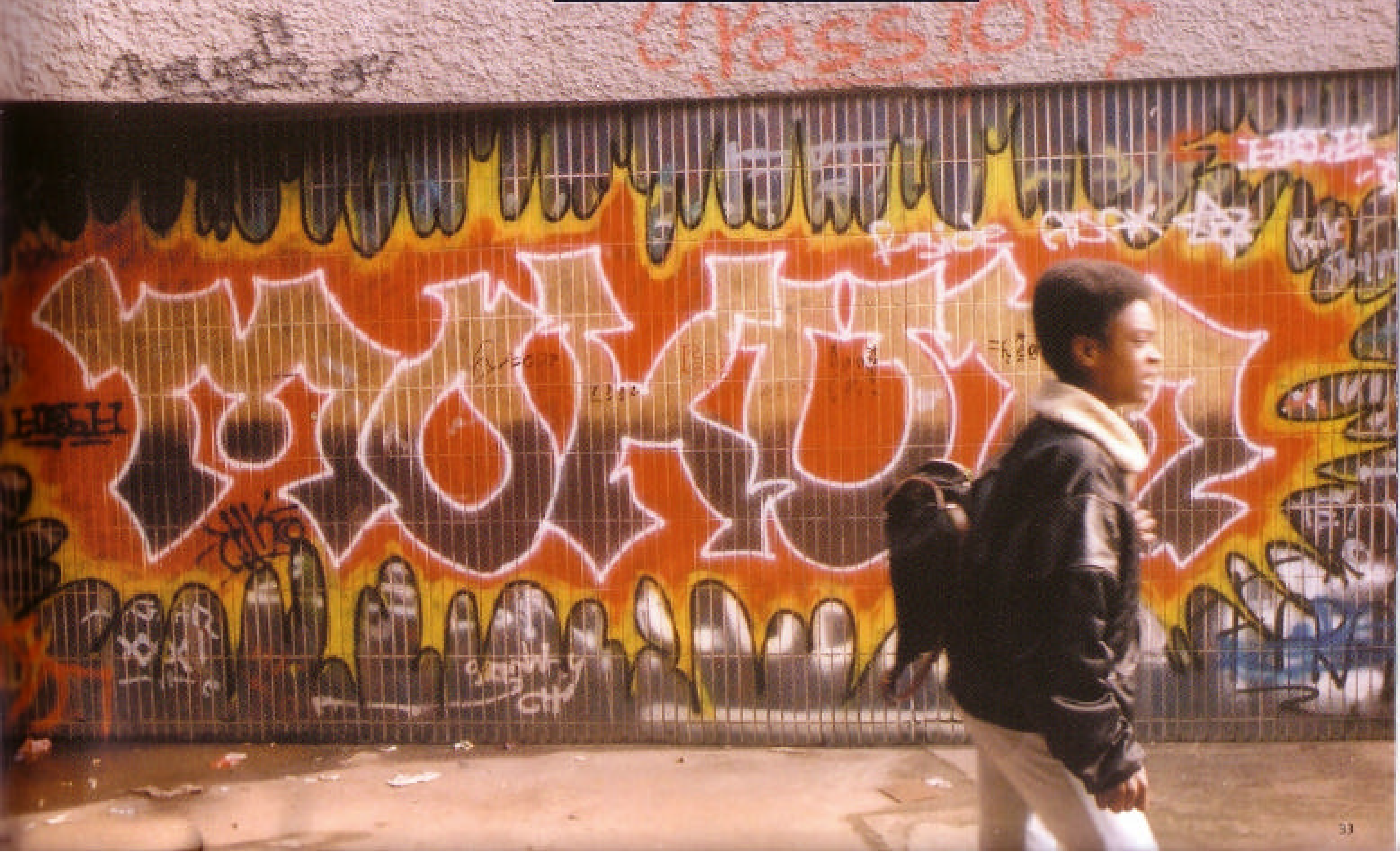

| **MOKUM** BY **HIGH** | 1984 | 1 OUT OF 3 (MOKUM II PAGE 55 AND MOKUM III PAGE 60) |

SHOE

SHOE CIA

SHOE!

alpe*

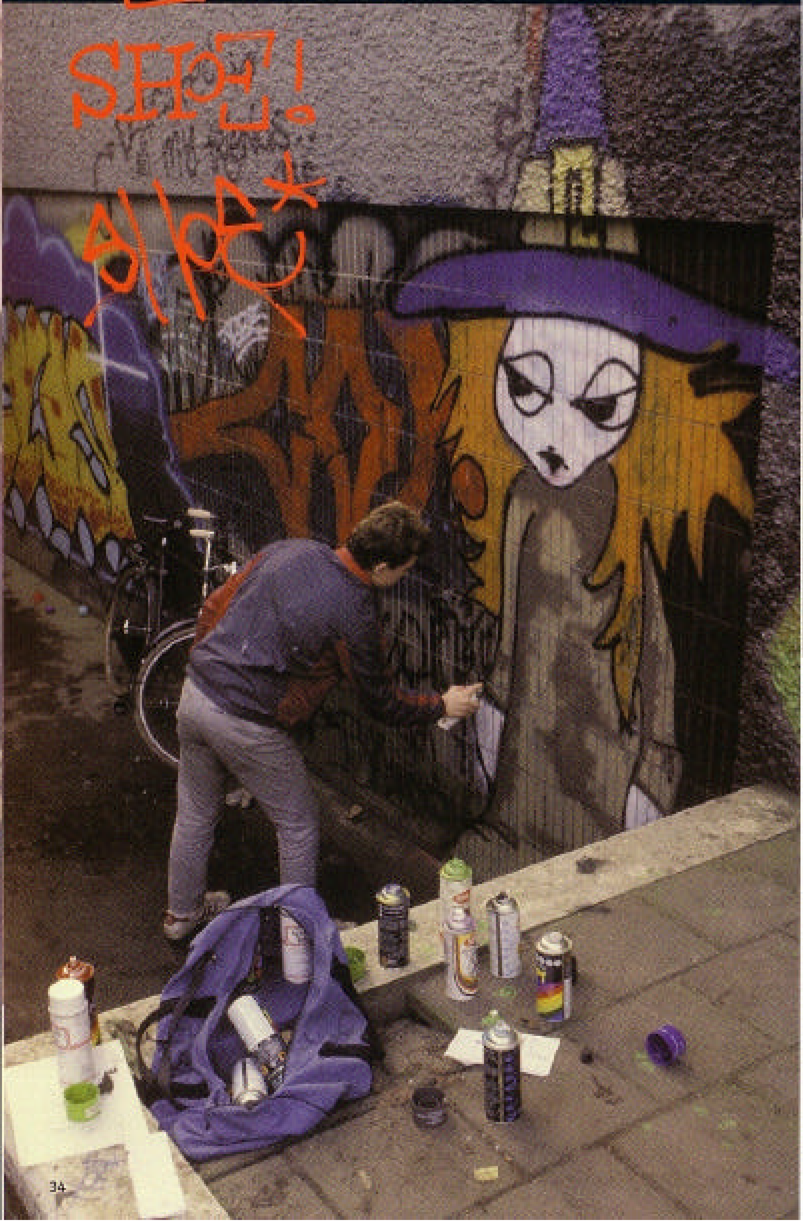

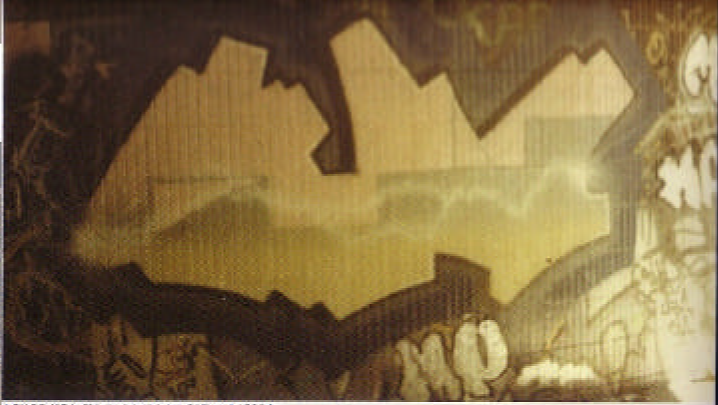

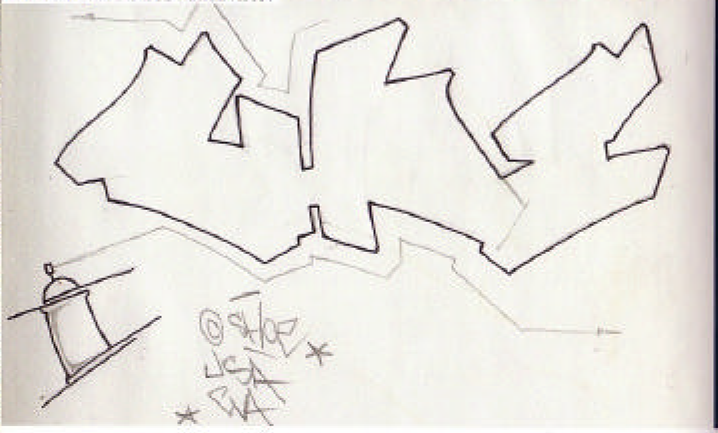

| SHOE USA CIA BLACKBOOK CAT22 | 1985 |

SHOE: Aan die hele punkperiode heb ik nooit echt meegedaan. M'n eerste werk was wel sterk beïnvloed door mensen als DR.RAT. Toch is het nooit echt mijn ding geweest. New York, dat is waar ik m'n inspiratie vandaan haalde. Voor mij was de opkomst van de Hiphop-cultuur en de daarbij behorende graffiti echt een uitkomst! In 1983 ben ik voor het eerst naar New York gegaan. Ik kwam terug met PUMA-schoenen met 'fat-laces'. Daar snapte echt helemaal niemand wat van, totdat een tijdje later, de videoclip van The Rocksteady Crew regelmatig op TV werd uitgezonden. Rond die tijd begon ook in Nederland de Hiphop-cultuur langzaam door te sijpelen. Ik had gewoon een voorsprong. Het werk van de New Yorkse schrijver DONDI had een grote indruk op mij gemaakt. Dat was het soort graffiti dat ik ook wilde maken. Later ben ik door hem persoonlijk toegelaten tot zijn graffiticrew, Criminals Invading Again (CIA). Ik mocht de 'overseas chapter' oprichten. Dat was natuurlijk een hele eer. Ik weet nog dat die oude gasten, de punkschrijvers, een speciale naam hadden bedacht voor het soort werk dat wij maakten. Ze noemden het 'wondertjes'. Hiermee bedoelde ze de grote kleurrijke pieces. Voor hen was dat volkomen nieuw. Dan kwam ik DR.AIR tegen in de tram: *'Hé, je hebt een nieuw* ➤

UNITED STREET ARTISTS

| **DELTA** AND **JAZ** | 1984 |

| **JAS** BY **JAZ** (FIRST PIECE) | 1984 |

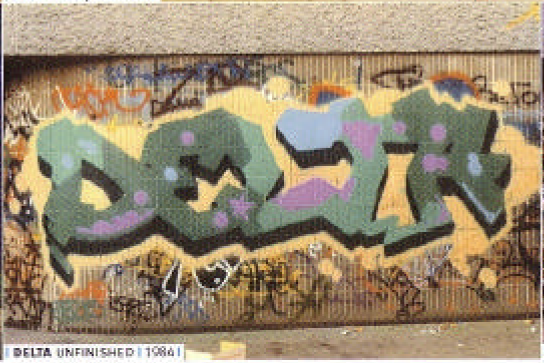

| **DELTA** UNFINISHED | 1984 |

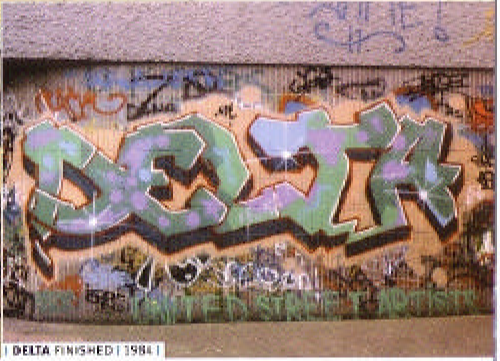

| **DELTA** FINISHED | 1984 |

SHOE: I never really took part in the punk-graffiti movement. Even though the first things I made were strongly influenced by people like DR.RAT, I still wasn't really down with them. New York was where I got my inspiration from. The rise of the Hiphop culture, and the graffiti that came along with it, was god sent for me! In 1983 I went to New York for the first time. I came back with Puma shoes with fat laces. Everybody thought I was crazy, until the video of The Rocksteady Crew got aired on TV on a regular basis. I already had a headstart when around that time Hiphop culture was introduced in The Netherlands. The work of New York graffiti artist DONDI made a very big impression on me. That was the kind of graffiti I also wanted to make. Later on he personally asked me to join his graffiti crew, the Criminals Invading Again (CIA). He gave me the honor of setting up the overseas chapter. I remember those old guys, the punk writers, had a special name for the kind of graffiti we ➤

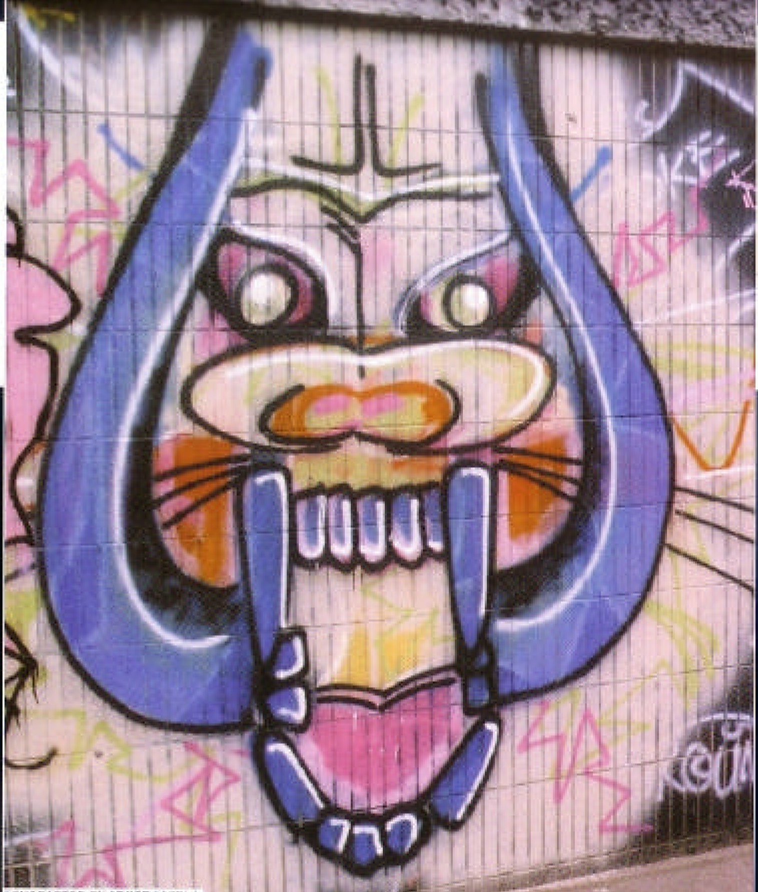

| CHARACTER BY **JOKER** | 1984 |

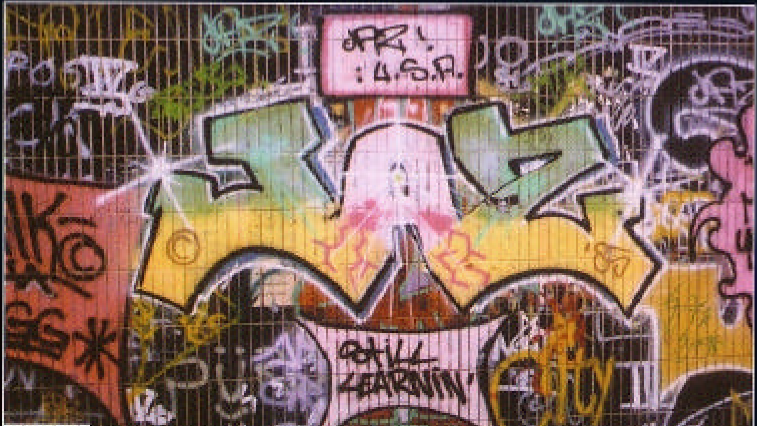
DFZ! : U.S.P.
STILL LEARNIN'

| **JAZ** | 1985 |

| **JOKER** | 1984 |

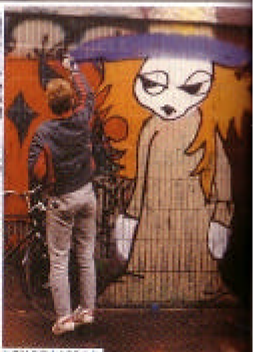

| **SHOE** | 1984 |

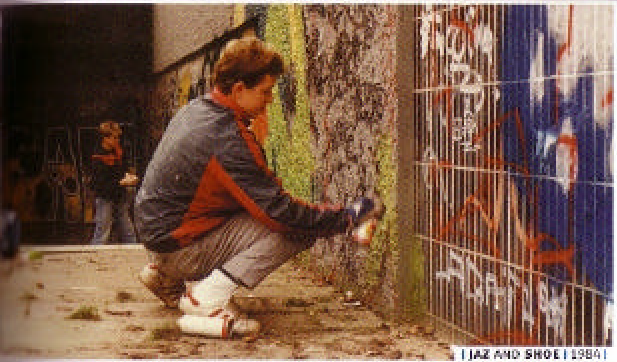

| **JAZ AND SHOE** | 1984 |

wondertje gemaakt!". Op de één of andere manier zijn die gasten nooit meegegaan in de nieuwe stroming. Rond 1984 bewoonde JOKER een kraakpand. Ernaast stond een grote schutting. Op een middag zijn we met wat bekenden samengekomen om die schutting te spuiten. Dat was de eerste echte 'meeting' van het groepje dat later de United Street Artists (USA) zou vormen. JOKER was een echte ondernemer. Door hem kwam het dat de USA na een tijdje op een echt bedrijf ging lijken. We kregen zo veel opdrachten, dat was niet normaal meer. Woningbouwverenigingen waren meestal de opdrachtgever. We hebben acht weekenden lang in de Bijlmer opdrachten gespoten. Betaald nog wel! Voor pikkies van 15 hadden we echt bakken met geld. Allemaal zwart natuurlijk. Daar kwam ook veel media-aandacht bij kijken. Graffiti was een nieuw fenomeen. We stonden elke week wel in een krant of tijdschrift. Op een gegeven moment kreeg ik zelfs fanmail. *'Hallo SHOE, ik probeer ook letters te maken... wat vind je ervan?'*. Met dat soort brieven wist ik mij geen raad. We bleken een soort ►

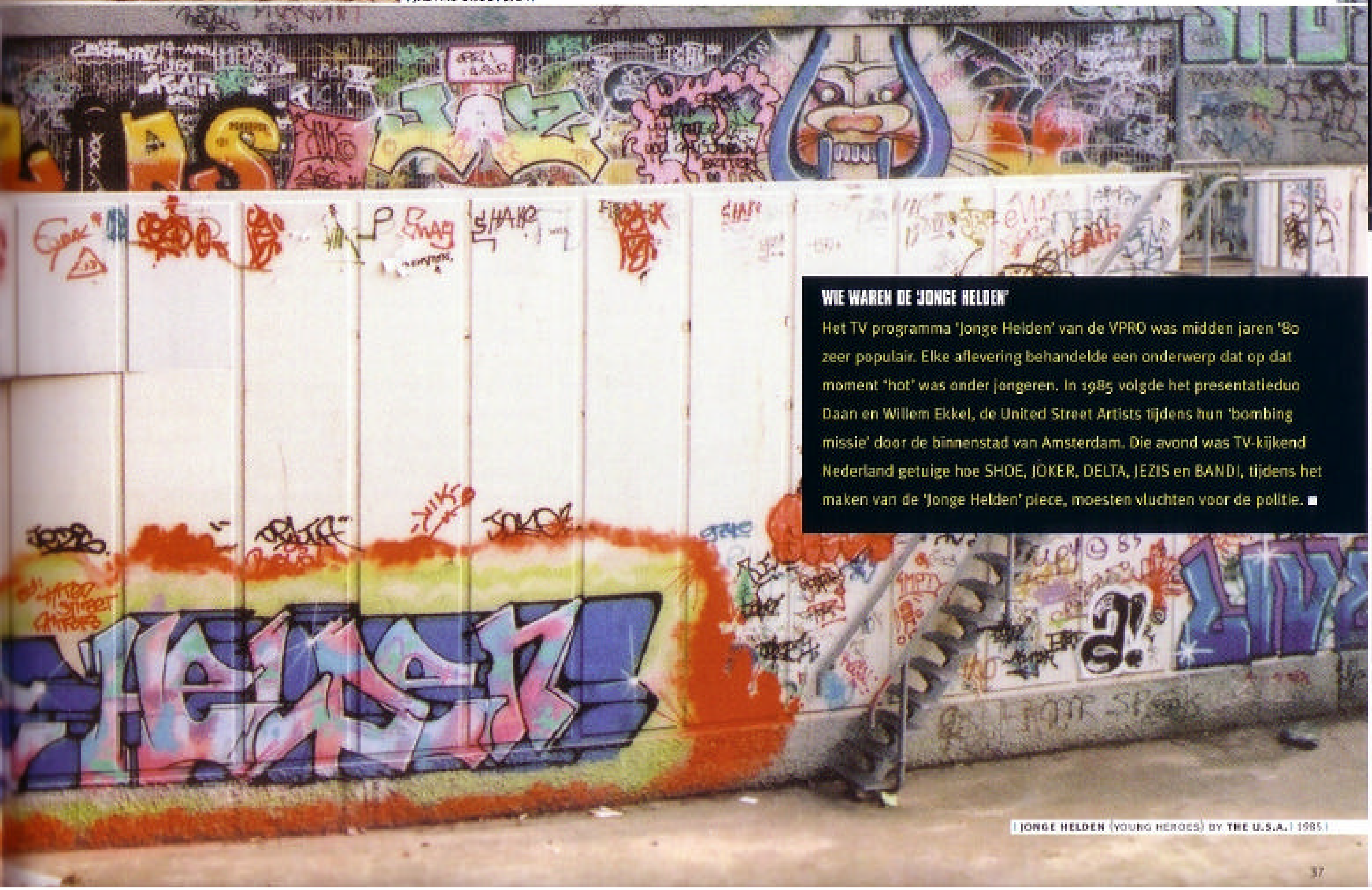

| **JONGE HELDEN** (YOUNG HEROES) BY **THE U.S.A.** | 1985 |

WIE WAREN DE 'JONGE HELDEN'

Het TV programma 'Jonge Helden' van de VPRO was midden jaren '80 zeer populair. Elke aflevering behandelde een onderwerp dat op dat moment 'hot' was onder jongeren. In 1985 volgde het presentatieduo Daan en Willem Ekkel, de United Street Artists tijdens hun 'bombing missie' door de binnenstad van Amsterdam. Die avond was TV-kijkend Nederland getuige hoe SHOE, JOKER, DELTA, JEZIS en BANDI, tijdens het maken van de 'Jonge Helden' piece, moesten vluchten voor de politie. ■

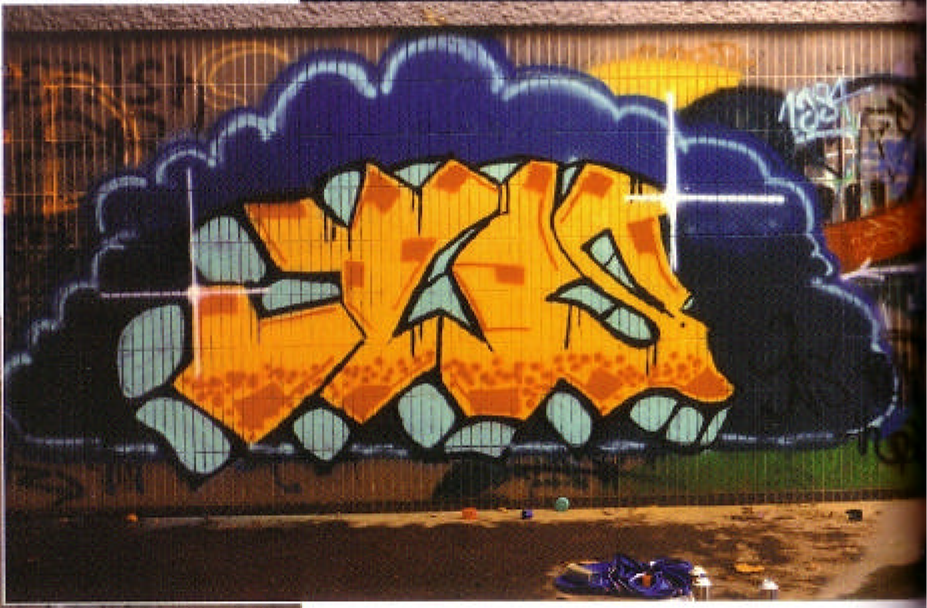

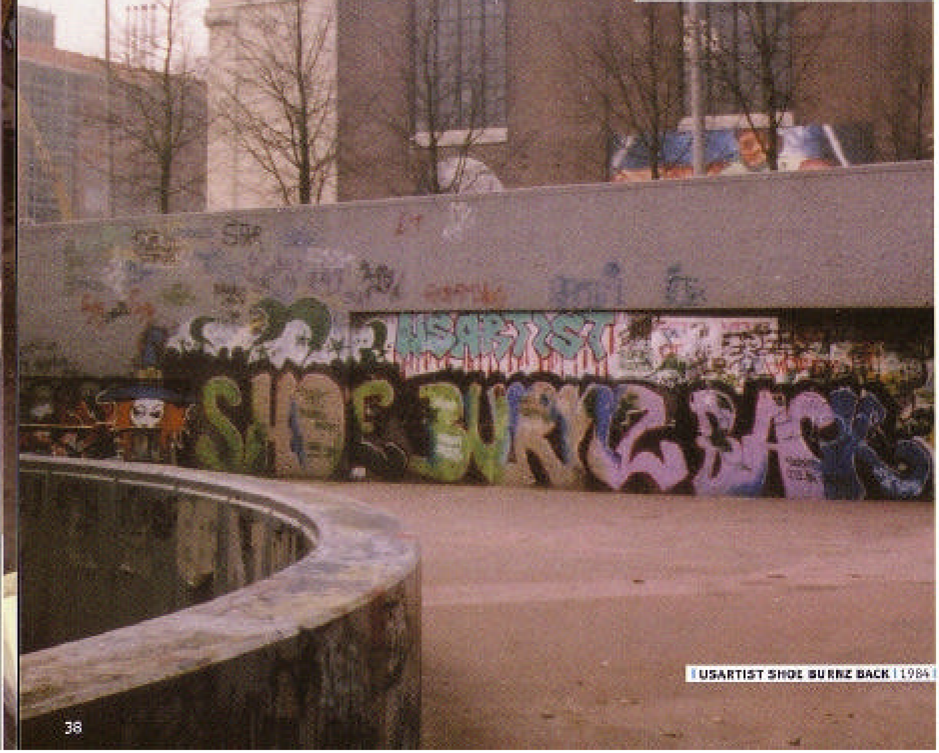
| USARTIST SHOE BURNZ BACK | 1984 |

status gekregen te hebben. Dat was best een raar idee. Al die brieven waren afkomstig van jongens. Er stonden nooit leuke meisjes voor m'n deur, alleen maar nare gasten!

SHOE: DONDI en BANDO vormden mijn grootste bron van inspiratie. BANDO kwam uit Parijs, af en toe woonde hij bij zijn vader in New York. Hij had in Parijs op graffitigebied net zo'n voorsprong als ik in Amsterdam. Daarnaast had hij een hele vernieuwende graffitistijl uitgedacht. Een kruising tussen DONDI en FUTURA 2000. Helemaal mijn ding natuurlijk. Het klikte dan ook meteen tussen ons. In 1986 ben ik samen met BANDO heel Europa doorgetrokken. Dat was een te gek gevoel! De 'king' van Parijs en de 'king' van Amsterdam gingen samen op tournee. Het voelde ook echt als toeren. In elke stad die wij bezochten, waren wel een paar gasten die onze naam kenden. Ik denk dat we in die tijd veel landen hebben beïnvloed met onze stijlen.

Wat ik echt te gek vind is dat mensen na twintig jaar nog steeds naar mijn oude werk kijken. En het ook echt bestuderen en waarderen. Dat is toch het doel dat je wilt bereiken. Dat zoiets ooit zou gebeuren had ik toentertijd niet kunnen bedenken. (Zie ook pagina 108 – red.) ■

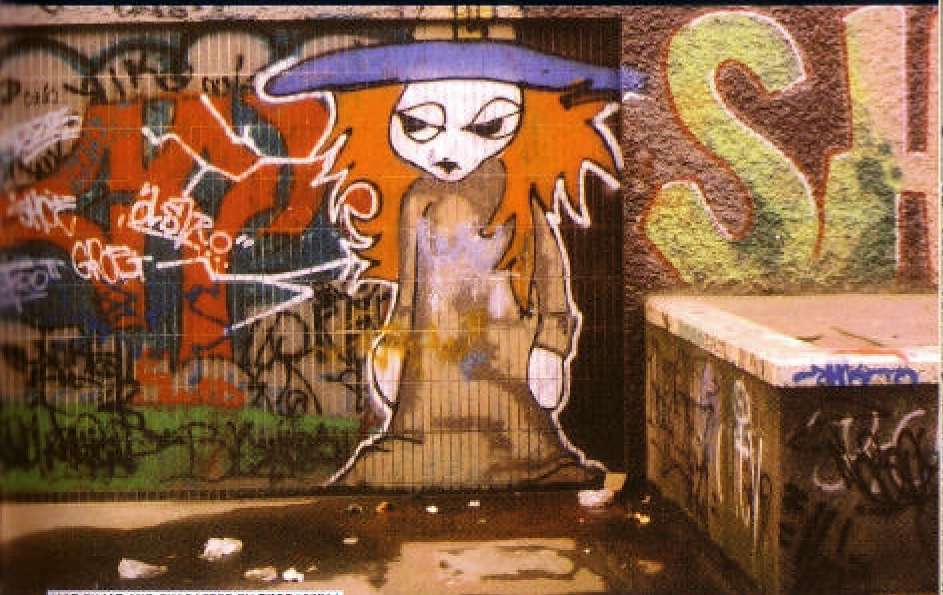

| JAS BY JAZ AND CHARACTER BY **SHOE** | 1984 |

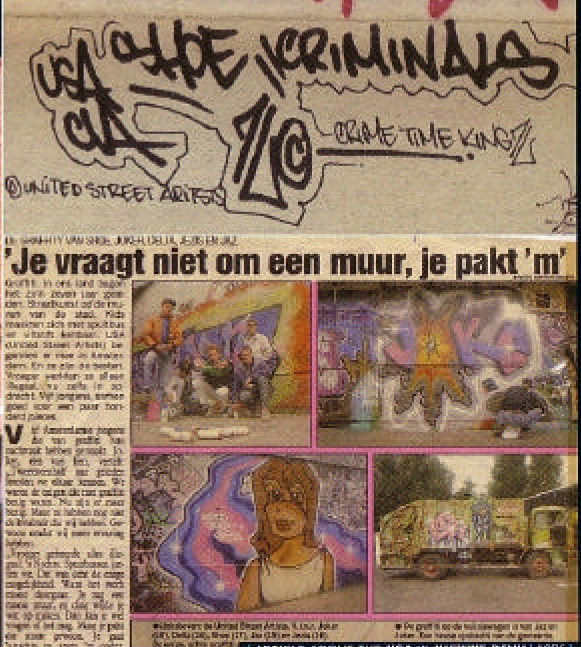
USA
SHOE KRIMINALS
CA
10
CRIME TIME KING
©UNITED STREET ARTISTS

'Je vraagt niet om een muur, je pakt 'm'

| ARTICLE ABOUT THE **USA** IN **NIEUWE REVU** | 1986 |

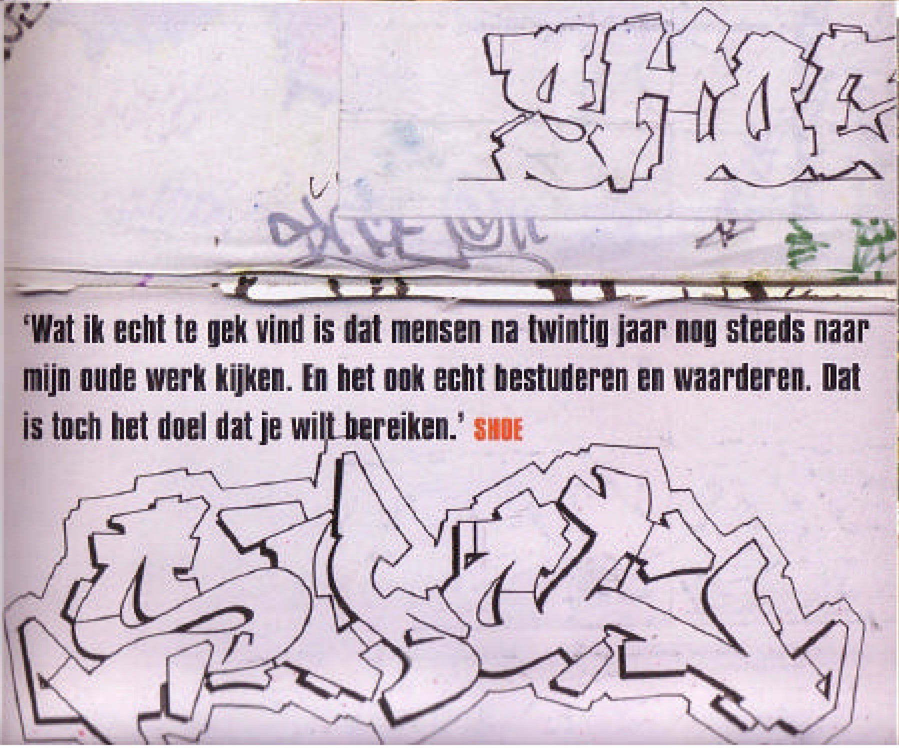

'Wat ik echt te gek vind is dat mensen na twintig jaar nog steeds naar mijn oude werk kijken. En het ook echt bestuderen en waarderen. Dat is toch het doel dat je wilt bereiken.' **SHOE**

| CHARACTER BY **JOKER** | 1985 |

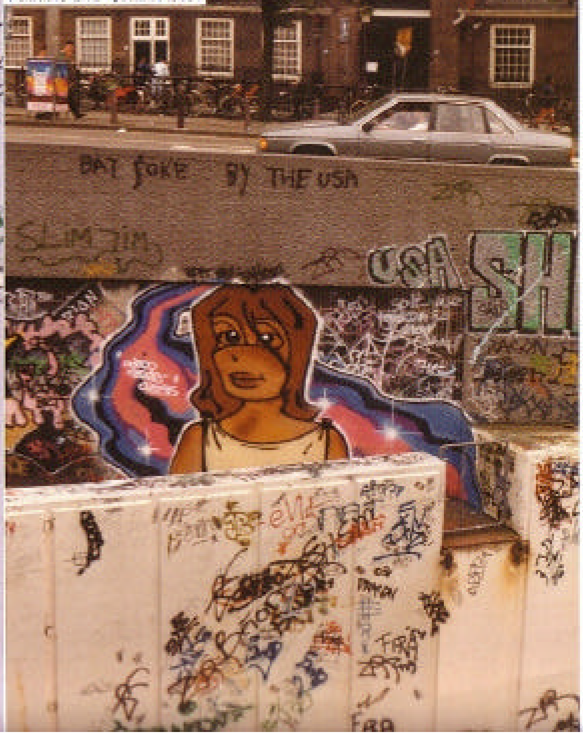
DAT JOKE BY THE USA
SLIM JIM
USA
SH

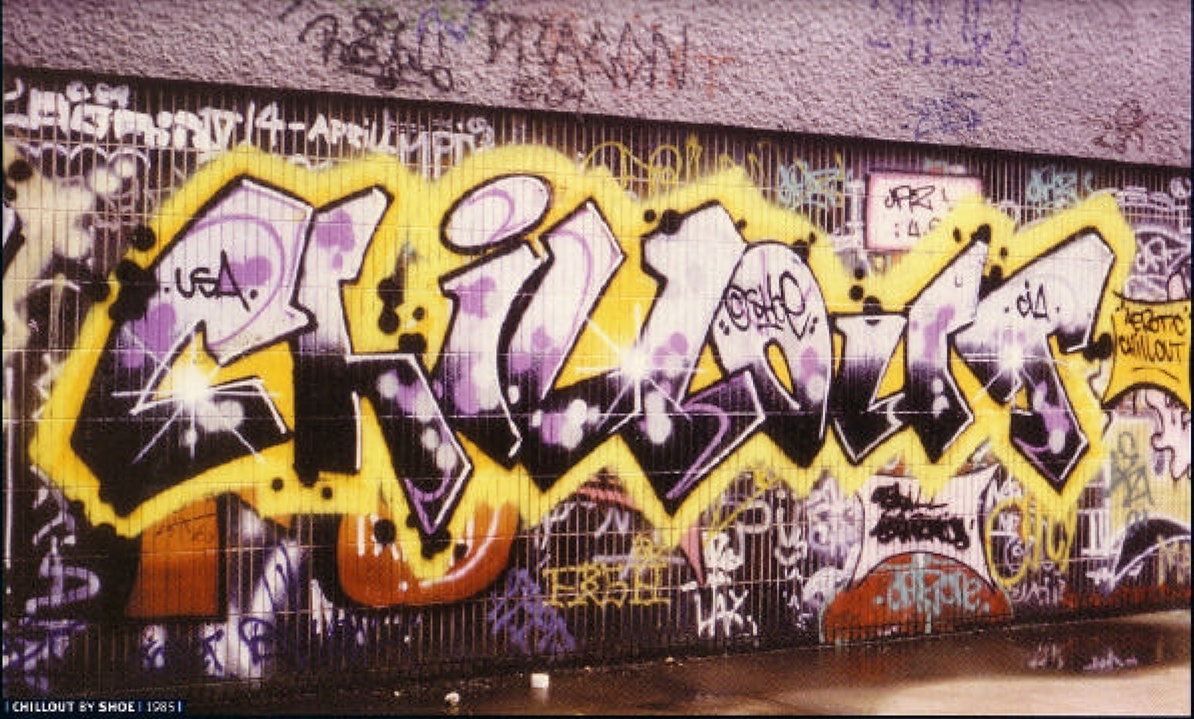
USA
"EROTIC" CHILLOUT

| **CHILLOUT BY SHOE** | 1985 |

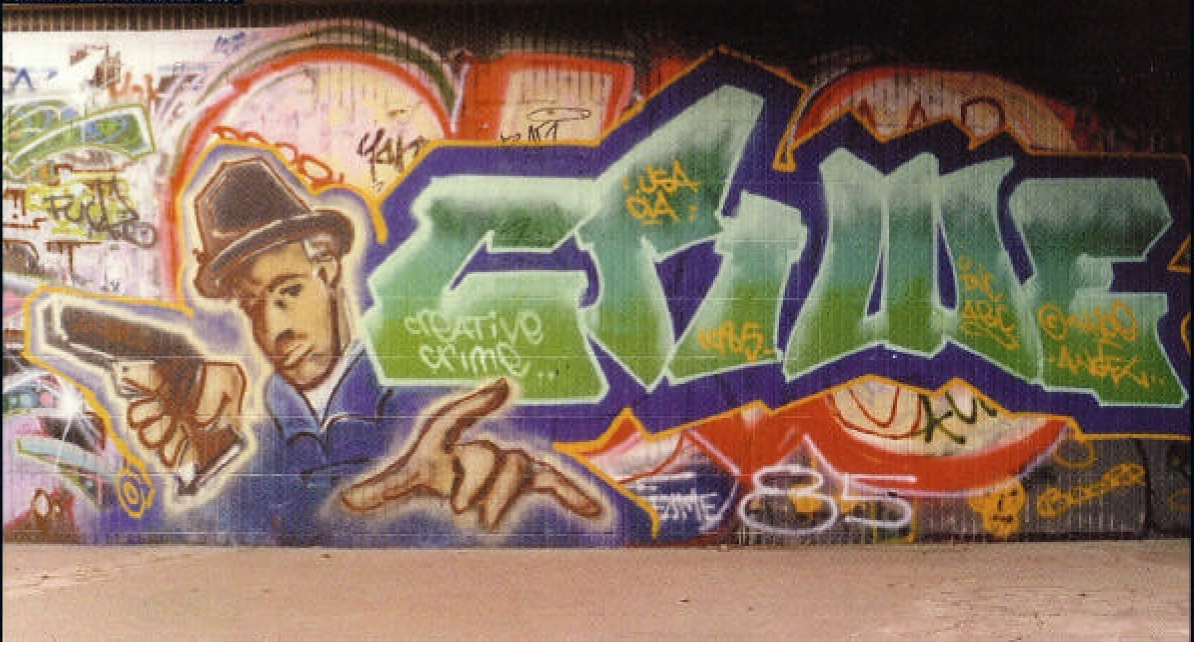
USA
Creative crime..
1985.
Angel
85

| **CRIME BY SHOE AND ANGEL** | 1985 |

made. They called our work 'little wonders'. Those big colorful pieces were completely new to them. I once ran into DR.AIR in the tram and he said: *'Hey, I saw you made one of those little wonders again!'*. They never really evolved to the next level of graffiti writing.

SHOE: Around 1984, JOKER was living in a squat building, and beside it a huge fence was built. One afternoon, some friends got together to paint it. That was the first real gathering of the crew that would later become the United Street Artists (USA). JOKER was a real 'entrepreneur'. It was because of him that after a while the USA started to look like a real company. It was amazing how many pieces we made for money. Usually we worked for housing corporations. For kids at the age of 15, we had a shit load of money, all 'black' of course. Besides that, we also got a lot of attention in the media. Graffiti was a new phenomenon, so almost every week we were interviewed in a newspaper or magazine. At certain times it got so crazy, writers from all over the country were sending me fan mail. It seemed as if somehow we gained 'status' in the graffiti world. I didn't know how to react to people who asked me: *'Hey SHOE, I also do pieces, what do you think of them?'*. Besides that, the fan mail only came from guys, and in stead of cute girls, only nasty guys appeared in front of my door.

I mainly got my inspiration from DONDI and BANDO. BANDO was from Paris, but every now and then he lived with his dad in New York. Because of this his graffiti style stood out from the rest, just like mine in Amsterdam. His style was really original. It was sort of a mixture between DONDI and FUTURA 2000. His style really blew me away. The first time I met him, we connected immediately. In 1986 we traveled together through Europe. That was totally awesome! The 'king' of Paris and the 'king' of Amsterdam on tour together. It really felt like touring, because each city we visited, people knew our names. I think, at that time, we influenced many countries with our style.

The thing I really dig is the fact that even after twenty years people still study my old work. They still appreciate it. That's the ultimate satisfaction you can achieve. Back in the days I would have never imagined a thing like that would ever happen. (See also page 108 – red.) ■

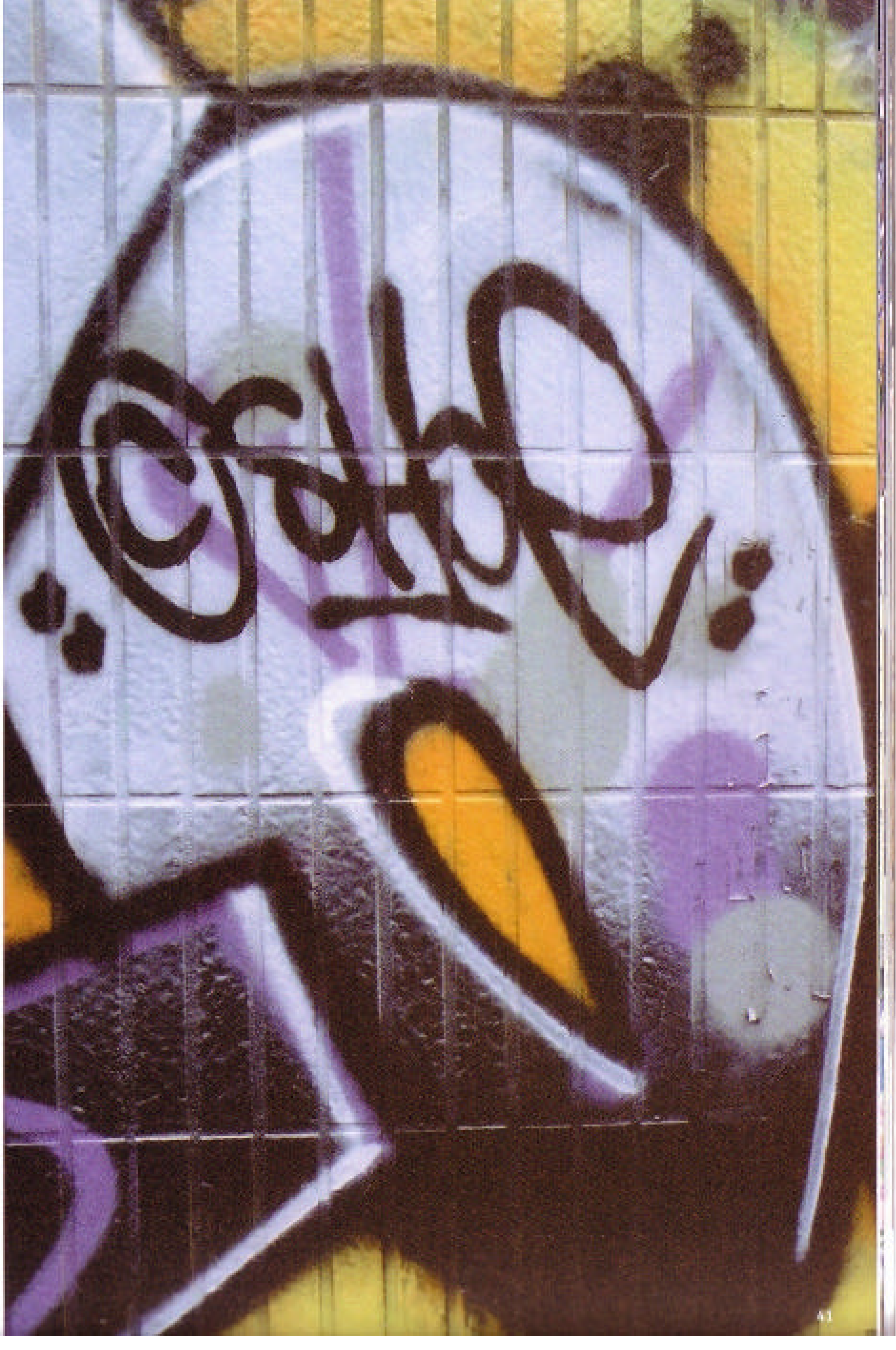

RHYME GVB | 1985

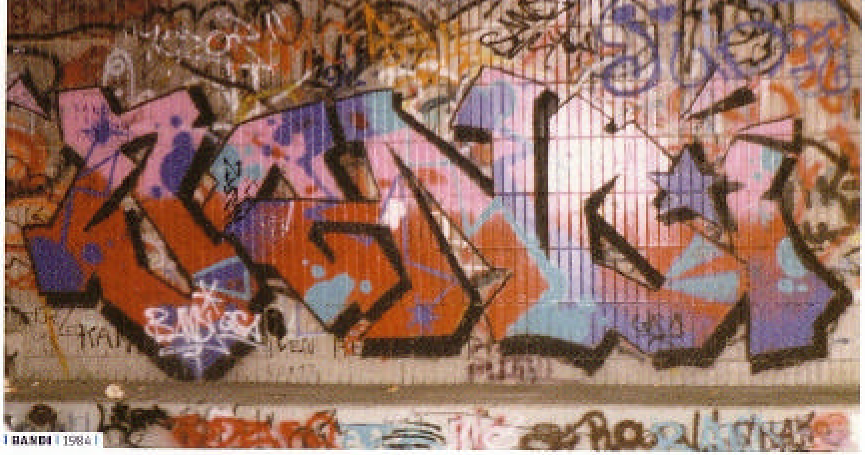

BANDI | 1984

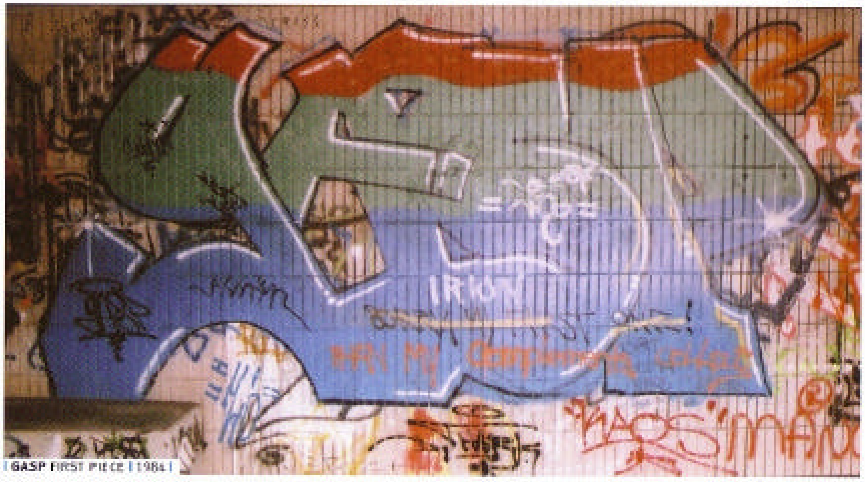

GASP FIRST PIECE | 1984

RAIHNA! BY RHYME | 1985

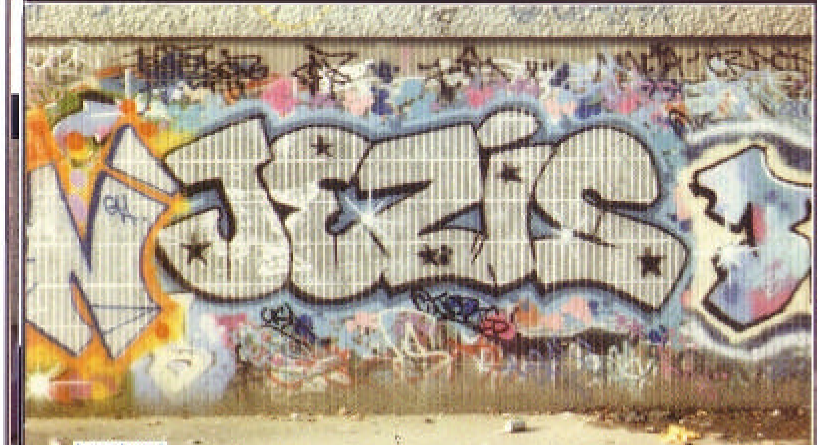

| **JEZIS** | 1985 |

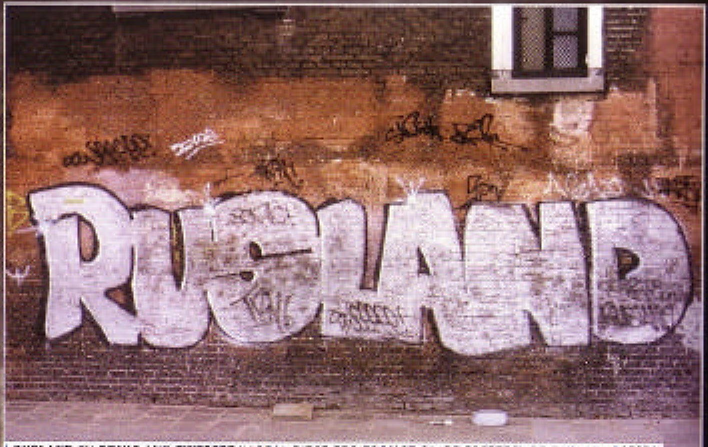

| **RUSLAND** BY **SONIC** AND **SWEEPEE** ILLEGAL PIECE FOR PROMOTION OF COFFEESHOP RUSLAND | 1985 |

| ANNOUNCEMENT **'STYLE WARS'** IN **VARA** TV-GUIDE | 1985 |

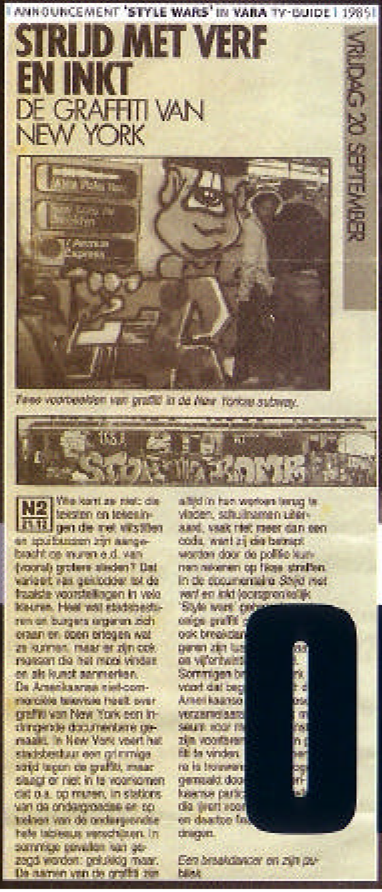

STRIJD MET VERF EN INKT

DE GRAFFITI VAN NEW YORK

VRIJDAG 20 SEPTEMBER

Twee voorbeelden van graffiti in de New Yorkse subway.

N2 21.15 Wie kent ze niet: die teksten en tekeningen die met viltstiften en spuitbussen zijn aangebracht op muren e.d. van (vooral) grotere steden? Dat varieert van gekladder tot de fraaiste voorstellingen in vele kleuren. Heel wat stadsbestuurders en burgers ergeren zich eraan en doen ertegen wat ze kunnen, maar er zijn ook mensen die het mooi vinden en als kunst aanmerken. De Amerikaanse niet-commerciële televisie heeft over graffiti van New York een indringende documentaire gemaakt. In New York voert het stadsbestuur een grimmige strijd tegen de graffiti, maar slaagt er niet in te voorkomen dat o.a. op muren, in stations van de ondergrondse en op treinen van de ondergrondse hele tableaus verschijnen. In sommige gevallen kan gezegd worden: gelukkig maar. De namen van de graffiti zijn altijd in hun werken terug te vinden, schuilnamen uiteraard, vaak niet meer dan een code, want zij die betrapt worden door de politie kunnen rekenen op flinke straffen. In de documentaire *Strijd met verf en inkt* (oorspronkelijk 'Style wars' ge eige graffiti ook breakdan gaan zijn en vijftienj Sommigen b voert dat beg Amerikaanse verzamelaars seum voor zijn voorbeel fiti te vinden re is bovendien gemaakt doo kaanse parti die (veel) voor en daartoe dragen.

Een breakdancer en zijn publiek.

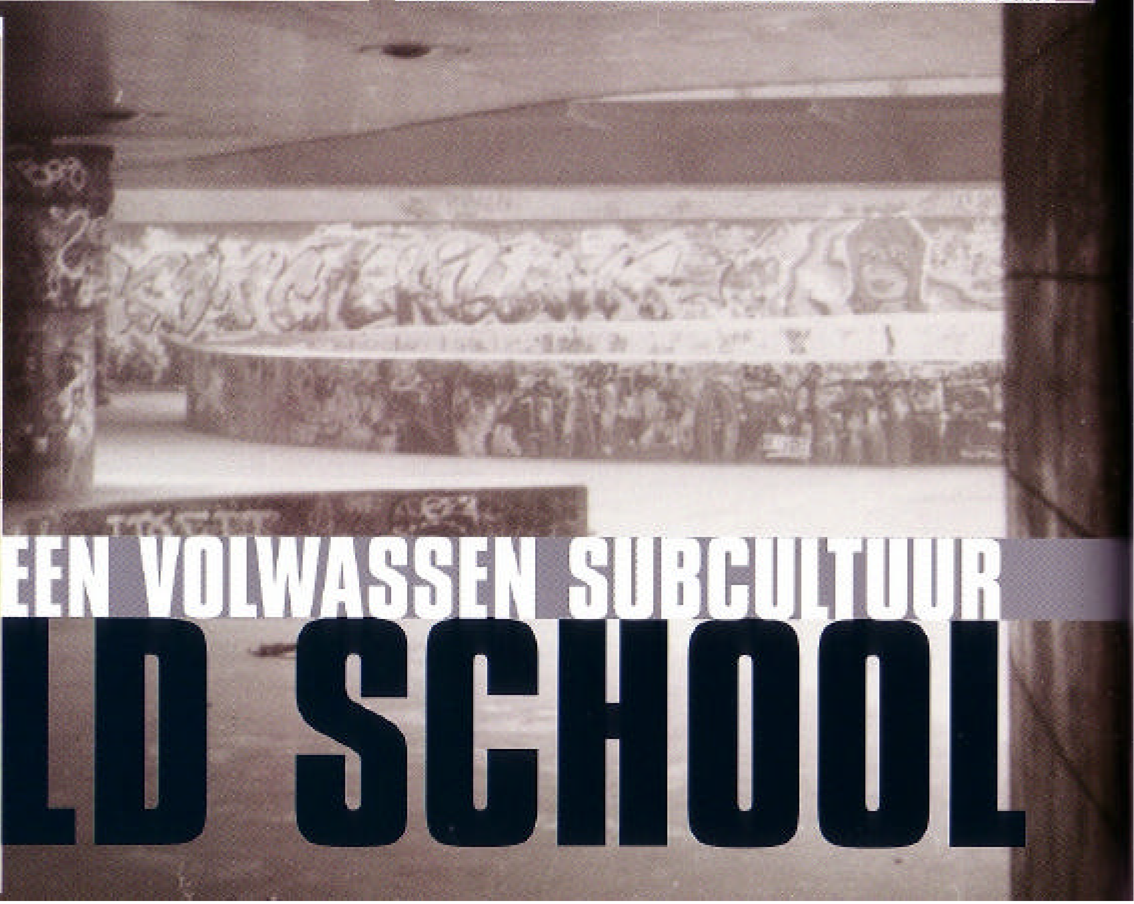

EEN VOLWASSEN SUBCULTUUR

OLD SCHOOL

De Amsterdamse pioniers kregen rond 1985 de New Yorkse stijl volledig onder de knie. Datzelfde jaar zond de VARA de documentaire 'Strijd met verf en inkt' (Style Wars), over de New Yorkse graffitiscene, uit op de TV. Hierdoor groeide onder jongeren de populariteit van graffiti explosief. Rond 1986 had bijna elke stad een eigen graffitiscene. Tijdschriften zoals Nieuwe Revu, Panorama en EPPO besteedden regelmatig aandacht aan het nieuwe fenomeen. In 1988 verscheen het eerste 'clubblad' van graffitischrijvend Nederland genaamd Freestyle Magazine, later gevolgd door Bomber Magazine. In deze blaadjes werden foto's en ontwerpen van diverse Nederlandse schrijvers afgedrukt. Hiermee was de volwassenwording van de subcultuur een feit. Het Mr. Visserplein groeide gestaag uit tot een landelijk bekende 'Hall of Fame'. ■

In 1985, Amsterdam graffiti pioneers mastered the New York style. That same year the documentary 'Strijd met verf en inkt' (Style Wars), which was about the New York graffiti scene, aired on national television. This made graffiti really popular among youth in The Netherlands. Magazines like Nieuwe Revu, Panorama and EPPO wrote about the new phenomenon on a regular basis. In 1988 the first official graffiti magazine, called 'Freestyle Magazine', appeared and later, 'Bomber Magazine' followed its lead. These magazines showed pictures and designs of various Dutch writers. The underground subculture had reached its maturity. The Mr. Visserplein gradually became a nationally known Hall of Fame. ■

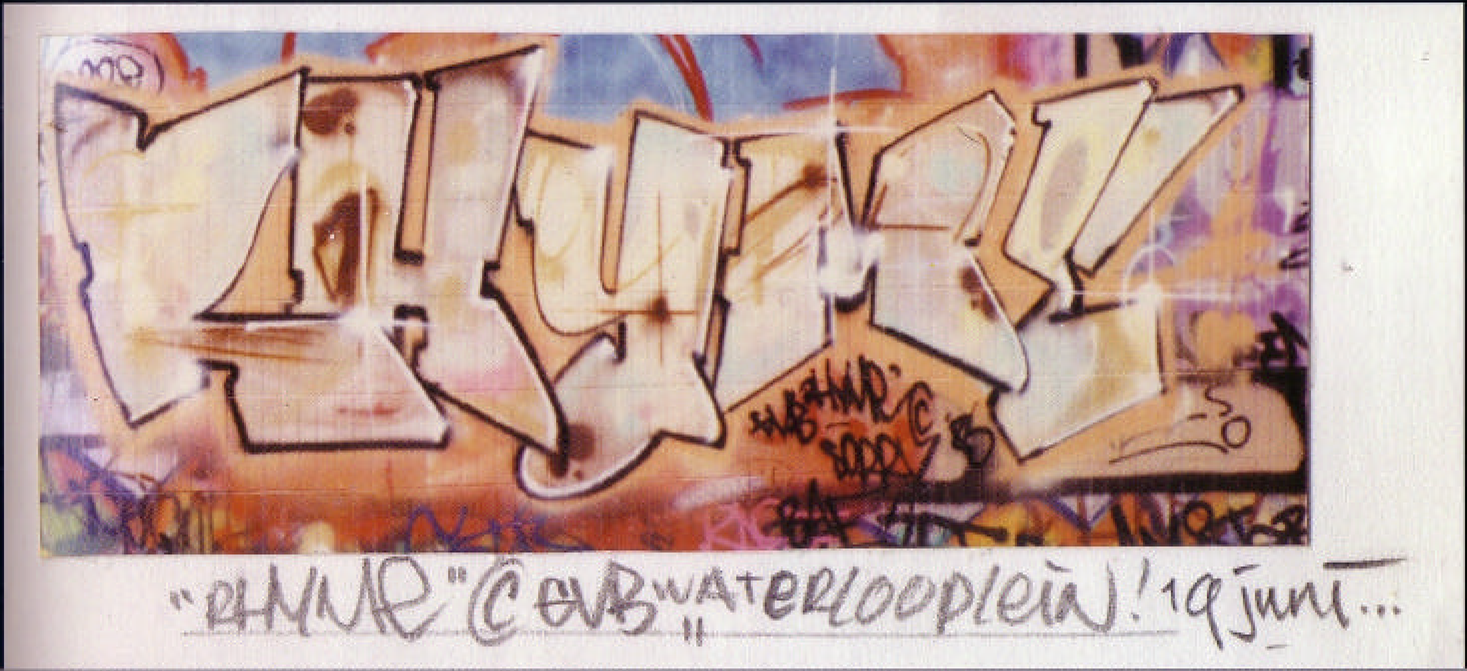

"RHYME" @ "OVB" waterlooplein! 19 juni...

1985-1989

Real
Passion

VISSERTUN
OM NIEUW

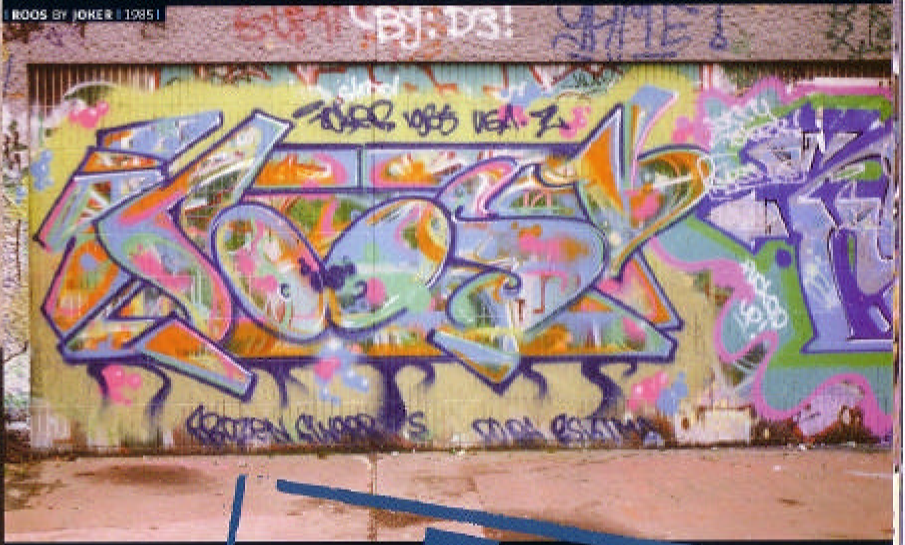

ROOS BY JOKER | 1985

NEL SCHREEUWT
E TOEKOMST

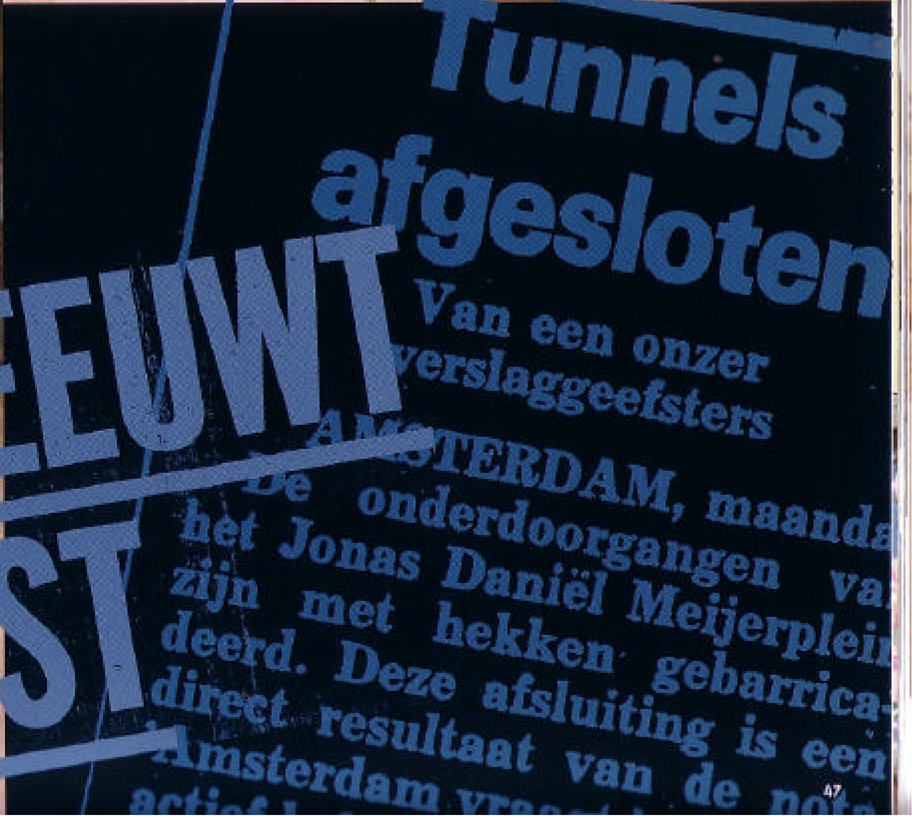

Tunnels afgesloten

Van een onzer verslaggeefsters

AMSTERDAM, maanda — De onderdoorgangen va het Jonas Daniël Meijerplein zijn met hekken gebarricadeerd. Deze afsluiting is een direct resultaat van de nota Amsterdam vraagt actief

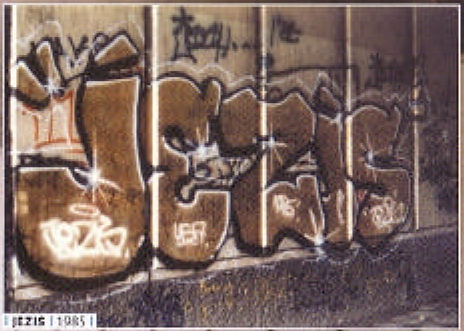

JEZIS | 1985

‘We deden alles overdag. Dat kon toen ook makkelijk. De mensen hadden allemaal een houding van: Ach, wat maakt het uit.’ **DELTA**

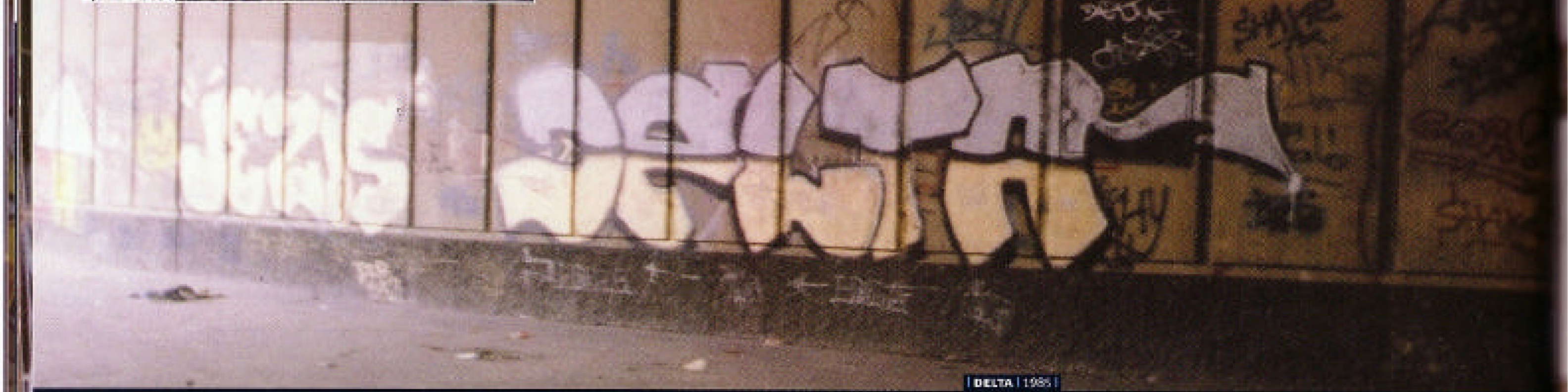

DELTA | 1985

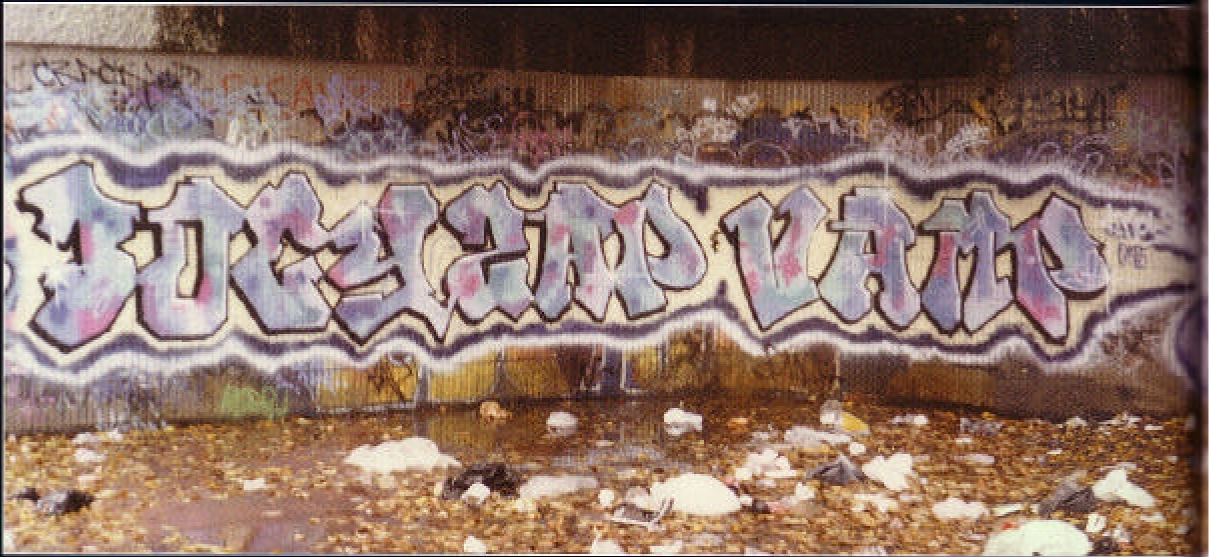

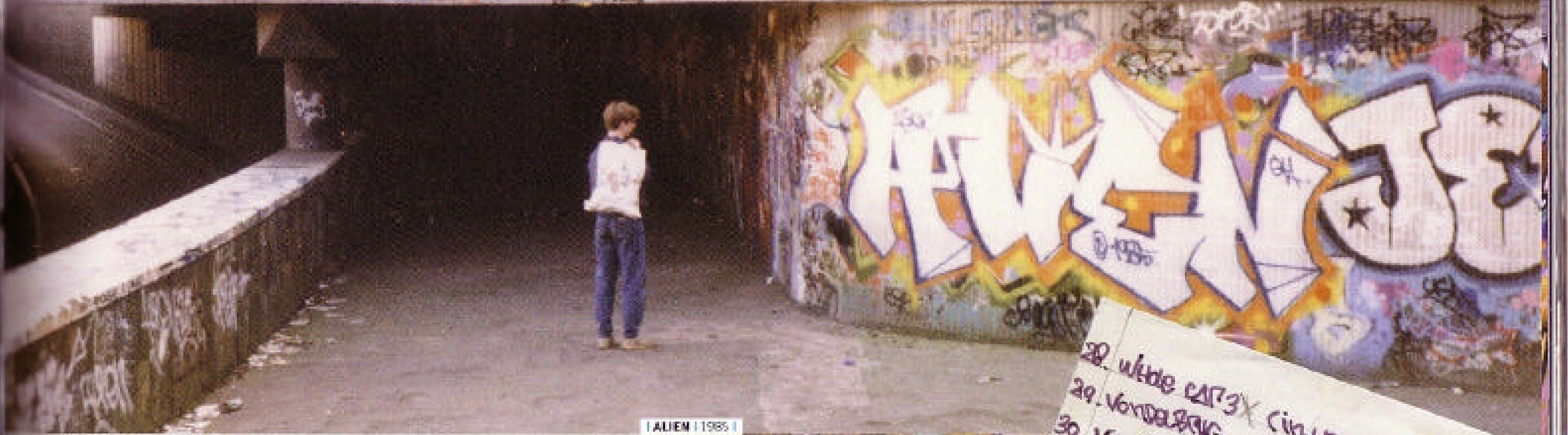

[**ALIEN** [1985]

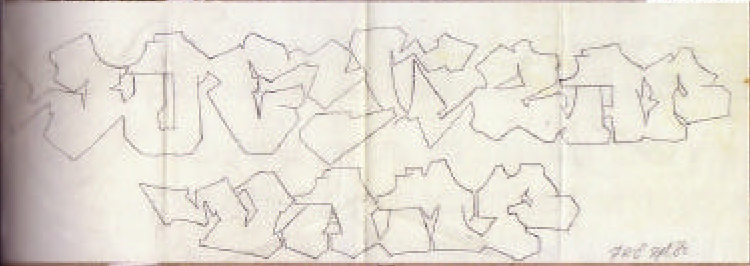

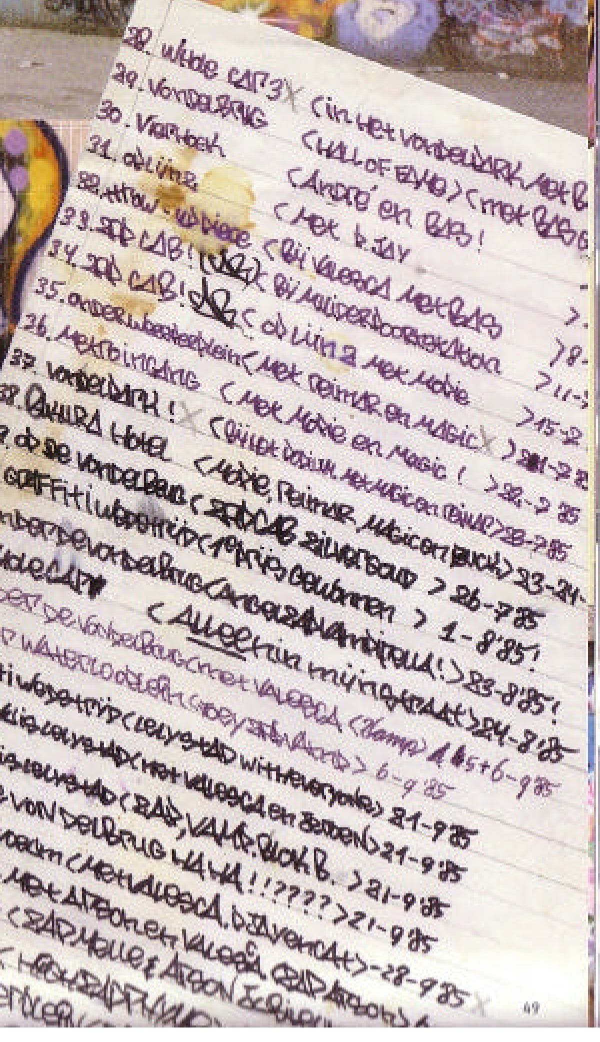

28. whole car 3 ✗ (in het Vondelpark met B
29. Vondelbrug (Hall of Fame) (met Babs
30. Vierhoek (André en Babs!
31. ol line 2 (met B. Jay
32. throw-up piece (bij Valesca met Babs >7.
33. Zap CAB! ✗ bij [illegible] >8-
34. Zap CAB! (ol line 2 met Mobie >11-
35. onder Weesperplein (met Reimer en Magic >15-2
36. Metro ingang (met Mobie en Magic ✗ >21-7 85
37. Vondelpark! ✗ (bij het podium met Magic ! >22-7 85
38. Sahara Hotel (Mobie, Reimer, Magic en Buck >28-7'85
39. onder de Vondelbrug (Zap CAB zilverboud >23-24-
40. graffiti workshop (1e prijs gewonnen > 26-7'85
41. onder de Vondelbrug (Arcel & Vampirella!) > 1-8'85!
42. whole car ✗ (Alien in Muiderpoort) >23-8'85!
43. onder de Vondelbrug (met Valesca) >24-8'85
44. onder Waterlooplein (met Valesca (Vamp) 4,5+6-9'85
46. graffiti wedstrijd (Lelystad with everyone) > 6-9'85
47. Buurthuis Lelystad (met Valesca en [illegible]) 21-9'85
onder de Vondelbrug (Zap, Vamp, Buck B.) >21-9'85
48. Spinoza Lyceum (met Valesca HAHA!!????) >21-9'85
50* Vondelbrug met Arbon en Valesca, [illegible] >21-9'85
51. whole train (Zap, Mobie & Arbon [illegible] >28-9'85
52. onder [illegible]
53. onder Weesperplein [illegible]
54. [illegible]

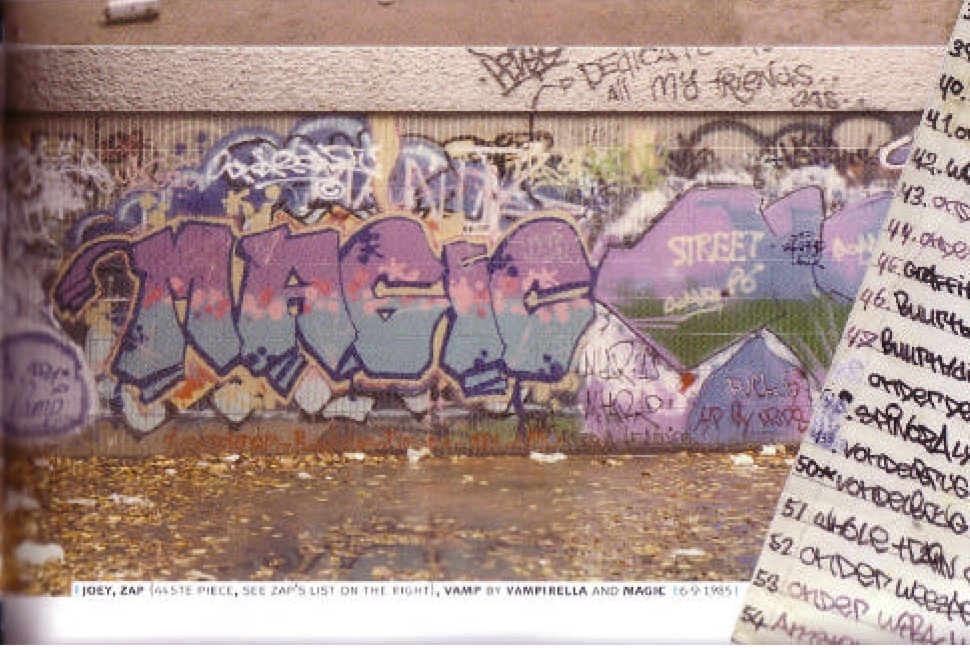

[**JOEY, ZAP** [44STE PIECE, SEE ZAP'S LIST ON THE RIGHT], **VAMP** BY **VAMPIRELLA** AND **MAGIC** [6-9-1985]

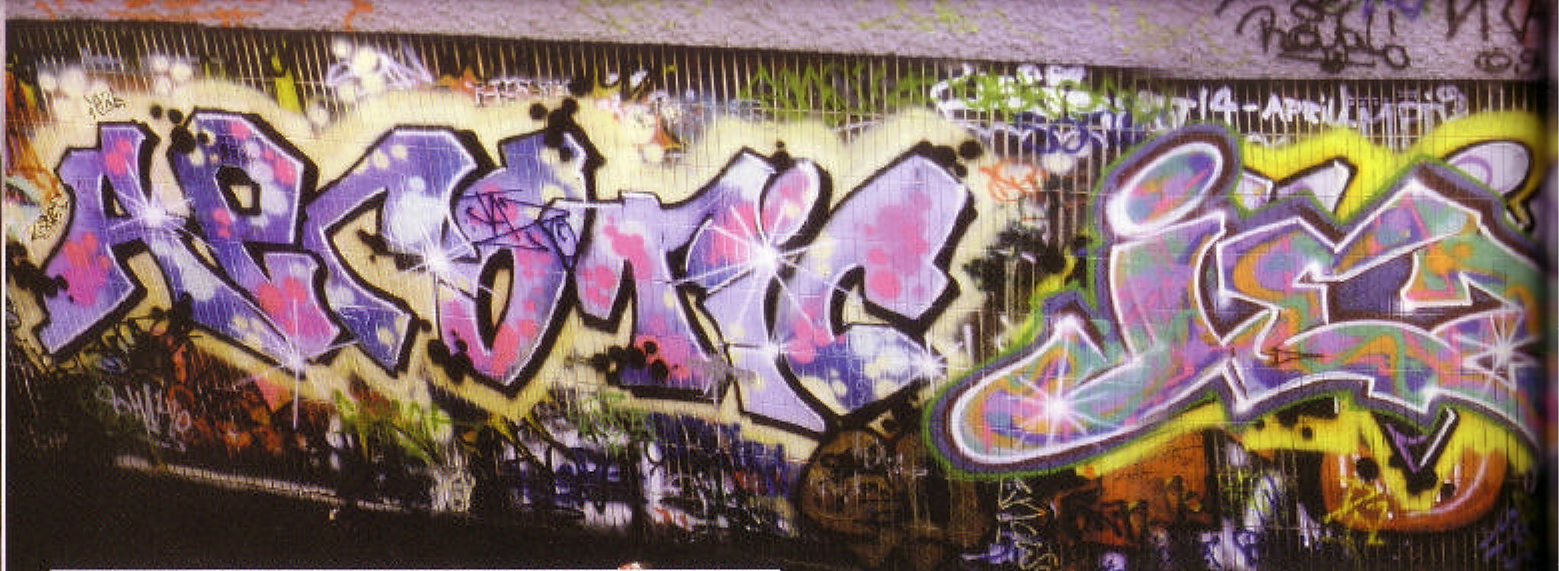

| **AEROTIC** BY **JAZ** MADE AT THE SAME TIME AS THE **CHILL OUT** PIECE BY SHOE (PAGE 40), **JEZIS** AND **DELTA** | 1985 |

‘CUE ontmoette ik in een coffeeshop. Ik was samen met SHOE. CUE was een Amerikaan die beweerde vroeger ook aan graffiti gedaan te hebben. Dat vonden wij natuurlijk heel interessant. We besloten om hem mee te nemen naar het Mr. Visserplein.’ DELTA

| **DELTA** FROM AMSTERDAM AND **CUE 3** FROM NEW YORK | 1985 |

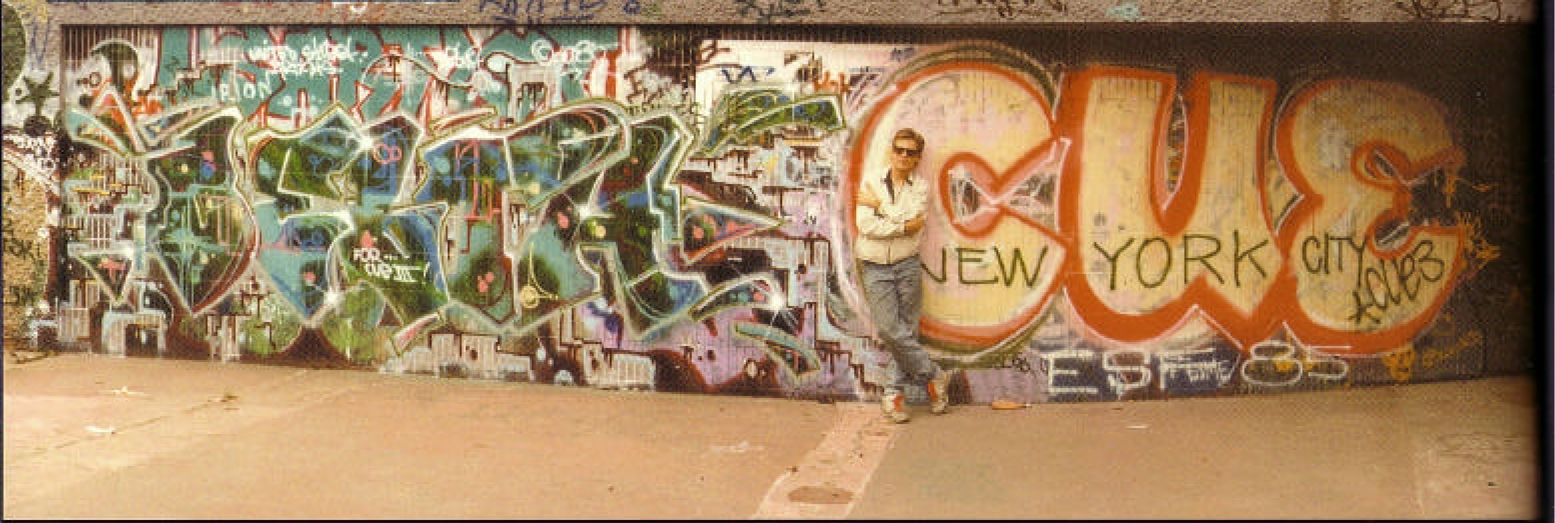

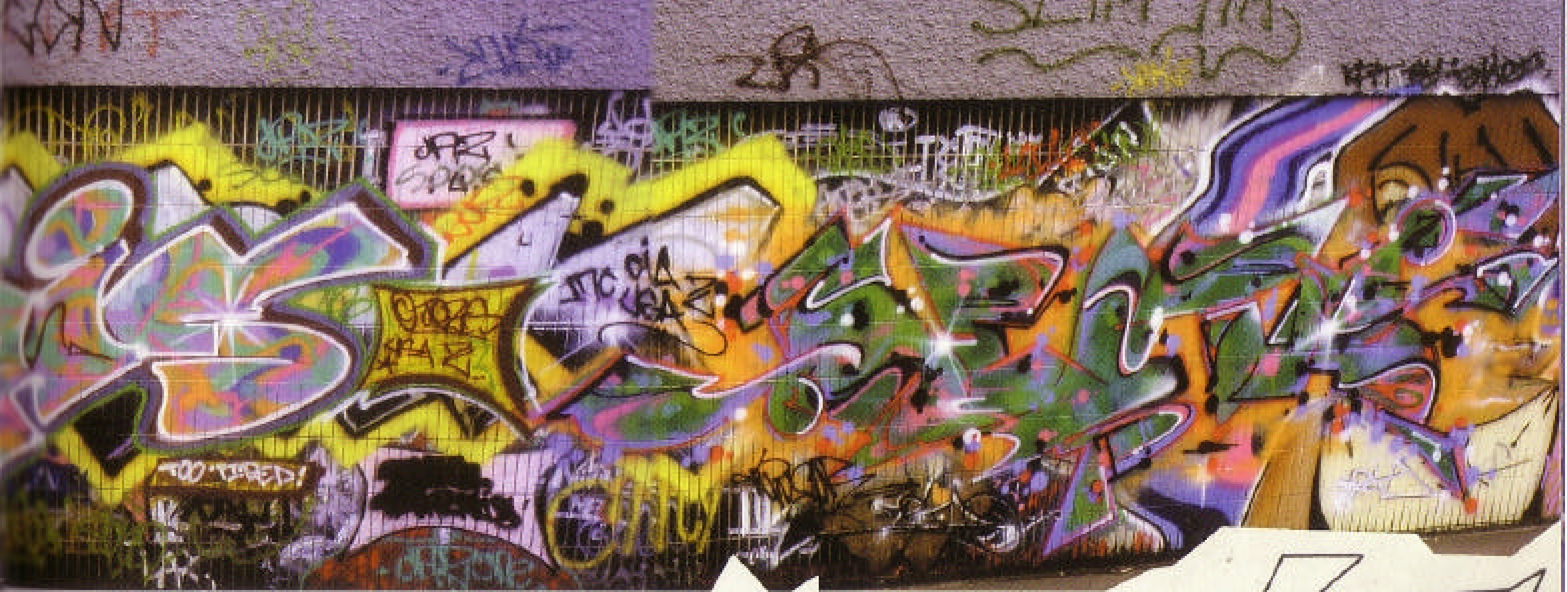

| SKETCH BY **DELTA** |

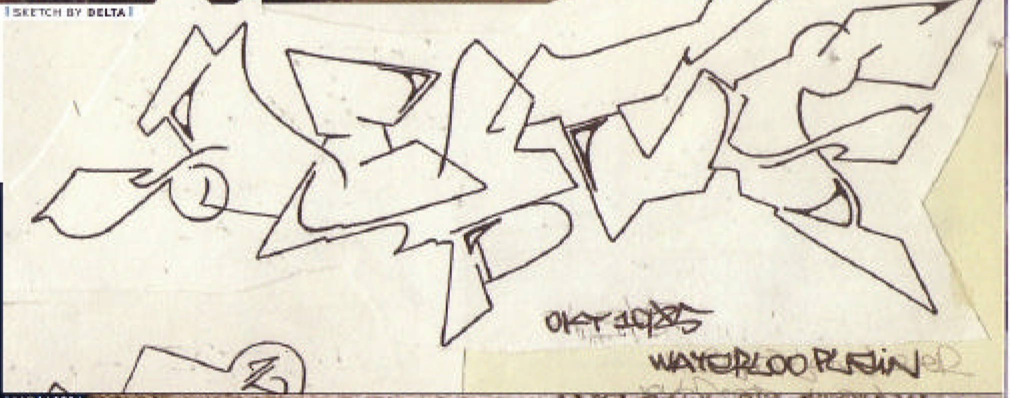
OKT 1985
WATERLOO PLEIN

| JAZ | 1985 |

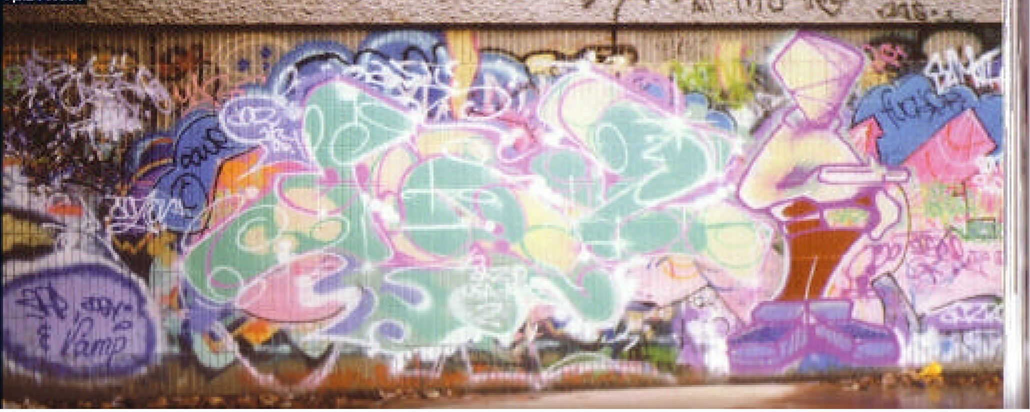

'In het begin bestond de USA uit SHOE, JOKER, JEZIS, BANDI en ik... JAZ volgde pas later. Hij was een beetje de leerling van SHOE. Ik vond zijn pieces maar een rommeltje. Als ik nu foto's van zijn werk bekijk vind ik z'n pieces super dope! Hij was z'n tijd ver vooruit.' **DELTA**

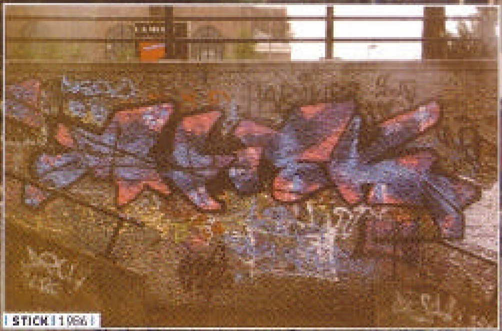

| **STICK** | 1986 |

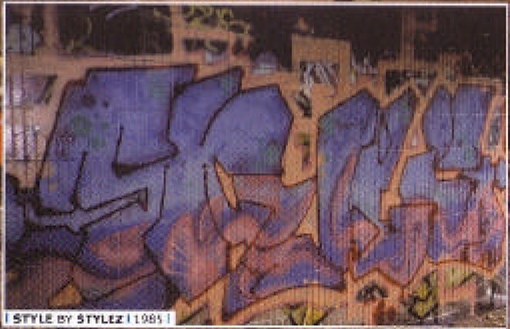

| **STYLE** BY **STYLEZ** | 1985 |

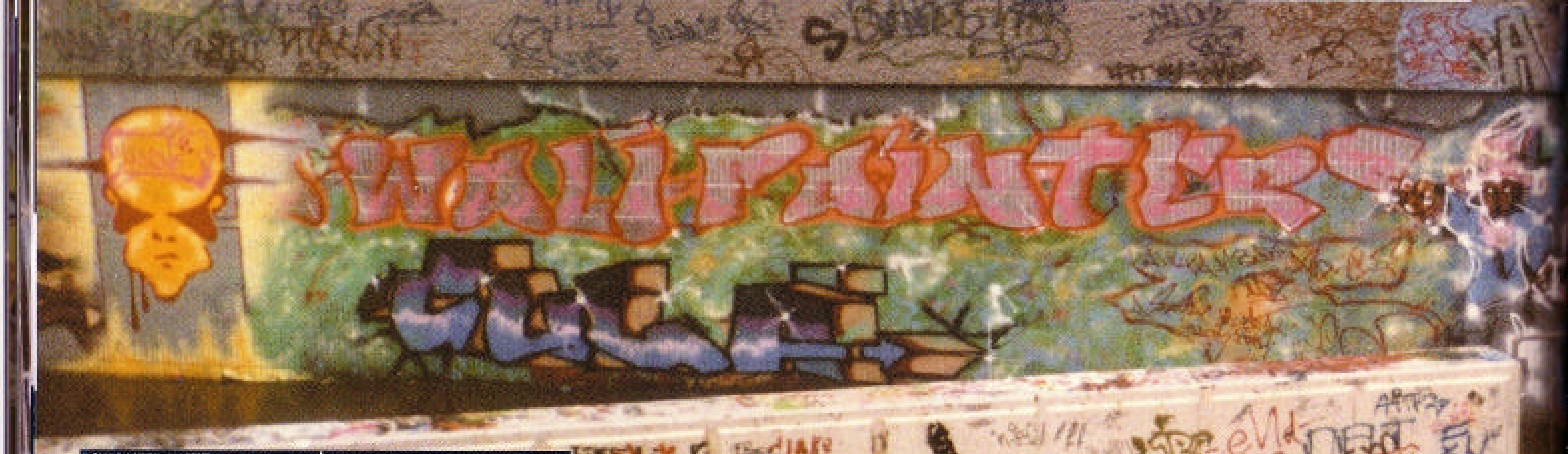

| CHARACTER BY **YAT** AND A PART OF **A'DAM WALL PAINTERS** BY **CULA** | 1986 |

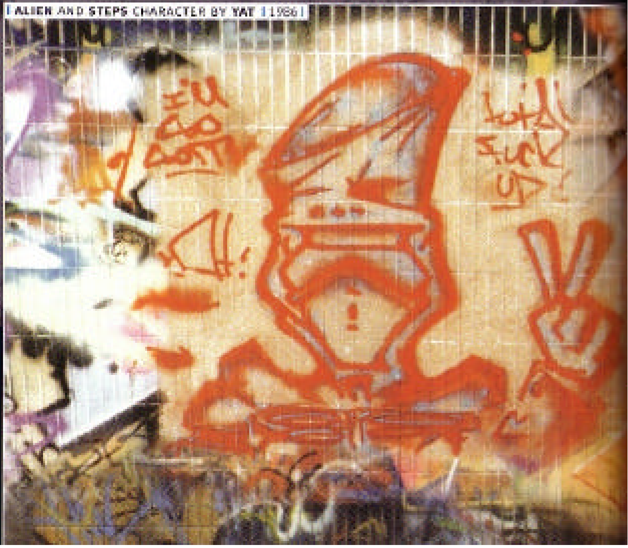

| **ALIEN** AND **STEPS** CHARACTER BY **YAT** | 1986 |

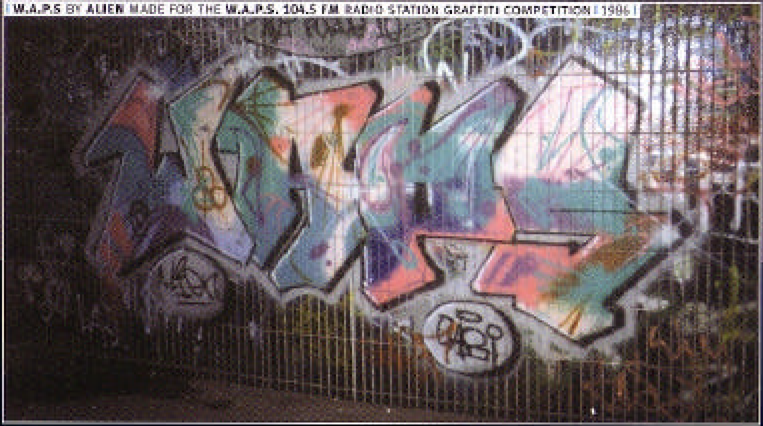

| **W.A.P.S** BY **ALIEN** MADE FOR THE **W.A.P.S. 104.5 FM** RADIO STATION GRAFFITI COMPETITION | 1986 |

YAT, YORK AND DARE | 1987

| CULA BY CULA AND TEC | 1986 |

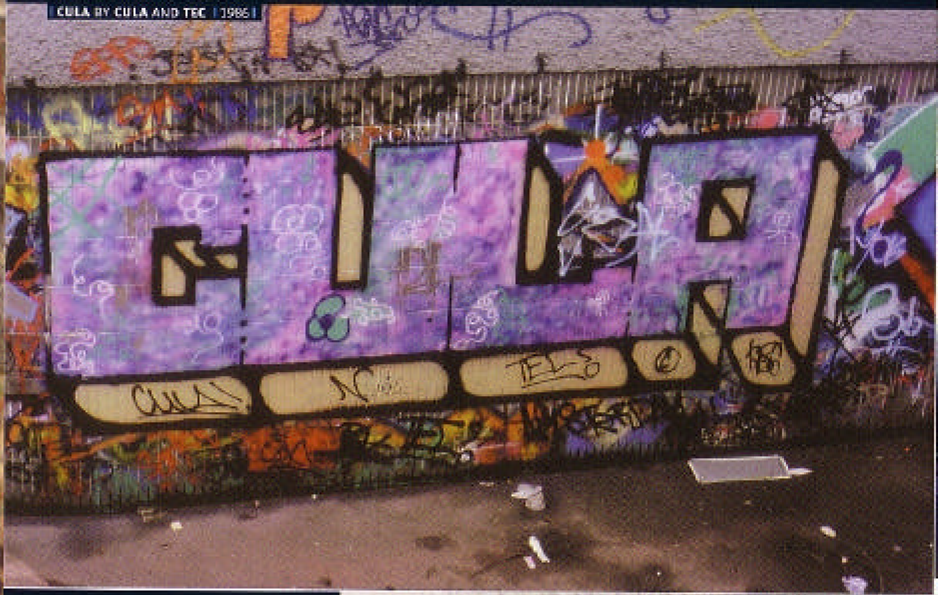

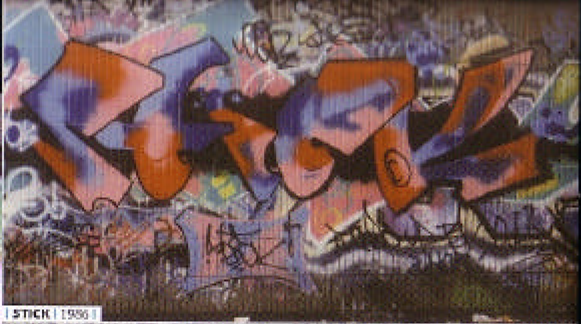

| STICK | 1986 |

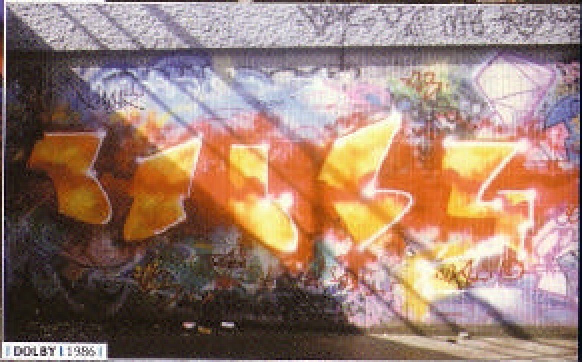

| DOLBY | 1986 |

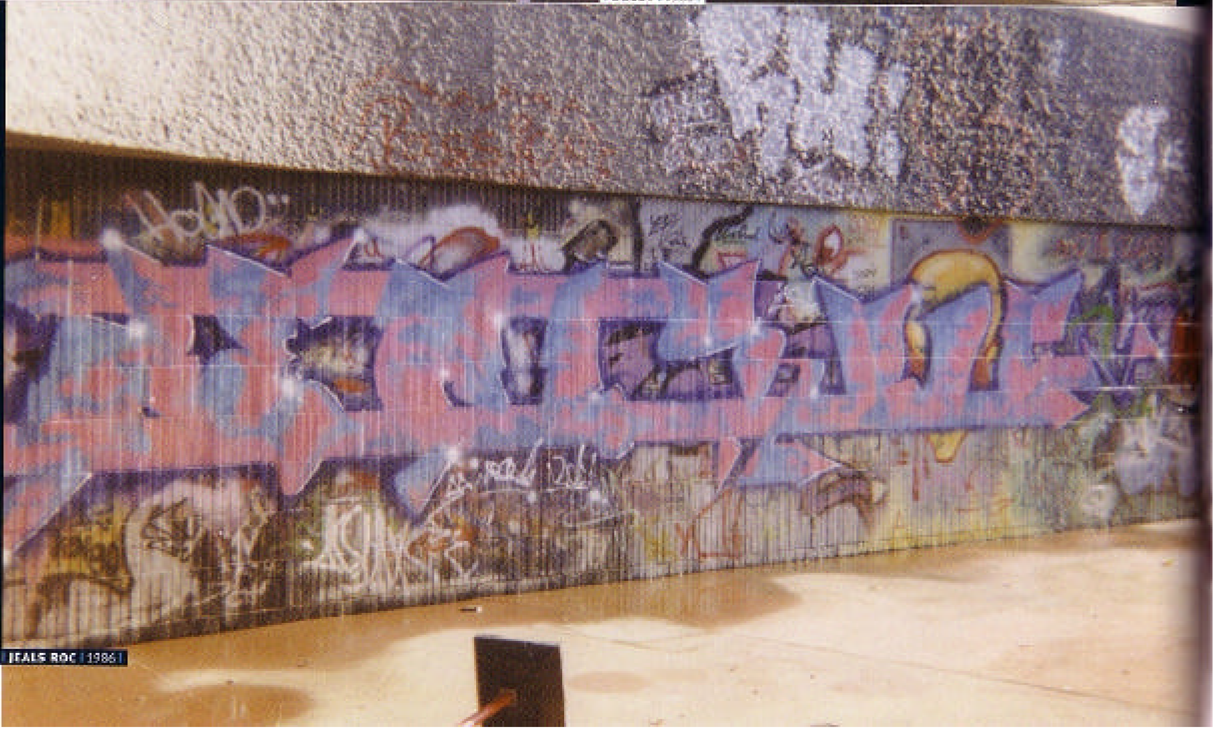

| JEALS ROC | 1986 |

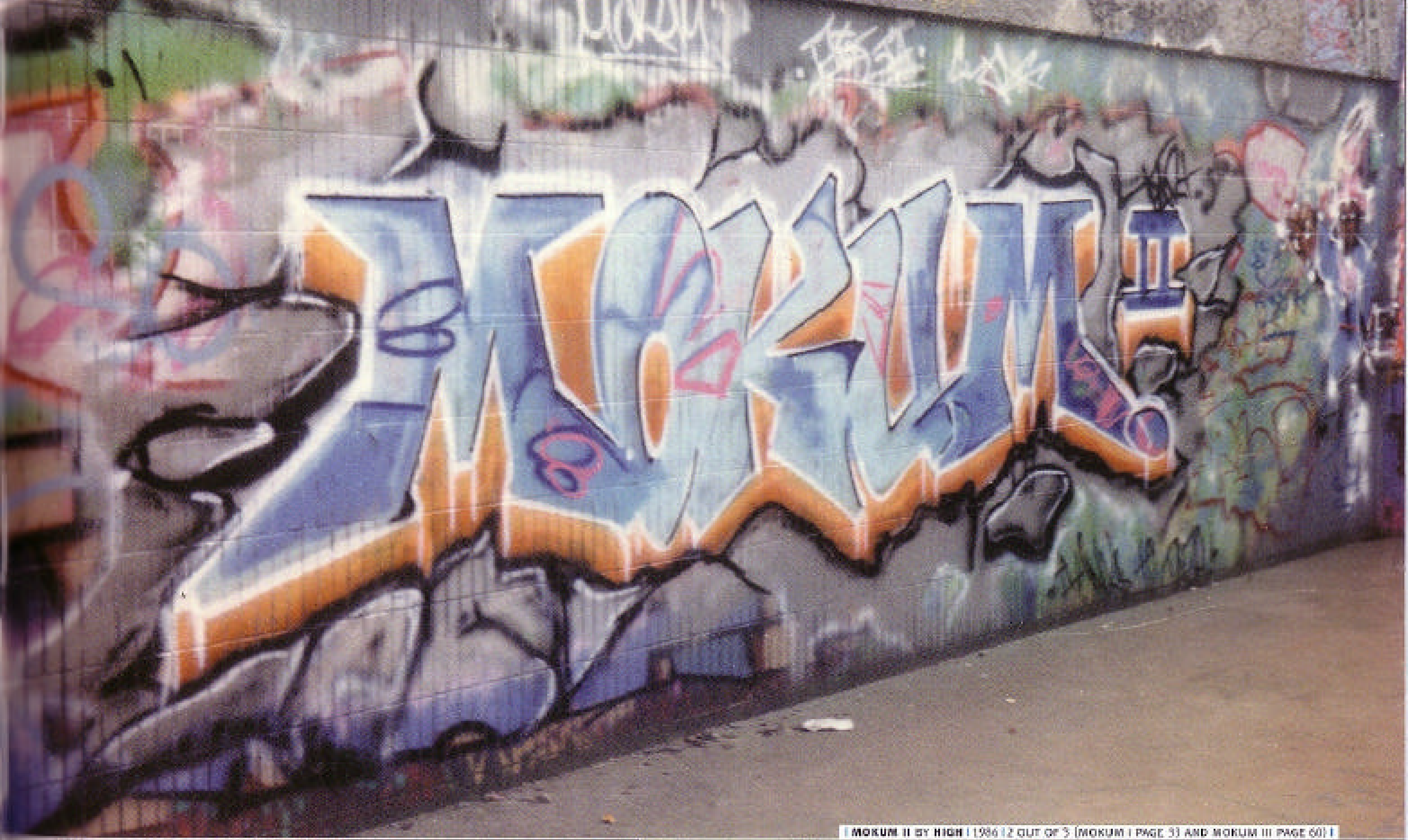

| **MOKUM II** BY **HIGH** | 1986 | 2 OUT OF 3 (MOKUM I PAGE 33 AND MOKUM III PAGE 60) |

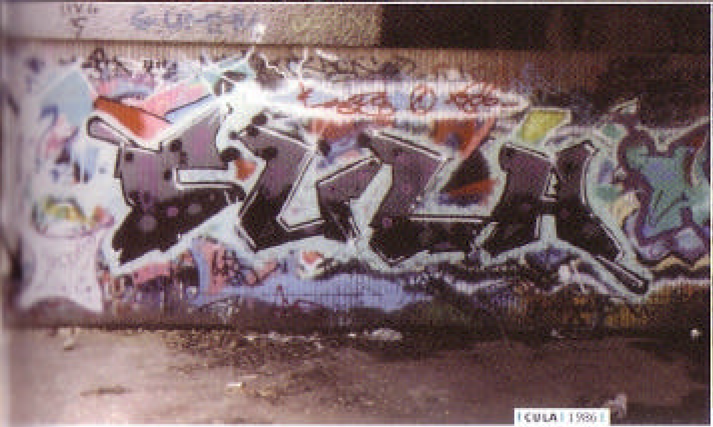

| **CULA** | 1986 |

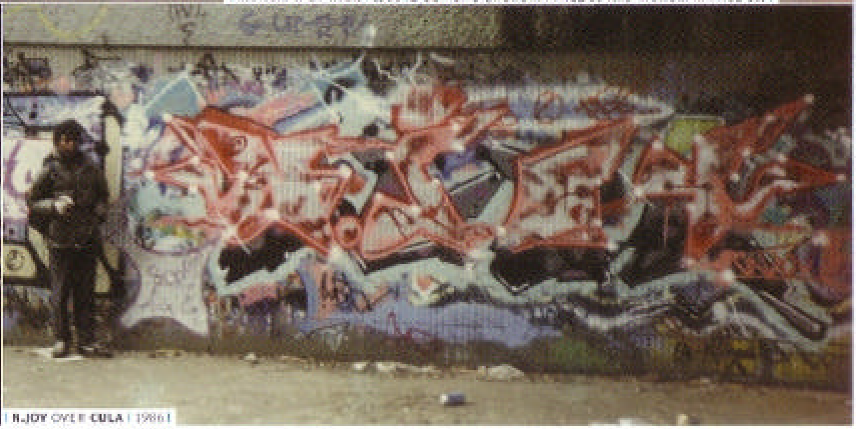

| **R.JOY** OVER **CULA** | 1986 |

HIGH & PENGO CBS

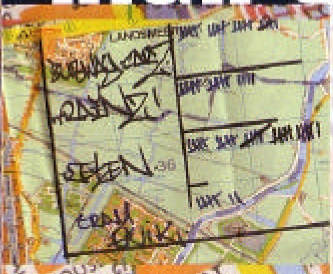

HIGH HIELD VROEGER OP EEN PLATTEGROND VAN AMSTERDAM BIJ WAAR HIJ PIECES GEZET HAD. OOK INFORMATIE OVER METROYARDS EN TREINEN STOND OP DEZE PLATTEGROND

HIGH: Het woord 'high' zag ik staan op een cassettebandje: *'Dat is het!'*, dacht ik meteen, daarna heb ik m'n naam nooit meer veranderd. Tegelijkertijd heb ik nog wel een periode REAL geschreven in de metrotunnels. Ik schrijf mijn HIGH-tag met drie kruizen als 'I', een eerbetoon aan Amsterdam. Dat soort dingen deden de punkers ook al. Vroeger had iedereen zijn eigen stijl, je moest origineel zijn. Tegenwoordig is er één soort schrijfstijl die iedereen onder de knie moet zien te krijgen. Tags wijken wel van elkaar af, maar in principe komt alles op hetzelfde neer. Graffiti was in Amerika rond 1984 heel groot. Gasten zoals SHOE wisten dat, ik niet. De United Street Artists hadden al die Amerikanen bij exposities ontmoet. Amsterdam is afzonderlijk van New York begonnen met graffiti. Het zou tof zijn om een vergelijking tussen Amsterdam en ➤

HIGH: The first time I saw the word 'high' was on a cassette tape, and I immediately thought: *"This is it!"* I never changed my name after that, though at the same time I also wrote REAL in the subway tunnels. As a tribute to Amsterdam I use three crosses for the 'I' in HIGH (Three crosses is used as the capitals' trademark sign). That was the sort of stuff punks also used to do. During that time everybody had their own style, so you had to be original. Nowadays there's only one style of writing and you just have to get the hang of it. Tags do differ from each other, but still it all seems to look the same. Graffiti was big in the U.S. around 1984, and people like SHOE knew about it. I didn't. The United Street Artists met all those American artists at exhibitions. Amsterdam graffiti started separately from New York. It would have been cool to compare the two, should we ➤

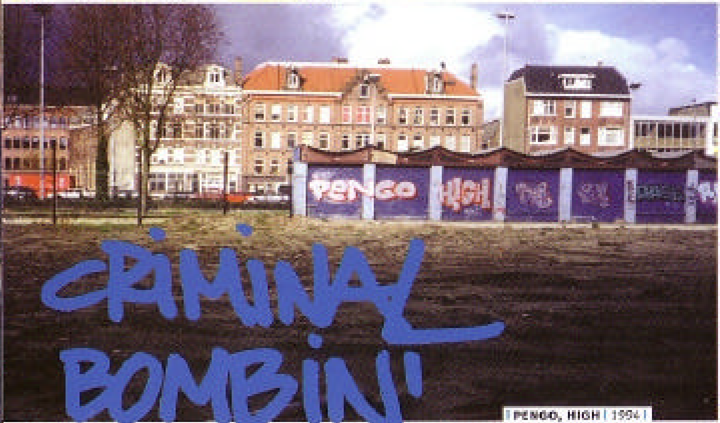

| PENGO, HIGH | 1994 |

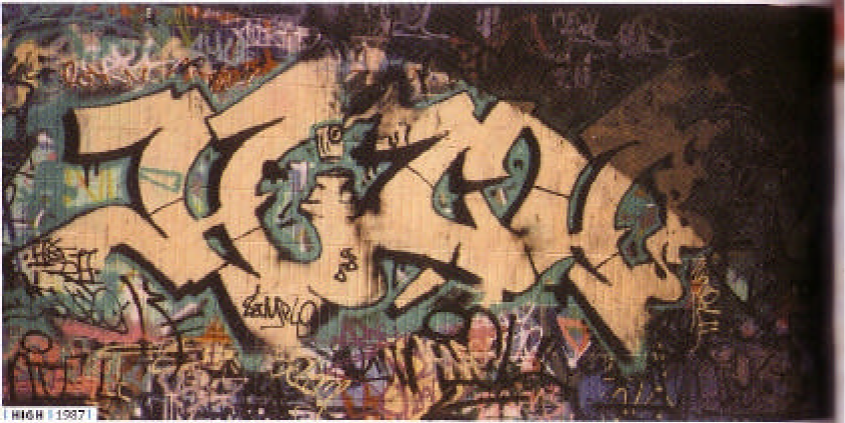

| HIGH | 1987 |

CRIMINAL BOMBIN' SQUAD 1985-2003.

RIJKSMUSEUM
VAN GOGH MUSEUM
STEDELIJK MUSEUM
MUSEUMPLEIN
Veiligheids inst
Zuiderbad
Brandweer
ANWB
Boerhaave Kliniek
Kunstn. Inst
Rijksacad. v. Beeld. K.
HOUDERS
2e JACOB VAN CAMPENSTR
1e JACOB VAN CAMPENSTR
QUELLIJN
SINGELGRACHT

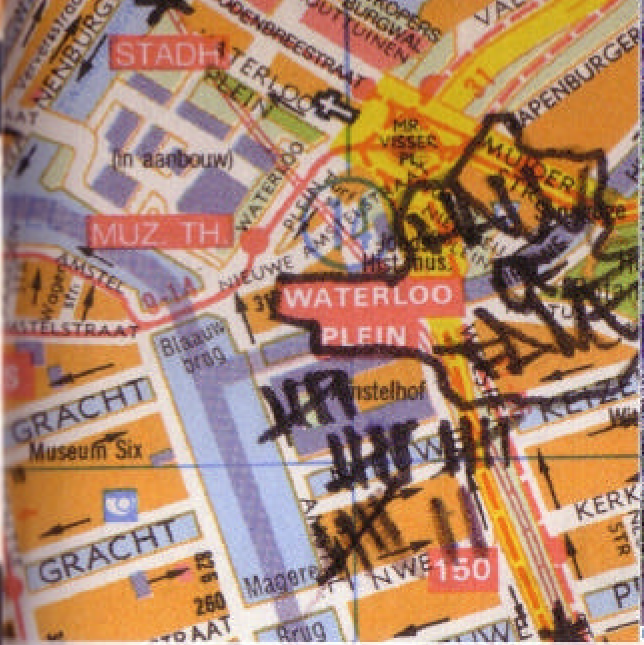

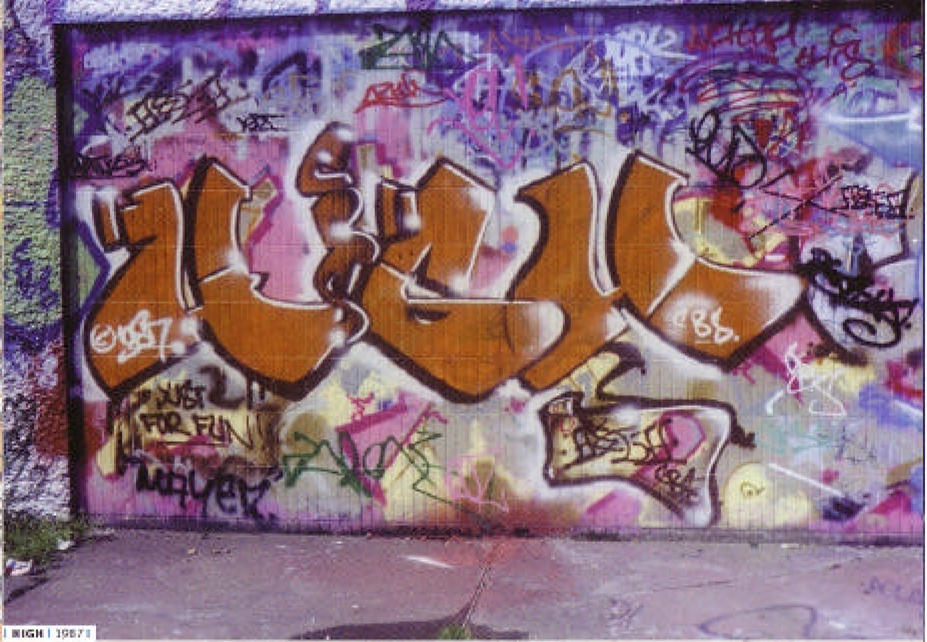
| HIGH | 1987 |

New York te kunnen maken, als we elkaar nooit ontmoet zouden hebben. Waarschijnlijk zou de ontwikkeling op precies dezelfde manier zijn verlopen. Zij zijn er alleen tien jaar eerder mee begonnen, dus hun technieken liepen voor op die van ons. Ik ben zelf nooit in New York geweest, maar als ik de verhalen zo hoor zijn de mensen en de mentaliteit een beetje hetzelfde als in Amsterdam.

Ik heb altijd m'n eigen stijl gehad. Op een gegeven moment ging iedereen die BANDO-stijl nadoen. Vooral die gasten van de USA zijn vroeg begonnen met het kopiëren van BANDO-letters. Niets ten nadele van hun, want ze zijn er vet goed in geworden. Ik heb dat nooit bewust gedaan. Onbewust pik je natuurlijk overal wel wat van mee.

De eerste echte piece op het Mr. Visserplein was van mij; een HIGH in rasta-kleuren (zie pagina 28 – red.). Ik liep gewoon vanaf de Wibautstraat de tunnel in en begon te spuiten. Al die auto's toeteren. In die tijd had je nog geen 'fatcaps', alleen de originele HEMA-caps, dus het maken van die piece duurde twee uur. Beneden, langs de autoweg je piece zetten was het meest gedurfd. Daar ging het om; aanzien krijgen. Zolang die auto's er nog reden was het een uitdaging. Heel vaak kwam de smeris de tunnel inrijden. Ze reden met een noodvaart de stoep op, dan moest je gaan rennen. Toen de weg in 1996 werd afgesloten was die lol eraf. De Waterloo-Hall of Fame was ook belangrijk voor schrijvers uit het buitenland. Ze kwamen naar Amsterdam en gingen bussen kopen op de markt. Daarna konden ze, iets verder op het plein, een piece zetten. CHINTZ was er bijvoorbeeld al vroeg bij. Een keer hingen we rond op het plein, op dat zelfde moment kwam er een tram voorbij ►

have never met. It probably would have gone through the same development. They just started it ten years before, so their techniques were more advanced than ours at the time. I've never been there, but from the stories I hear, the New York people and mentality are similar to Amsterdam's.

I've always had my own style. At a certain point everybody started doing the BANDO- style of lettering. Especially those USA guys. They started copying his letters early on. I have nothing against that though, because they became really good at it. I never copied, although subconsciously it does influence you.

The first piece on the Mr. Visserplein was mine. It was a HIGH in Rasta colors (see page 28). I just walked off the Wibautstraat into the tunnel and started spraying. Cars were passing by, honking their horns. At that time, fat caps weren't invented yet, so we used the original HEMA-caps. Doing that piece took me two hours. Down there, along the road, was the most dangerous spot you could have picked. That's what it was all about, getting respect. When the cars were still driving there, it was a real challenge. Many times the cops came driving by and 'speeding up' on the sidewalk. Then you really had to run. When the road was closed in 1996 that thrill was gone. The Waterloo Hall of Fame also became important to foreign writers. They came to Amsterdam, bought their cans at the Waterloo flea market and did a piece further up at the square. CHINTZ was one of the guys who was there from the start. We were hanging around at the square one day when a tram passed by filled with CHINTZ tags. This guy says to me in German: 'Hey ►

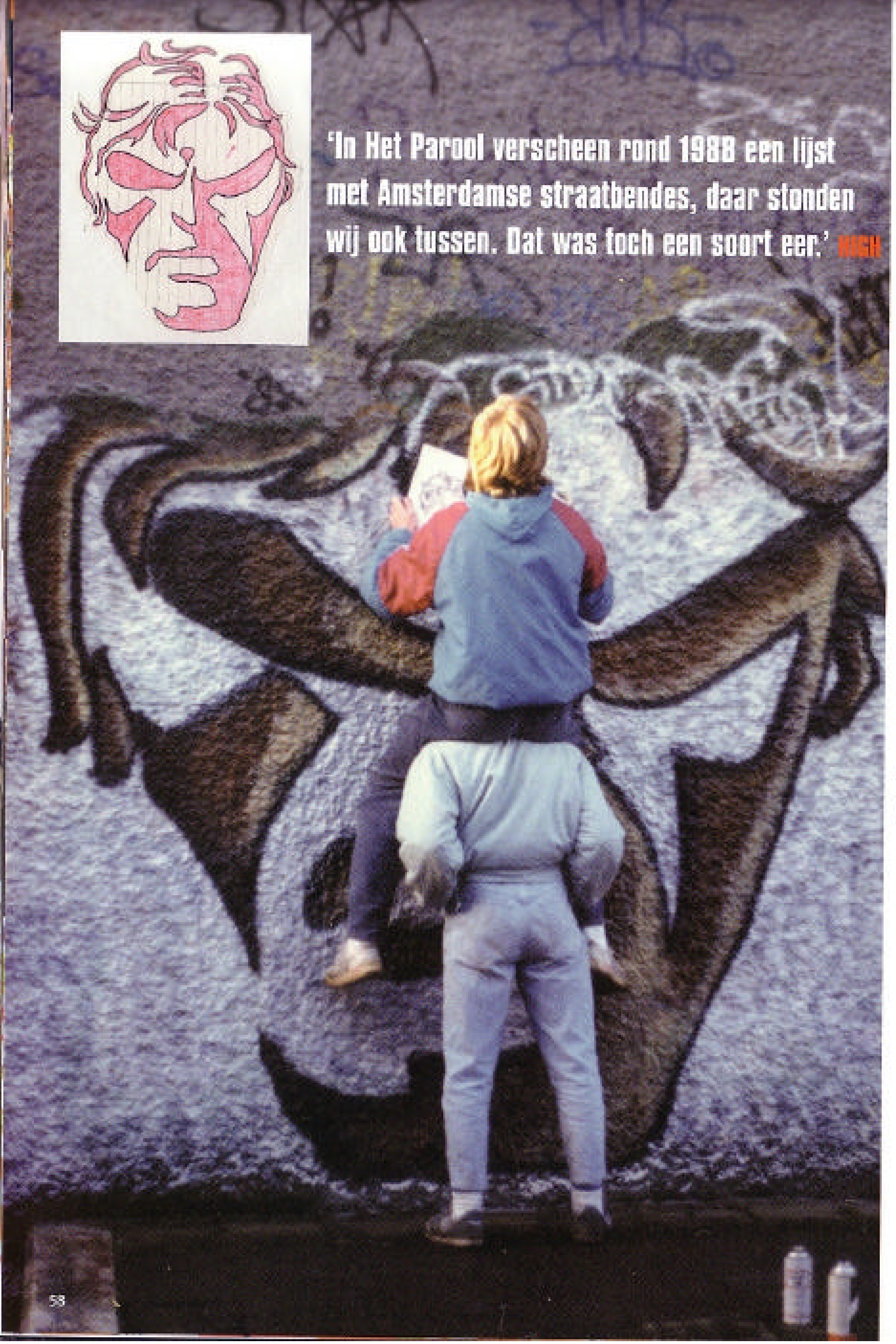

'In Het Parool verscheen rond 1988 een lijst met Amsterdamse straatbendes, daar stonden wij ook tussen. Dat was toch een soort eer.' **HIGH**

rijden met CHINTZ-tags. Begint er een gozer in het mofs tegen mij te lullen: *'Hé kijk, mijn tag!'*. Dezelfde tag stond ook door de achtergrond van mijn piece, dus ik meteen: *'Vuile kankerlijer... ben jij dat!'*. Nadat ik een mes op z'n strot had gezet moest ie wat bussen inleveren. Hij is een relaxte gozer, alleen die actie trok ik effe niet. Later is hij een goede vriend van ons geworden, vooral van SHEA. Die Duitsers kwamen bij ons afkijken en nu doen ze het vet beter. CHINTZ is nu 'De King' in Duitsland.

HIGH: De CBS (Criminal Bombing Squad / Can't Be Stopped) is in 1985 ontstaan. Ik zat met DAZE in de klas. We waren de hele dag alleen maar bezig met pieces ontwerpen en onze tags perfectioneren. Op een gegeven moment besloten we om een graffiticrew op te richten. Dit werd CBS. In het begin bestond de crew uit mij, DAZE, PENGO, CULA en ZAR. Later kwamen er steeds meer schrijvers bij. Graffiti was de bindende factor, als je niet schreef kwam je er niet bij. We waren allemaal straatschoffies. Hoe gekker, hoe beter; daar werd je op geselecteerd. Je hoefde niet goed te zijn in graffiti, belangrijker was dat je er stond voor je gabbers als er problemen waren én natuurlijk dat je tag veel stond. Dat werd van je verwacht. In Het Parool verscheen rond 1988 een lijst met Amsterdamse straatbendes, daar stonden wij ook tussen. Dat was toch een soort eer. In het begin hadden we onze 'hangout' op het Leidseplein, later verhuisde deze naar het Waterlooplein. Dat was gewoon de vetste plek in Amsterdam. Daar hadden we de Hall of Fame, een metrostation en twee tramlijnen; de 14 en natuurlijk de 9 naar het AJAX-stadion 'De Meer'. De ideale hangout! Wat graffiti betreft was de stad onderverdeeld in diverse buurten, de straatschoffies kwamen uit Oost, het Centrum, West en Noord. De kunstenaars ➤

©1986.
THANKS

‘Graffiti was de bindende factor, als je niet schreef kwam je niet bij de CBS. We waren allemaal straatschoffies. Hoe gekker, hoe beter; daar werd je op geselecteerd.’ **HIGH**

| **DAZE** AND **D-HIGH** CHARACTER BY **ASTRO** | 1986 |

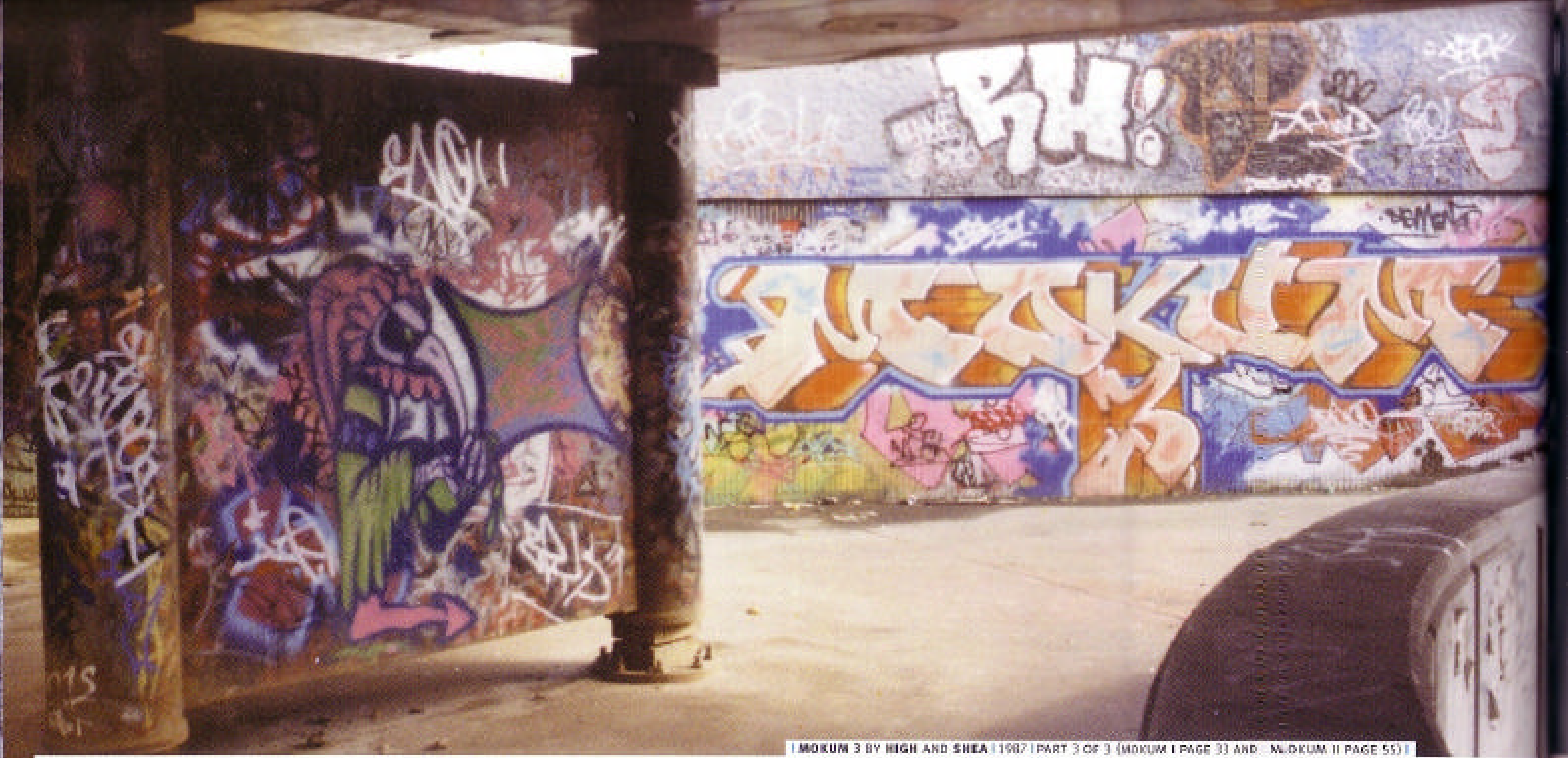

| **MOKUM 3 BY HIGH AND SHEA** | 1987 | PART 3 OF 3 (MOKUM I PAGE 33 AND MOKUM II PAGE 55) |

kwamen uit Zuid. Contact met andere schrijvers uit Amsterdam had ik wel, alleen 'bomben' en pieces maken deed ik met m'n gabbers van de CBS. Mede daarom heb ik pas begin jaren negentig pieces met DELTA en SHOE gemaakt. Vroeger lagen de verhoudingen gewoon anders.

PENGO: In de CBS zaten maar een paar gasten die mooie pieces konden maken. Ik kon ook niet zoveel, het ging bij ons meer om zoveel en zo duidelijk mogelijk je naam neerzetten. Die gasten uit Zuid van de USA maakten pas echt mooie dingen. Wij waren toch meer bezig met etteren. Als er iemand zei: *'Hé, dat mag niet!'*, dan zeiden wij met z'n allen: *'Wat moet jij nou?!'*. In 1989 zijn we met z'n allen opgepakt. Toen had de smeris nog niet door dat we een 'gang' vormden. Daarna veranderde dit. Wanneer één van ons werd opgepakt werd er meteen doorgevraagd over wie er nu de leider was. Wij kregen ook altijd meer straf van de officier van justitie. Je werd gezien als lid van een criminele organisatie. Het werd ook steeds seriouzer. Ieder van ons zat rond z'n 16de op een vechtsport. Hierdoor sloopten we gasten die twee koppen groter waren dan wij. Die gasten konden tegenover hun vriendjes natuurlijk niet opbiechten dat ze door een paar jonge gasten uit Amsterdam aangepakt waren. Dus ze verzonnen verhalen. Op een gegeven moment hing er een sfeer in het land van: *'Ga niet naar Waterloo, want daar is de CBS!'*.

HIGH: Die tijd is erg belangrijk voor mij geweest. Ik heb er een paar echte vrienden aan overgehouden. Mensen komen en gaan. Er zijn ook afvallers, gasten die hun eigen weg zijn gegaan omdat het ze allemaal te heftig werd. Van de CBS is een hechte groep overgebleven. Jongens waarop ik na bijna twintig jaar, nog steeds kan bouwen. Dat is heel zeldzaam, dus ik heb geluk gehad. ►

| **HIGH** | 1987 | PART OF A **HIGH, SHEA** BLOCKBUSTER |

look, there goes my tag!". That same tag also crossed the background of one of my pieces, so I said: *"You motherfucker... so that was you!"*. I put a knife to his throat and he had to hand over some cans. He's a cool guy, I just didn't dig what he'd done. Later on he became a good friend of ours, especially SHEA's. Those Germans came to Amsterdam and copied what we were doing and now they are doing it much better. CHINTZ is 'King' in Germany nowadays.

HIGH: We started the CBS (Criminal Bombing Squad / Can't Be Stopped) in 1985. DAZE and I were in the same class together. The only thing we did all day was design pieces and perfecting our tags. At some point we decided to form a graffiti crew, and it turned out to be the CBS. First there was me, DAZE, PENGO, CULA and ZAR. Later on more writers joined. Graffiti was the bonding factor, and if you didn't write you couldn't join. We were all street hoodlums. The crazier you were, the better. That was what got you in the crew. You didn't have to be a really good writer. It was more important whether or not you would be there when your homies were in trouble, and that your tags were all over the city. Het Parool (Amsterdam newspaper) published a list of Amsterdam street gangs around 1988 and we were in it. That was kind of an honor. We started our hangout at the Leidseplein, but it eventually moved to Waterlooplein. It simply was the hottest spot in town and the best hangout you could have. There we had the Hall of Fame, the subway station and two tramlines, Number 14, and of course number 9, which went to the former AJAX stadium 'De Meer'. Graffiti wise, the city was divided into several neighborhoods: the street punks were from the East, the Centre, the West and the North. The artists came from the South. I did have contact with writers from other parts, but bombing and doing pieces I mostly did with my CBS homies. I only started doing pieces with DELTA and SHOE from the early nineties on. Relationships amongst different areas were just different back then.

PENGO: CBS only had a few guys who could do nice pieces. I wasn't very good either, it was more about getting your name up as much and as clear as possible. While the USA guys from the South were doing really nice things, we were spending most of our time messing around. If anybody would tell us we couldn't do this or that, we were the kind of group who would tell people: *'So what's it to you?!'*. We all got caught in 1989. The cops didn't know we were a gang then. That quickly changed though, so if one of us got caught again, they'd always ask who the leader of the crew was. The DA also punished us harder. We were being treated as members of a criminal organization. It got a lot more serious. Each one of us had been doing martial arts from when we were 16, so we beat up all those dudes who were twice as big as us. They couldn't tell their friends some young kids from Amsterdam beat them up, because that would make them look stupid, that's why they started making up stories. At a certain point there was this rumor going around the country not to go to Waterloo, because that's where the CBS dwells!

HIGH: That period was very important to me. I made some really good friends. People come and go. There were some guys who dropped out, because it became too rough for them. The CBS has become a real tight group of guys who I can still rely on, even after twenty years. That's quite rare. I've been lucky. ➤

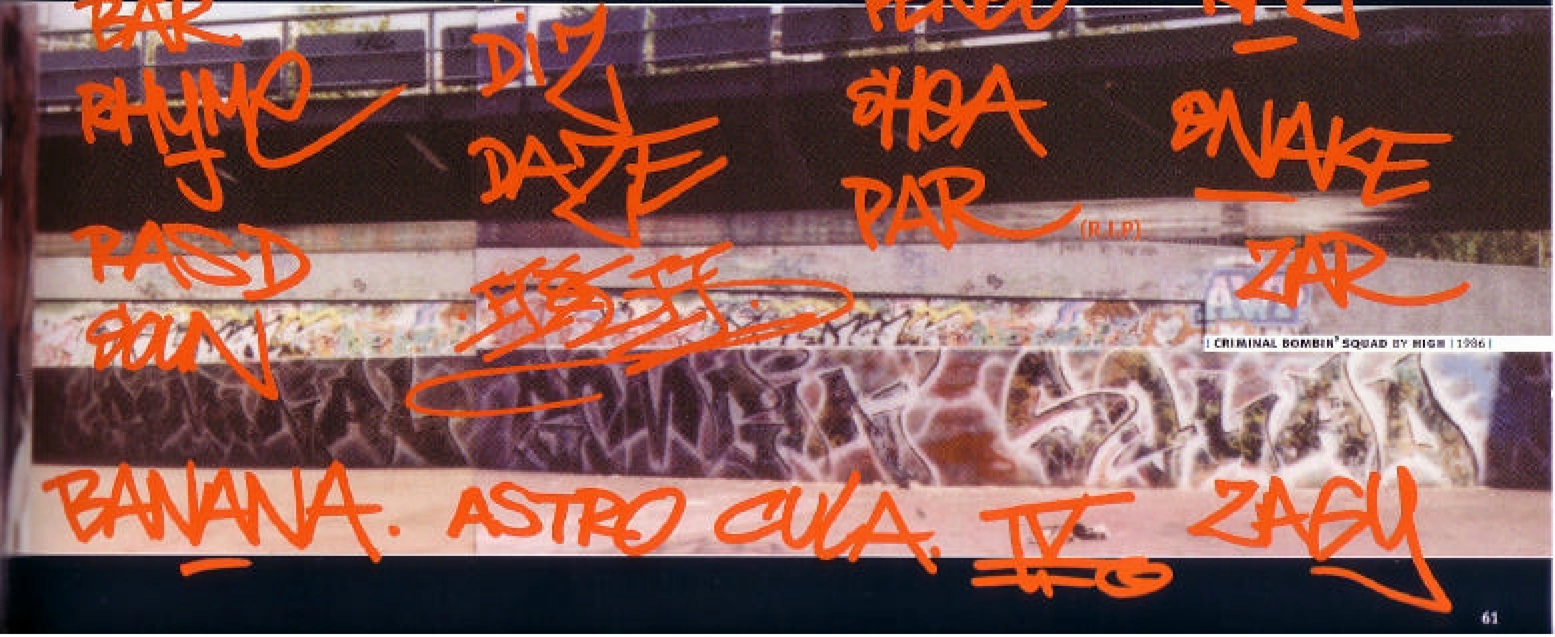

| CRIMINAL BOMBIN' SQUAD BY HIGH | 1986 |

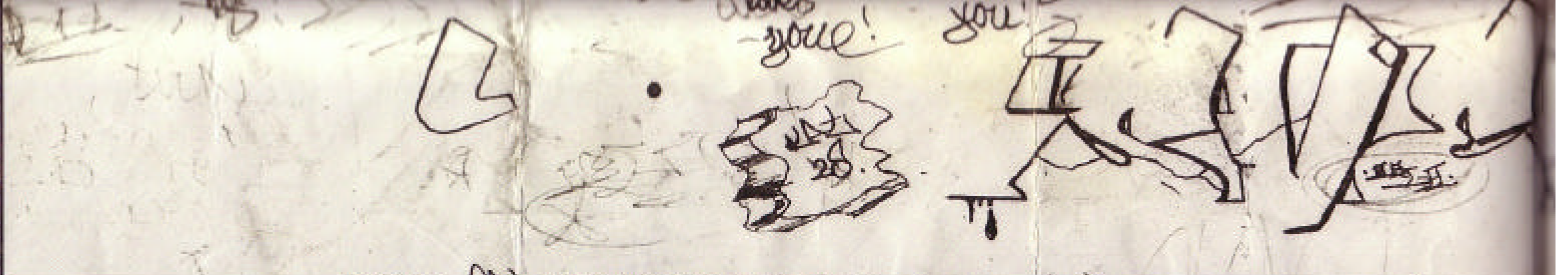

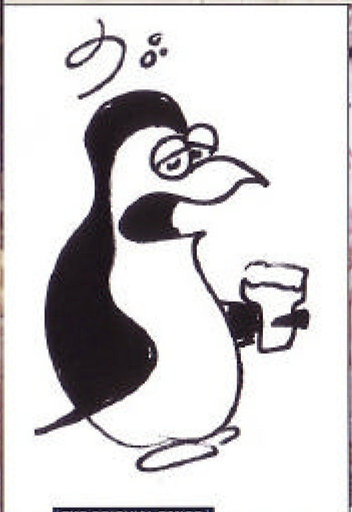
THE ORIGINAL PENGO

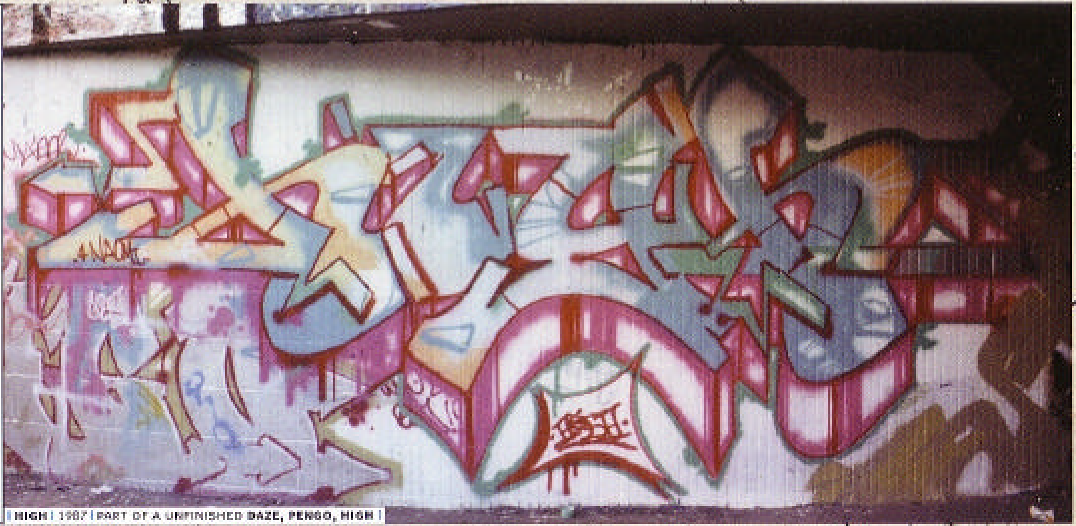
HIGH | 1987 | PART OF A UNFINISHED **DAZE, PENGO, HIGH**

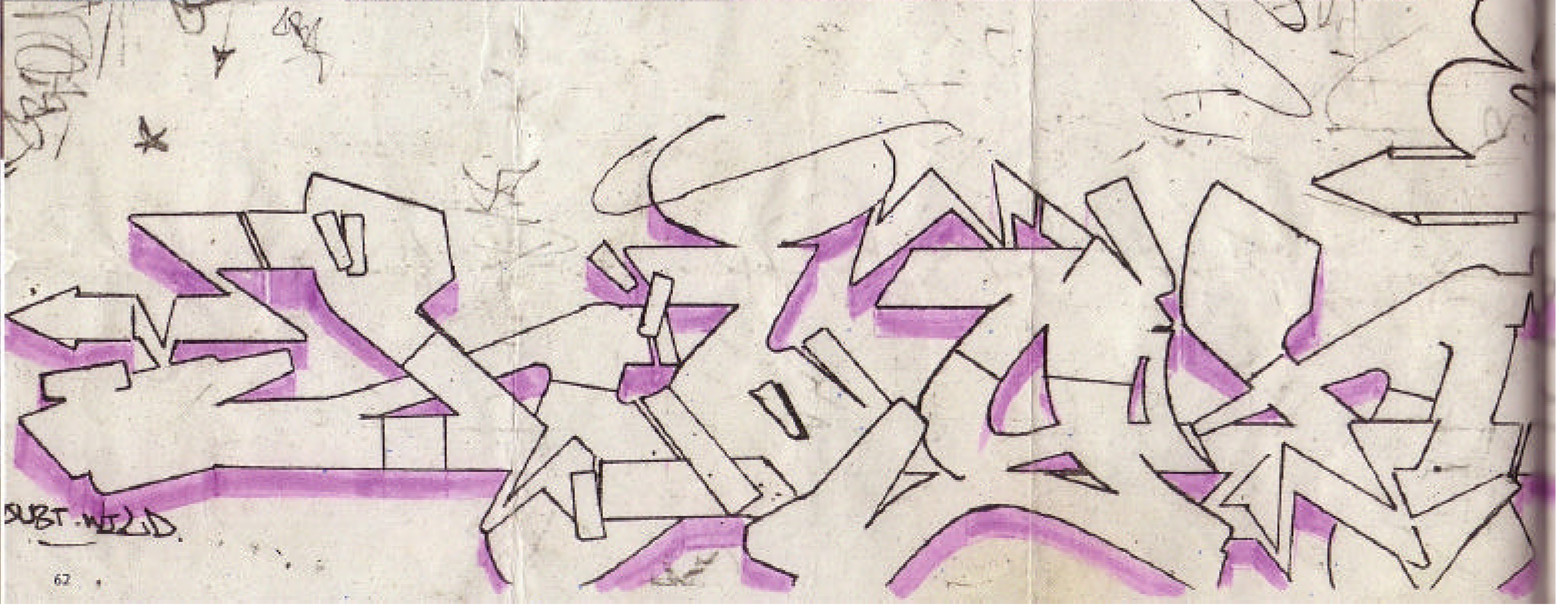

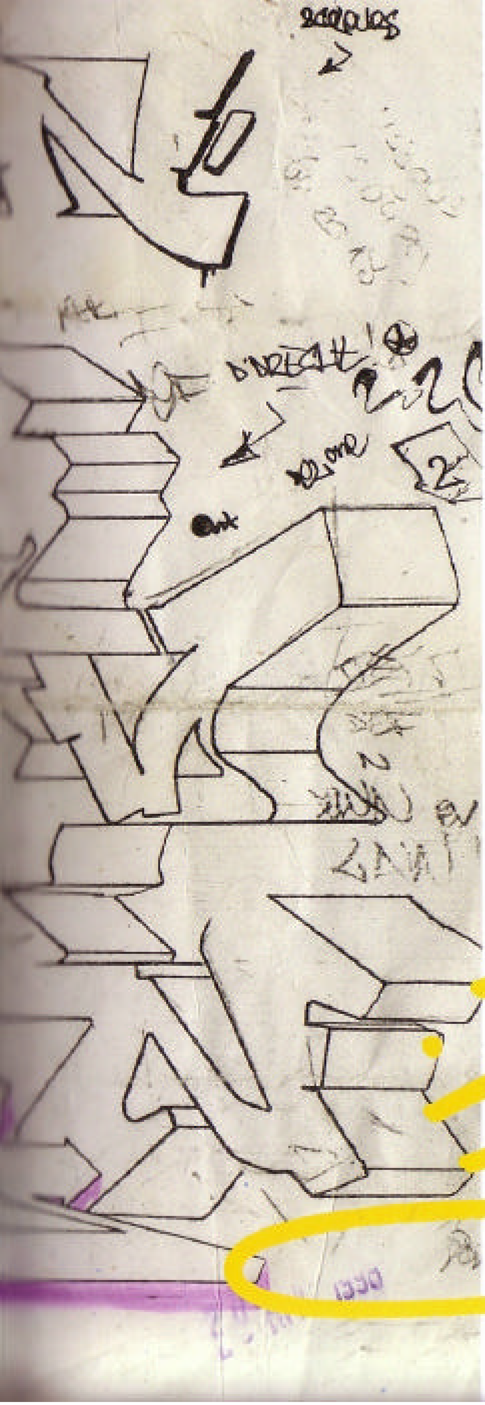

BUSSEN JATTEN...

HIGH: In het begin pikte ik m'n bussen bij de HEMA, dat was alles wat ik kende. Die hadden maar een beperkt aantal kleuren, dus veel pieces leken op elkaar. Later ging je naar de Hubo en Van Beek, had je opeens veel meer kleuren. In het begin had ik niet zoveel op met al die pasteltintjes. Je zocht harde kleuren, want dan viel je tag meer op. Toen we meer pieces gingen zetten was natuurlijk alle verf bruikbaar.

PENGO: Vroeger was alles nog nieuw, je moest zelf alles uitvinden. Fatcaps haalden wij van spuitbussen genaamd 'Crack Free', die gebruikten negers om hun broeken te stijven, zodat ze zo'n mooie strakke vouw in de pijp konden leggen.

HIGH: Bij het Waterlooplein in de buurt zat een klein oud stoffig verfzaakje. Opeens kwamen daar allemaal jonge gasten binnenlopen. Dat viel natuurlijk op. Zij wisten ook wel dat we alleen binnenkwamen om verf te pikken. Je begint met één bus. Maar dan zag je EGO of WALKING JOINT en die pakt er zes tegelijk. Dan denk je: '*Tering, dat doet ie goed!*'. Dan ga je elkaar opfokken, want je wilt natuurlijk niet voor elkaar onderdoen. Voor je het wist liep je ook met meerdere bussen een winkel uit. EGO en WALKING JOINT deden gewoon een wedstrijdje wie de meeste bussen kon pikken. Soms hadden ze wel honderd bussen op één dag te pakken. En MAGIC, die kon lullen als Brugman. Ging-ie gewoon een verfwinkel binnen en hing een heel verhaal op over een opdracht: *'Ik heb een opdracht voor de TV; zus en zo... doe ook nog maar die kleur en vijf van die ander'*, hij ging maar door. Op het laatst liep-ie met dertig bussen de winkel uit onder het mom van: *'De KRO komt zo met jullie afrekenen'*.

PENGO: Ik ging vaak naar de Kwantum, daar waren ze pas echt dom. Ze hadden niets door. Daar roofden we zoveel dat ze besloten om geen spuitbussen meer te verkopen. Soms liep ik met een tas vol naar buiten, zette hem weg en liep met een lege tas weer naar binnen om die ook weer vol te gooien. We hadden overal schijt aan. Als we door de bewaking gesnapt werden stompten we hem gewoon in elkaar! ■

HIGH: I first started stealing cans at the HEMA (a Dutch warehouse), because that was the only store where I knew to get them. They only had a limited range of colors, so a lot of pieces resembled each other. Later on we went to Hubo and Van Beek, where there were more colors to choose from. I didn't really like pastel colors at first. I was looking for the harder colors, because it made tags stand out more. When we started doing more pieces, of course all colors were suitable.

PENGO: Everything was new back then; you had to find it all out for yourself. We took fat caps from the spray cans Negroes used for their pants, so they would get a nice clean crease.

HIGH: At Waterlooplein there was this dusty old paint store. All of the sudden a lot of young kids started to come in on a regular basis. Of course they noticed and eventually realized we were only there to steal paint. You started with one can, but then, when you saw EGO or WALKING JOINT getting six at a time, you'd start thinking. Then we started hyping each other up. Before I knew it I was walking out of the store with more cans than the last time I went in there. EGO and WALKING JOINT bet each other to see how many cans they could steal in one go. Sometimes they would score a hundred cans a day. Then you had this guy called MAGIC, he would talk like crazy. He just went into a paint store and made up this whole story about how he had this assignment. He went on and on like: *'I have this assignment for TV, this and that... hand me that color and five of those'*. That way he walked out of the store with thirty cans. He would walk away saying, *'The KRO will come and pay the bill in a few minutes time'*. (KRO is the name of a Dutch broadcasting company)

PENGO: I often went to the Kwantum. Boy were they stupid there, they never noticed anything. We stole so much, at some point they decided not to sell cans anymore. Sometimes I walked out of the store with a bag full, left it outside and walked in with an empty one to fill it up again. We didn't care. When the security guy saw us stealing, we just beat him up. ■

2003

MARTY | 1987 |

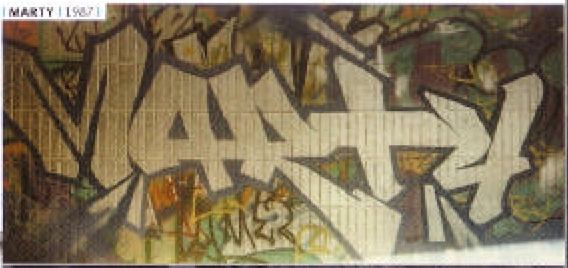

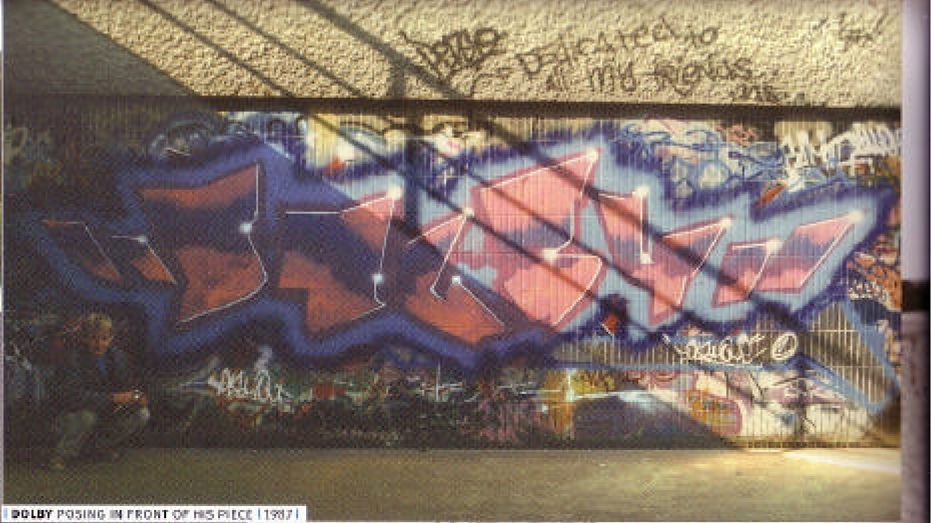

DOLBY POSING IN FRONT OF HIS PIECE | 1987 |

‘Om daar destijds, als jonge gast uit de provincie, op de trambrug boven de put te staan heeft een ongelooflijke impact op m’n leven als graffitischrijver gehad. Het zien van al die burners van beroemde schrijvers heeft herinneringen opgeleverd die ik altijd zal koesteren!’ **SERCH**

HIGH | 1987 |

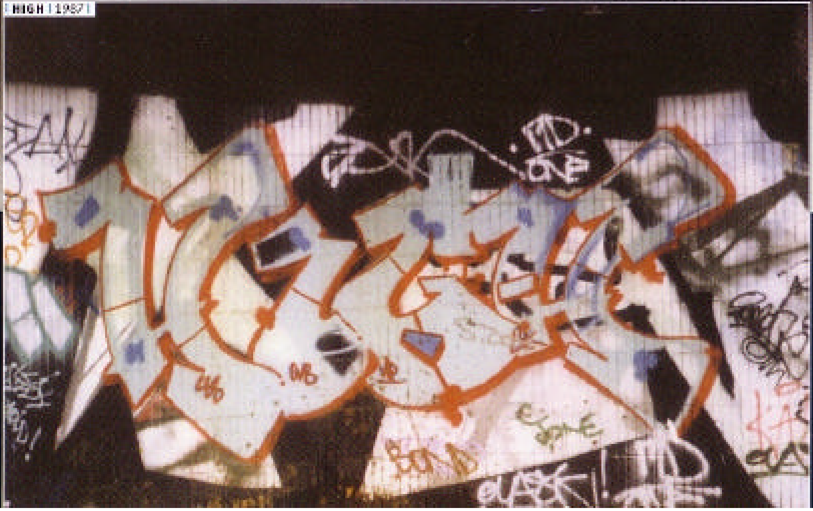

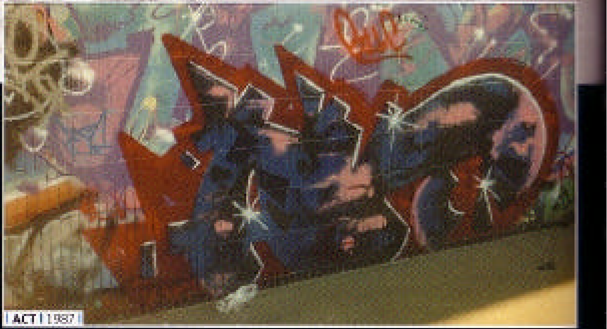

ACT | 1987 |

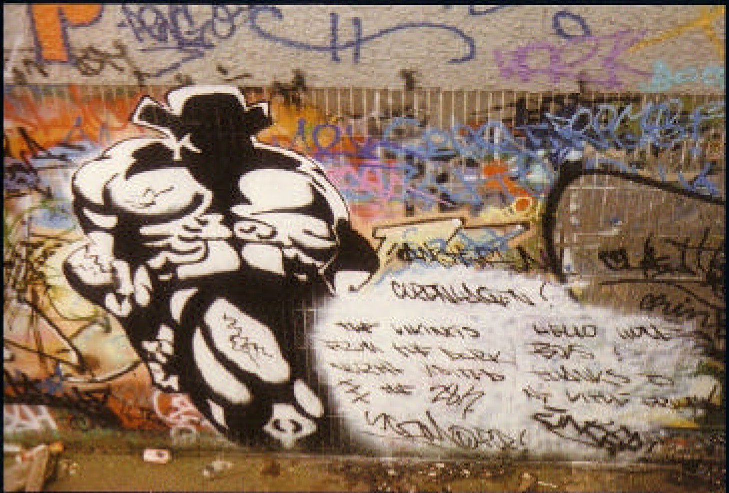

| CHARACTER BY **SCAM/PCP**, COPENHAGEN *'THE VIKINGS FROM THE DARK NORTH VISITED A'DAM'* | 1987 |

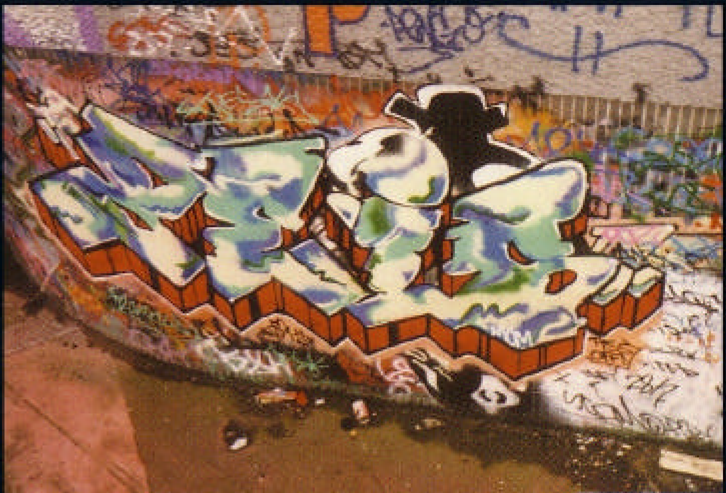

| **ZEIS** BY **ZEYS** | 1987 |

| CHARACTER BY **YAT**, PIECE BY **YAT** AND **CUL-M** | 1987 |

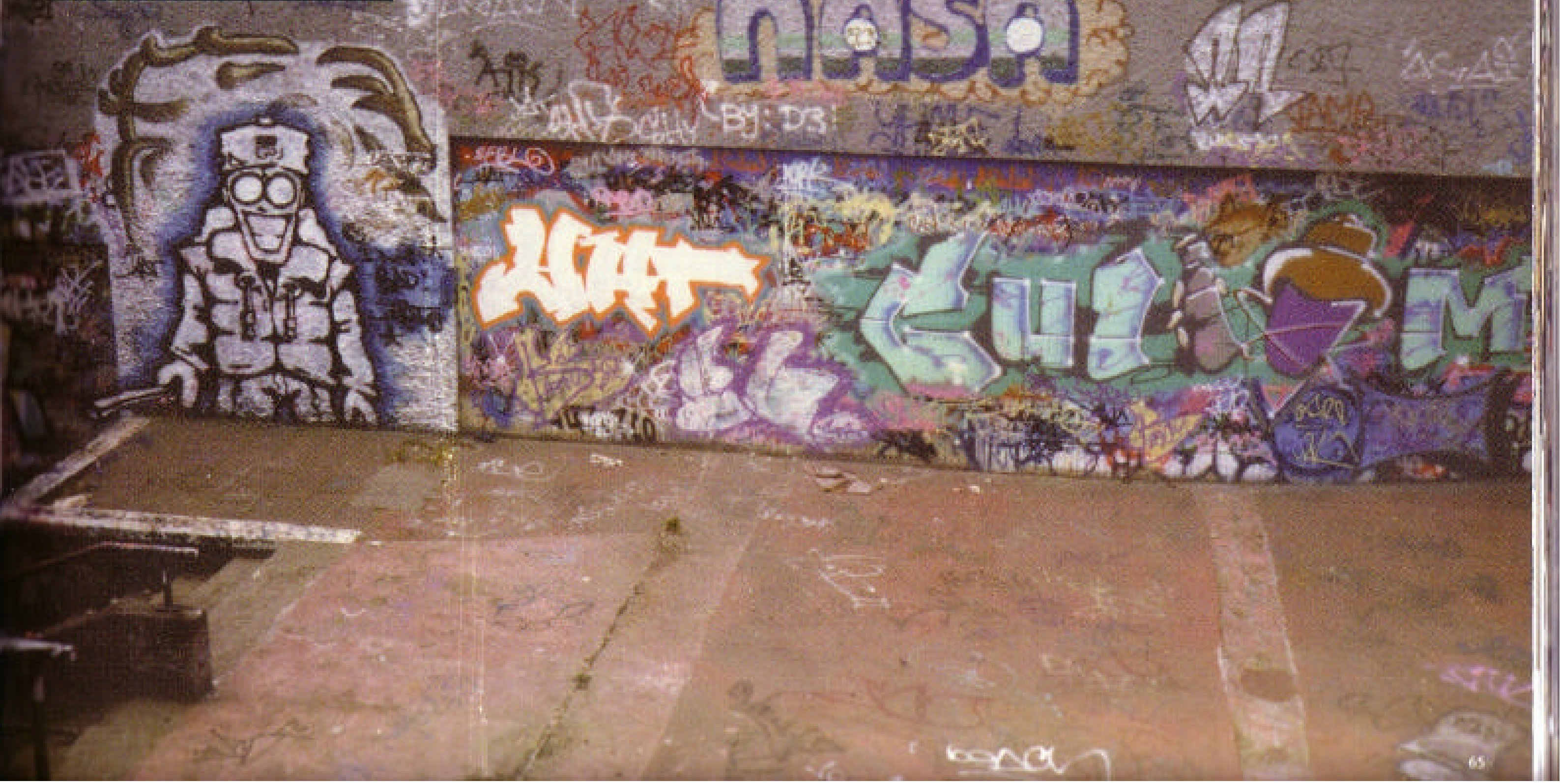

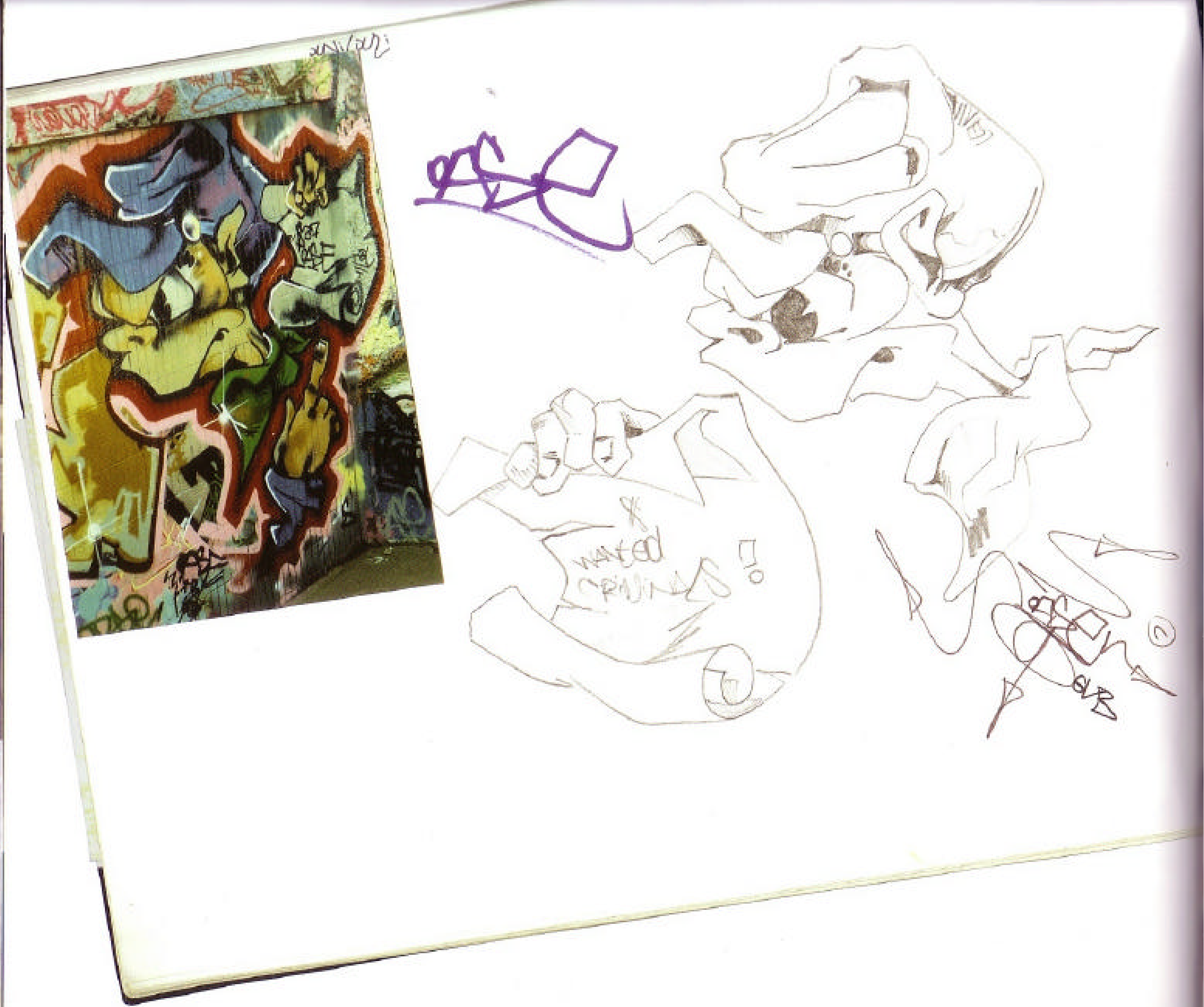
OASE
wanted criminals !!

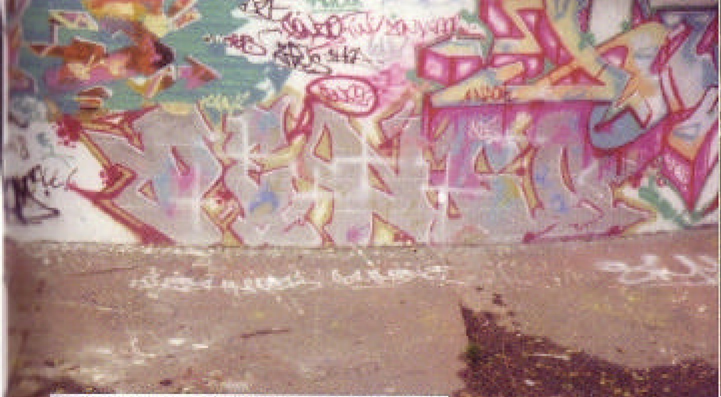

| **PENGO** | 1987 | PART OF A UNFINISHED **DAZE, PENGO, HIGH** |

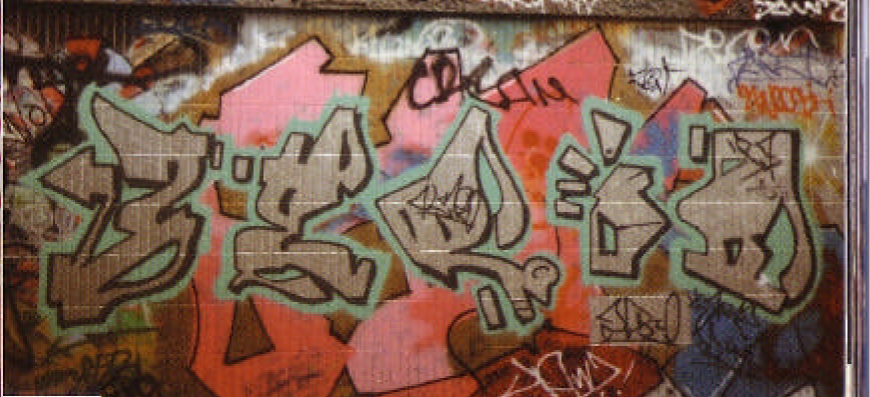

| **ZERIO** | 1987 |

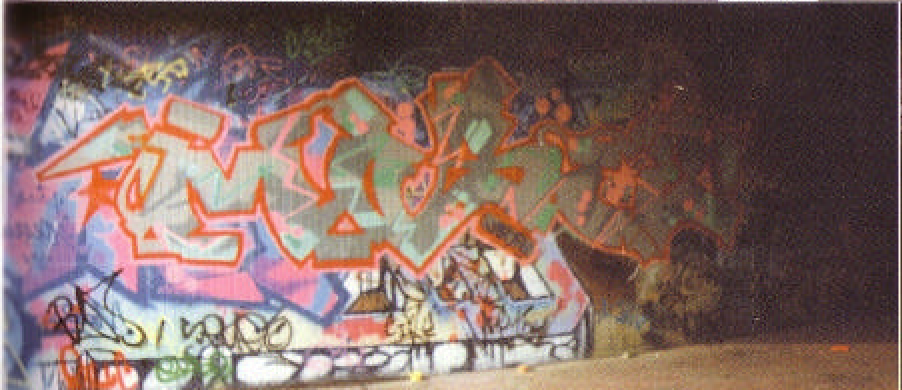

| **MOSIE** | 1987 |

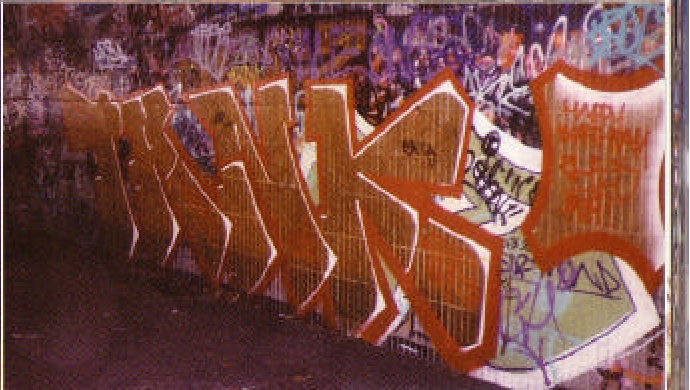

| **TANK** FROM GERMANY | 1989 |

| **DIME, NIEL, NIEL** AND **CRE** | 1987 |

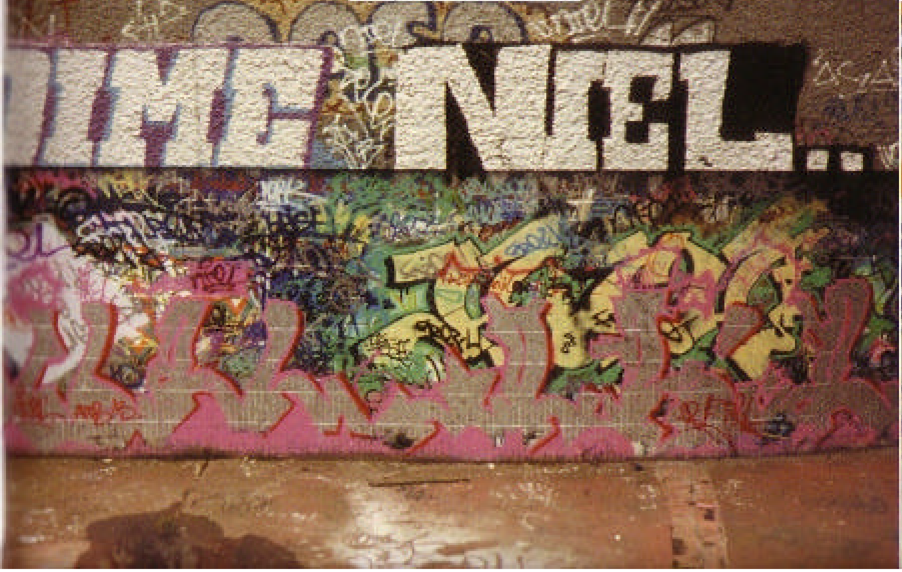

| CHARACTER BY **ZEYS** | 1987 |

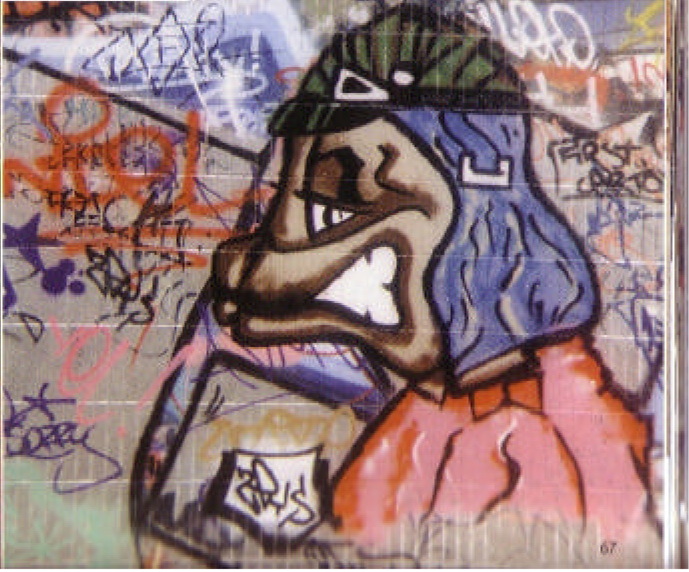

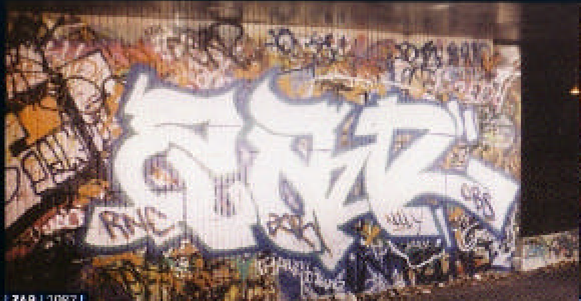

| **ZAR** | 1987 |

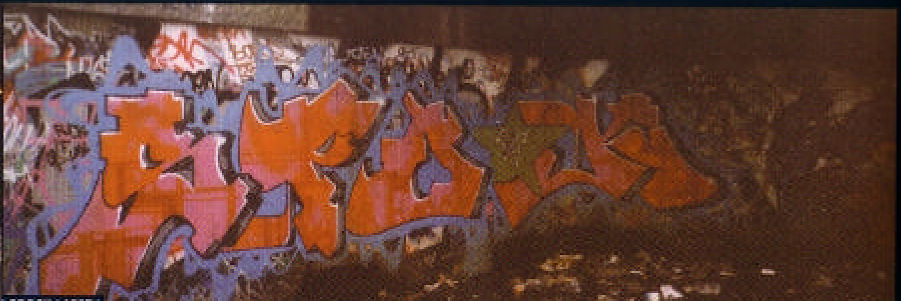

| **SPOCK** | 1987 |

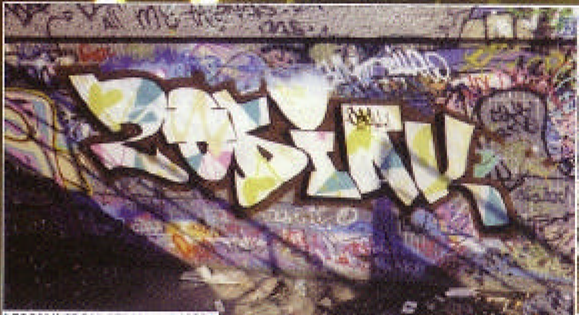

| **ZODIAK** FROM GERMANY | 1987 |

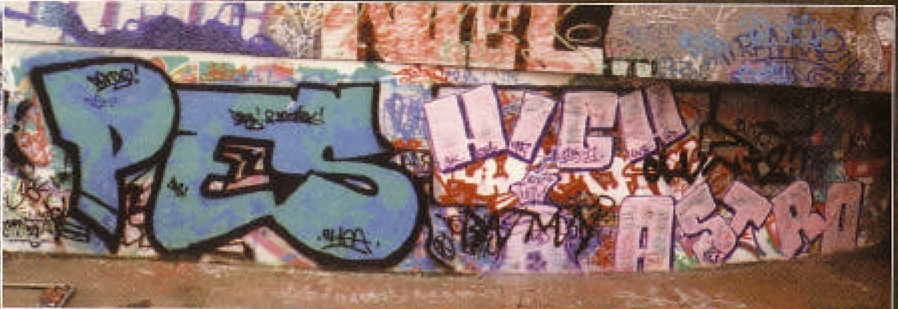

| **PES** BY **PENGO** AND **SHEA, HIGH** AND **ASTRO** | 1987 |

ZAR | 1987

‘Het plein had gewoon alle elementen in zich die het graffitischrijven aantrekkelijk maakten. Je burnde met stevige pieces of je ging te werk op plekken waarvan je wist dat men zich af zou vragen: Hoe komt hij daar in godsnaam?’ CAT22

JESOE | 1988

ALTAR AND CAT22 | 1987

ASUM BY AZID | 1987

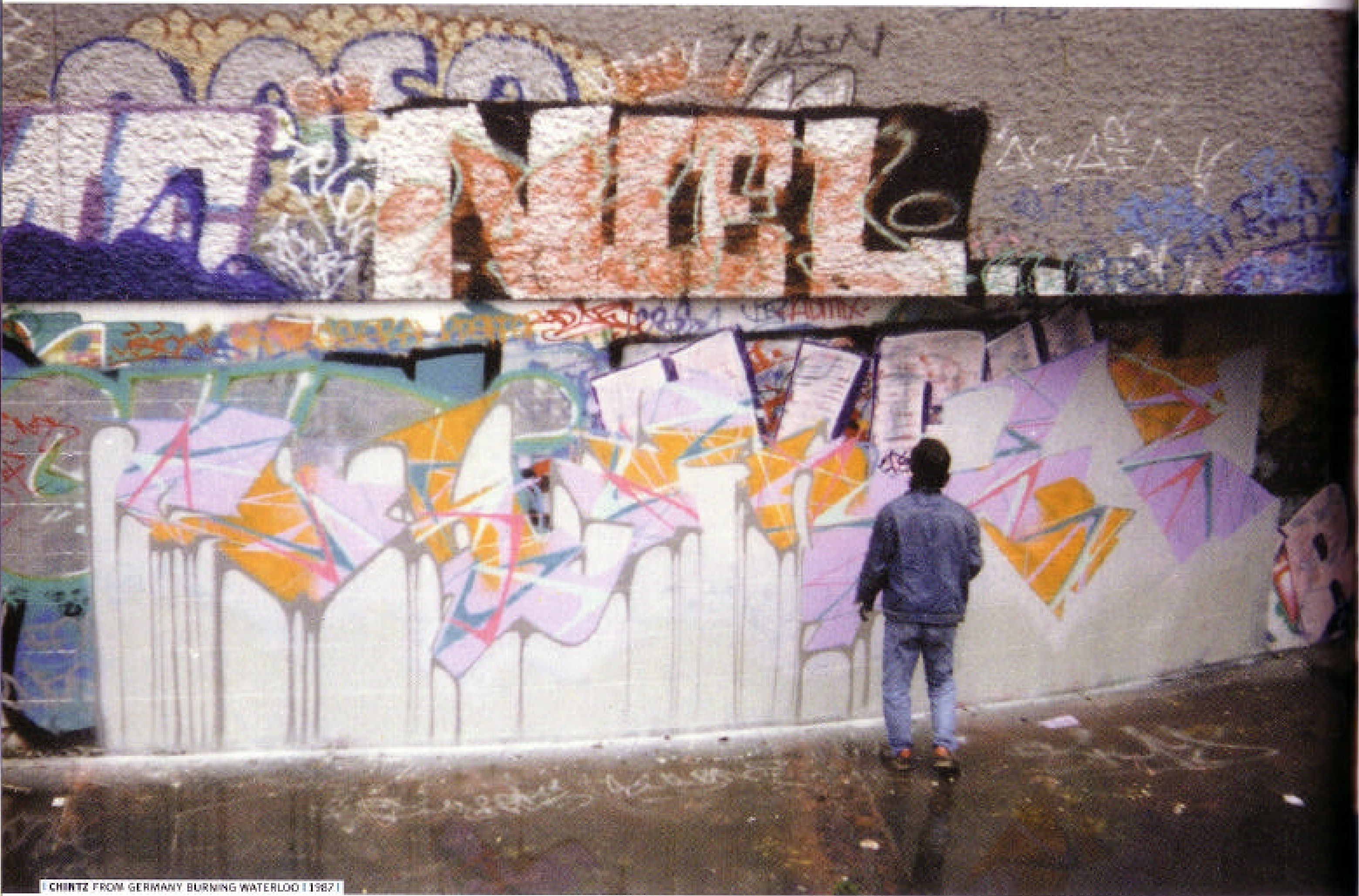

| **CHINTZ** FROM GERMANY BURNING WATERLOO | 1987 |

'Als iemand mij vraagt welke schrijver ik na al die jaren het meest respecteer, kom ik toch bij CHINTZ uit. Ik ken echt niemand die zo dedicated is aan graffiti. Die jongen heeft z'n leven ervoor opgegeven. Voor mij is hij de grootste schrijver ever!' CAT22

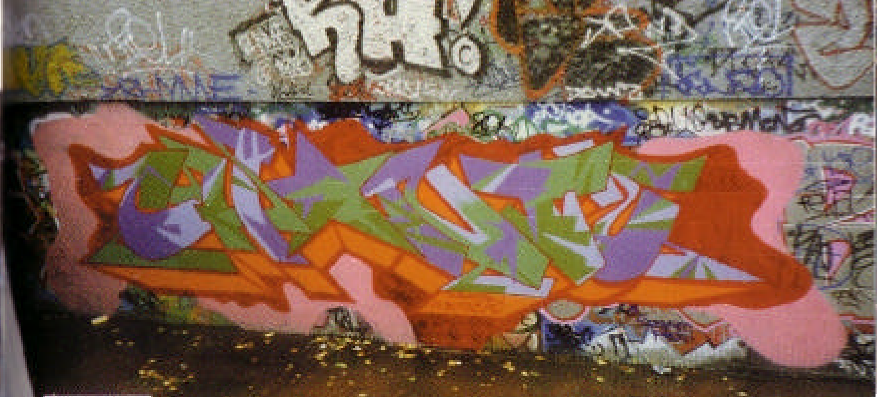

| **CHINTZ** | 1988 |

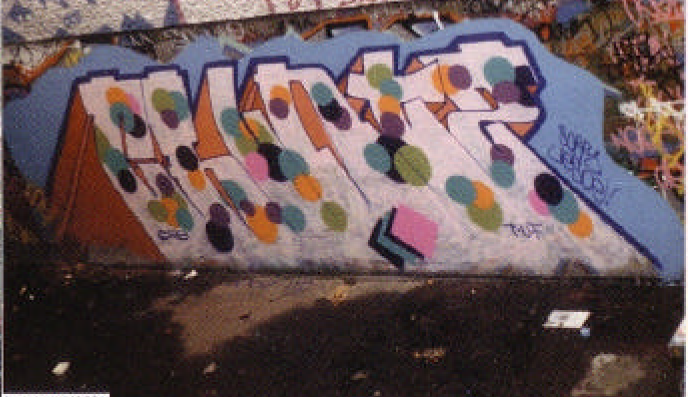

| **CHINTZ** | 1988 |

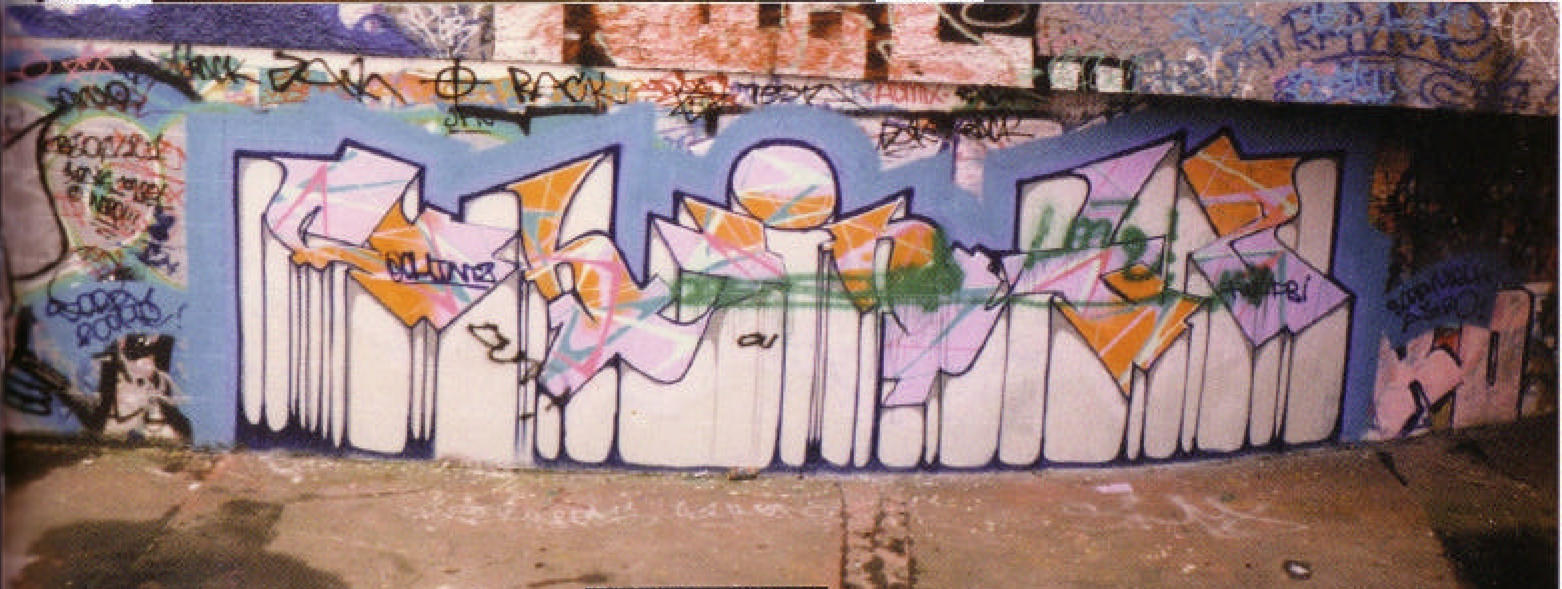

| CROSSED OUT **CHINTZ** PIECE | 1987 |

CHINTZ

| **CHINTZ TUF** | 1986 |

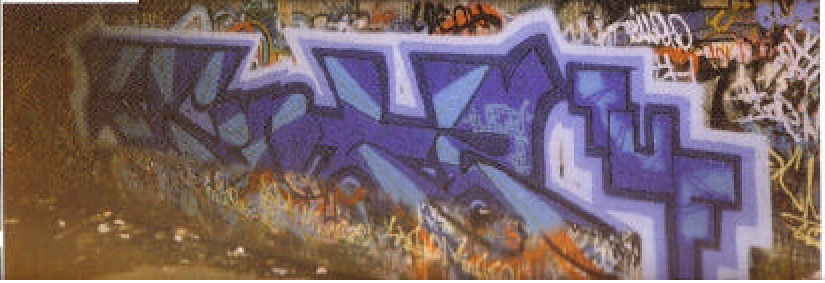

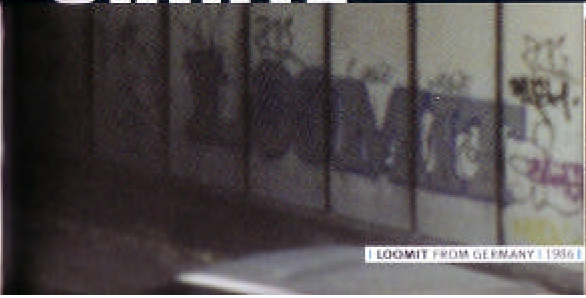

| **LOOMIT** FROM GERMANY | 1986 |

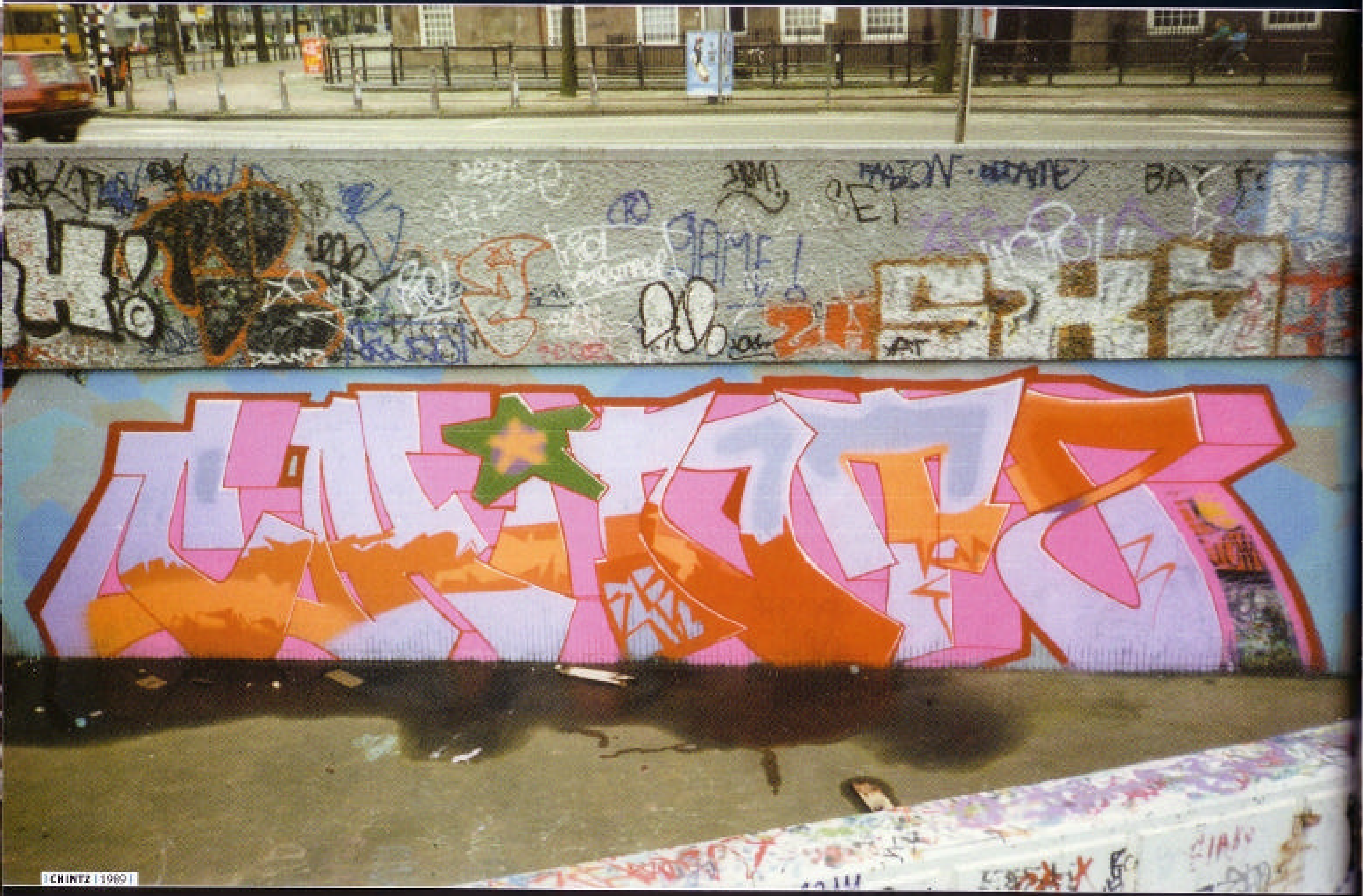

| **CHINTZ** | 1989 |

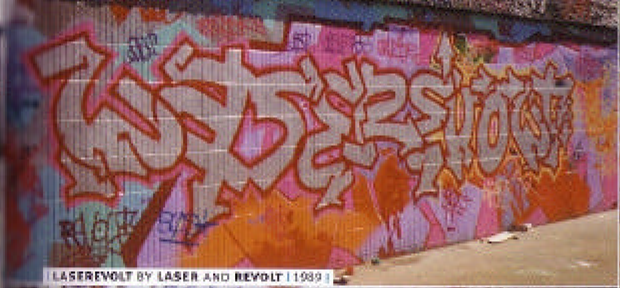

LASEREVOLT BY **LASER** AND **REVOLT** | 1989

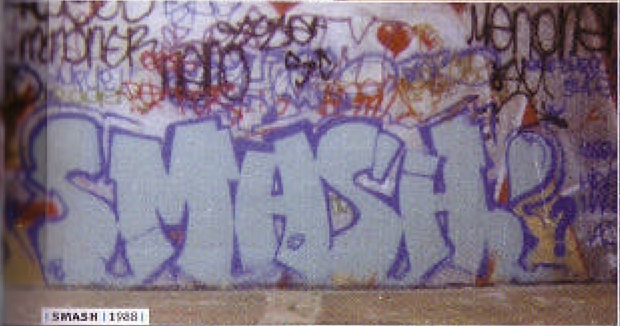

SMASH | 1988

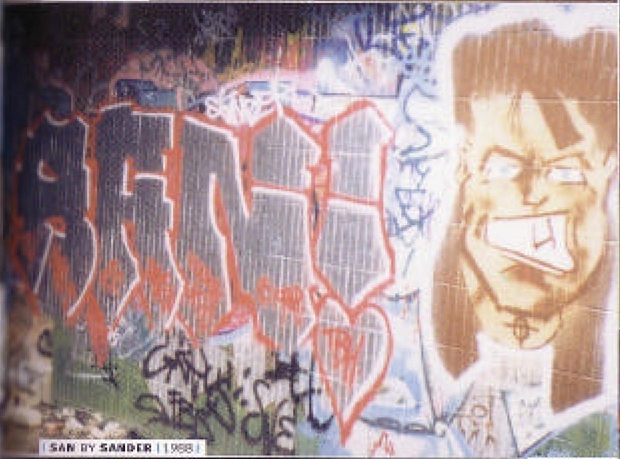

SAN BY **SANDER** | 1988

ZION | 1987

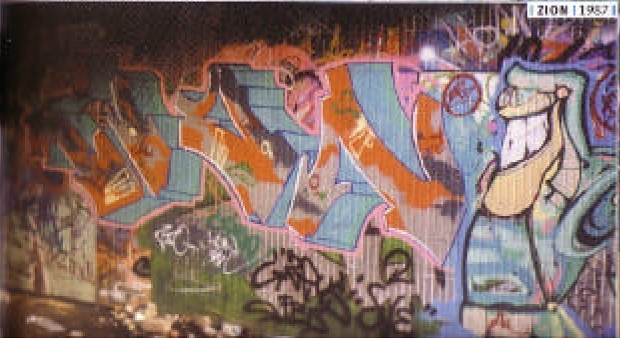

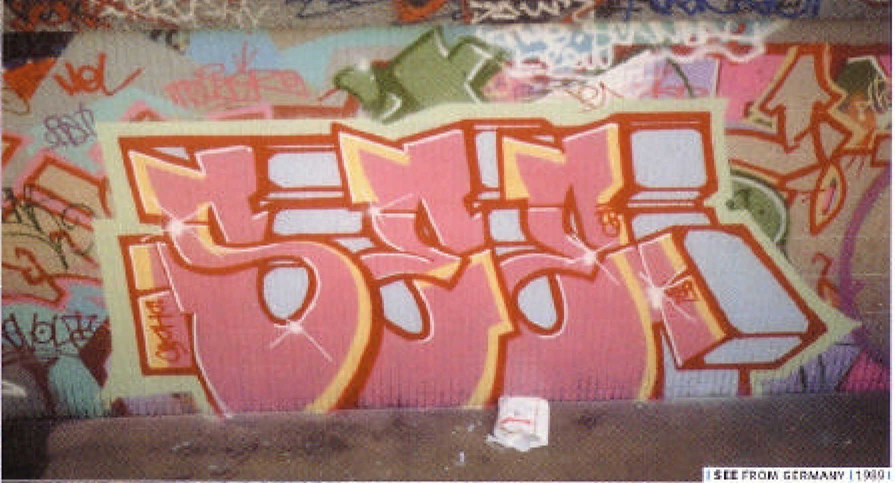

SEE FROM GERMANY | 1989

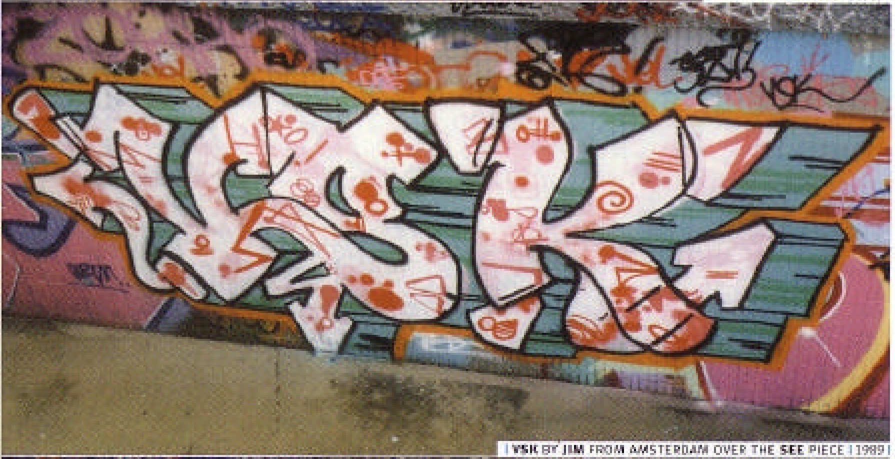

VSK BY **JIM** FROM AMSTERDAM OVER THE **SEE** PIECE | 1989

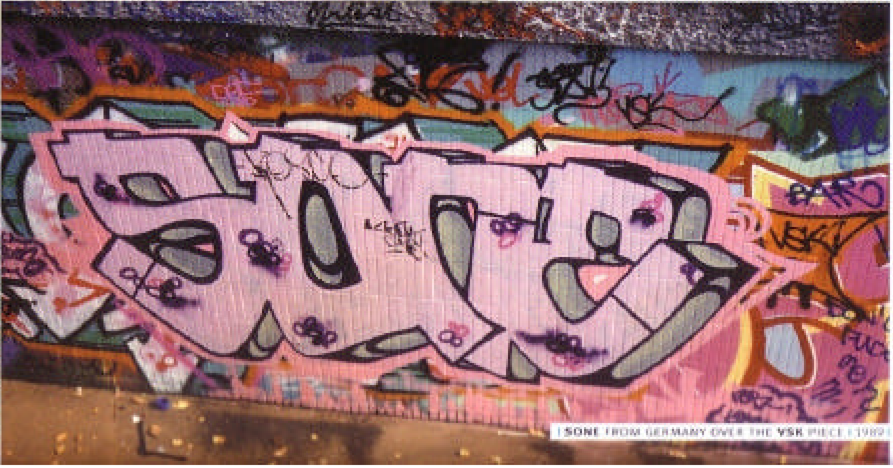

SONE FROM GERMANY OVER THE **VSK** PIECE | 1989

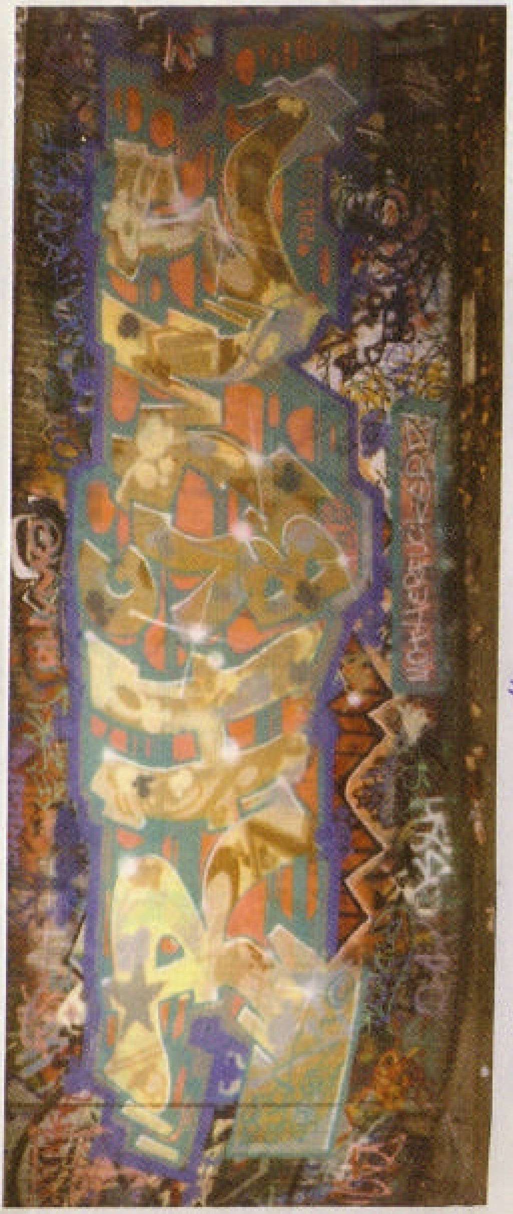

"*RHYME ONE!! *OKTOBER...1987!

BEAT VISIBLE BOMBER.....

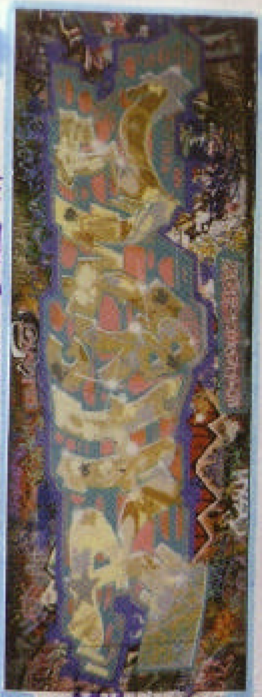

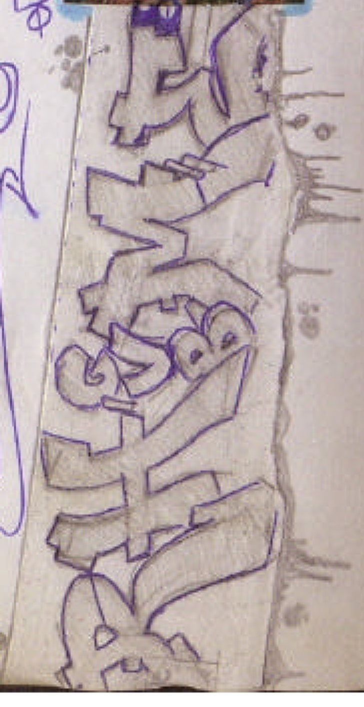

LONDON:

*RHYME & COLD

'In 1989 ontmoette ik SYNE op het plein, met wie ik nietsvermoedend tram 9 inliep. Hij pakte een versgevulde Edding 800 en liet me even zien hoe je de insides moest bomben! Vervolgens opende hij met een sleutel de deuren van de nog rijdende tram en liet mij in shock achter.' SERCH

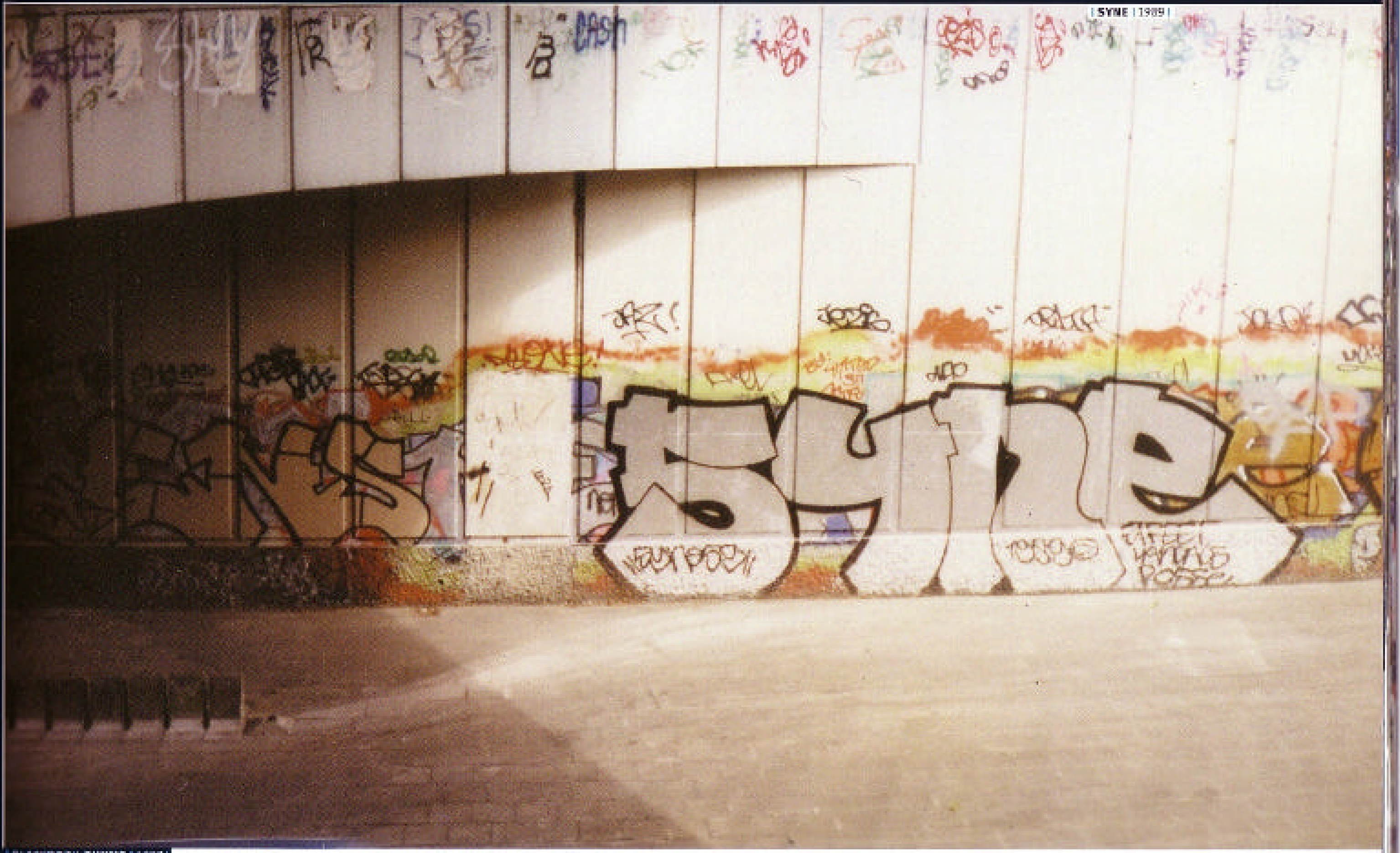

| **SYNE** | 1989 |

| BLACKBOOK **RHYME** | 1987 |

KAY 1989

> 'Een openbare ruimte wordt gemaakt door mensen, niet door wat je er bouwt. Het functioneert alleen als er mensen zijn. En mensen laten zich niet onder de grond stoppen.' **AMSTERDAMS STADSBLAD**

ZENE PART I 1989

ZE BY **ZENE** PART II 1989

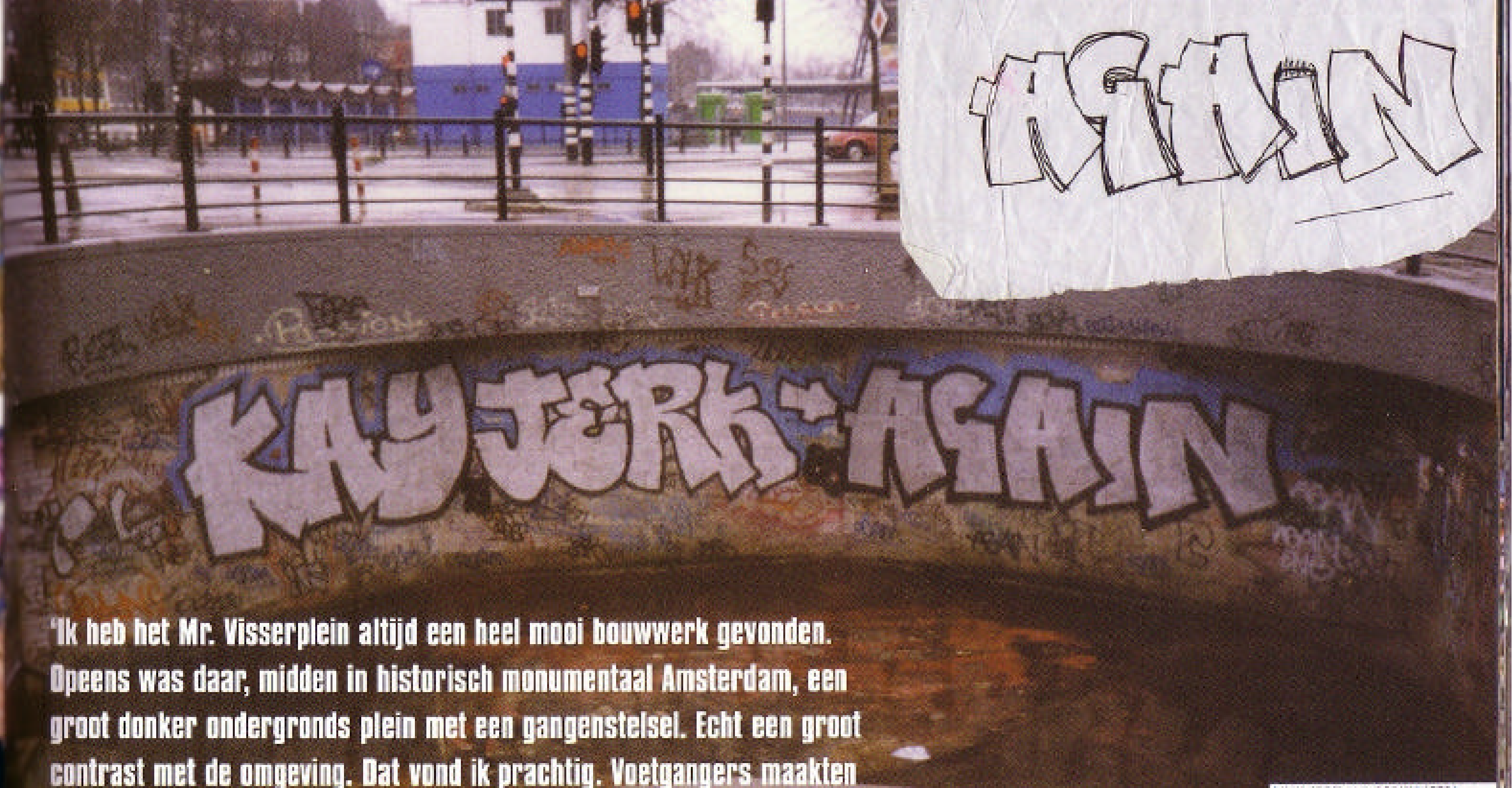

| **KAY, JERK** AND **AGAIN** | 1989 |

'Ik heb het Mr. Visserplein altijd een heel mooi bouwwerk gevonden. Opeens was daar, midden in historisch monumentaal Amsterdam, een groot donker ondergronds plein met een gangenstelsel. Echt een groot contrast met de omgeving. Dat vond ik prachtig. Voetgangers maakten geen gebruik van de tunnel. Ik heb er eigenlijk alleen maar junks en graffitischrijvers gezien.' **AGAIN**

| **COLE** FROM GERMANY | 1989 |

| **KENZ** FROM GERMANY | 1989 |

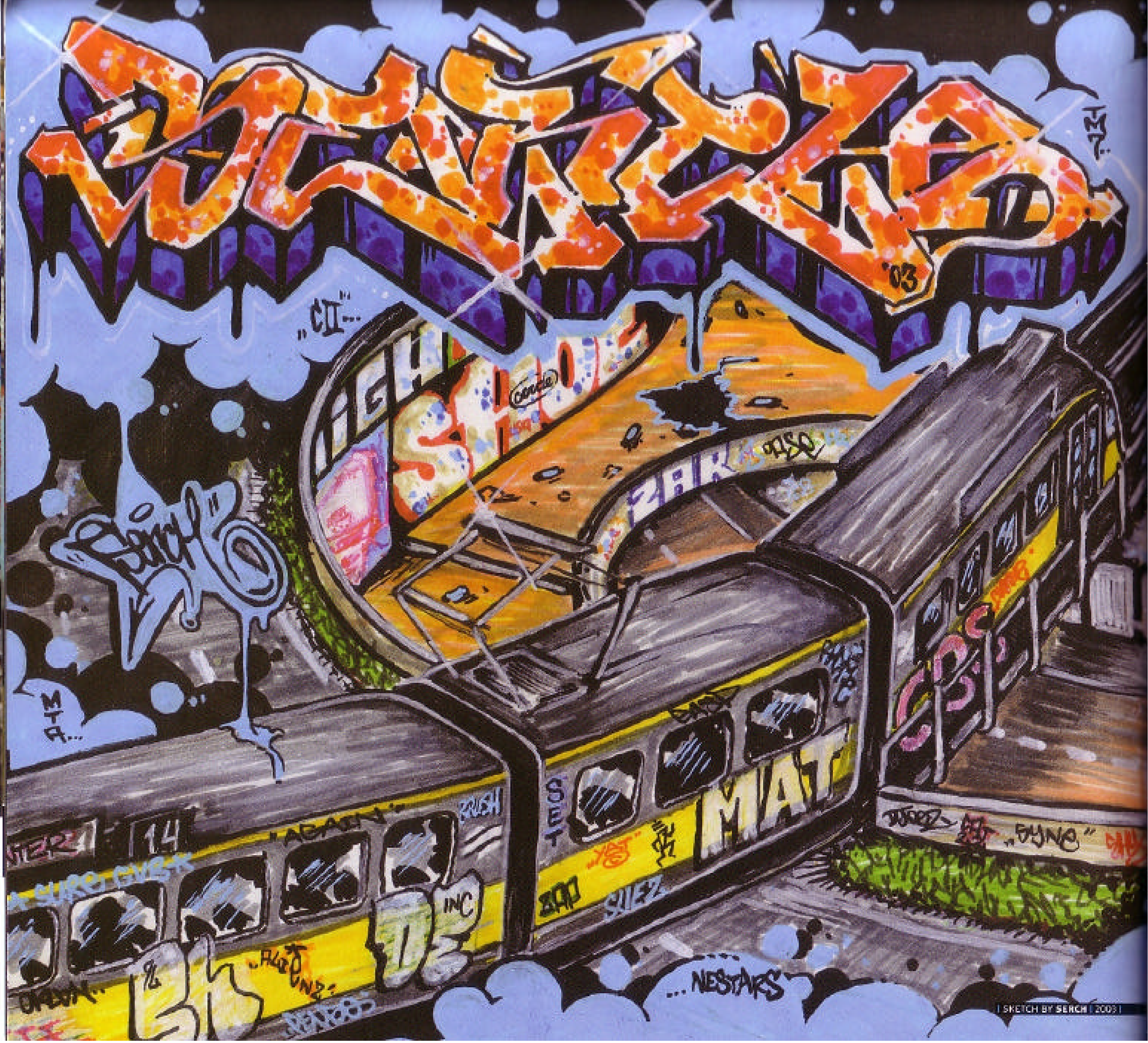
'03
"CII...
MTA...
"AGAIN"
14
INC
MAT
SET
"SYNE"
...NESTARS

| SKETCH BY **SERCH** | 2003 |

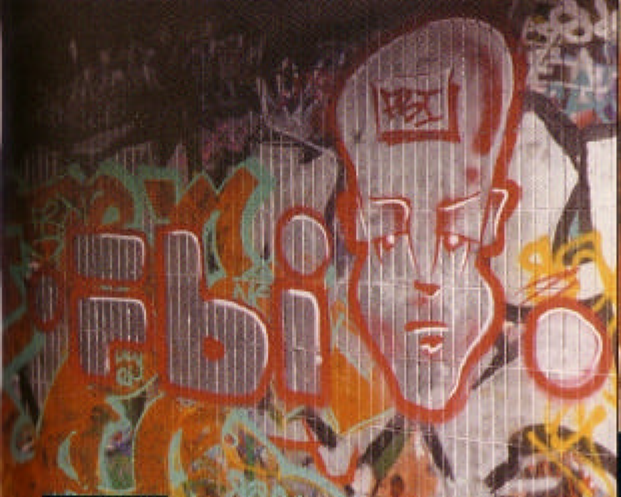

| FBI BY YAT | 1987 |

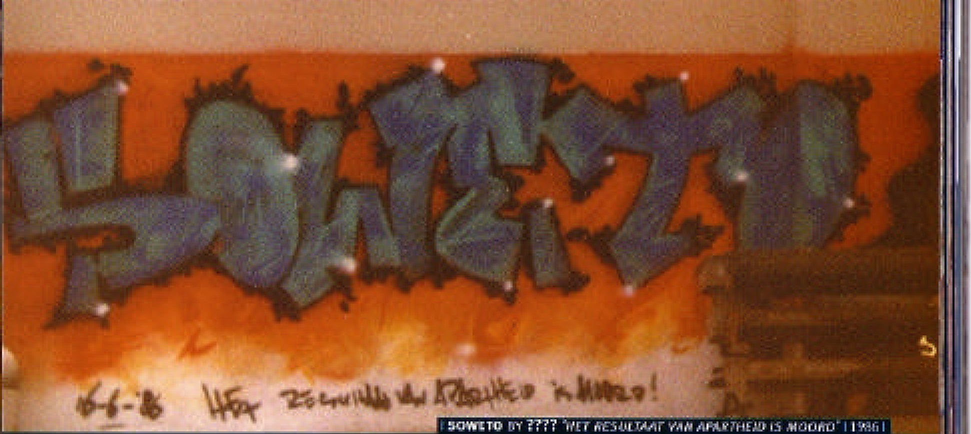

| SOWETO BY ???? *'HET RESULTAAT VAN APARTHEID IS MOORD'* | 1986 |

I REMINISCE OVER YOU... BY SERCH

SERCH: Midden jaren '80 had ik een vaste route wanneer ik van Zwolle naar Amsterdam reisde om graffiti te bekijken en te fotograferen. Deze begon bij de 'pissteeg' in de Kalverstraat. Via de Oude Gevangenis, achter het Leidseplein, kwam ik bij de schutting naast het Vondelpark terecht. Daarna liep ik naar de Vondeltunnel. Meestal vervolgde ik mijn weg naar de speeltuin op het Weteringcircuit, om via de binnenplaats achter Café De Duivel uit te komen, bij m'n final destination: het Waterlooplein. Steevast dezelfde route, elke keer weer. Zo nu en dan afgewisseld met een uitstapje naar Sloterdijk. Of ik liep de route in tegenovergestelde richting. Toch bewaarde ik het liefst het toetje voor het laatst.

Om daar destijds, als jonge gast uit de provincie, op de trambrug boven de put te staan heeft een ongelooflijke impact op m'n leven als graffitischrijver gehad. Het zien van al die 'burners' van beroemde schrijvers heeft herinneringen opgeleverd die ik altijd zal koesteren! Ondanks dat het USA-tijdperk alweer een beetje voorbij was had Amsterdam genoeg andere 'kings' over om mij telkens weer te trakteren op burners van het ergste soort. Een aantal pieces en anekdotes zijn mij extra bijgebleven. Bijvoorbeeld de grote zilveren NAOMI uit 1988, met het hart als 'o', van HIGH. De SOWETO-piece uit 1986, waarvan ik me tot op de dag van vandaag heb afgevraagd wie hem gemaakt heeft. Bij de zilver-rode cartoons in de put was dat een stuk duidelijker: *'Made by YAT-FBI'*. Zowel de RHYME met characters van OASE uit 1989 als de RHYME-REAS uit 1992 deden mijn graffitihart sneller kloppen. De RHONE ('87) op de kerk, de TRANS ('90) op het, toen pas schoongemaakte Joods Museum, en de DESK-SOZO ('89) in de put, hebben weer speciale waarde door de link met mijn 'hometown' Zwolle. In 1989 ontmoette ik SYNE op het plein, met wie ik nietsvermoedend tram 9 inliep. Hij pakte een versgevulde Edding 800 en liet me even zien hoe je de 'insides' moest bomben! Vervolgens opende hij met een sleutel de deuren van de nog rijdende tram en liet mij in shock achter. Een van de mooiste anekdotes die ik mij kan herinneren is het moment dat ik DELTA in de tunnels van het Mr. Visserplein, nota bene in 1995, nog een originele DR.RAT-tag aanwees. Blij als een kind vertelde hij me later dat hij hier al een tijd naar op zoek was! Ook mijn eerste kennismaking met het fenomeen Gilera Citta had ik op het Waterlooplein, toen ik in 1990 door ASTRO en twee andere leden van de CBS-crew op de brug werd ingesloten. Ze reageerden uiteindelijk heel relaxed omdat ik erg veel interesse toonde in die *'te gekke kleine brommertjes'*. Tot slot zal ik het moment dat ik een vers gespoten zilveren dubbele CBS 'wholecar' (met de ramen nog dichtgekleurd!), door metrostation Waterlooplein zag denderen ook nooit vergeten. Het zijn maar een paar voorbeelden, ik zou nog uren zo door kunnen gaan!

Pas begin jaren '90 maakte ik mijn eerste piece op het plein. Natuurlijk had ik dit eerder kunnen en achteraf gezien misschien ook moeten doen, maar dat kwam domweg niet bij me op. Beter laat dan nooit. Ik ben er nu trots op onderdeel uit te maken van de graffitihistorie op het Waterlooplein. Samen met alle generaties schrijvers die mij voor gingen en die ik zag, en nog altijd zie, als mijn grote inspirators...

Mijn diepste respect gaat dan ook uit naar de volgende mensen: DR.RAT en alle 'punkschrijvers' (1978-1984) - SHOE, DELTA en de USA, - HIGH en de CBS, - OASE, RHYME, CURHZ en de GVB, - bombing kings AGAIN en SHY, - CAT22, GASP en de INC, - YAT en de FBI, - SWOOSH en de ADTB, - CHARM en de NNA, - AZIO en de VIP, - NAR en de UPHIT, - MATH en de NES, - SUEZ en de TROP3. Verder alle andere originele Amsterdamse crews en zijn leden. ■

SERCH: In the mid-eighties, when I went from Zwolle to Amsterdam to check out and to take pictures of graffiti, I'd always walk the same route. I would start in the 'pissing-alley' located in the Kalverstraat. From there I would continue to the old jailhouse behind the Leidseplein. Next stop was the fence besides the Vondelpark and then the Vondeltunnel. Most of the time I would continue my journey to the playground at the Weteringcircuit, pass the courtyard behind café De Duivel and end my trip at my final destination: the Waterlooplein. Every now and then I took a detour to Sloterdijk, or I would walk in the opposite direction, but I always saved the best for last.

I was a young kid from the country side. It felt really great to hang over the ledge of the tram bridge and look down into the pit to see all those burners from famous writers. Those trips have made an incredible impact on my life as a graffiti writer. I will always treasure those memories! Even though, at that time, the USA-era was almost over, Amsterdam had plenty of other 'kings' to treat me to the dopest burners, time after time. Some of those pieces and a few anecdotes are still very special to me. For example, the big silver NAOMI, with a heart for 'o', made in 1988 by HIGH, is one of them. Just as the SOWETO-piece made in 1986; I still wonder who made that one. The artist, who made all those silver-red characters in the pit, was a lot easier to guess, because they said *'Made by YAT-FBI'*. Also the RHYME with characters made by OASE ('89) and the RHYME-REAS ('91) made my graffiti-heart pound faster. The RHONE ('87) on the church, the TRANS ('90) on the Jewish museum and the DESK-SOZO ('89) in the pit are special to me because of the link to my hometown Zwolle. I will never forget meeting SYNE at the square in 1989, when I, unsuspectingly, entered tram 9 together with him. He pulled out a freshly refilled Edding 800 marker, and showed me how to really bomb the insides of trams! With a special key, he opened the ►

tram door while we were still in traffic, and jumped out. Leaving me behind, shocked! The moment I showed DELTA an original DR.RAT-tag – in 1995 for god's sake! – in the tunnels of the Mr. Visserplein, is probably the best anecdote I can remember. Childishly happy, he told me he had been looking for one for a long time! My introduction to the Gilera Citta phenomenon was also at the Waterlooplein. That was way back in 1990, when ASTRO and two other members of the CBS crew, picked me as a target. Eventually they reacted quite relaxed, because I showed a lot of interest in those 'awesome' little motorcycles. Another thing I will never forget is the moment I saw a freshly painted, silver top-to-bottom double whole car (with the windows still covered) run through the Waterlooplein metro station. It read CBS. These are just a few examples, I could continue like this for hours and hours!

It wasn't until the early nineties when I made my first piece on the square. Now I realize, I could have and should have done that much sooner. It somehow didn't occur to me back then. But... better late then never. Now I'm proud of the fact I'm part of the graffiti history at the Waterlooplein. Especially when I think of the generations of writers who came before me, and who I saw, and still see, as my great inspirers...

My deepest respect goes out to:
DR.RAT and all the 'punk writers' (1978-1984) - SHOE, DELTA and the USA, - HIGH and the CBS, - OASE, RHYME, CURHZ and the GVB, - bombing kings AGAIN and SHY, - CAT22, GASP and the INC, - YAT and the FBI, - SWOOSH and the ADTB, - CHARM and the NNA, - AZIO and the VIP, - NAR and the UPHIT, - MATH and the NES, - SUEZ and the TROP3. Furthermore, to all the other original Amsterdam crews and their members. ■

| **SERCH** | 1996 |

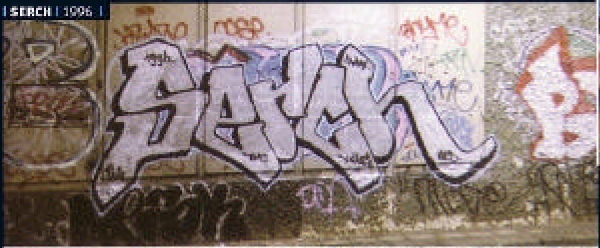

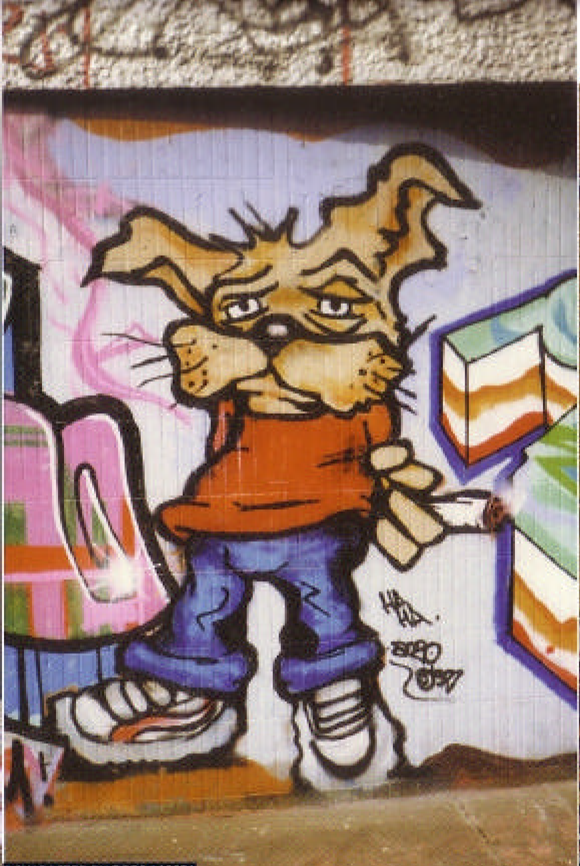

| CHARACTER BY **SOZO** | 1989 |

| **PENGO, RHONE** | 1987 |

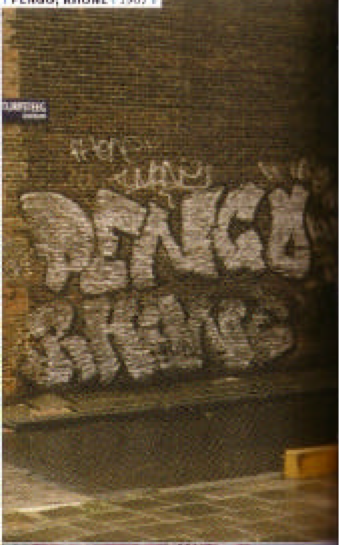

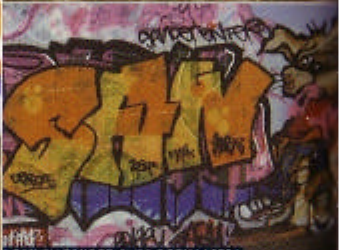

| **SAN** BY **SANDER** OVER **DESK** | 1989 |

I REMINISCE OVER YOU... BY SERCH

| **DESK** AND **SOZO** FROM ZWOLLE | 1989 |

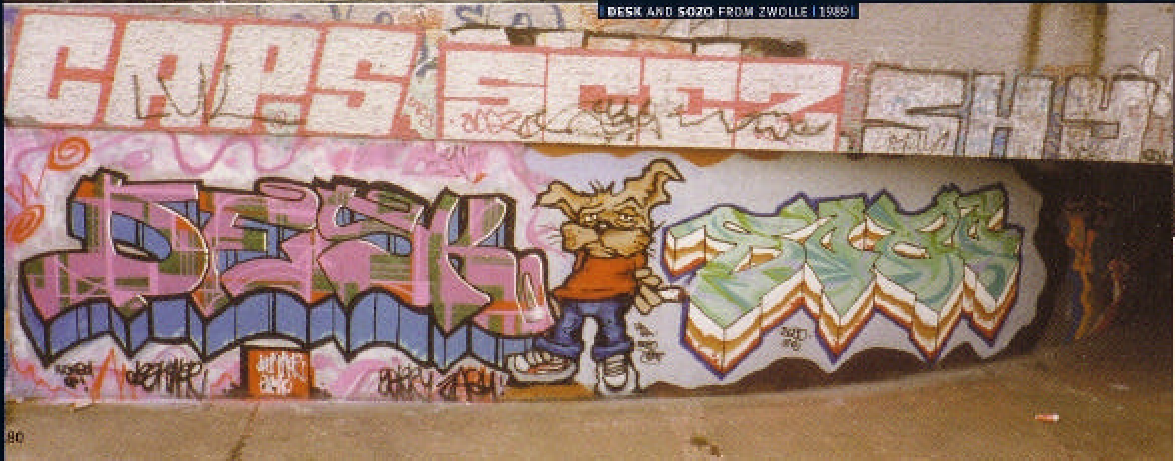

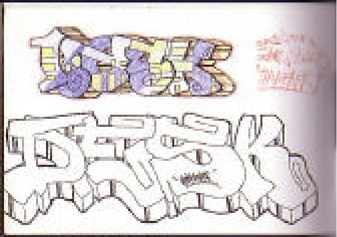

| BLACKBOOK **DESK** | 1989 |

| **MEL** | 1989 |

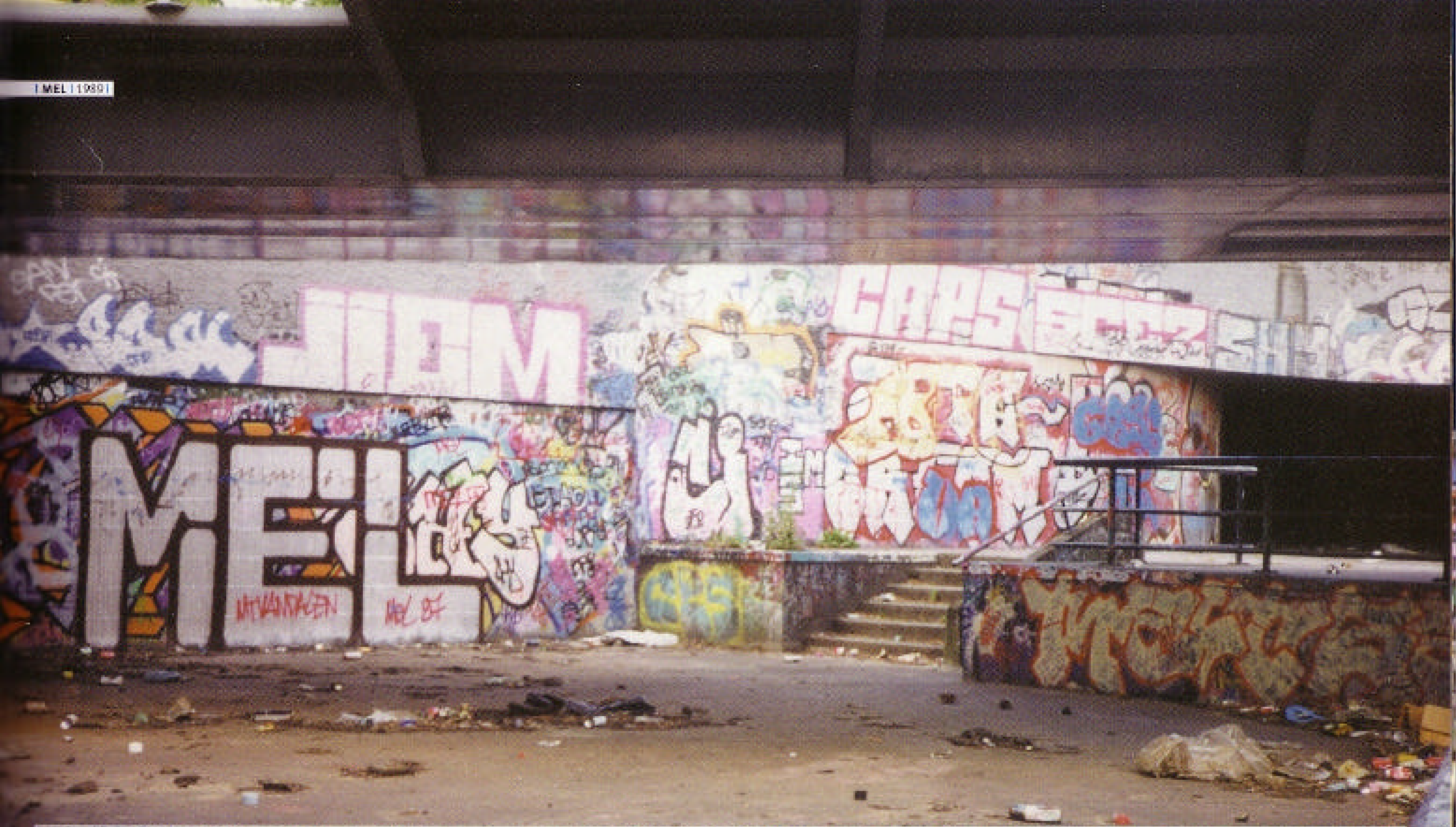

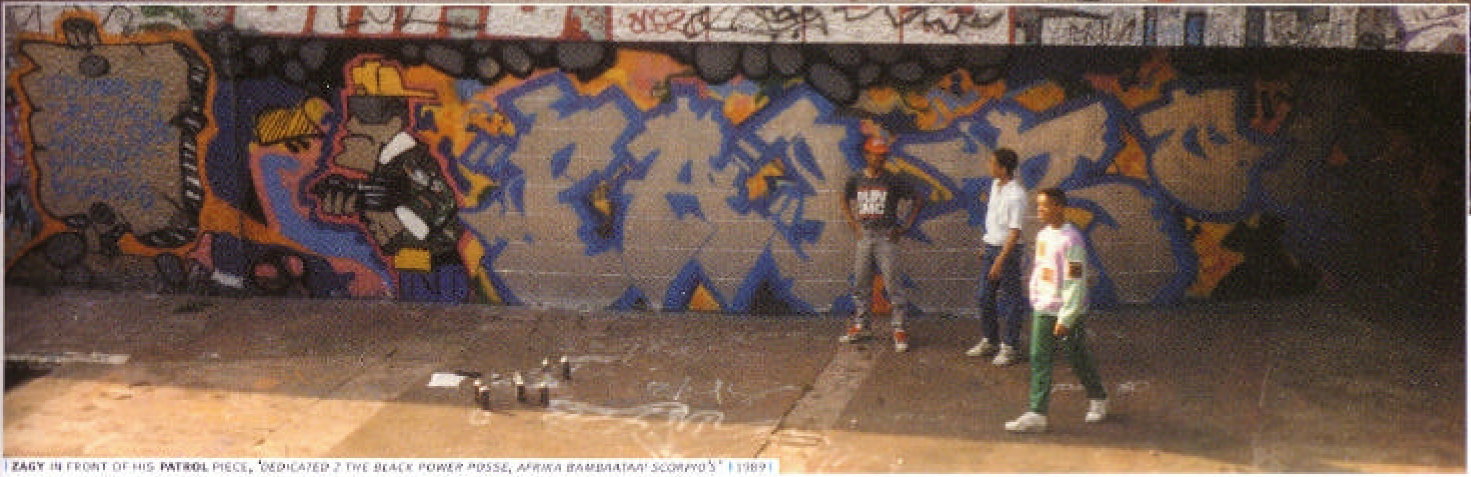

| **ZAGY** IN FRONT OF HIS **PATROL** PIECE, *'DEDICATED 2 THE BLACK POWER POSSE, AFRIKA BAMBAATAA' SCORPYO'S'* | 1989 |

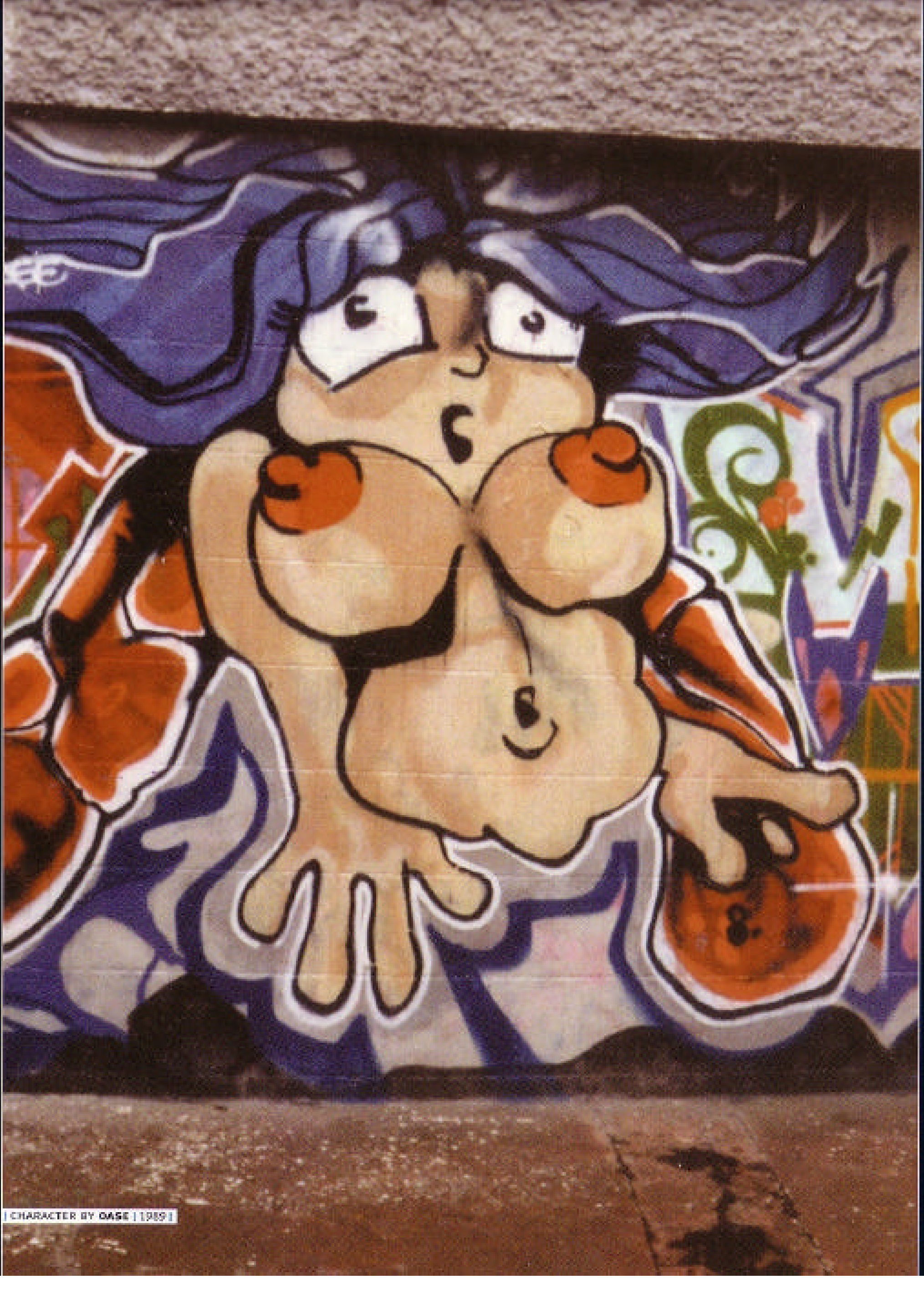

| CHARACTER BY **OASE** | 1989 |

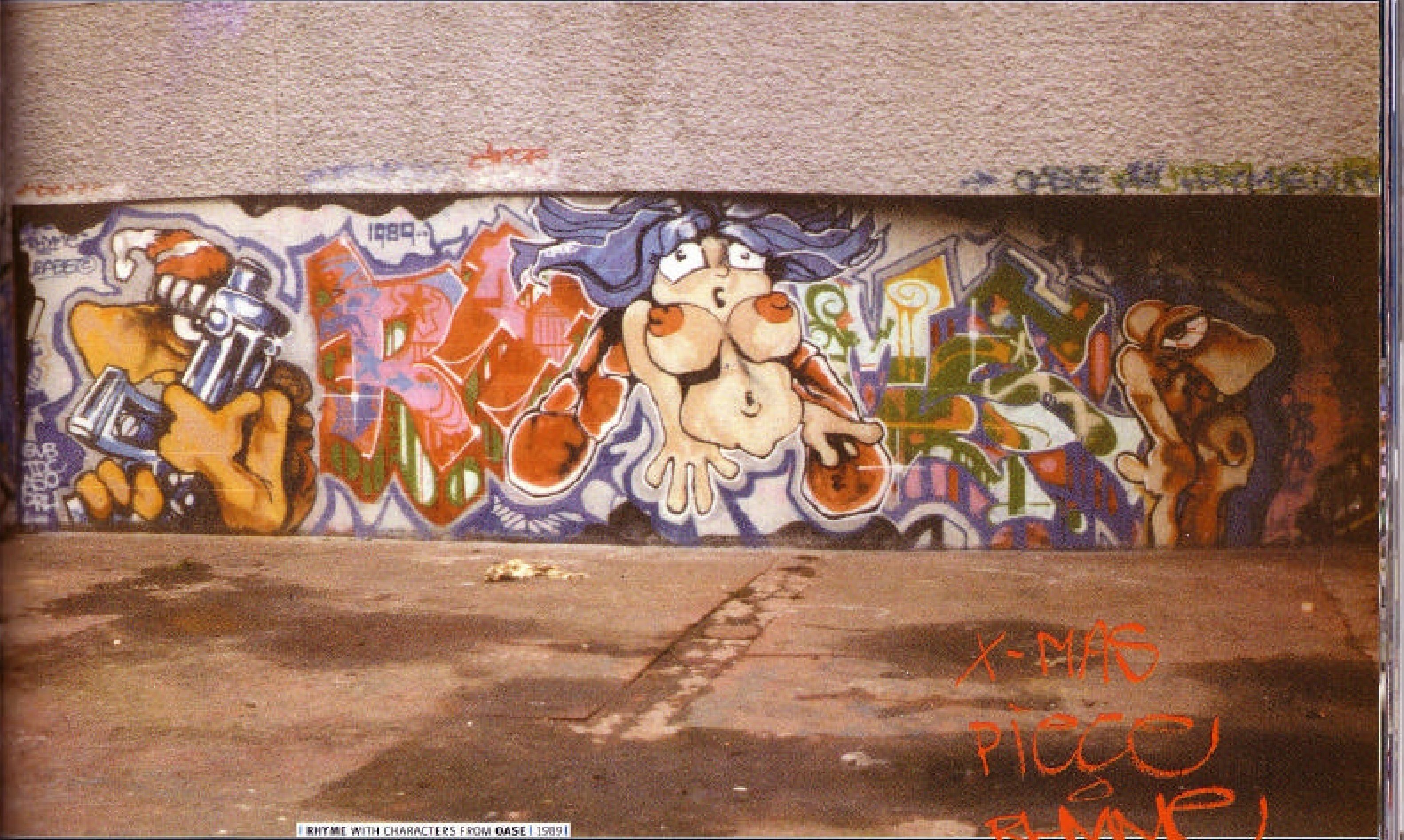

| **RHYME** WITH CHARACTERS FROM **OASE** | 1989 |

X-MAS
PICCO
RHYME
OASE
" GVB "
DEC. 89

'Nu is de put afgesloten, de toegangen zijn dichtgemetseld, alleen graffitiboys weten zich een weg te verschaffen in deze catacomben van Amsterdam, om muurschildering na muurschildering te maken. Daarom alleen moeten ze niet dichtgestort worden, maar stevig dichtgemetseld. Aan het nageslacht de eer om ze te gaan koesteren als de Romeinse thermen naast de Keulse kathedraal met z'n kleurige mozaïek.'

AMSTERDAMS STADSBLAD

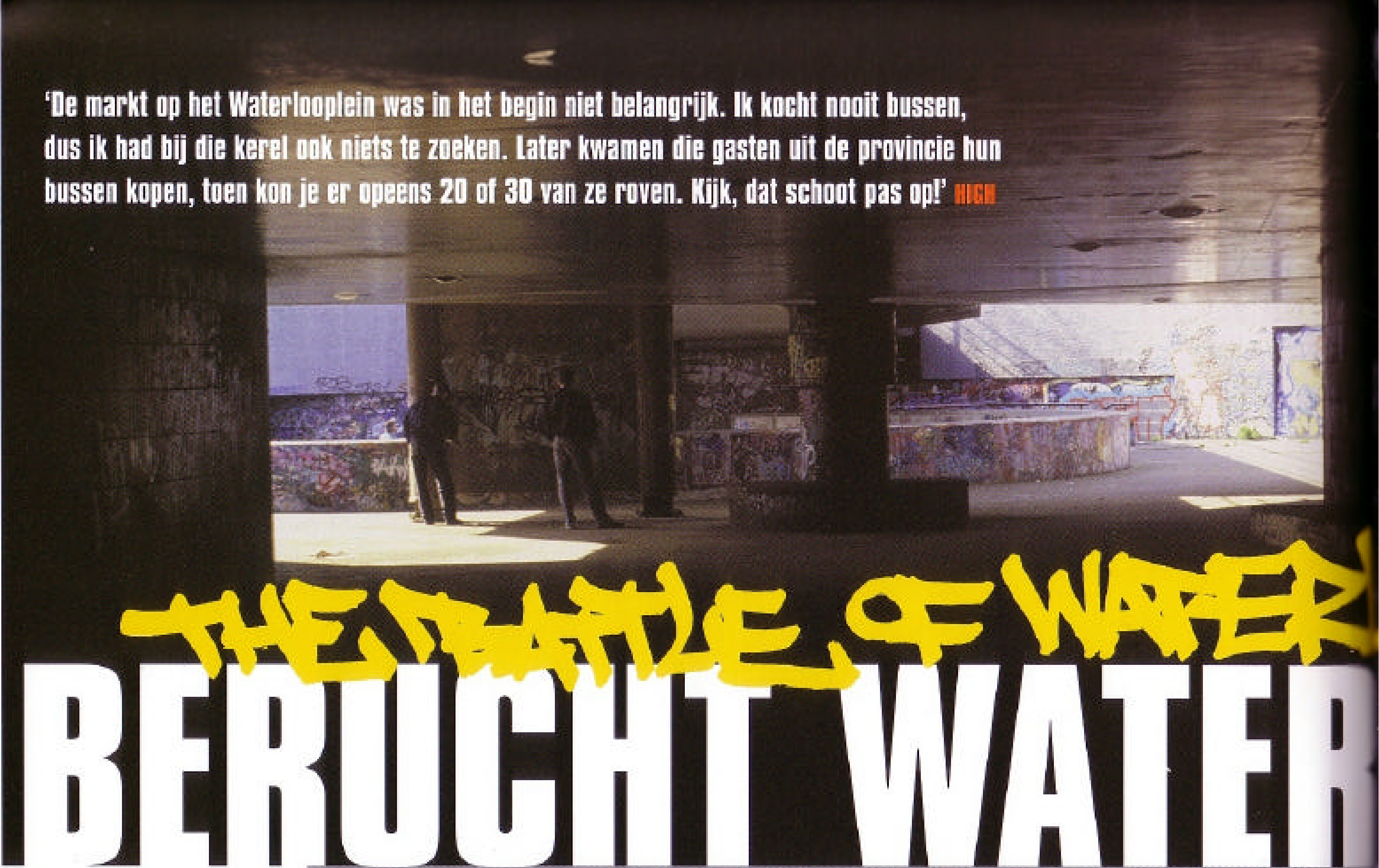

‘De markt op het Waterlooplein was in het begin niet belangrijk. Ik kocht nooit bussen, dus ik had bij die kerel ook niets te zoeken. Later kwamen die gasten uit de provincie hun bussen kopen, toen kon je er opeens 20 of 30 van ze roven. Kijk, dat schoot pas op!’ **HIGH**

THE BATTLE OF WATER

BERUCHT WATER

| **TEST DCL ZAR** BY **TESTA** AND **ZAR**, CHARACTERS BY **YAT** | 1987 |

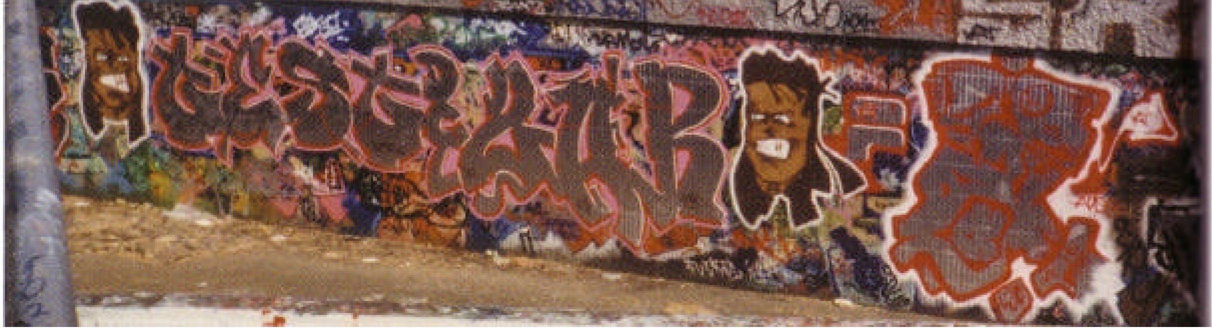

> **'We hebben een keer een gozer beroofd die niets bij zich bleek te hebben. Toen kon-ie z'n schoenen inleveren. Alleen had die gozer gigantische voeten. Gingen we allemaal z'n schoenen passen, maar die waren veel te groot. Mocht-ie ze weer terug hebben. De mazzelpik!'** PENGO

oo!!

LOOPLEIN

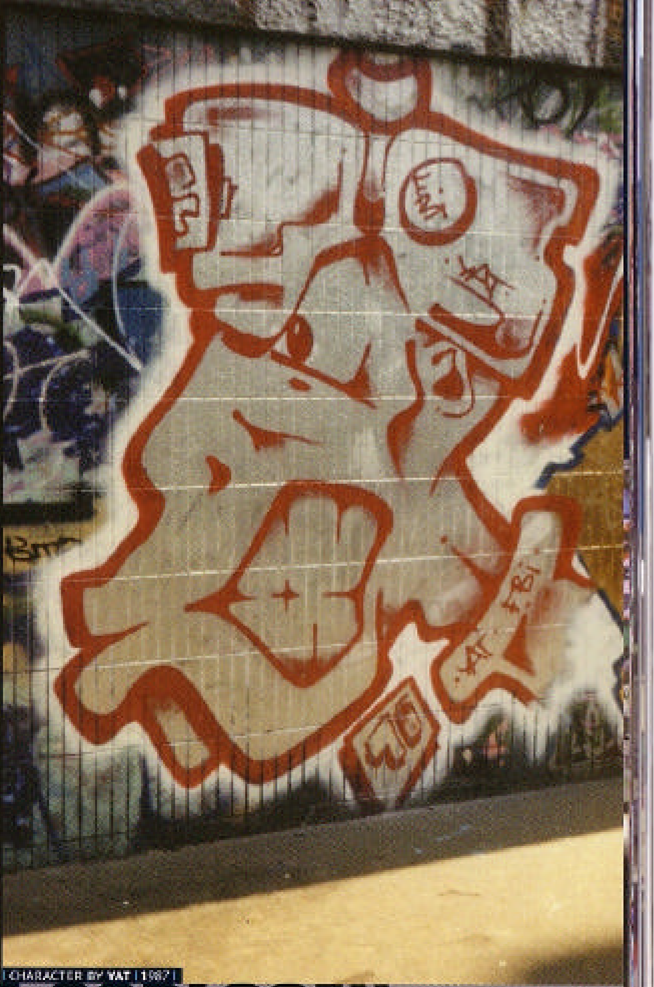

CHARACTER BY VAT | 1987 |

BEROVING EN CROSS-OUT OORLOGEN

Graffitischrijvers gebruiken het 'Waterlooplein' als verzamelnaam voor het hele gebied. De markt, het metrostation en het Mr. Visserplein vallen allen onder dezelfde noemer. Je ging simpelweg *'naar het Waterlooplein'* als je spuitbussen moest kopen of een piece wilde maken. Begin jaren '80 deed het gerucht de ronde dat op de markt het spuitbusmerk Sparvar werd verkocht. Deze spuitbussen werden veel goedkoper aangeboden dan de reguliere merken in de winkel, daarnaast was de kwaliteit van de verf superieur. Sparvar-spuitbussen waren in de meeste andere steden niet verkrijgbaar. Het hek was van de dam! Van heinde en verre kwamen ►

Graffiti writers use the term 'Waterlooplein' as a generic name for the entire area. The market, the subway station and the Mr. Visserplein are all part of this. You would simply go to the Waterlooplein if you had to buy spray cans or if you were going to make a piece. In the beginning of the eighties, a rumor went around that the spray can brand Sparvar was being sold at the market. Graffiti writers loved this brand and kids from all over the country came to the square to buy cans in big amounts.
In most Dutch cities it was impossible to buy Sparvar. Market vendor Baneke had discovered a gap in the market. The rush of the ready to buy ►

jongeren naar het Waterlooplein om in groten getale spuitbussen in te kopen. De marktkoopman Baneke had een gat in de markt gevonden. De toeloop van koopgrage jongeren bleef niet onopgemerkt bij de lokale straatjeugd. Enkele Amsterdamse schrijvers vonden in het beroven van andere schrijvers een makkelijke manier om hun verfreserves veilig te stellen. Vooral onwetende 'provinciaaltjes' waren een gewild slachtoffer. De leden van de CBS-crew raakten hierin zo bedreven dat hun reputatie ver buiten Amsterdam bekend was. Mede hierdoor werd deze groep binnen een korte tijd de meest beruchte van Nederland. Het Waterlooplein veranderde van een graffiti-bedevaartsoort, in een plek waar je als vreemdeling op je tellen moest passen. Voor schrijvers niet afkomstig uit Amsterdam, werd het een uitdaging om hun naam in de put achter te laten. Het plein werd niet langer gezien als *'die legale Hall of Fame'*. Het was eerder een spot waar je 'ballen' voor moest hebben om er te spuiten. Veel schrijvers kwamen naar de markt, kochten gehaast spuitbussen en verdwenen dan vliegensvlug met de metro richting Centraal Station. Eenmaal daar aangekomen konden ze veilig aan de terugreis beginnen. Meer avontuurlijk aangelegde schrijvers kochten eerst spuitbussen en liepen daarna, met kloppend hart, richting Mr. Visserplein. Alvorens zich in de put te laten zakken keken ze eerst goed om zich heen. Even checken of de kust veilig was. Het is altijd onduidelijk geweest of het nu wel of niet legaal was om er te spuiten. Op het moment dat ze de bodem bereikten, hadden ze twee dingen aan hun hoofd. De politie en rivaliserende graffitischrijvers. Daar kwam bij dat het plein de prestatiedrang verhoogde. Hun werk zou immers door tientallen schrijvers gezien worden. Als het niet van hoge kwaliteit was, zou het geen lang leven beschoren zijn. Alleen de echte 'kings' waren verzekerd van een maandenlange staanplaats. De actie was geslaagd wanneer je met veel moeite weer omhoog geklommen was. Alleen nog even foto's maken voor in je 'blackbook' en de klus was geklaard. Voldaan stiefelde je dan naar het station, je was niet langer zenuwachtig want je had toch geen spuitbussen meer op zak. ■

| UZI BY **YAT** | 1987 |

'Wij waren absoluut niet de enigen die op rooftocht waren. Je had ook nog YAT en YOB, dat waren pas terroristen!' HIGH

| **YAT** AND **YOB** | 1986 |

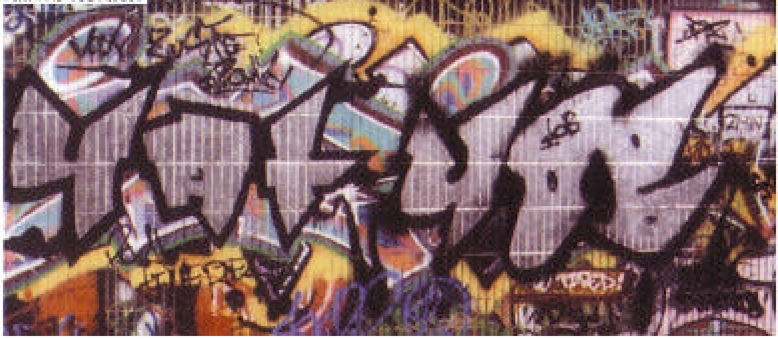

| **SHEA** AND **RASD** | 1990 |

youngsters was also noticed by the local street kids. Some Amsterdam writers found an easy way of getting their paint by robbing other writers. Especially the ignorant kids from the country side, they were an easy target. The members of the CBS crew got so skilled in this, their reputation reached far outside of Amsterdam. Because of this, within no time the crew became the most infamous in the Netherlands. The Waterlooplein changed from a graffiti pilgrimage into a place where you had to watch your back. For writers that were not from Amsterdam, it became a challenge to leave their names in the pit. The square was no longer seen as *'that legal Hall of Fame'*. It was more the spot for which you had to have the balls to paint there. Most writers came to the market, bought their spray cans and then quickly disappeared with the subway ➤

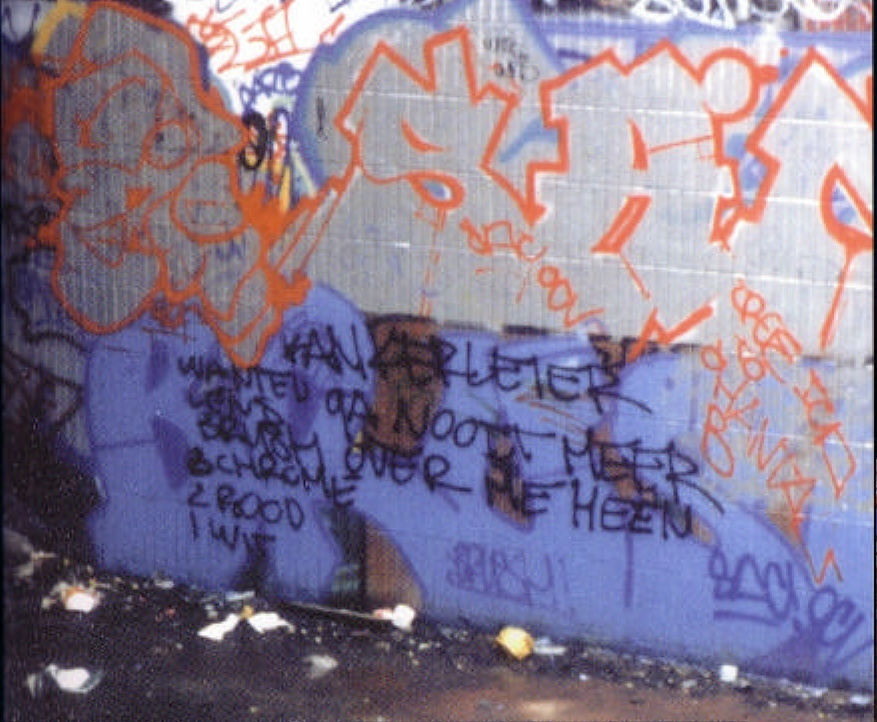
KANKERLEIER
WANTED
GA NOOIT MEER
OVER ME HEEN
3 CHROME
2 ROOD
1 WIT

| CROSS-OUT MESSAGE *'KANKERLEIER GA NOOIT MEER OVER ME HEEN' WANTED: 3 CHROME, 2 ROOD, 1 WIT'* | ±1988 |

| CROSSED OUT **ALPHA** PIECE | 1988 |

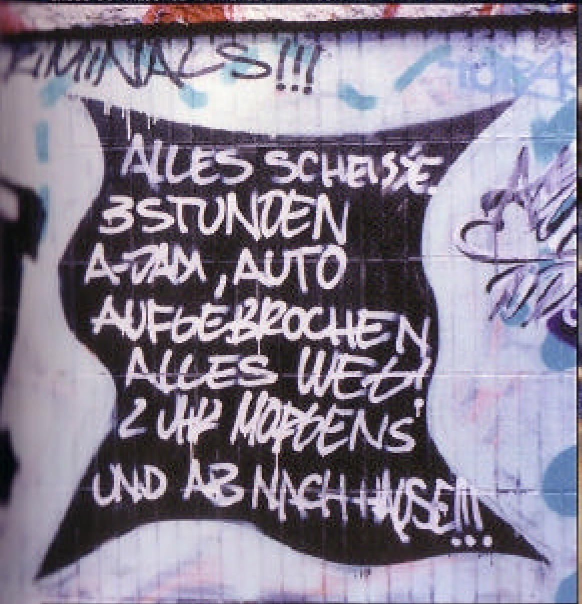
ALLES SCHEISSE
3STUNDEN
A-DAM, AUTO
AUFGEBROCHEN
ALLES WEG!
2 UHR MORGENS
UND AB NACH HAUSE!!!...

| WRITERS VISITING WATERLOOPLEIN *'ALLES SCHEISSE 3 STUNDEN A-DAM, AUTO AUFGEBROCHEN ALLES WEG! 2 UHR MORGENS UND AB NACH HAUSE!!'* | 1995 |

CBS
MUDDY
FOX
ASTRO

to Central Station. Once you were there, you were safe to go home. The more adventurous writer would buy his cans on the square and then walk to the Mr. Visserplein with his heart pounding. Before you lowered yourself into the pit, you first had to look around you to check if it was safe to go in. It always remained unclear whether it was or wasn't legal to paint graffiti there. So when you reached the bottom of the pit, you had two things to worry about. You had to look out for the police and rival graffiti writers at the same time. The square made you want to perform because dozens of writers would see your work. And if it wasn't good quality, it would be gone in no time. Only the real 'kings' were assured of having their names 'up' for months. Your action was a success once you had climbed back up again, which took a lot of effort. The only thing remaining to do was to take pictures of your work to put in your blackbook. Than you were able to walk back to the Central Station with a satisfied feeling, no longer nervous because you didn't have any spray cans on you anymore. ■

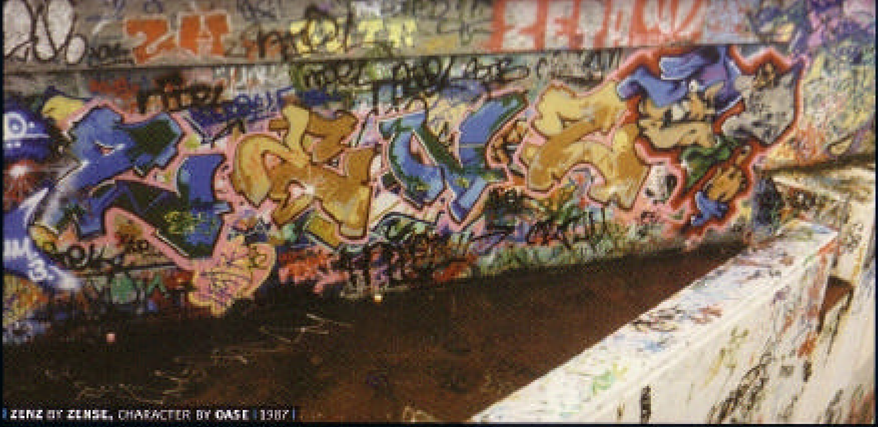
| **ZENZ** BY **ZENSE**, CHARACTER BY **OASE** | 1987 |

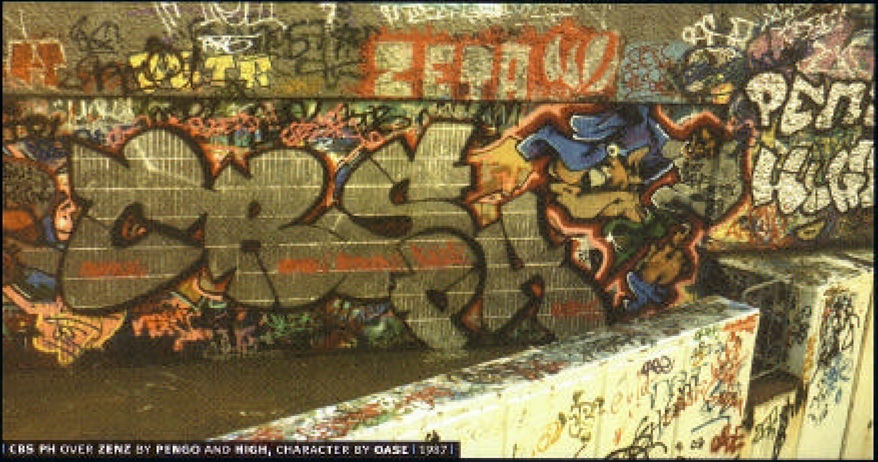
| **CBS PH** OVER **ZENZ** BY **PENGO** AND **HIGH**, CHARACTER BY **OASE** | 1987 |

'Roven hoorde er een beetje bij. Ik zou er nu geen puf meer voor hebben, maar toen was dat doodnormaal. Je deed de hele dag geen moer, je hing maar wat rond. Op een gegeven moment ga je dan maar wat stelen. In het begin waren dat spuitbussen, later werd dat ook kleding zoals trainingspakken.' **PENGO**

| **CBS** BY **HIGH**, **BANANA**, **SHEA** AND **PENGO** | 1988 |

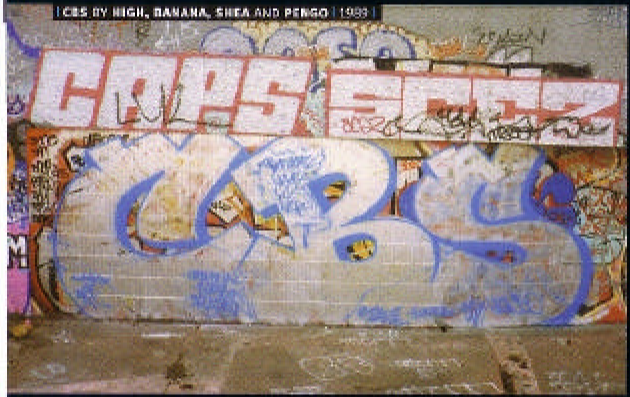

| **PENGO** OVER **SKY** | 1988 |

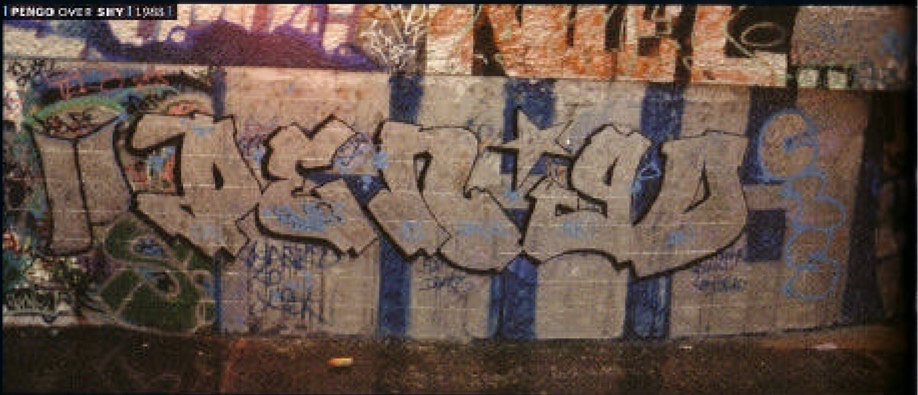

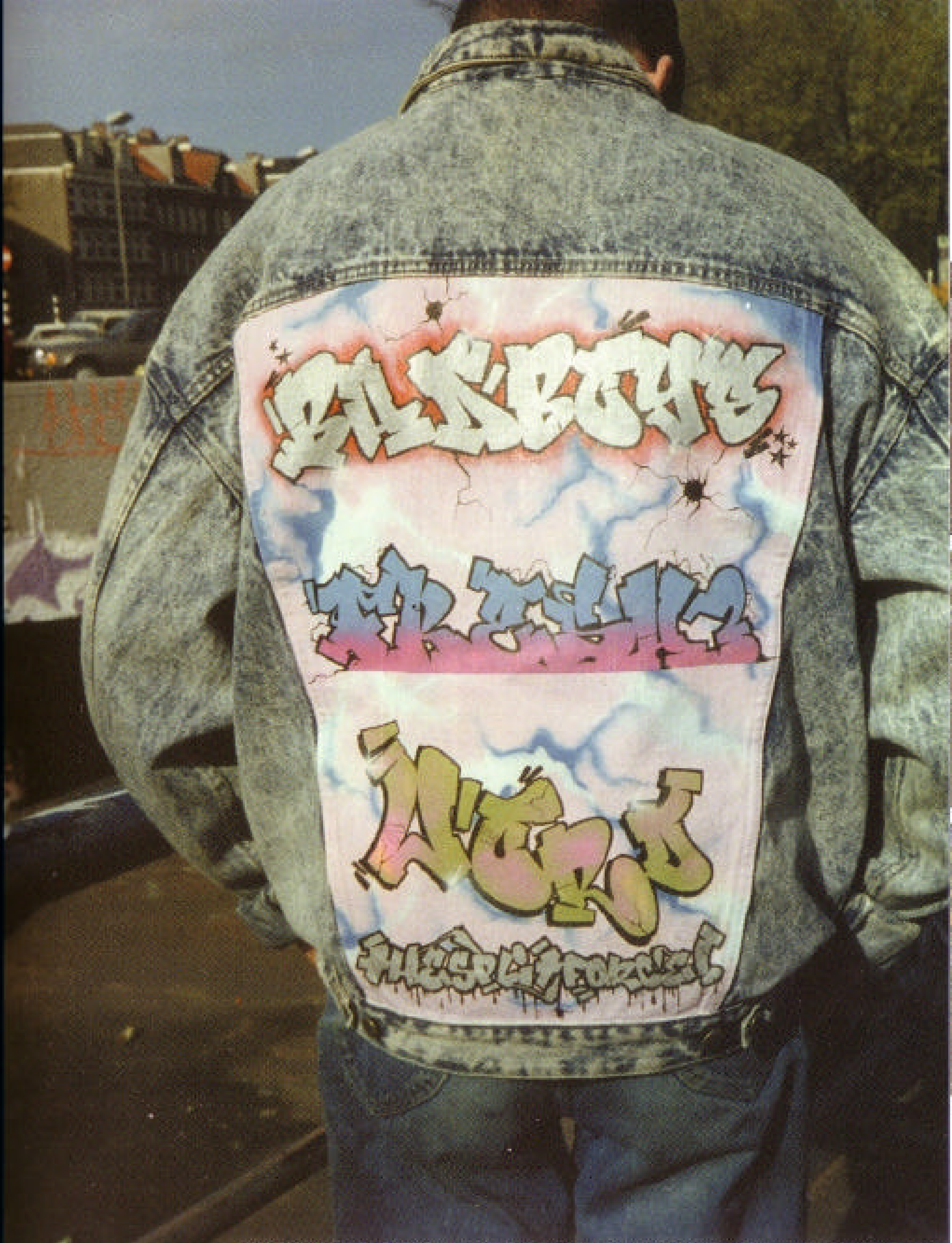
BADBOYS
FRESH
WORD
THE SPLIT FORCE

| **FRESH** FROM THE HAGUE SHOWING HIS JACKET AT MR. VISSERPLEIN *'BADBOYS FRESH WORD THE SPLIT FORCE'* | 1987 |

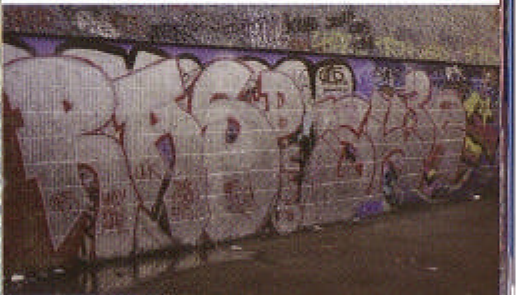

| **RASD CBS SHEA** | 1990 |

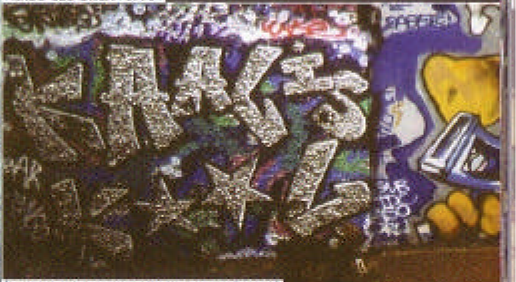

| **KAAL IS KOOL** BY **BAR** AND **PENGO** | 1991 |

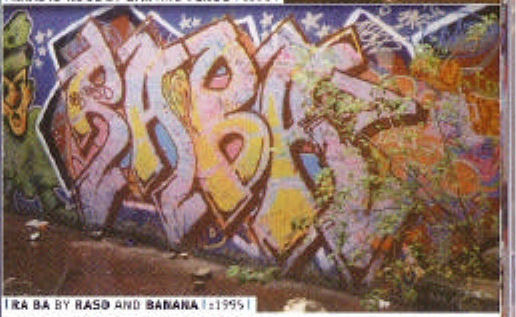

| **RA BA** BY **RASD** AND **BANANA** | ±1995 |

| **PIKE** FROM SWEDEN WITH **RHYME** | 1993 | **CBS** *(CRIMINAL BOMBIN' SQUADRON)* **NNA** *(NIL NOBIS ABSURDUM)* | 1995 |

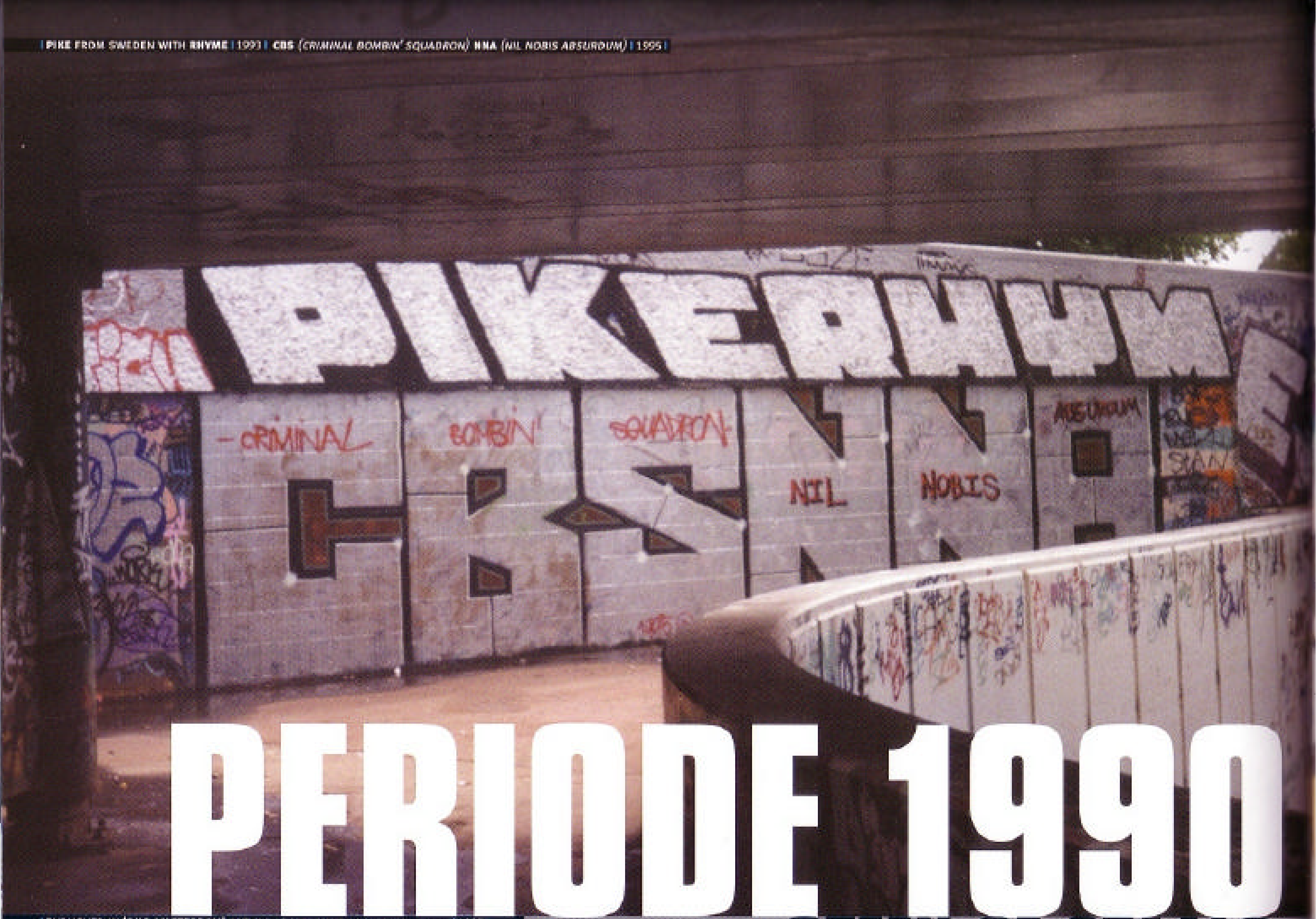
PIKE RHYME
CRIMINAL
BOMBIN'
SQUADRON
CBS
NIL
NOBIS
ABSURDUM
NNA

PERIODE 1990

STEEN OF STAAL?

| PUBLISHED IN **'ONS AMSTERDAM'** ARTICLE ABOUT WATERLOOPLEIN GRAFFITI | 1995 |

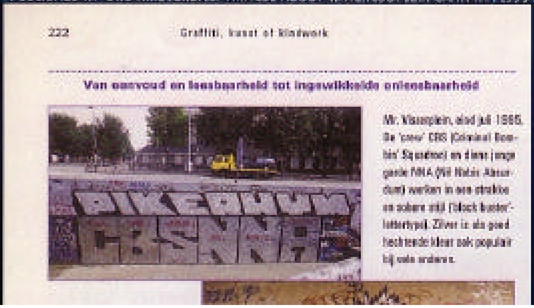

222 Graffiti, kunst of kladwerk

Van eenvoud en leesbaarheid tot ingewikkelde onleesbaarheid

Mr. Visserplein, eind juli 1995. De 'crew' CBS (Criminal Bombin' Squadron) en diens jonge garde NNA (Nil Nobis Absurdum) werken in een strakke en sobere stijl ('block buster'-lettertype). Zilver is als goed hechtende kleur ook populair bij vele anderen.

In het begin van de jaren negentig werd onder schrijvers het beschilderen van metrostellen razend populair. In 1991 besloot het GVB om de metrowagons niet langer schoon te maken omdat de schoonmaakmiddelen te schadelijk voor het milieu bleken te zijn. Er ontstond een ware veldslag bij de metro 'yards'. Regelmatig kwamen er buitenlandse schrijvers naar Amsterdam om hun naam op de metro te zetten. In het buitenland werd Amsterdam zelfs 'Little New York' genoemd. Door deze ontwikkeling was er minder activiteit op het Mr. Visserplein. Iedereen wilde zijn naam door de stad zien rijden! In 1995, toen het bespuiten van metro's door strenge beveiligingsmaatregelen bijna onmogelijk was geworden, leefde de belangstelling voor de 'Waterlooplein-Hall of Fame' weer op. ■

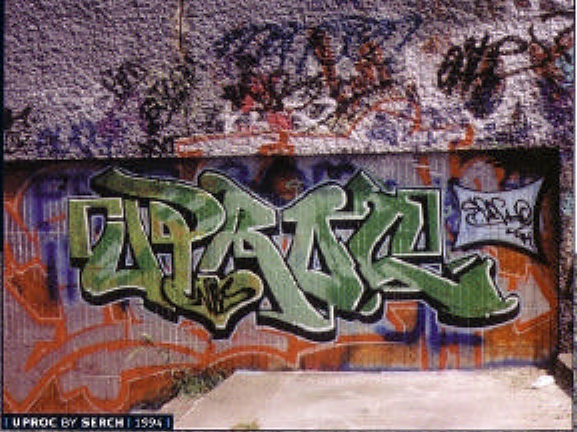

| **UPROC** BY **SERCH** | 1994 |

-1995

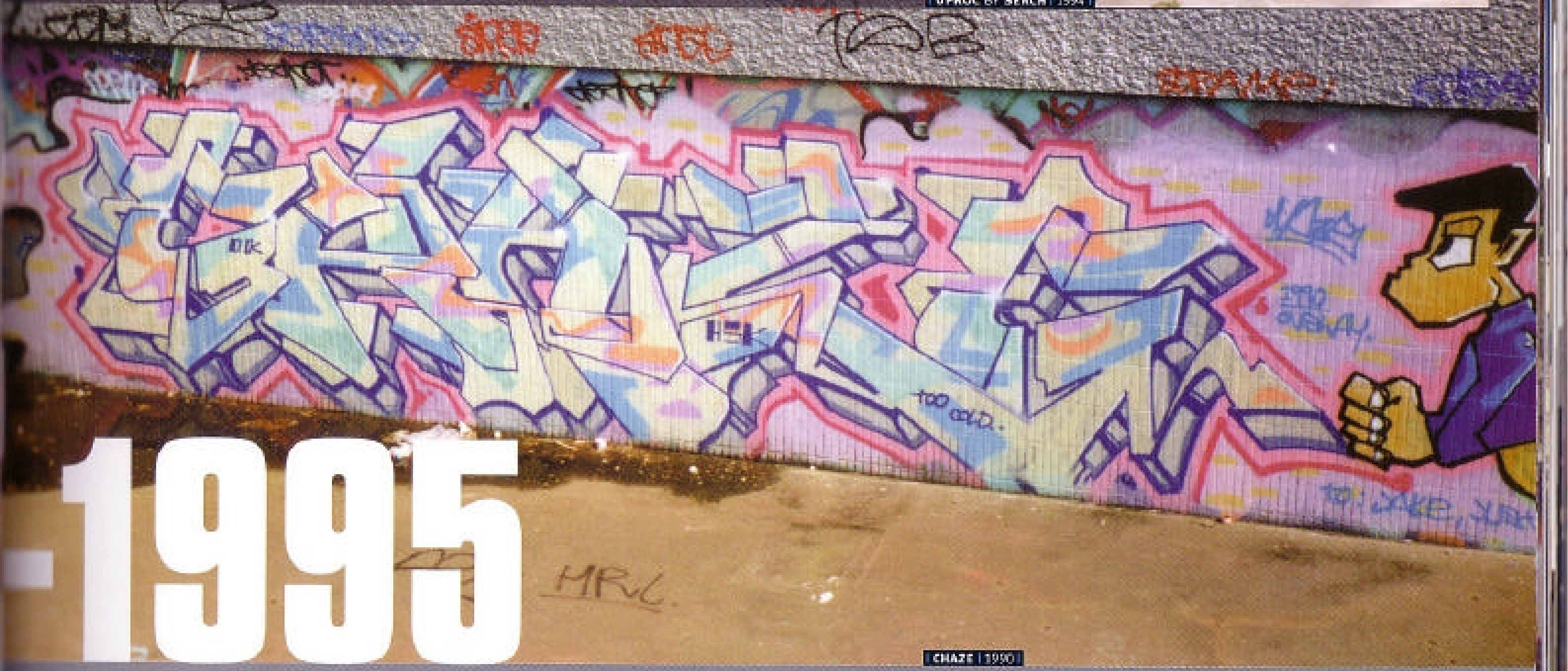

| **CHAZE** | 1990 |

In the beginning of the 90's, it became popular for writers to paint subway trains. In 1991, the GVB decided to no longer clean the trains, because the chemicals used in the process were found to be harmful for the environment. This signalled the beginning of an all out war against the subway system. Everybody wanted to see their name go by on the side of a train through the city! After a while other countries referred to Amsterdam as 'Little New York'. Because of all this, there was not much activity going on at the Mr. Visserplein. In 1995, tight security measures were instituted that made it almost impossible to paint subway trains. That's when the interest for the 'Waterlooplein-Hall of Fame' revived. ■

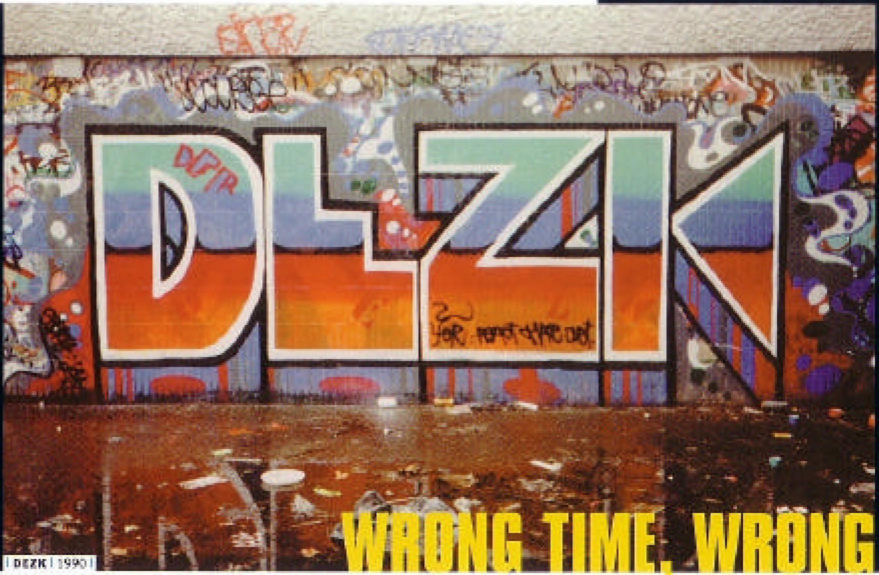

| DEZK | 1990 |

DESK: Ik kan mij nog goed mijn eerste onaangename ontmoeting op het plein herinneren. Ik was bezig met spuiten. Opeens stond er een gast naast mij: *'Hé, die gozer gaat over iets van ons heen!!'*, werd naar boven geroepen. Ver boven mij, op het verkeersplein, hing een groep schrijvers over de railing en keek mij aan. Ik was mij niet bewust van het feit dat ik ergens overheen was gegaan. Ik kon mij alleen nog maar een 'gecrosste', onafgemaakte piece herinneren. Tijdens mijn pleidooi om nu vooral redelijk te blijven werd mijn tas binnenste buiten gekeerd. Al mijn spuitbussen kwamen op de grond terecht. Mijn 'blackbook' werd afgepakt; het was even of mijn wereld instortte. Hoe kon ik zo stom zijn geweest om mijn blackbook mee te nemen?! Ik begon een smeekbede om mijn boek terug te krijgen. Het werd doorgebladerd, en tot mijn stomme verbazing naar beneden gegooid. Eén centimeter naast een grote plas water. Alle volle spuitbussen werden meegenomen. De restjes mocht ik houden. *'Daar kun je je piece mee afmaken'*, werd mij toegeroepen. ■

WRONG TIME, WRONG PLACE... BY DESK

| SIMS GOING OVER DEZK | 1990 |

DESK: I can still clearly remember my first unfriendly encounter at the square. I was busy painting my piece when suddenly a guy appeared next to me shouting: *'Hey, this dude is crossing-out one of our pieces!!'*. A group of kids looked down at me from the ledge above. I wasn't aware of the fact I was going over something. I can only remember a crossed-out, unfinished piece. While I was asking them to stay reasonable, they turned my bag inside out. All my spray cans fell on the floor. They found my blackbook; it was like my world collapsed! How could I be so stupid to bring my blackbook?! I started begging them to please give me back my book. They started going through it and then, to my surprise, they threw it back to me. It landed just a few inches away from a puddle of water. They took all my spray cans. The leftovers I could keep. *'With that you can finish your piece'*, someone shouted at me. ■

'Alle volle spuitbussen werden meegenomen. De restjes mocht ik houden. Daar kun je je piece mee afmaken, werd mij toegeroepen.' DESK

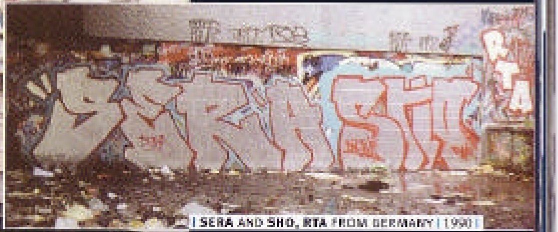
SERA
SHO
RTA

| **SERA** AND **SHO, RTA** FROM GERMANY | 1990 |

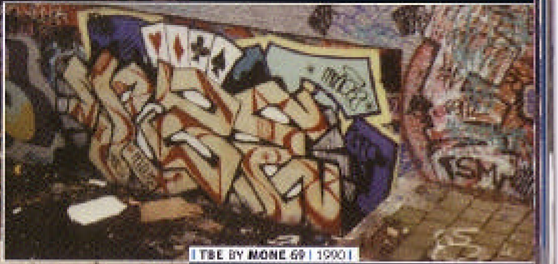

| **TBE** BY **MONE 69** | 1990 |

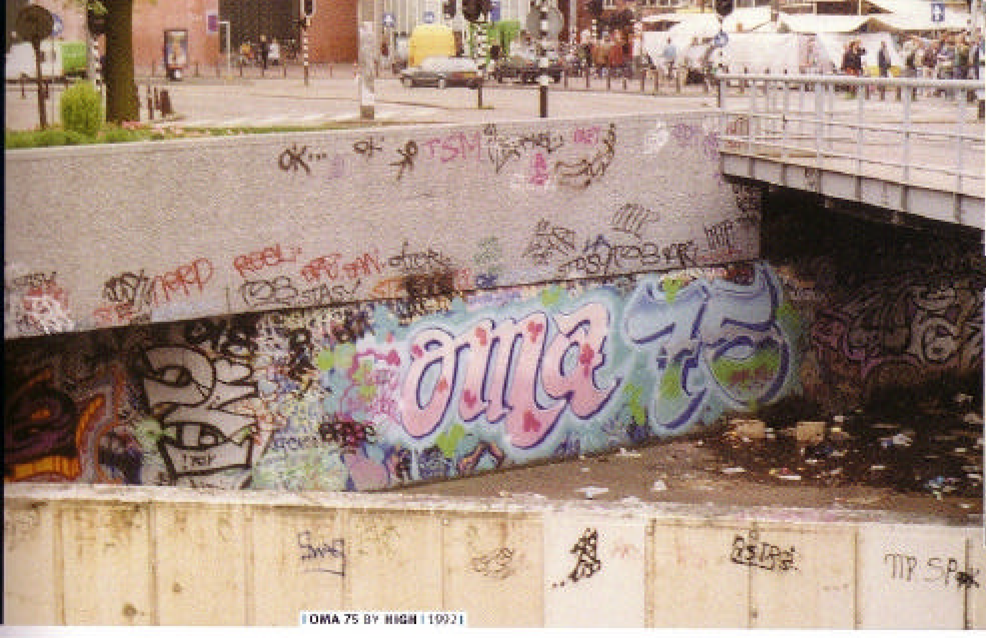

| **OMA 75** BY **HIGH** | 1992 |

| **REVA** BY **RESON56** AND **VARO, PIKE** FROM SWEDEN | 1990 |

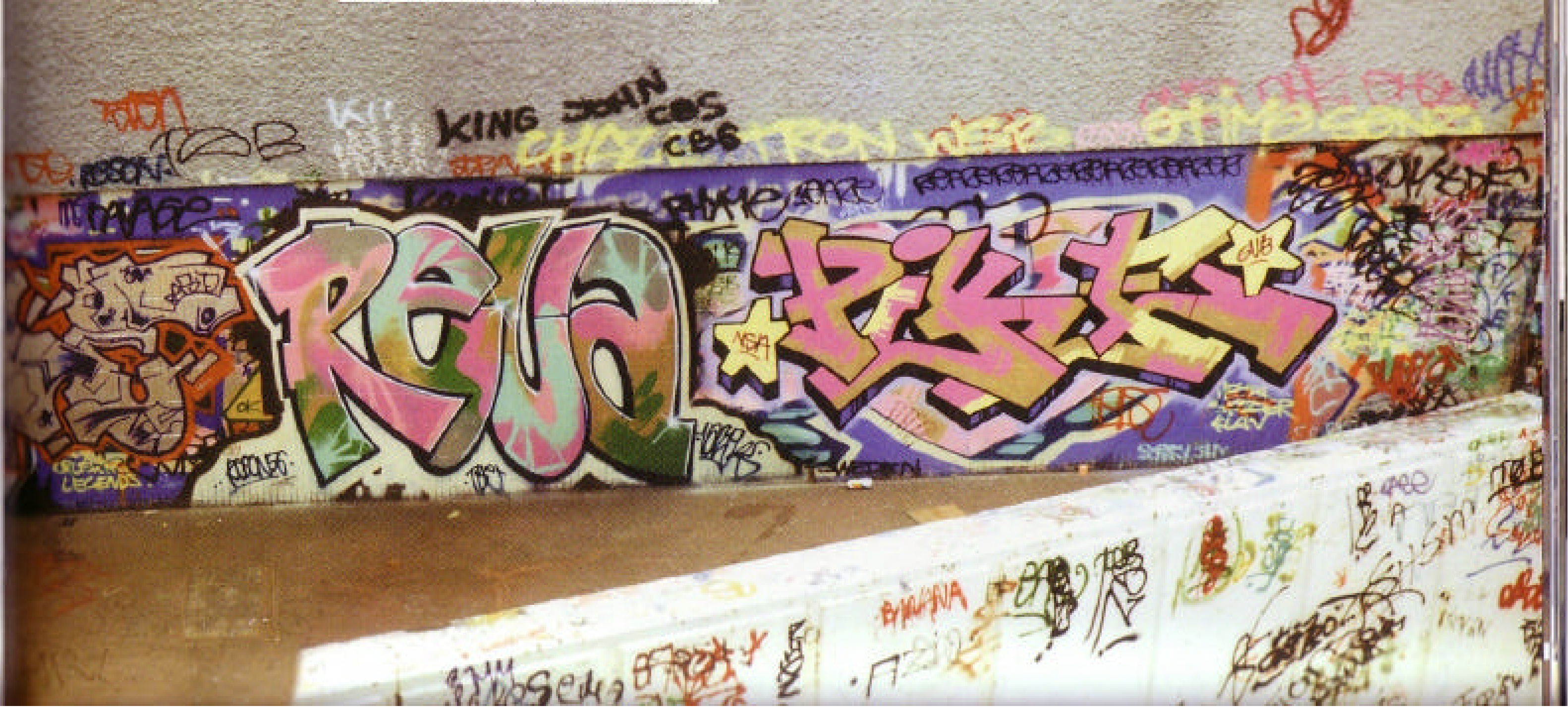
KING
JOHN
CBS
CBS
REVA
PIKE
RESON56

ZEDZ & DAYS

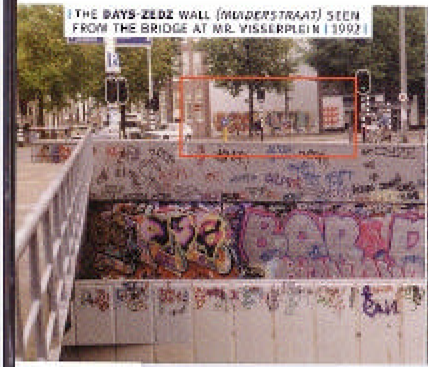
| THE **DAYS-ZEDZ** WALL *(MUIDERSTRAAT)* SEEN FROM THE BRIDGE AT MR. VISSERPLEIN | 1992 |

ZEDZ: Rond 1992 was het een traditie geworden om op zondagmiddag naar Amsterdam te gaan om pieces te zetten. Dat was het meest geschikte tijdstip om een *'muurtje te piraten'*. Dit deed ik vaak samen met DAYS. We kozen een geschikte locatie in het centrum van de stad uit. Het ging om de spanning en het eindresultaat. Kijken hoe ver je kon gaan zonder problemen met de politie te krijgen en dan toch nog een mooie piece zetten. Op een warme zomerdag zijn we op het Waterlooplein beland. Een stralend witte muur op de hoek van het drukke kruispunt viel ons meteen op. We keken elkaar aan en zeiden: *'Laten we het gewoon doen, we gaan daar gewoon staan beesten en zien wel of we ermee weg komen'*. Het was echt spanning-tot-de-max! We besloten om net te doen alsof we een opdracht aan het uitvoeren waren. Eerst heel rustig je spuitbussen op straat uitstallen en dan 'relaxed' aan de slag gaan. Het was pure bluf! Na een half uur kwam de politie. Ze bleven naast ons stilstaan voor het stoplicht. We probeerden zo natuurlijk mogelijk over te komen. Ik heb, als groet, m'n hand opgestoken. Ze knikten ons toe en reden verder. De euforie was groot. Schrijvers durfden op die plek 's nachts nog niet eens een zilverpiece te maken. Nu stonden er twee 'fullcolor-burners'. Onze missie was geslaagd!

Zes jaar eerder – toen ik veertien jaar was – ging ik voor de eerste keer van Leiden naar Amsterdam om graffiti te bekijken. Dat moet rond 1986 zijn geweest. Ik was samen met mijn buurjongen. We waren net begonnen met schrijven. Ons doel was 'De Hofgeest' in de Bijlmer. Op TV hadden we gezien dat de United Street Artists ►

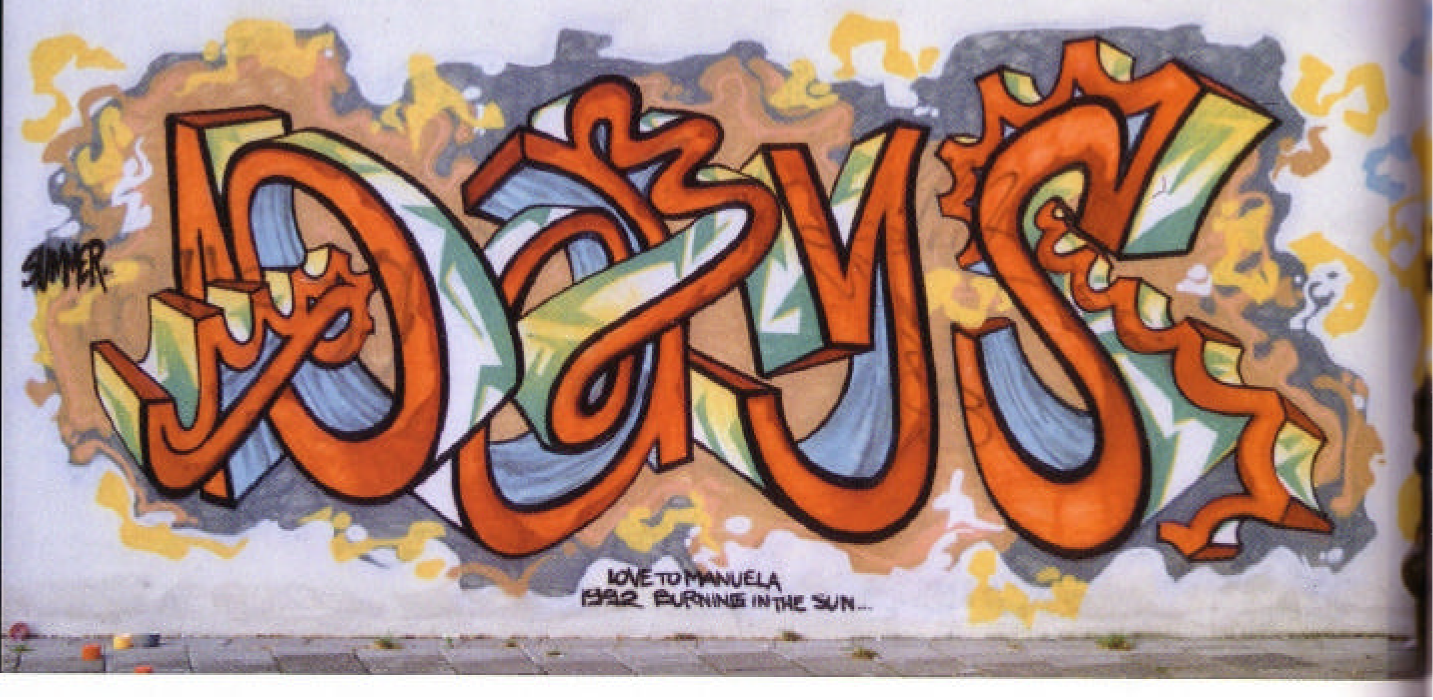

ZEDZ: Around 1992, it became a tradition to go to Amsterdam on a Sunday afternoon to paint pieces. It was the best time to *'pirate'* walls. Most of the time, I planned my actions with DAYS. We used to pick a risky spot in the middle of the city. It was all about the excitement and the final result. The thrill was to see how far we could go without getting into trouble with the police and still make a dope piece. One warm summer day we ended up at the Waterlooplein. A white wall, radiating in the sun light, on the corner of the busy traffic square, caught our attention. We looked at each other and said: *'Let's just do it, we'll see if we get away with it'*. It was the ultimate dare-devil trick! We decided to pretend as if we were painting a legal assignment. Very relaxed we took out all our cans and started painting. It was a pure bluff! Half an hour later, we saw the police coming. They stopped at the traffic light right beside us. We tried to act as cool as possible. I even waved at them. They nodded their heads and drove on. We were euphoric! Writers didn't even dare to make a silver piece there at night. Now there were two full color burners. Mission succeeded.

Six years earlier, I went sight seeing looking for graffiti in Amsterdam for the first time. It must have been around 1986, so I was about 14 years old. I went with a guy that lived next door. We had just started writing graffiti. Our goal was to find the Hofgeest (a social welfare building block) in the Bijlmer district. We knew ➤

| THROW-UPS BY **DELTA, FUME** AND **SD50** AFTER THE WALL WAS PAINTED OVER | 1995 |

'We keken elkaar aan en zeiden: Laten we het gewoon doen, we gaan daar gewoon staan beesten en zien wel of we ermee weg komen.' ZEDZ

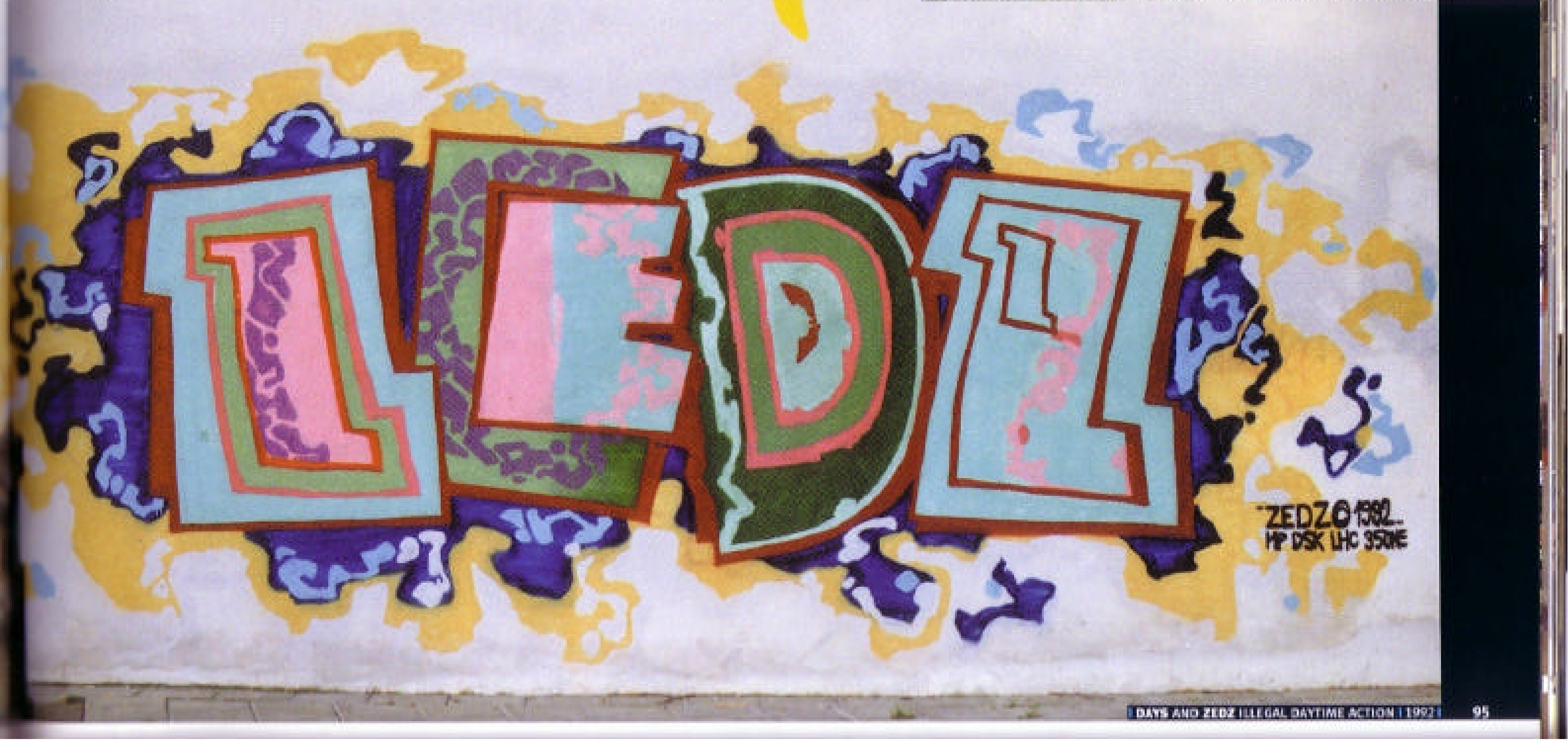

| **DAYS AND ZEDZ** ILLEGAL DAYTIME ACTION | 1992 |

daar een groot project hadden gespoten. Op de terugweg hebben we de metro genomen. Op station Waterlooplein zijn we uitgestapt. We hadden gehoord dat ook daar veel graffiti te vinden was. Zo kwamen we op het Mr. Visserplein terecht. We keken onze ogen uit. Op de trambrug ontmoetten we twee jongens. Ze vroegen of we ook schreven en waar we vandaan kwamen. Via een gat in de muur volgden we hen naar de bodem van de put. Het stonk naar urine. Het eerste dat mij opviel was een 'ZE throw-up' van ZORÉ uit Leiden. Dat vond ik echt dope! Een van die gasten vroeg of ik een spuitbus bij me had. Ik had er één in m'n rugzak zitten, die heb ik toen maar afgegeven... Die gozer schreef dwars door een vers gemaakte piece heen. Een paar maanden eerder had ik in Leiden dezelfde fout begaan, daarvan had ik geleerd dat je zoiets nooit moest flikken. Dat was iets waar je klappen voor kon krijgen. Ik dacht: *'Kut, daar wil ik niets mee te maken hebben, hoe kom ik hier zo snel mogelijk vandaan?!'*. Amsterdamse schrijvers hadden namelijk een reputatie, ze stonden niet bekend als makkelijke jongens. ■

the United Street Artists did a huge project over there because we had seen them painting it live on national television. On the way back, we took the subway to the Waterlooplein station. We had heard there were a lot of pieces to be found in that neighborhood also. This is how we ended up at the Mr. Visserplein. When we finally arrived there we couldn't believe our eyes. In the middle of the tram bridge we met two guys. They asked us if we were writers and where we came from. We followed them, through a big hole in the wall, to the bottom of the pit. I can still remember the awful smell of urine down there. The first thing I noticed was a 'ZE' throw up by ZORÉ from Leiden. That was really dope! One of the guys asked if I had any spray cans on me. I had one in my backpack, so I gave it to him. The guy then crossed out a freshly made piece with his tags! A few months before, I had made the same mistake in Leiden. From that I had learned crossing out other peoples work was strictly forbidden. You could get a beating for that. I thought: *'Shit, I don't want anything to do with this, so how the hell do I get out of here?!'*. Writers from Amsterdam had a reputation, you didn't want to mess with them! ■

'Rond 1992 was het een traditie geworden om op zondagmiddag naar Amsterdam te gaan om pieces te zetten. Dat was het meest geschikte tijdstip om een muurtje te piraten. Dit deed ik vaak samen met DAYS' ZEDZ

| DAYS | 1992 |

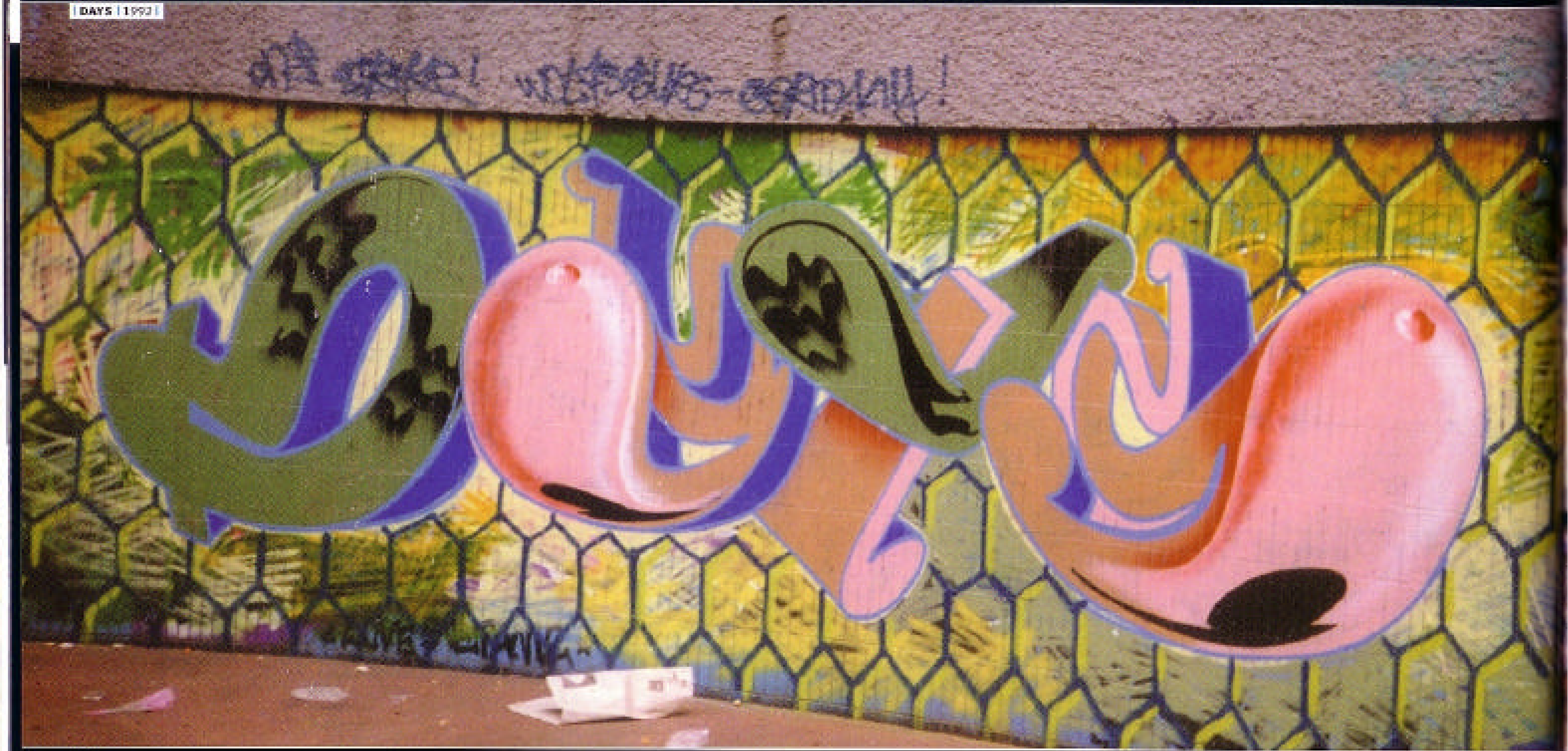

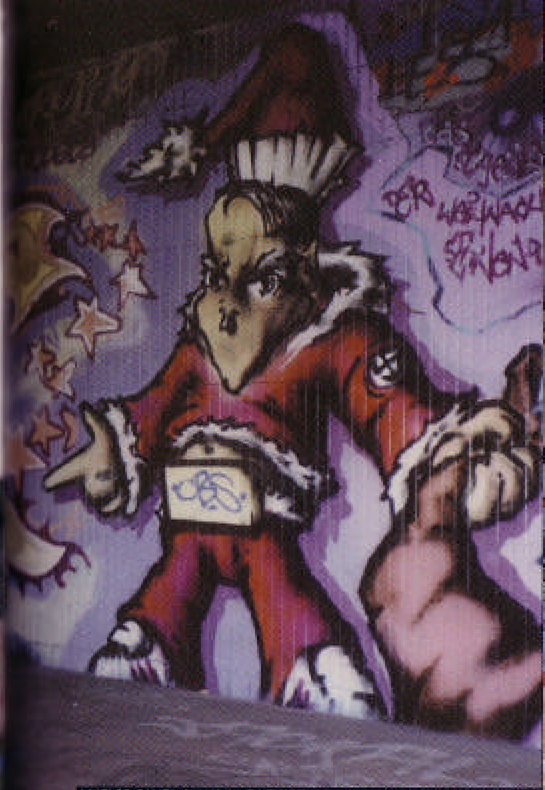
DER WEIHNACHT

| HITLER SANTA CLAUS BY **T.I.THIRTHEEN-CREW** FROM GERMANY | ±1993 |

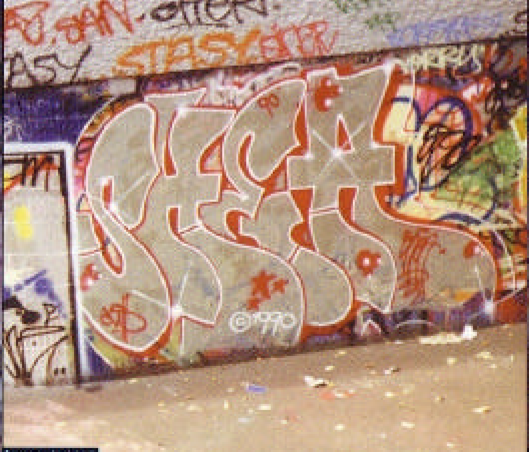

| **SHEA** | 1990 |

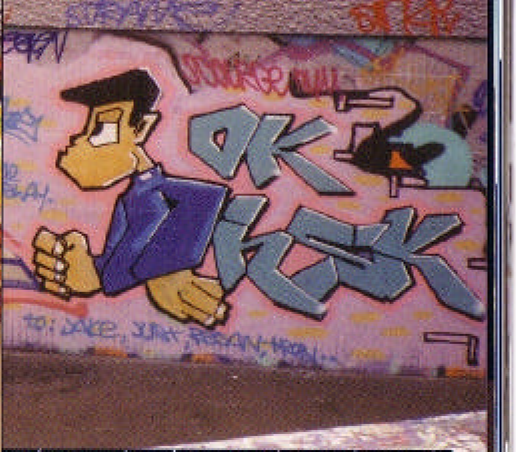

| **OK** *(ONEWAY KIDZ)*, **HSK** *(HELTER SKELTER)* BY **CHAZE** (SEE PAGE 91) |

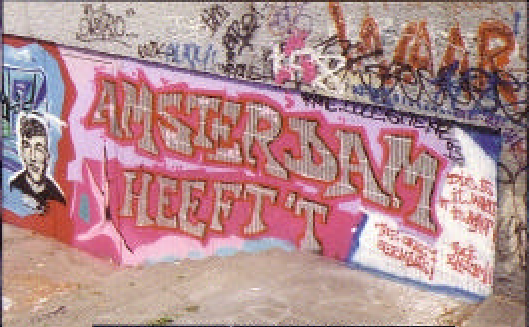
AMSTERDAM
HEEFT 'T

| **AMSTERDAM HEEFT'T** BY **THE CRAZY GERMANS** | 1993 |

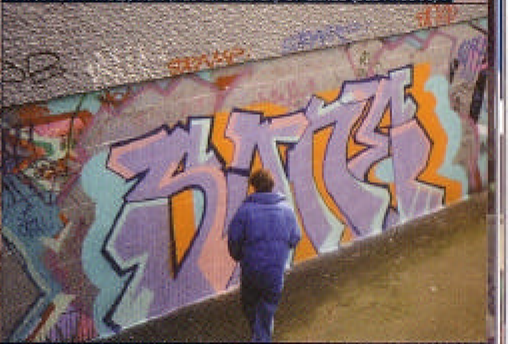

| **SONE** FROM GERMANY | 1991 |

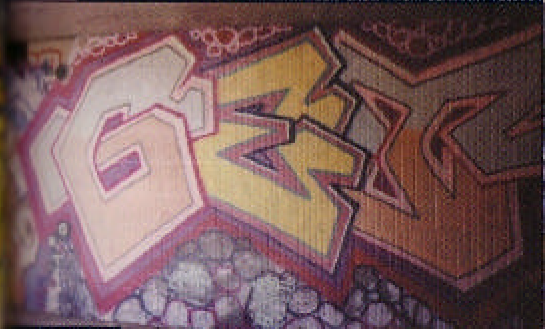

| **GET** | 1992 |

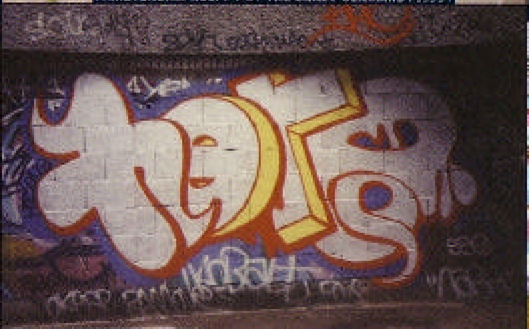

| **HOTE** FROM GERMANY | ±1992 |

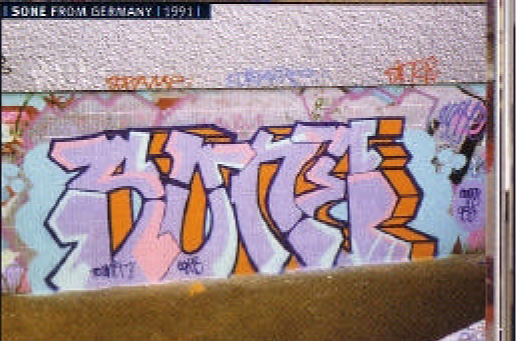

| **RAIDE ALL IN ONE** FROM NORWAY | 1992 |

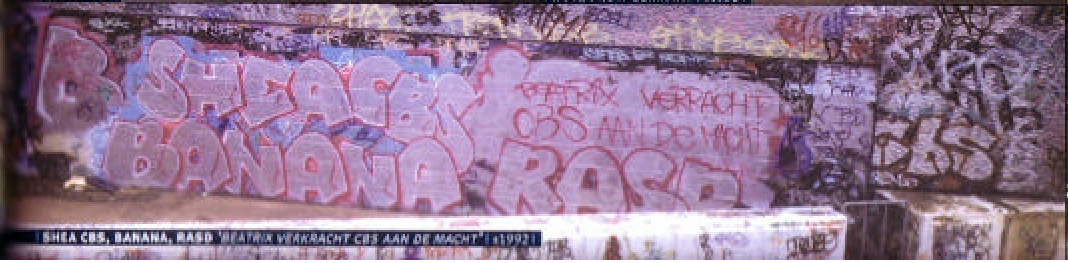
BEATRIX VERKRACHT
CBS AAN DE MACHT

| **SHEA CBS, BANANA, RASD** *'BEATRIX VERKRACHT CBS AAN DE MACHT'* | ±1992 |

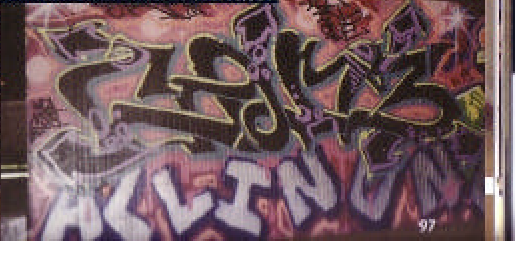

| **RHYME** WITH **REAS** FROM NEW YORK | 1992 |

| **BASE** FROM DENMARK | 1994 |

| **HEST WB** FROM DENMARK | 1994 |

| **ANGEL** FROM DENMARK | 1996 |

| THROW-UP BY **DELTA** | 1994 |

‘Toen ik een jaar of elf was ging ik met m’n ouders bij kennissen eten. Die avond kwamen we naar buiten en die kerel waar we hadden gegeten wees naar een melkkarretje. Er stond een grote DR.RAT-tag. Die is door heel Amsterdam te vinden, legde hij mijn ouders uit. Rond die tijd was ik nog helemaal niet met graffiti bezig, maar dat verhaal heeft toen een grote indruk op mij gemaakt.’ **DELTA**

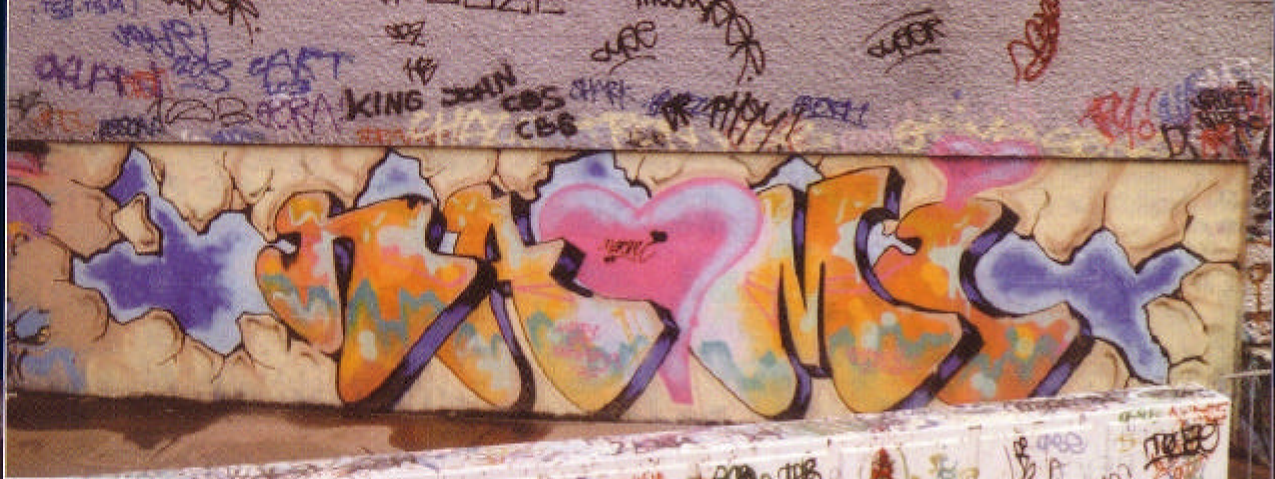
KING JOHN CBS
CBS

| **NAOMI** BY **HIGH** | 1993 |

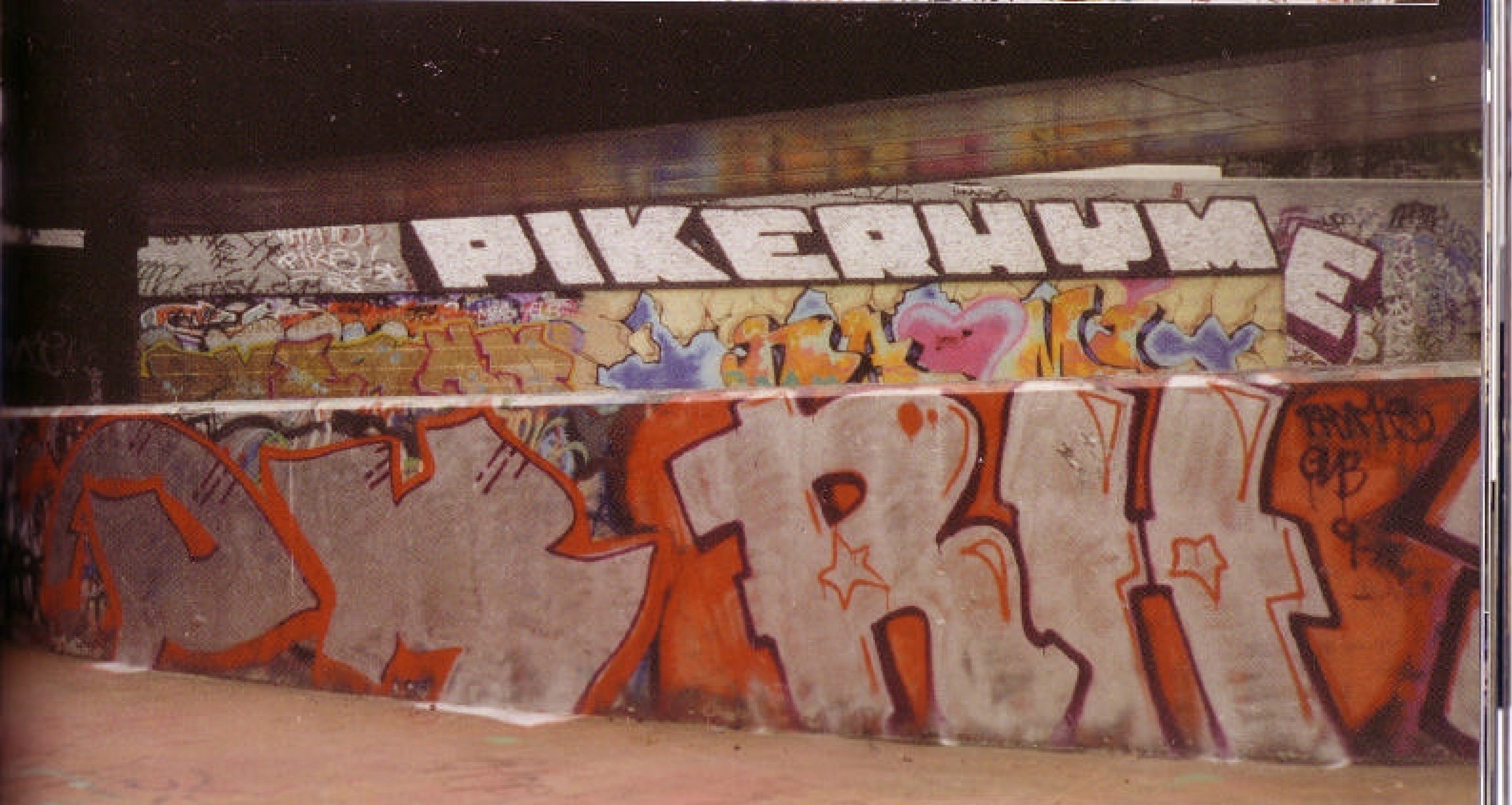

| **PIKE RHYME, PKE RHY** AND **PK RH** ALL BY **PIKE** FROM SWEDEN AND **RHYME** | 1991 |

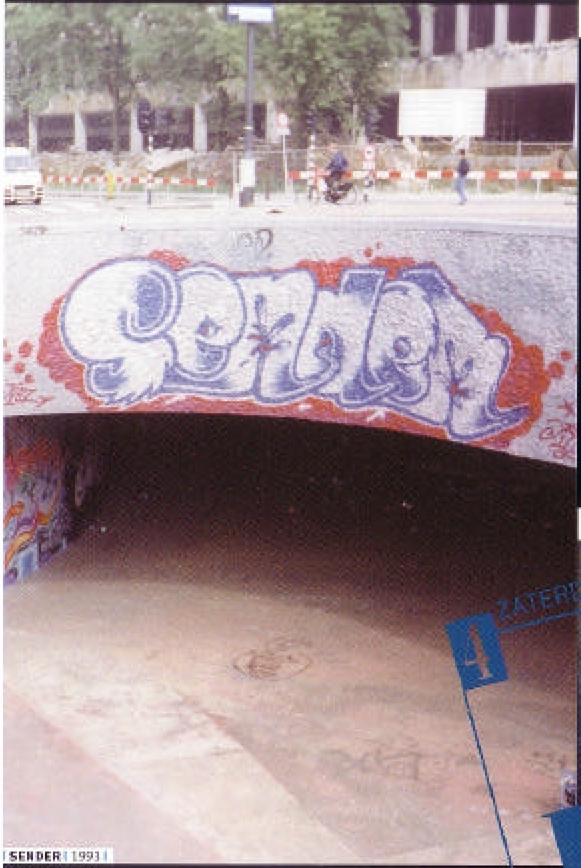

| **SENDER** | 1993 |

TIM BY **SENDER** | 1993 |

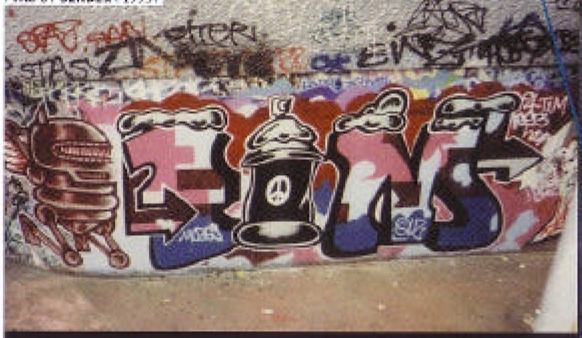

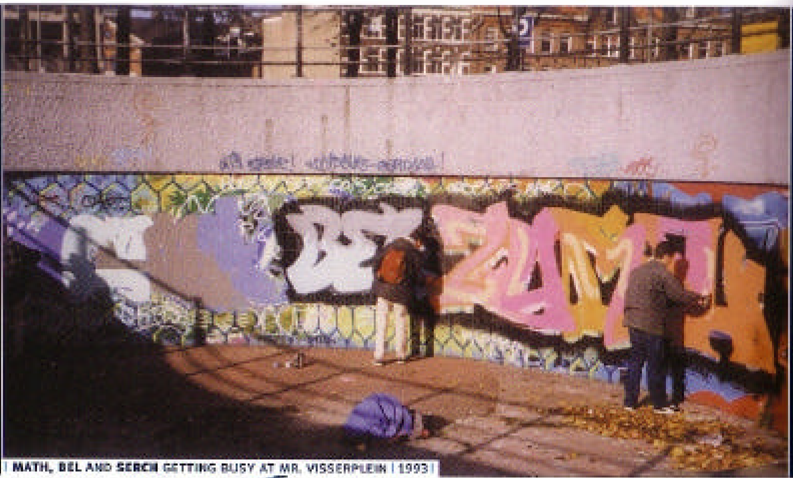

| **MATH, BEL** AND **SERCH** GETTING BUSY AT MR. VISSERPLEIN | 1993 |

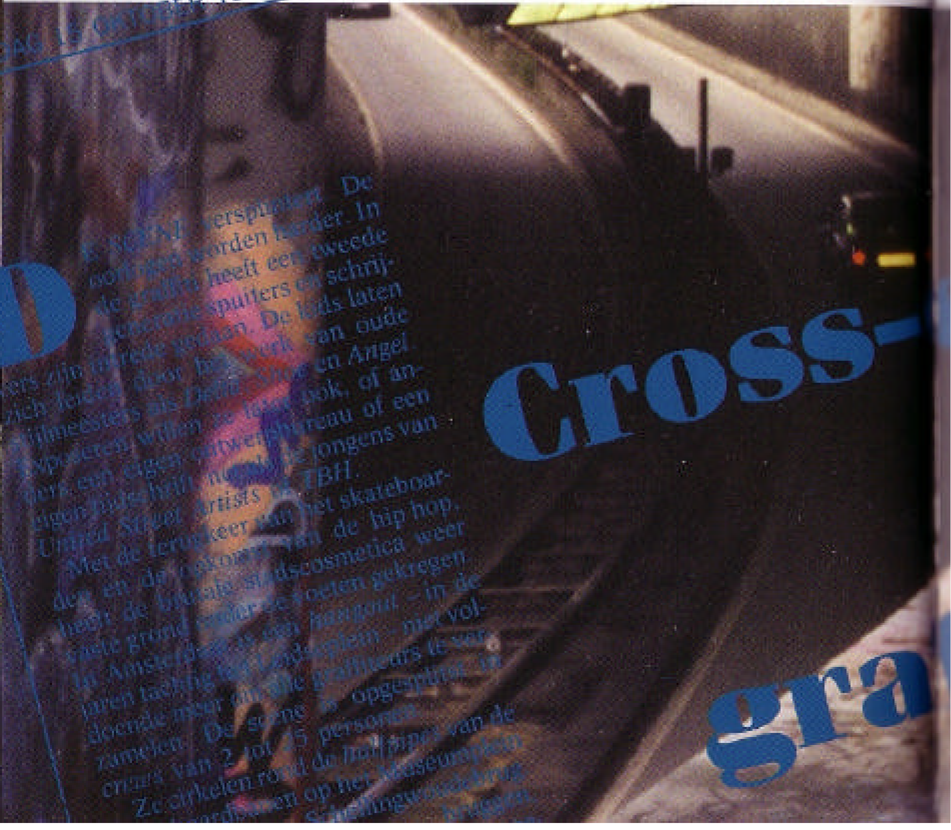

ZATERDAG 15 OKTOBER 1994

Cross-

gra

De SCENE versplintert. De [illegible] worden harder. In de graffiti heeft een tweede generatie spuiters en schrijvers zijn intrede gedaan. De kids laten zich leiden door het werk van oude stijlmeesters als Delta, Shoe en Angel [illegible] willen ze [illegible] ook, of anders een eigen ontwerpbureau of een eigen [illegible] jongens van United Street Artists en TBH.

Met de terugkeer van het skateboarden en de opkomst van de hip hop, heeft de lokale stadscosmetica weer vaste grond onder de voeten gekregen. In Amsterdam [illegible] een hangout – in de jaren tachtig [illegible] – met voldoende meer [illegible] alle graffiteurs te verzamelen. De scene is opgesplitst in crews van 2 tot 5 personen. Ze cirkelen rond de halfpipe van de [illegible] op het Museumplein [illegible]

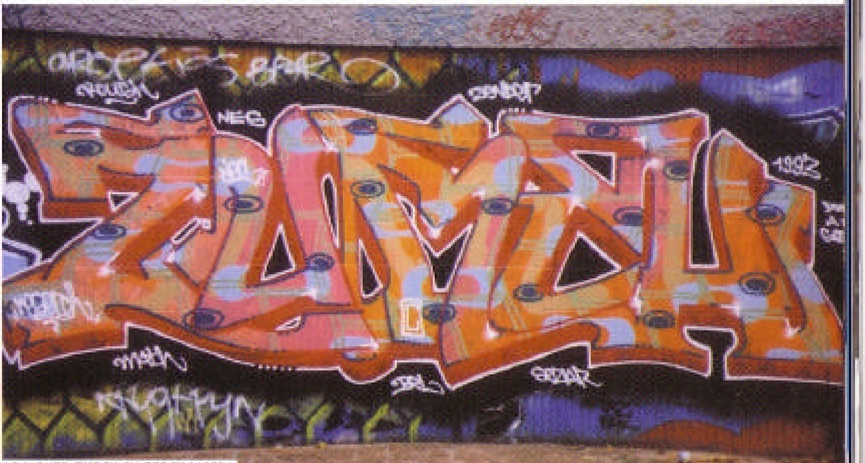

| FINISHED **ZURCH** BY **SERCH** | 1993 |

oorlogen
teisteren
ffiti-scene

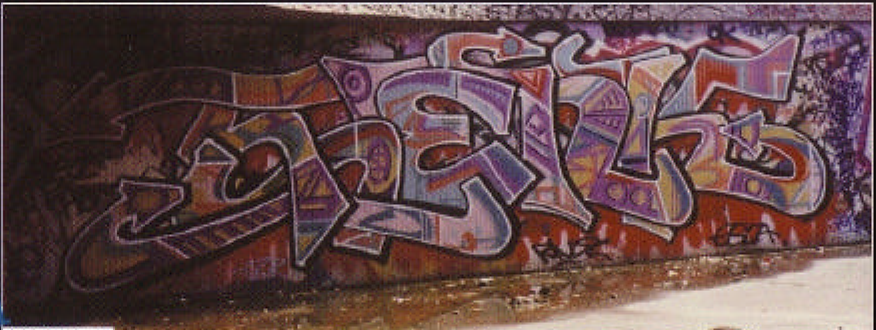

| **SHENK** | :1991 |

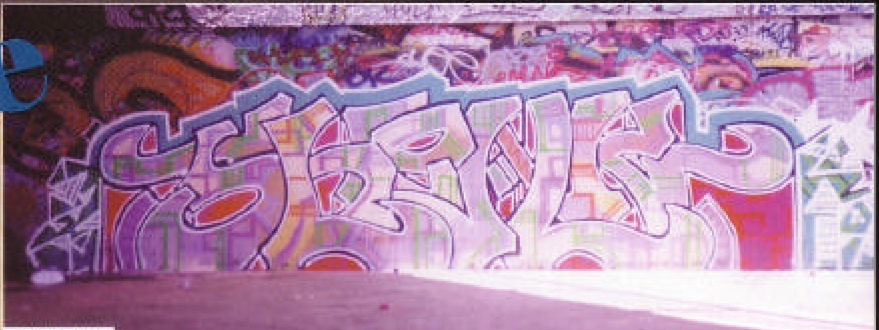

| **SHENK** | :1991 |

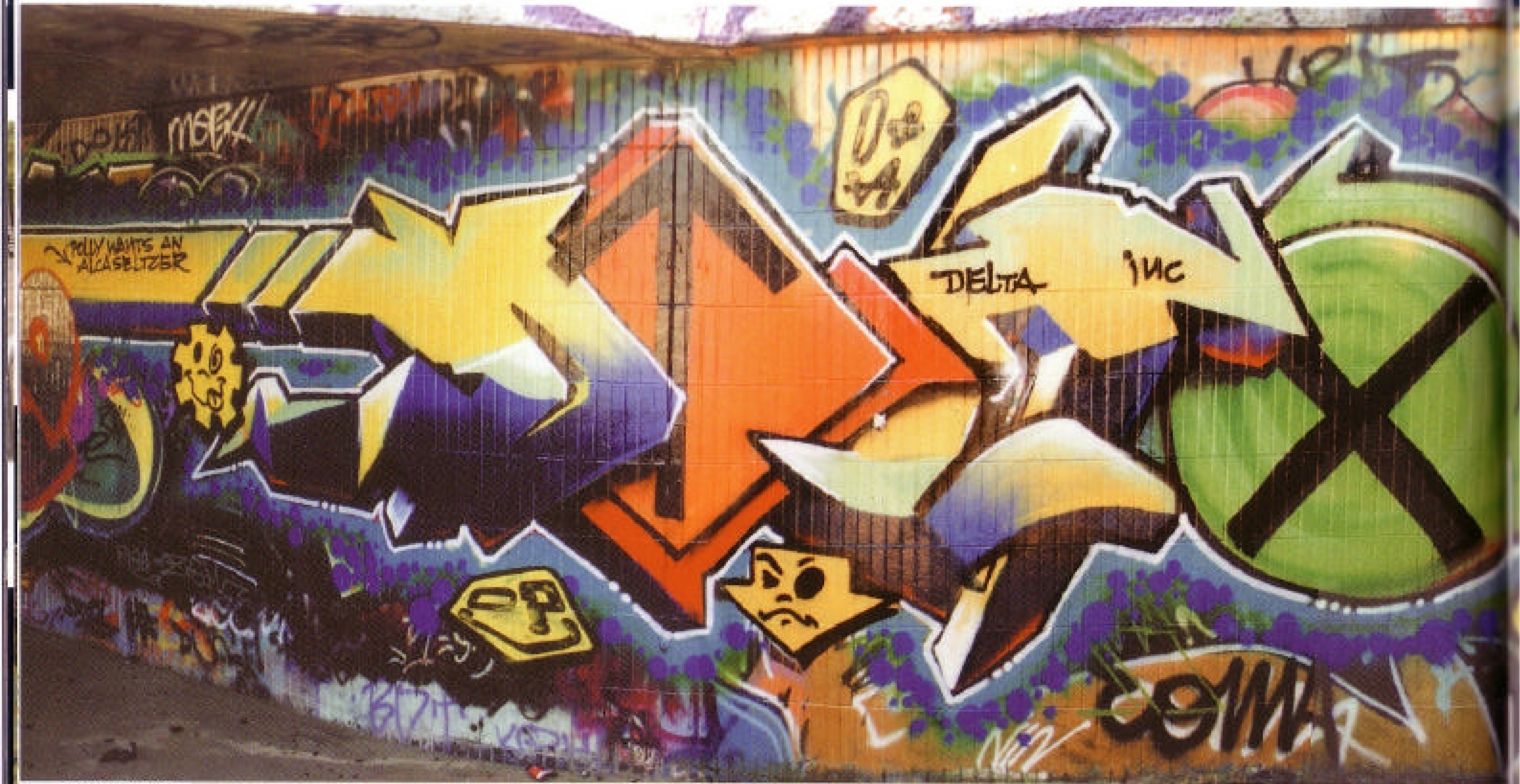
POLLY WANTS AN ALCASELTZER
DELTA
INC

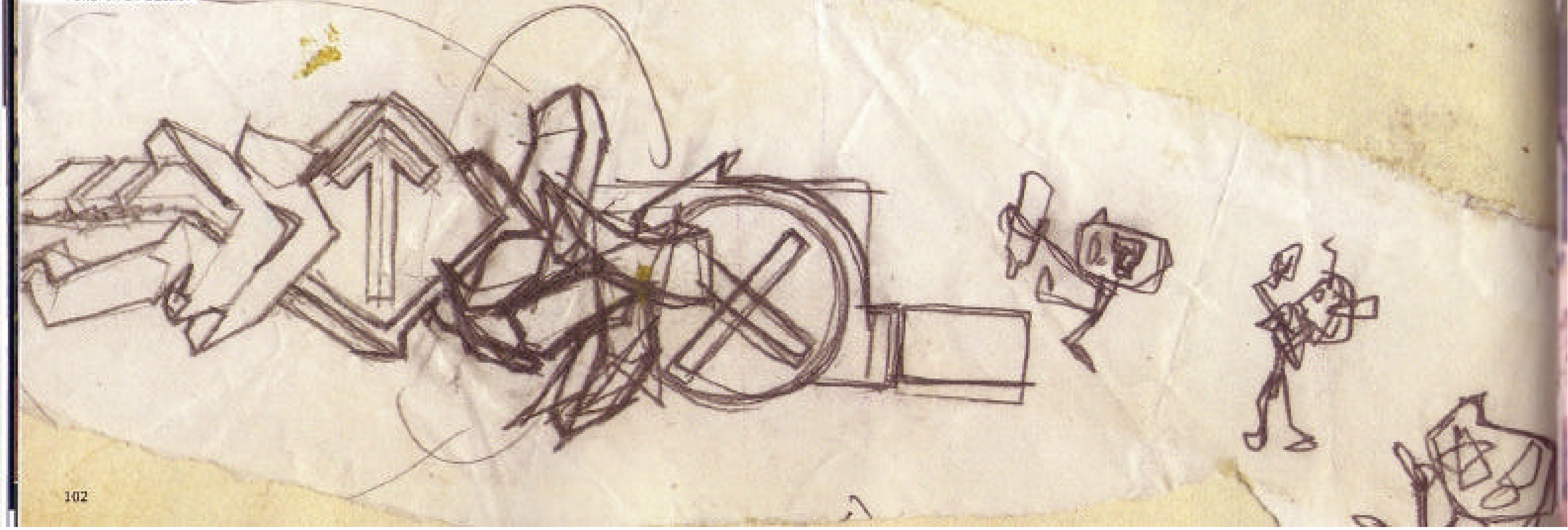
SKETCH BY **DELTA**

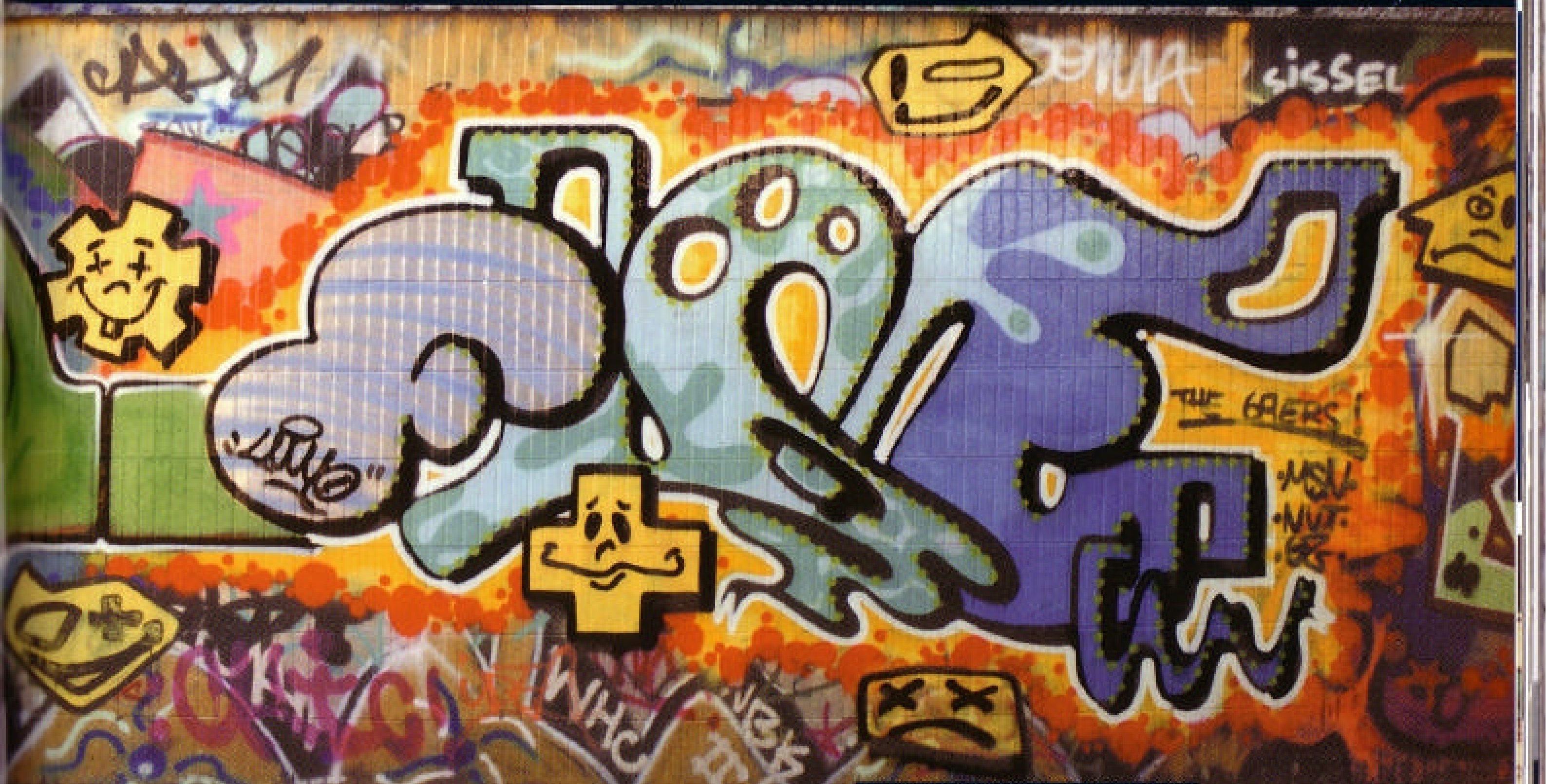

| **DELTA** TOGETHER WITH **FUME** FROM GERMANY | 1996 |

| **UPROCK NES** BY **SERCH** | 1994 |

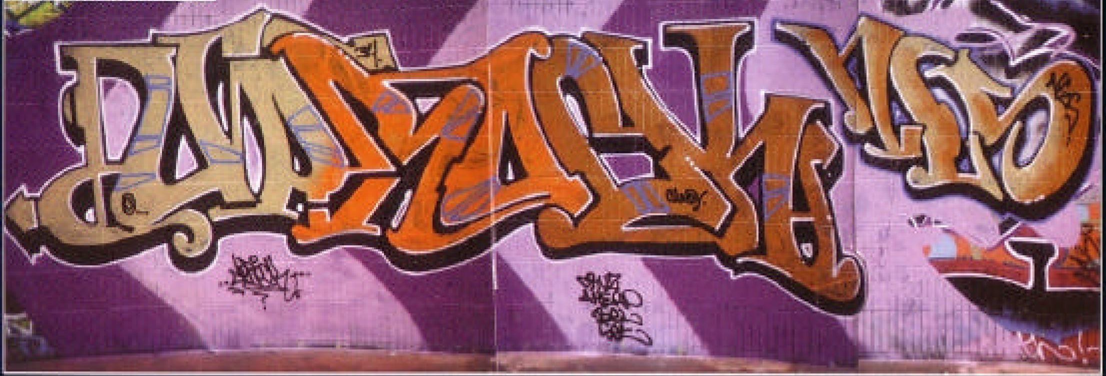

| ILLEGAL HIGHWAY BOMBING AT DAYTIME BY **ZEDZ** | 1994 |

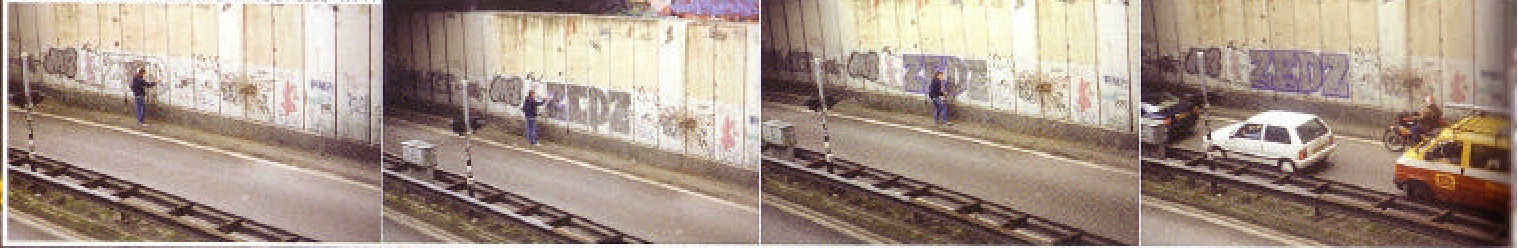

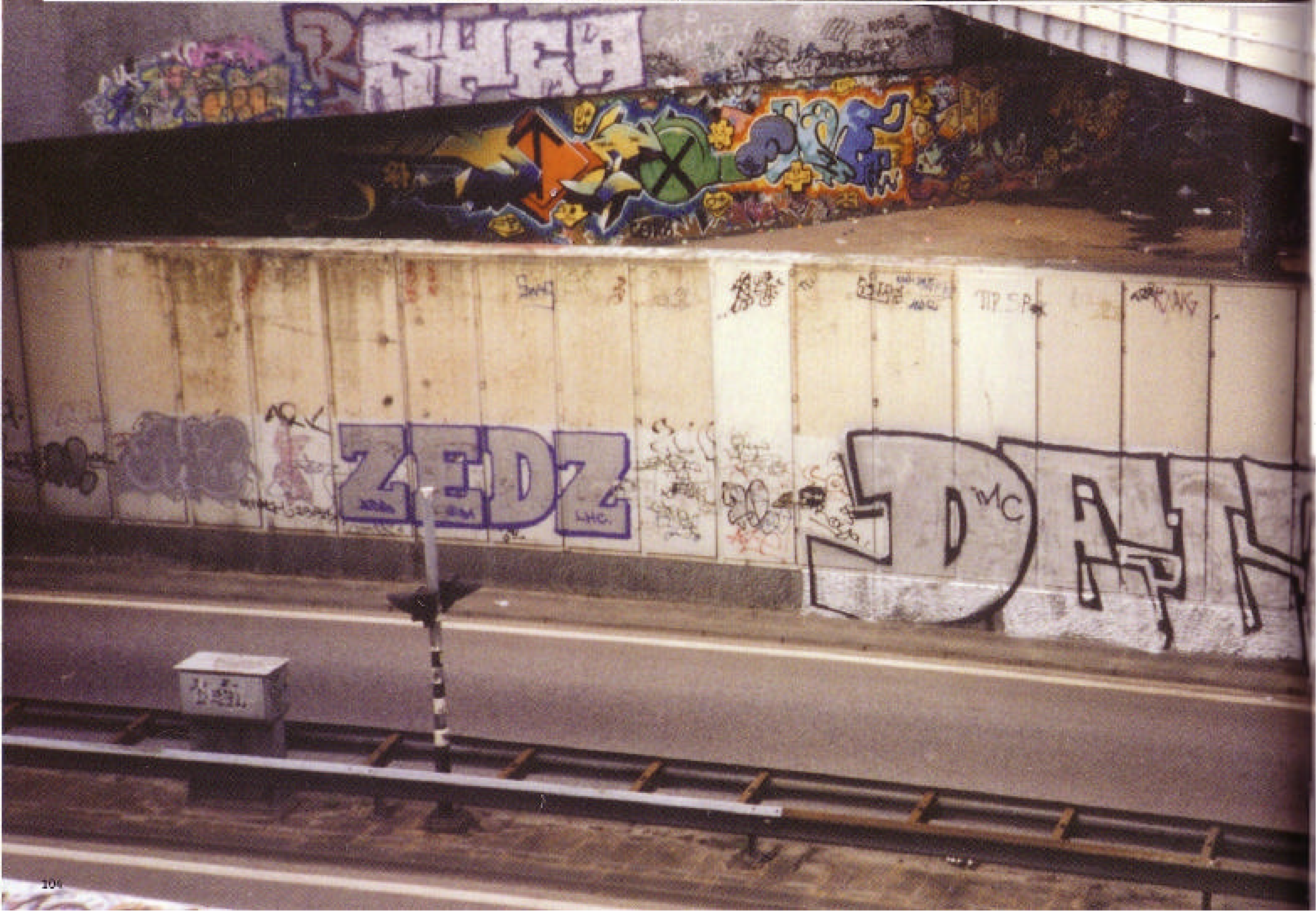

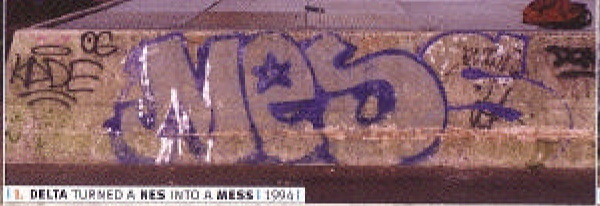

1. **DELTA** TURNED A **NES** INTO A **MESS** | 1994 |

| **MESS** BY DELTA | 1994 |

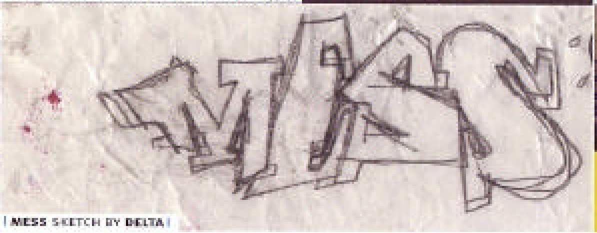

| **MESS** SKETCH BY **DELTA** |

BATTLING FOR FAME

Het voeren van strijd is een belangrijk element van de graffiticultuur. Schrijvers beconcurreren elkaar op diverse gebieden. De stijl van een tag of piece moet origineel zijn, het is niet toegestaan om het werk van een ander te kopiëren. Daarnaast zijn er diverse ongeschreven regels waar men zich aan dient te houden. Het is wel toegestaan om een piece over tags te zetten, andersom is strikt verboden. Een piece 'crossen' met een tag betekent 'disrespect' en kan leiden tot een 'cross-out battle'. Ook de plek die een schrijver uitkiest voor zijn werk is relevant. Een moeilijk bereikbare locatie oogst meer respect en zal langer blijven staan dan een piece op een legale plek. Kwantiteit kan soms belangrijker zijn dan kwaliteit. Een schrijver die het voor elkaar krijgt om op de meest onmogelijke illegale plekken zijn naam neer te zetten hoeft niet uit te blinken in stijl. Hij zal meer respect oogsten dan iemand die de kleurrijkste legale kunstwerken fabriceert. Hoe langer een schrijver actief is, hoe groter zijn status wordt. Iemand die pas één jaar schrijft (een 'toy'), mag niet over het werk heen gaan van een schrijver die al jaren actief is. ■

Battling is an important element of the graffiti culture. Writers compete with each other in various criteria. The style of the tag or piece has to be original. Copying someone else's style is not allowed. Besides that, writers have to live up to various unwritten laws. It is allowed to paint a piece over tags, but the opposite is strictly forbidden. 'Crossing' a piece with a tag means disrespect and can lead to a 'cross-out battle'. Also relevant is the spot a writer chooses for his work. You gain more respect when you write your name on spots that are hard to reach. Your work will also last longer when it's painted illegally because other writers won't go over it. Sometimes quantity can be more important than quality. A writer who has his name all over the place doesn't have to excel in style. The longer a writer is active, the bigger his status grows. Somebody that has only been writing for one year (a 'toy') hasn't build up enough credit yet to paint over the work of a writer that has been active for many years. ■

| 3. **DELTA** *(I HAD AN E- FOR MATH)* GOING OVER **MATH** | 1994 |

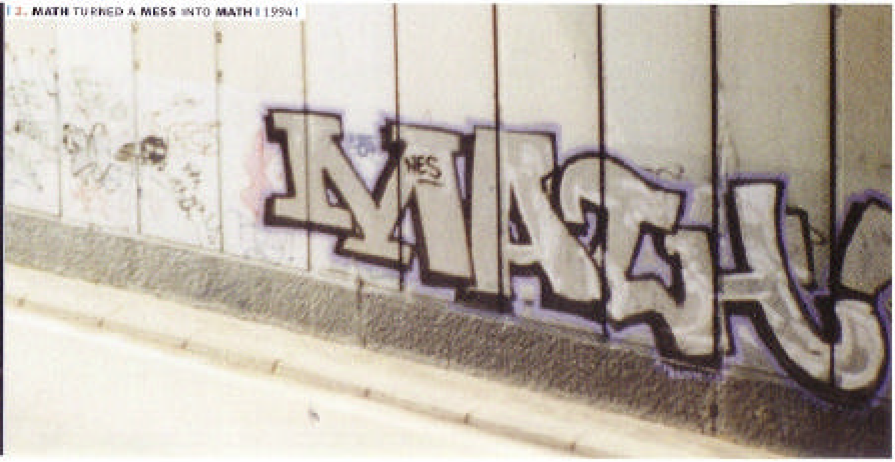

| 2. **MATH** TURNED A **MESS** INTO **MATH** | 1994 |

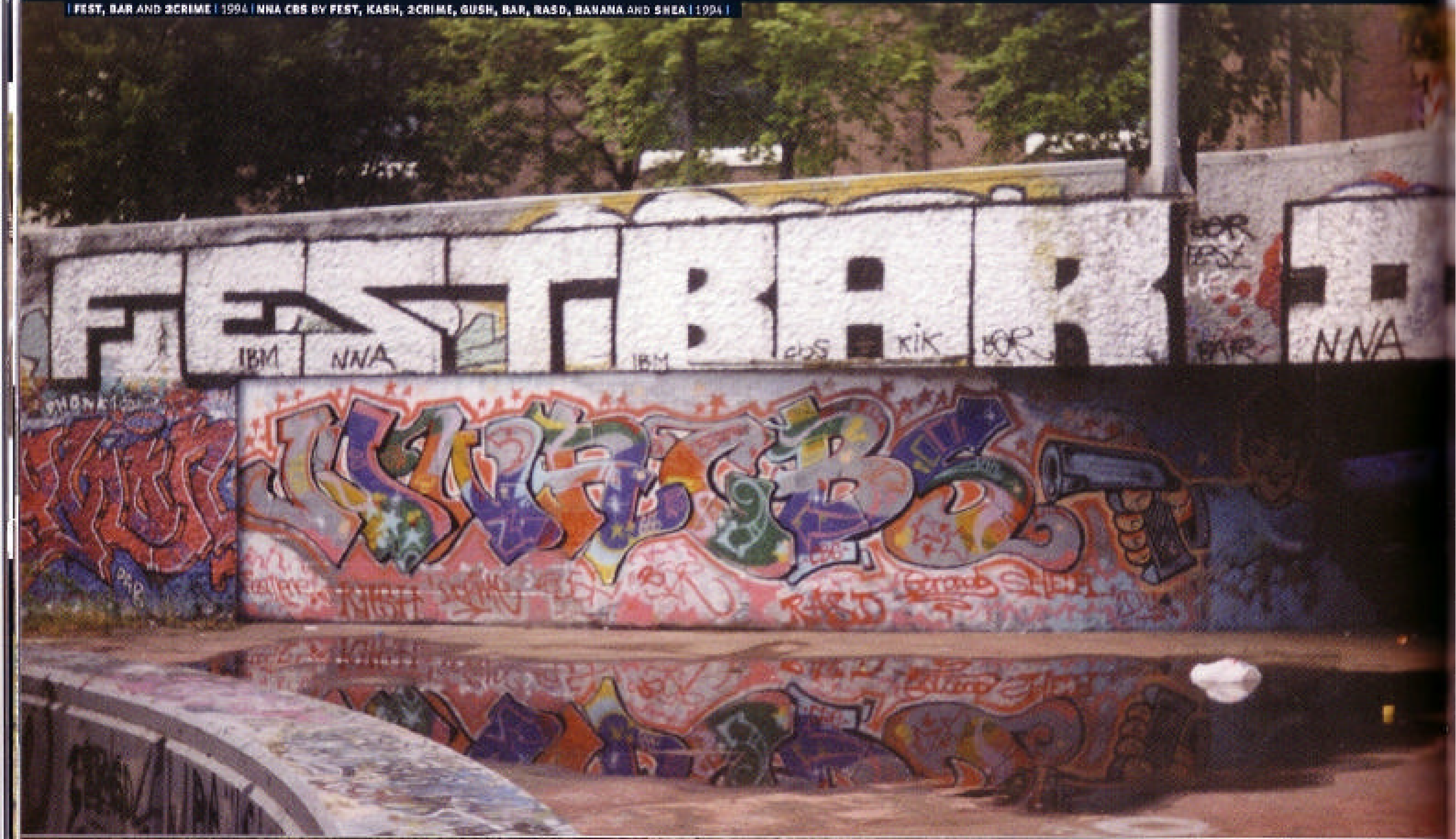
IBM
NNA
IBM
CBS
KIK
BOR
NNA

| **FEST, BAR** AND **2CRIME** | 1994 | **NNA CBS** BY **FEST, KASH, 2CRIME, GUSH, BAR, RASD, BANANA** AND **SHEA** | 1994 |

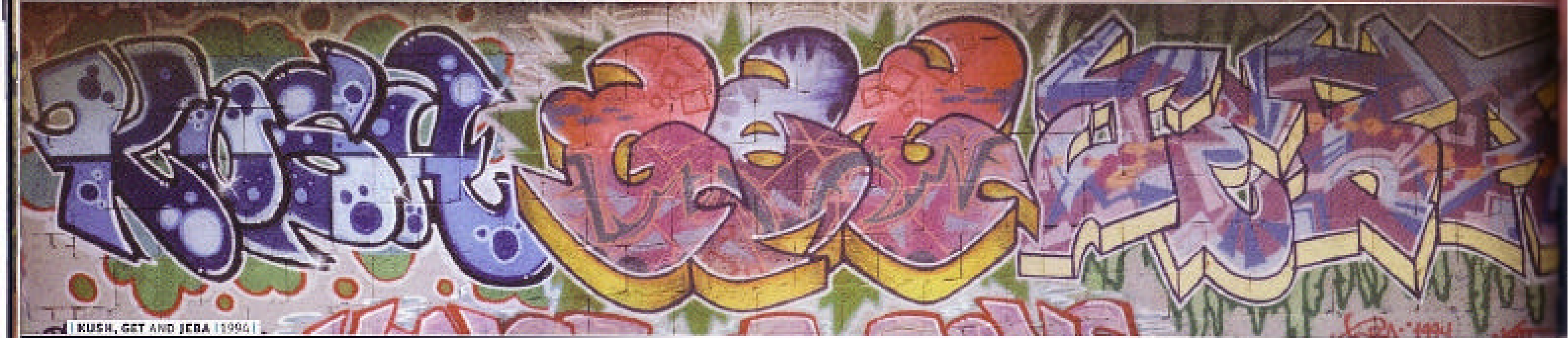

| **KUSH, GET** AND **JERA** | 1994 |

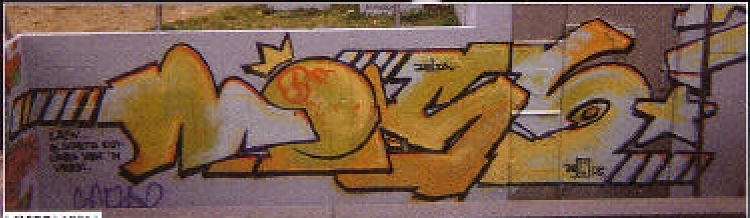

MESS | 1995

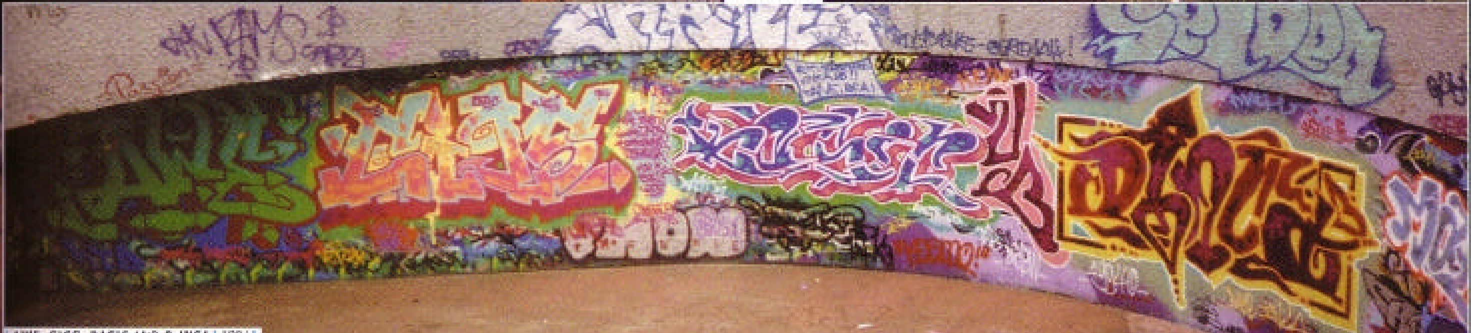

AWL, GIGS, BASIC AND **D-INCA** | 1994

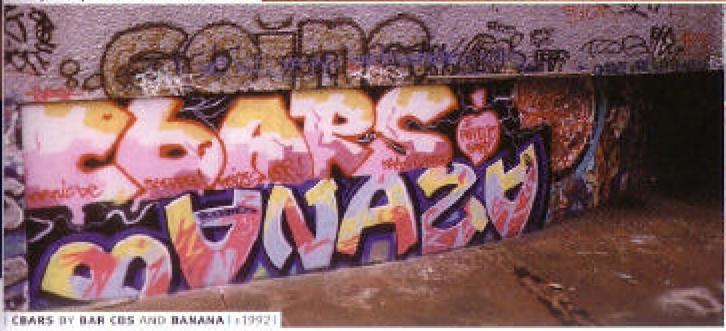

CBARS BY **BAR CBS** AND **BANANA** | ±1992

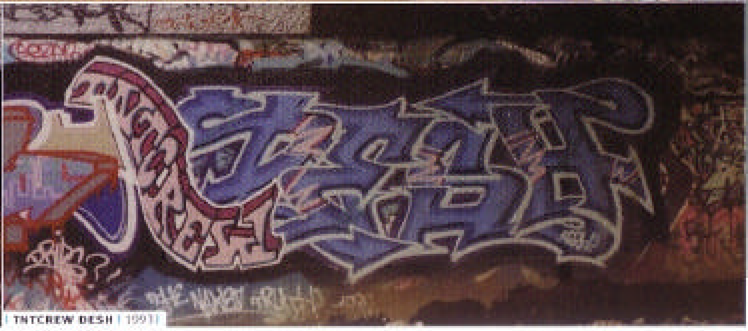

TNTCREW DESH | 1991

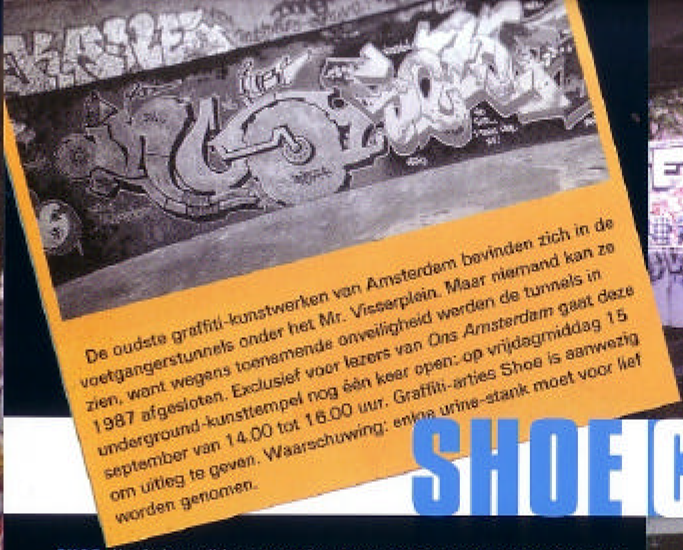

De oudste graffiti-kunstwerken van Amsterdam bevinden zich in de voetgangerstunnels onder het Mr. Visserplein. Maar niemand kan ze zien, want wegens toenemende onveiligheid werden de tunnels in 1987 afgesloten. Exclusief voor lezers van Ons Amsterdam gaat deze underground-kunsttempel nog één keer open: op vrijdagmiddag 15 september van 14.00 tot 16.00 uur. Graffiti-arties Shoe is aanwezig om uitleg te geven. Waarschuwing: enige urine-stank moet voor lief worden genomen.

| VISITORS OF THE **CAULFIELD & TENSING** PARTY LOCATED AT THE **MR. VISSERPLEIN** | 15 SEPTEMBER 1995 |

SHOE CAULFIELD & TENSING

SHOE: Na de hoogtijdagen van de USA met al haar opdrachten, kwam ik er achter dat ik verder wilde in het grafische vak. Wat ik wilde was drukwerk maken en logo's ontwerpen. Ik heb heel even op de grafische school gezeten. Dat vond ik helemaal niks. In 1987 ben ik samen met JOKER en VAMPIRELLA onder de naam 3-D Design een grafisch ontwerpbureau begonnen. Het werk dat wij maakten bestond uit een mengelmoes van graffiti en grafische vormgeving; t-shirts, affiches en kleine huisstijlen, dat soort dingen. Dat vond ik fantastisch. Voor mij is graffiti altijd een *'begin'* geweest van *'naar iets anders gaan'*. Waar het om gaat is om die 'graffiti attitude' te behouden. Een mentaliteit van: *'Ik zet het gewoon op je voordeur, of je het nu wilt of niet'*. Die lading heeft veel reclame ook in zich. Daar heb je ook niet om gevraagd, maar je kunt het niet negeren. Ik heb het ook nooit erg gevonden dat alles in de stad 'fucked up' was door graffiti. Ik vond het juist wel prettig. Dat hoort gewoon in een grote stad. Daarin is ook schoonheid te vinden, als je het wilt zien.

Het maken van 'powertypografie', knallende graphics, dat was mijn ding. Na een tijdje begon het weer te kriebelen. Ik wilde me verder ontwikkelen als grafisch ontwerper. In 1989 ben ik gaan werken bij de studio van de bekende grafisch vormgever Anthon Beeke. Diploma's van een kunstacademie had ik niet. Ik was een autodidact. Beeke had ook nooit een opleiding gehad. Hij herkende mijn mentaliteit en zag wel wat in mijn werk. Bij hem heb ik veel geleerd. Na drie jaar vond ik het tijd om een volgende stap te zetten. Samen met een collega ben ik het ontwerpbureau Caulfield & Tensing begonnen. De grote opdrachten begonnen

eindelijk binnen te lopen. We vonden een belangrijke investeerder. Het bedrijf had opeens de mogelijkheid om te groeien. Om dat feit te vieren – en als een soort verlate opening – besloot ik een groot feest te organiseren op het Mr. Visserplein. Die locatie vroeg er gewoon om. Ook om nostalgische redenen. Het leek mij geweldig om op die plek nog één keer met z'n allen te kunnen rondhangen. Doordat ik contact had met iemand van 'Ons Amsterdam' kreeg ik de mogelijkheid om het te realiseren. Zij vonden het een leuk idee. Zij zorgden ervoor dat de gemeente toestemming gaf om het plein één dag open te stellen voor publiek. Ik regelde twee draaitafels en een hele boel bier. Het feest kon beginnen. Ik denk dat er honderd man rondliep. De meesten onder hen waren graffitischrijvers waarvan ik het merendeel niet eens kende. Tegen de avond werd het donker en de sfeer grimmig. Overal werd graffiti gespoten. Blikjes bier werden naar beneden gegooid, op de autoweg. Daar stond een hele rij auto's te wachten in een file. Meteen was er ruzie. Na een tijdje kwam de politie. We moesten vertrekken. Maar dat deden we natuurlijk niet zomaar. Mijn compagnon Michael probeerde zo'n vent om te kopen met honderd gulden. We hoopten dat we op die manier nog even door konden feesten. Twee weken later kregen we een brief naar ons kantoor gestuurd. Onderwerp waren de schoonmaakkosten voor het opruimen van lege bierblikjes, plus het feit dat we een ambtenaar-in-functie wilden omkopen. ■

SHOE: After the USA had peaked with all its assignments, I realized I wanted to continue as a graphic designer. Designing logos and printed matter, that's where my heart was at. I started to study graphic design, but that didn't work out for me. In 1987 I formed a design agency named 3D Design with JOKER and VAMPIRELLA. The work we produced consisted of a mixture between graffiti and graphic design. We made t-shirts, posters and designed logos for small companies. This was the kind of work I dreamt about. To me, graffiti had always been the start of something bigger. What I think is important is to always incorporate the *'graffiti mentality'* in your work, by having a *'I'm going to put that on your front door, no matter of you like it or not'* attitude. A lot of advertisement works the same way, it has the same mentality. You didn't ask for it, but you can't ignore it. That's why it never bothered me to see the entire city 'fucked up' with graffiti. I liked it, because in my opinion that's a part of a big city. It has its beauty, but only if you want to see it.

I got a kick out of designing 'power typography' and slamming graphics. After a while I got that itch again, and it was time to take another step forwards and develop myself more as a graphic designer. In 1989 I started working for the studio of the famous graphic designer Anthon Beeke. I didn't have an art-academy diploma, I was an autodidact. Beeke also didn't get any education in design so he recognized my mentality and understood the way I worked. I learned a lot from him. After three years, it was time to move on again. Together with a colleague I started the agency Caulfield & Tensing. Slowly, we started getting big assignments. Our business got the opportunity to expand when we got in contact with a major investor that was interested in Caulfield & Tensing. To celebrate this fact and sort of as a belated opening, I decided to organize a big party at the Mr. Visserplein. That was the perfect location. Nostalgia had a lot to do with that. I thought it would be great to chill there with all the guys one more time. I got the opportunity to arrange it because I knew people working for the magazine 'Ons Amsterdam'. They thought it was a cool plan and arranged permission to open the surpasses for one day. I arranged for there to be two turntables and a lot of beer. I think there were about a hundred people at the party. A lot of them were graffiti writers, but most were strangers to me. When it got darker, the atmosphere turned grimy. People started writing graffiti and throwing down beer cans at the cars that were in a traffic jam on the road below us. Of course that turned into a fight and after a while the police came. We all had to go, but we didn't want to go just like that. My associate Michael tried to give one of them a hundred guilders hoping it would convince them to let us continue the party. Two weeks later they sent a letter to our office about the fact that we tried to bribe a civil servant and that we had to pay for cleaning up the empty beer cans. ■

OASENDER BY **OASE** AND **SENDER** | 15 SEPTEMBER 1995 |

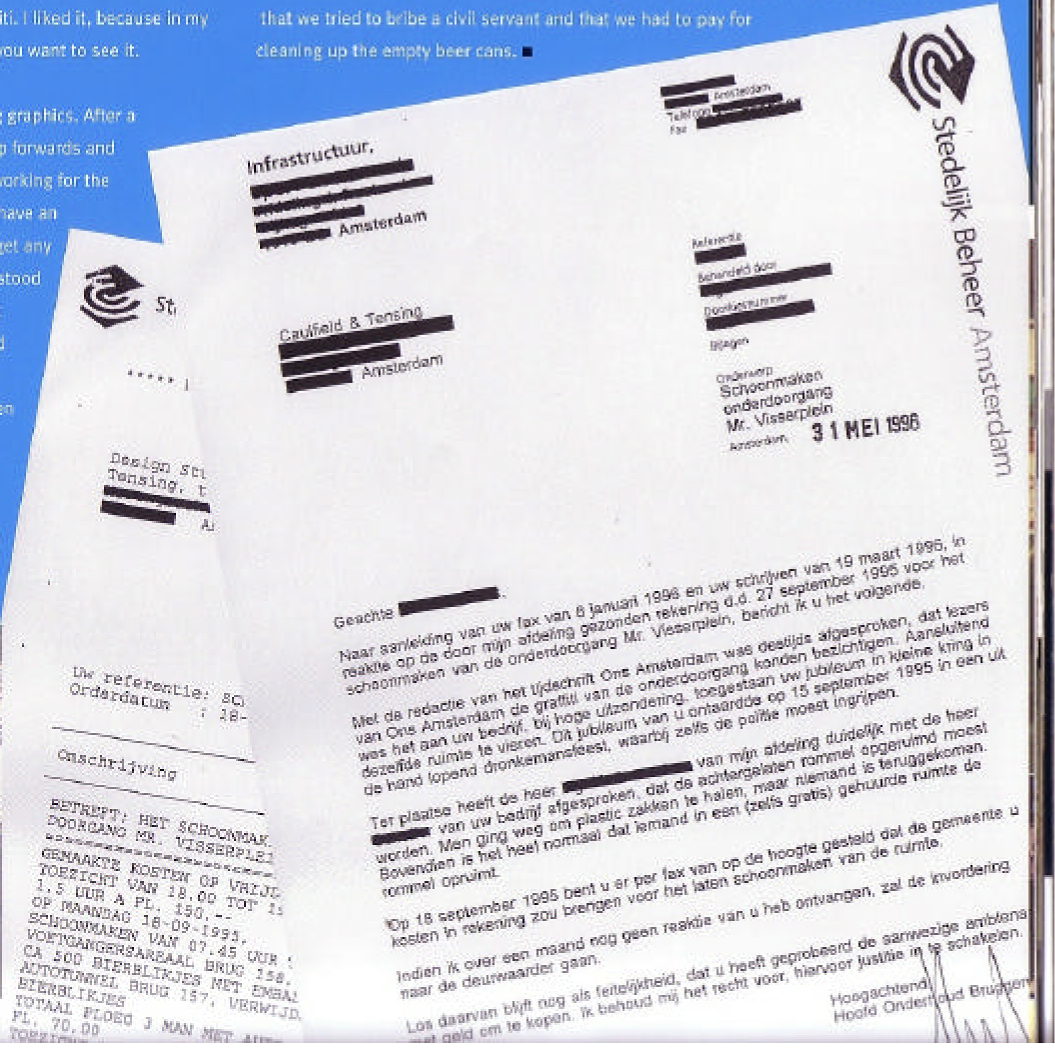

St

****** |

Design St
Tensing, t
[redacted]
A

Uw referentie: SC
Orderdatum : 18-

Omschrijving

BETREFT: HET SCHOONMAK
DOORGANG MR. VISSERPLEI
========================
GEMAAKTE KOSTEN OP VRIJD
TOEZICHT VAN 18.00 TOT 1
1,5 UUR A FL. 150,--
OP MAANDAG 18-09-1995,
SCHOONMAKEN VAN 07.45 UUR
VOETGANGERSAREAAL BRUG 158,
CA 500 BIERBLIKJES MET EMBA
AUTOTUNNEL BRUG 157, VERWIJD
BIERBLIKJES
TOTAAL FLOEG 3 MAN MET AUT
FL. 70,00
TOEZICHT

Stedelijk Beheer Amsterdam

[redacted]
[redacted] Amsterdam
Telefoon [redacted]
Fax [redacted]

Infrastructuur,
[redacted]
[redacted] Amsterdam

Caulfield & Tensing
[redacted]
[redacted] Amsterdam

Referentie
[redacted]
Behandeld door
[redacted]
Doorkiesnummer
[redacted]
Bijlagen

Onderwerp
Schoonmaken onderdoorgang Mr. Visserplein

Amsterdam 31 MEI 1996

Geachte [redacted],

Naar aanleiding van uw fax van 8 januari 1996 en uw schrijven van 19 maart 1996, in reaktie op de door mijn afdeling gezonden rekening d.d. 27 september 1995 voor het schoonmaken van de onderdoorgang Mr. Visserplein, bericht ik u het volgende.

Met de redactie van het tijdschrift Ons Amsterdam was destijds afgesproken, dat lezers van Ons Amsterdam de graffiti van de onderdoorgang konden bezichtigen. Aansluitend was het aan uw bedrijf, bij hoge uitzondering, toegestaan uw jubileum in kleine kring in dezelfde ruimte te vieren. Dit jubileum van u ontaardde op 15 september 1995 in een uit de hand lopend dronkemansfeest, waarbij zelfs de politie moest ingrijpen.

Ter plaatse heeft de heer [redacted] van mijn afdeling duidelijk met de heer [redacted] van uw bedrijf afgesproken, dat de achtergelaten rommel opgeruimd moest worden. Men ging weg om plastic zakken te halen, maar niemand is teruggekomen. Bovendien is het heel normaal dat iemand in een (zelfs gratis) gehuurde ruimte de rommel opruimt.

Op 18 september 1995 bent u er per fax van op de hoogte gesteld dat de gemeente u kosten in rekening zou brengen voor het laten schoonmaken van de ruimte.

Indien ik over een maand nog geen reaktie van u heb ontvangen, zal de invordering naar de deurwaarder gaan.

Los daarvan blijft nog als feitelijkheid, dat u heeft geprobeerd de aanwezige ambtena met geld om te kopen. Ik behoud mij het recht voor, hiervoor justitie in te schakelen.

Hoogachtend,
Hoofd Onderhoud Bruggen

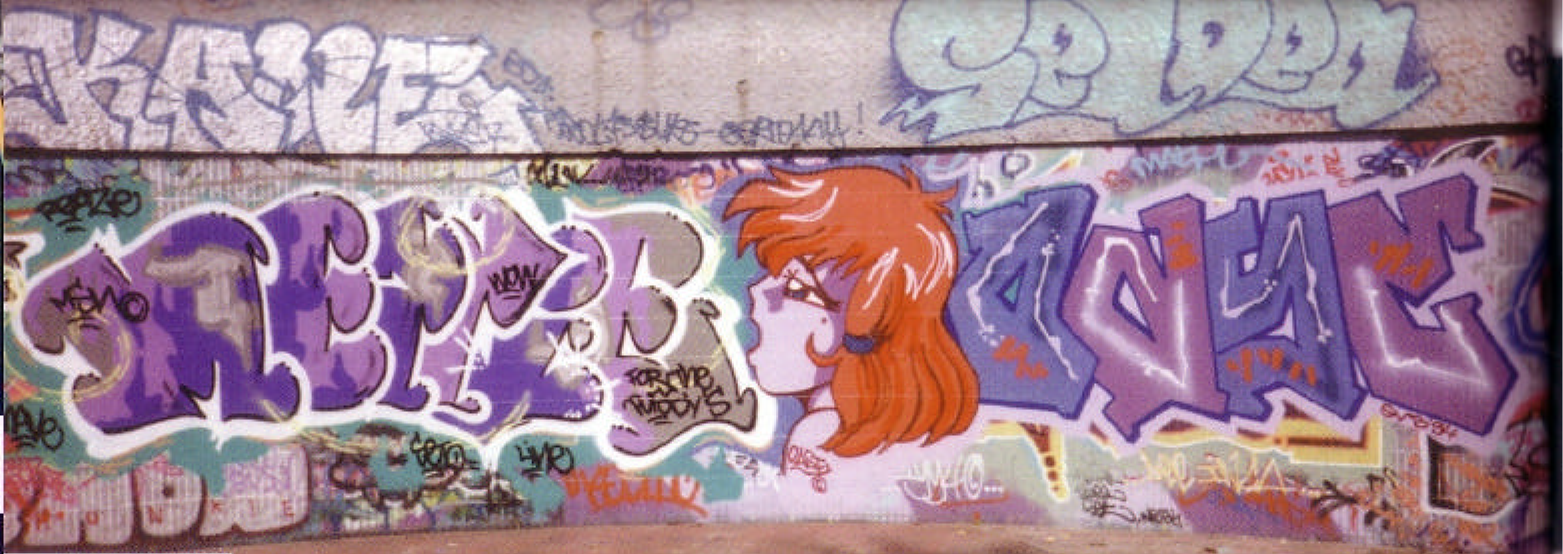

| MELLIE AND OASE | 1996 |

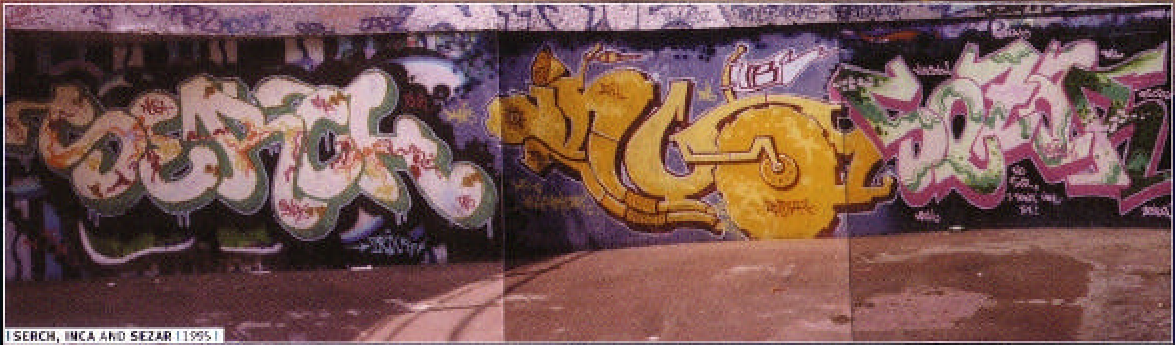

| SERCH, INCA AND SEZAR | 1995 |

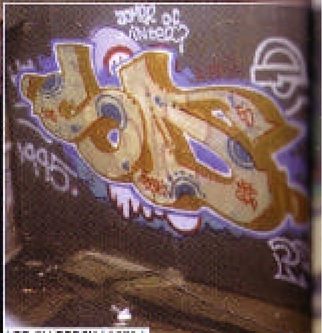

| SD BY SERCH | 1995 |

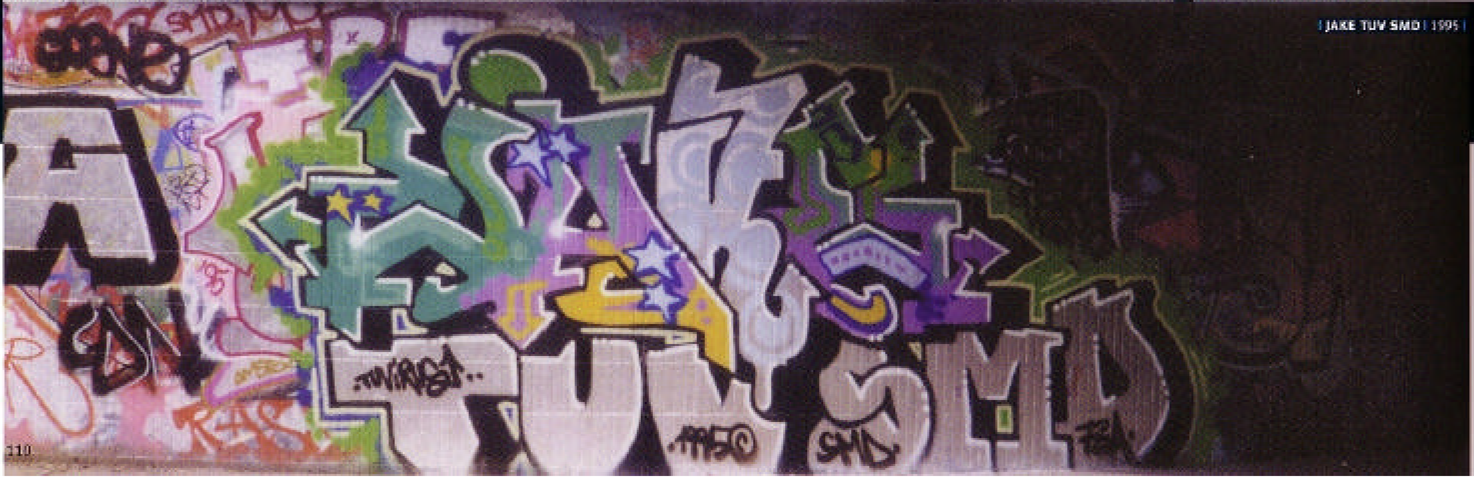

| JAKE TUV SMD | 1995 |

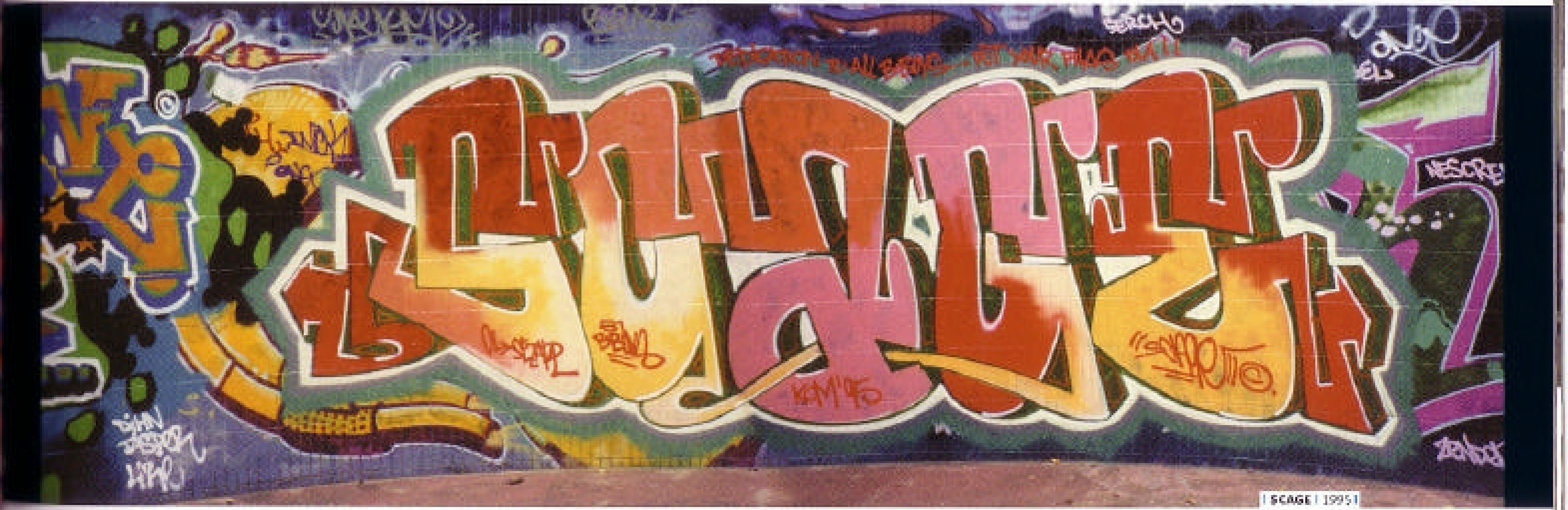

| **SCAGE** | 1995 |

| **GASP** *(MR. VISSERPLEIN-VALKENBURGERSTRAAT)* | 1995 |

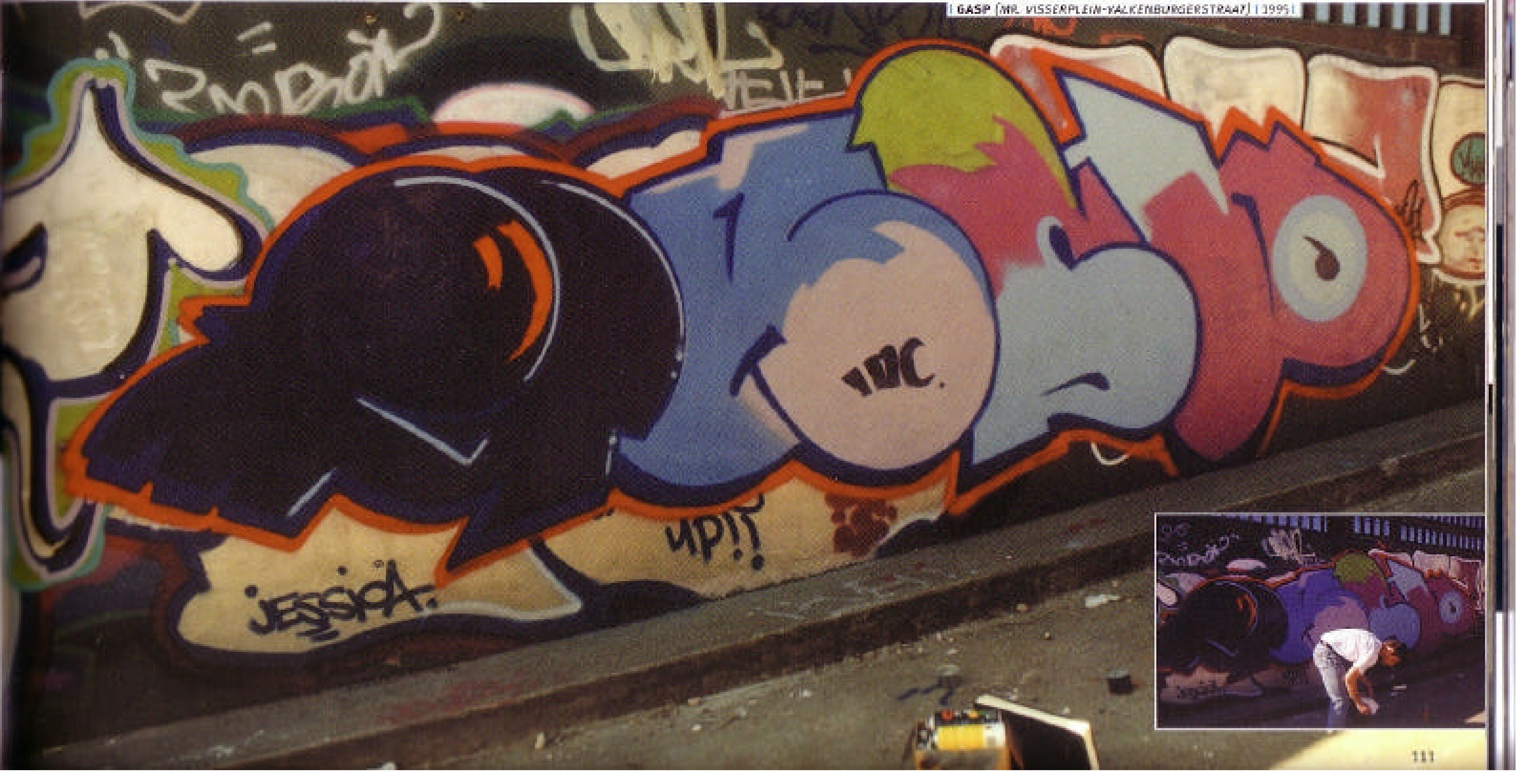

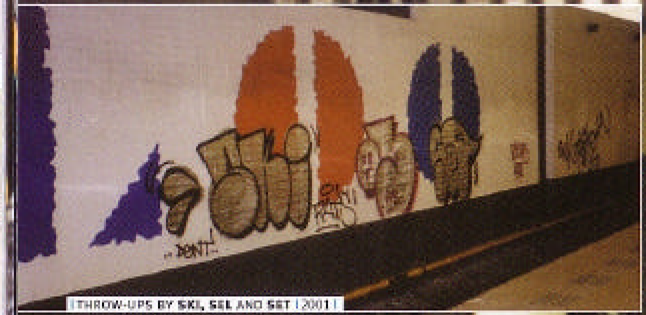

| THROW-UPS BY SKI, SEL AND SET | 2001 |

‘Het is ons overkomen, vroeg in de ochtend, dat het GVB het station geopend had, zonder dat wij het in de gaten hadden. Een niets vermoedende passagier kwam slaperig het perron oplopen en stond opeens oog in oog met twee gemaskerde graffitischrijvers.’ OWIE

METROSTATION

UNDERGROUND RESISTANCE

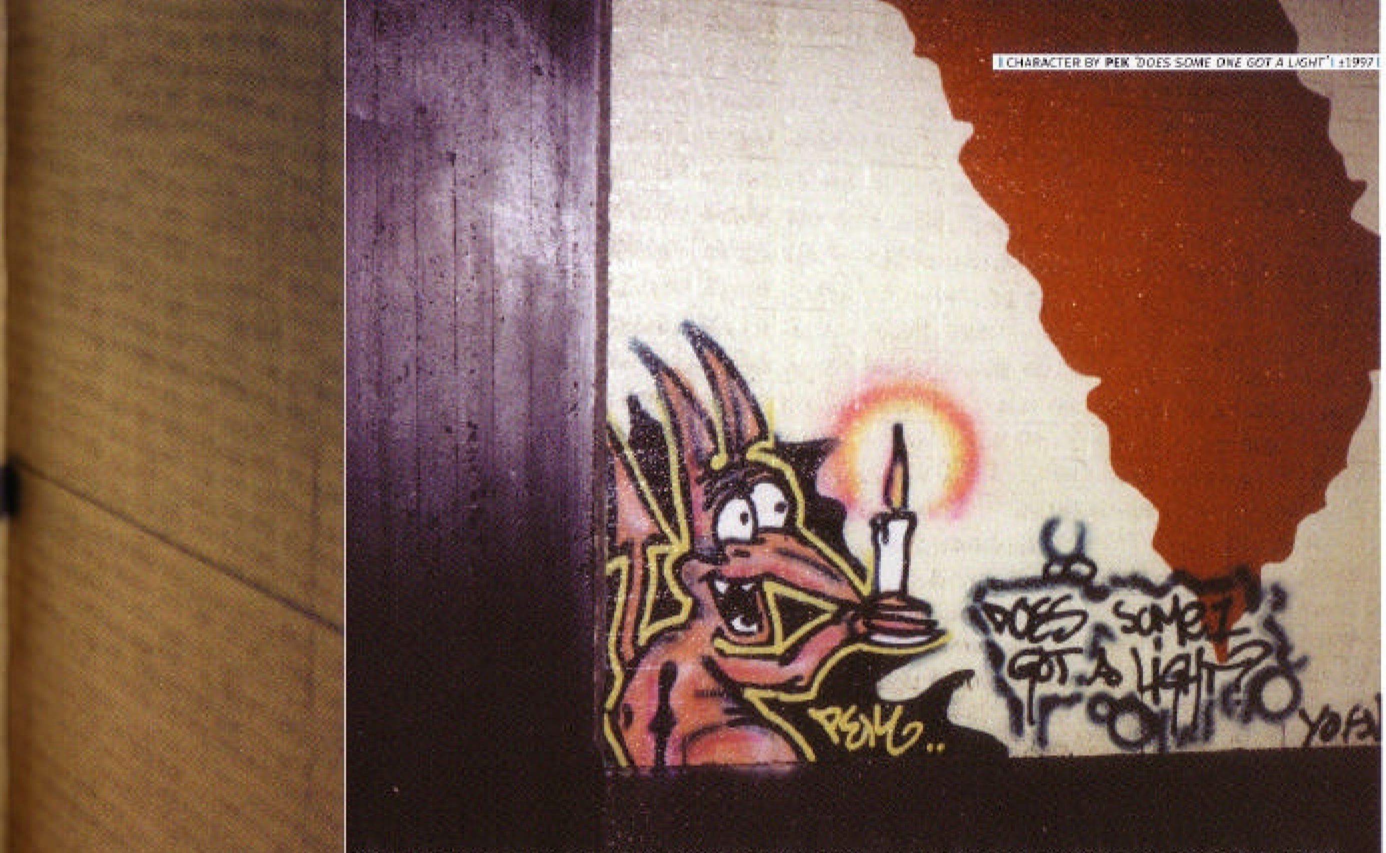
DOES SOME1 GOT A LIGHT?
PENG..

| CHARACTER BY **PEK** *'DOES SOME ONE GOT A LIGHT'* | ±1997 |

'Op een gegeven moment stonden alle muren van de metrostations vol met graffiti. Elke dag was het raak, daar werden ze doodziek van. Gingen ze alleen onze namen schoonmaken, de rest bleef staan. Wij waren natuurlijk al etters, maar toen werd het pas écht oorlog!' PENGO

WATERLOOPLEIN

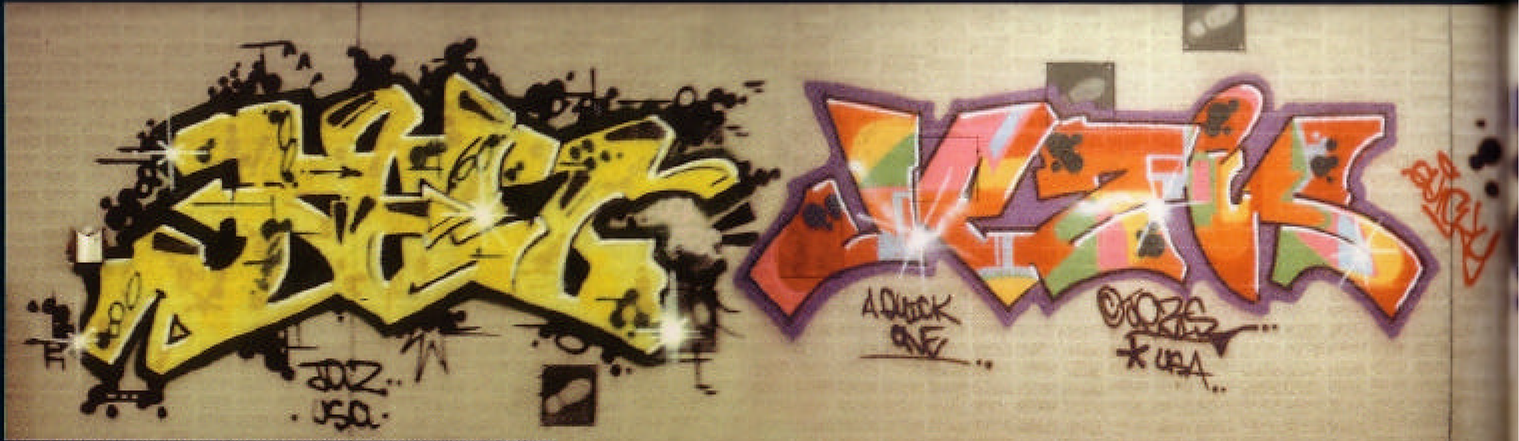

| **JAZ, JEZIS** AND **SHOE** *(AT THE ENTRANCE OF METROSTATION WATERLOOPLEIN)* | 1985 |

| **SHOE** TOGETHER WITH **JEZIS** AND **JOKER** *(AT THE ENTRANCE OF METROSTATION WATERLOOPLEIN)*, **ARTIC** POSING NEXT TO IT | 1984 |

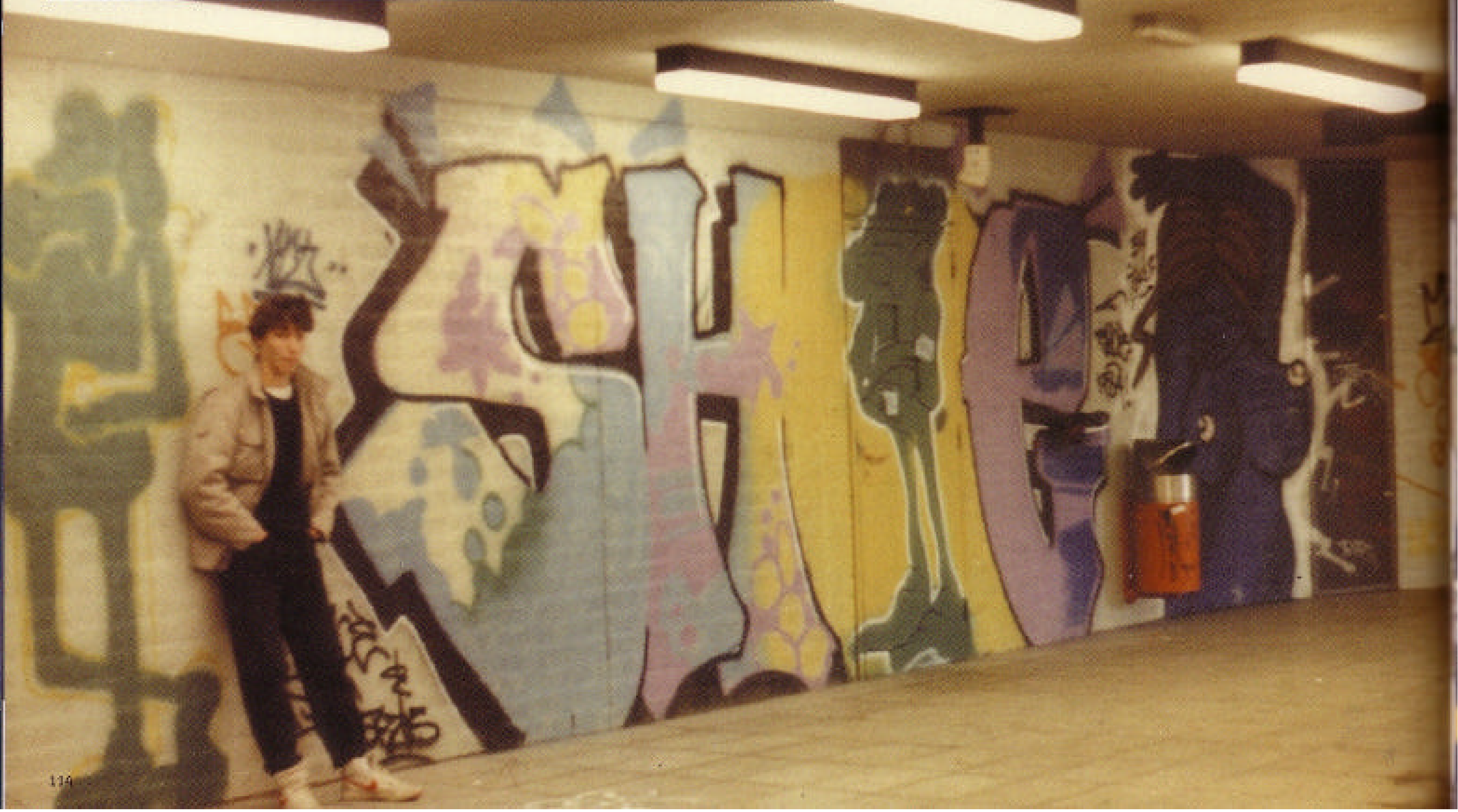

| **QUEENS** BY **JOEY** AND **VAMPIRELLA** | 1985 |

| **HIGH** *(ON THE PLATFORM AT METROSTATION WATERLOOPLEIN)* | 1985 |

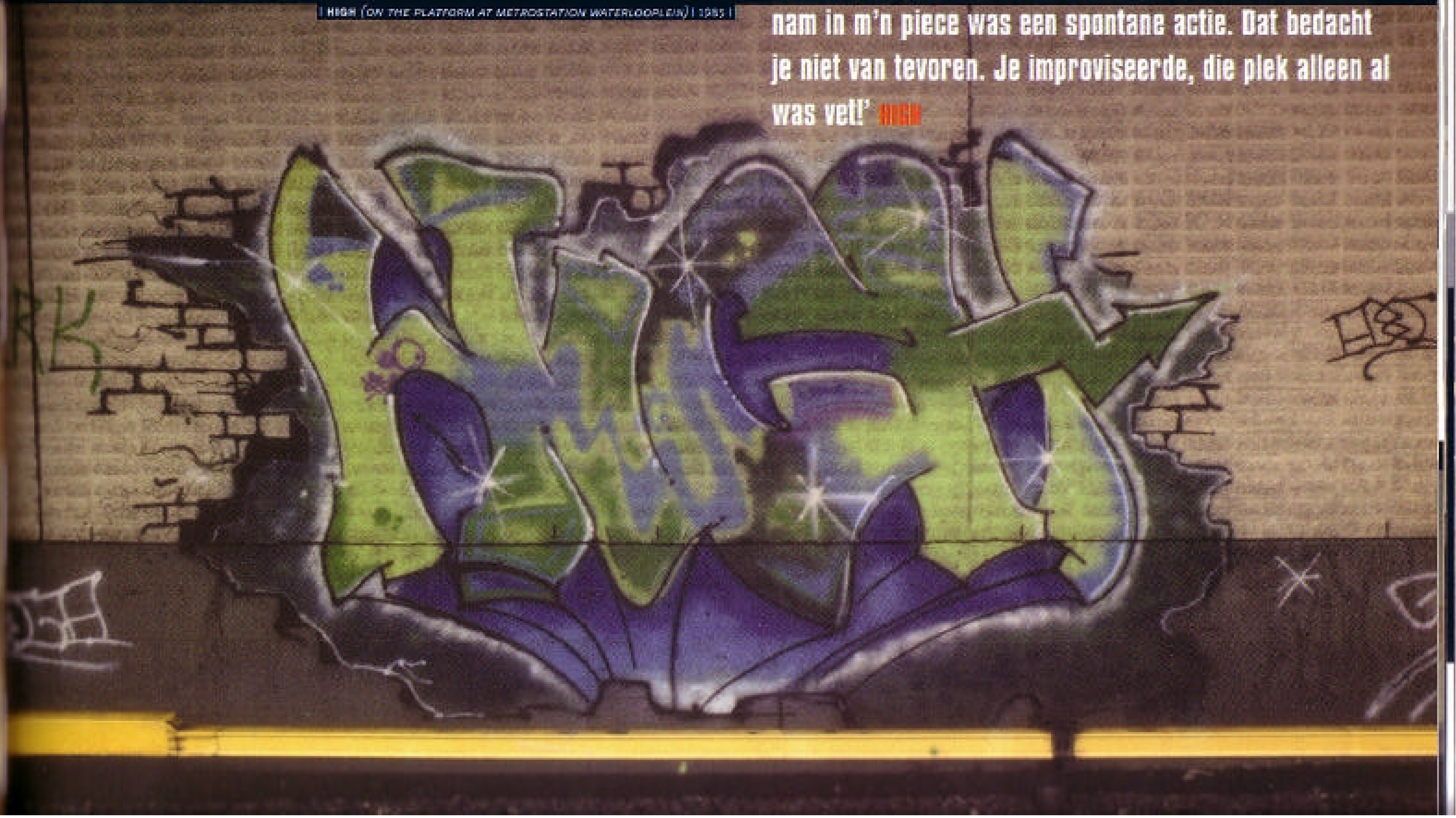

'Ik ben ook de eerste geweest met een piece midden op het metrostation Waterlooplein. Meestal ging ik zonder ontwerp op pad. Dat ik die steentjes van de muur mee nam in m'n piece was een spontane actie. Dat bedacht je niet van tevoren. Je improviseerde, die plek alleen al was vet!' HIGH

ZAP

'We toerden de hele stad door. De metrostations en de tunnels waren mijn favoriet. Daar brachten we echt hele dagen en nachten in door.' ZAP

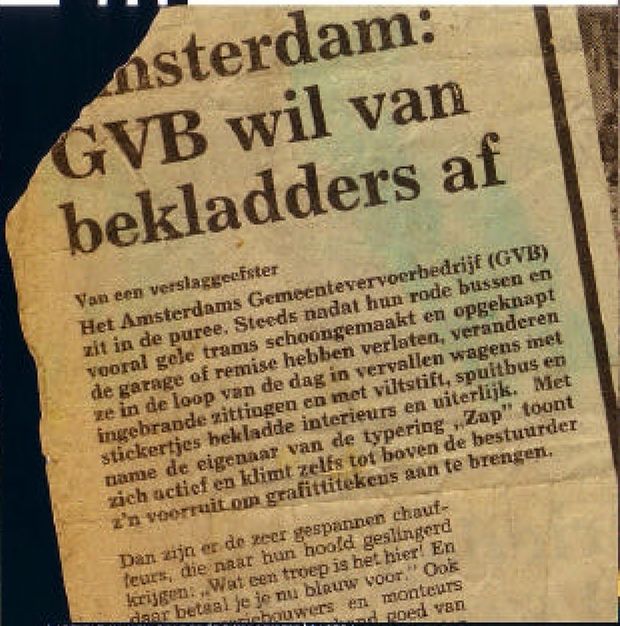

msterdam:
GVB wil van
bekladders af

Van een verslaggeefster

Het Amsterdams Gemeentevervoerbedrijf (GVB) zit in de puree. Steeds nadat hun rode bussen en vooral gele trams schoongemaakt en opgeknapt de garage of remise hebben verlaten, veranderen ze in de loop van de dag in vervallen wagens met ingebrande zittingen en met viltstift, spuitbus en stickertjes bekladde interieurs en uiterlijk. Met name de eigenaar van de typering „Zap" toont zich actief en klimt zelfs tot boven de bestuurder z'n voorruit om grafittitekens aan te brengen.

Dan zijn er de zeer gespannen chauffeurs, die naar hun hoofd geslingerd krijgen: „Wat een troep is het hier! En daar betaal je je nu blauw voor.'' Ook

| ARTICLE IN NEWSPAPER **'DE WAARHEID'** | 1985 |

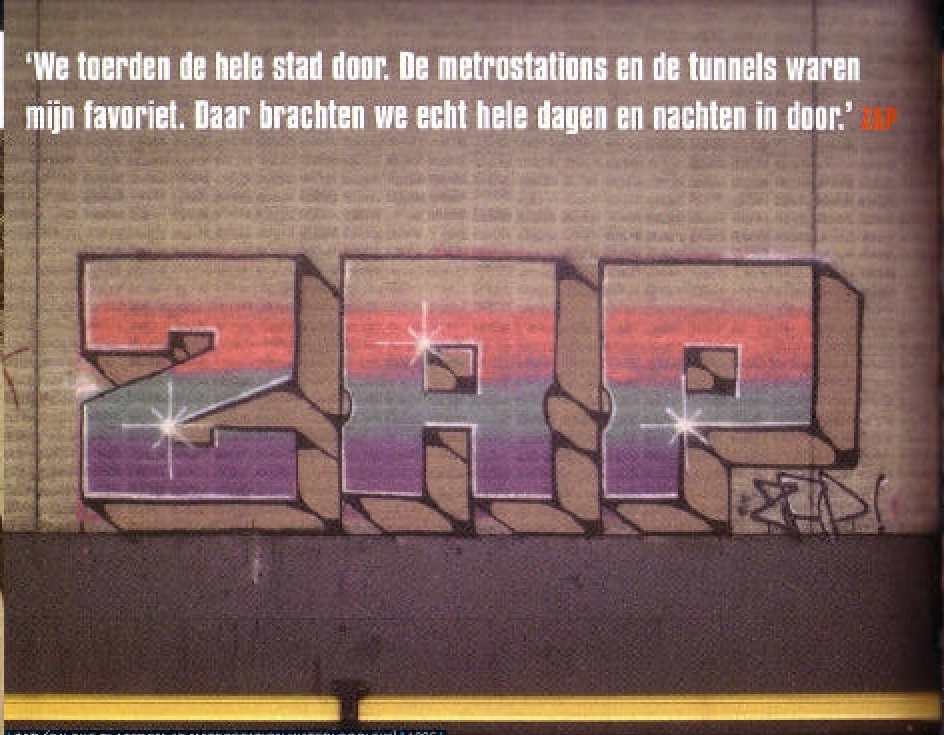

| **ZAP** *(ON THE PLATFORM AT METROSTATION WATERLOOPLEIN)* | 1985 |

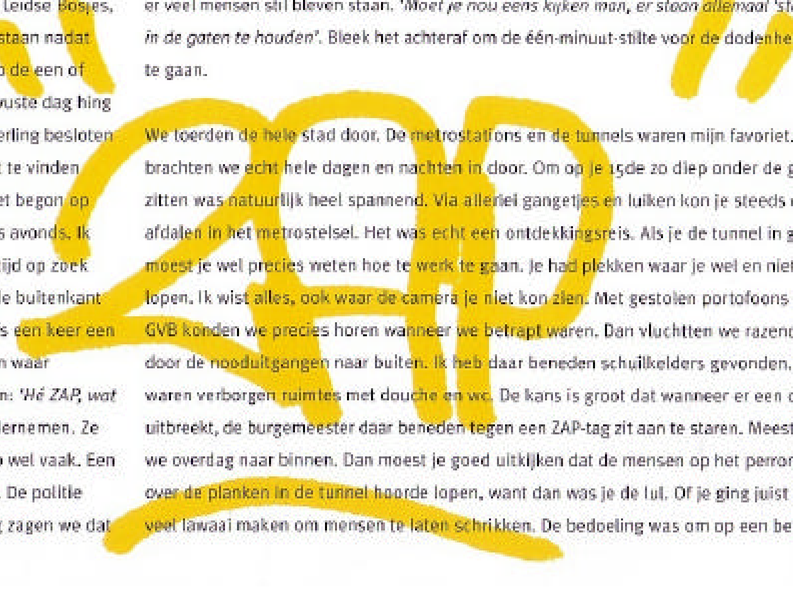

ZAP: In de periode 1984 tot en met 1986 had je vlak bij het Leidseplein, bij de Leidse Bosjes, de 'hangout', een soort hangplek voor graffitischrijvers. De hangout was ontstaan nadat SHOE met een aantal schrijvers had afgesproken om elkaar te ontmoeten. Op de een of andere manier hadden veel schrijvers lucht gekregen van dit plan. Op de bewuste dag hing er wel 40 man rond, ik was daar ook bij. Na de eerste bijeenkomst werd onderling besloten om vaker samen te komen. Vanaf dat moment was ik elke dag op de hangout te vinden want die zat bij mij om de hoek. Iedereen verzamelde zich op vaste tijden. Het begon op zaterdagen, om een uur of één, maar al snel werd dat elke dag om acht uur 's avonds. Ik was altijd van de partij. Ik stond bekend als een soort Billy the Kid, ik was altijd op zoek naar spanning. Kijken hoe ver ik kon gaan zonder opgepakt te worden. Aan de buitenkant van trams, bussen en metro's hangen of ik ging op het dak liggen. Ik heb zelfs een keer een tram bij de eindhalte weggereden. Ik zette altijd pieces op opzichtige plekken waar iedereen het kon zien. Op een gegeven moment had je al die kids die vroegen: *'Hé ZAP, wat gaan we vandaag doen?'*. Meestal besloot ik dan wat we die dag zouden ondernemen. Ze luisterden naar mij. Toch zag ik mijzelf niet als leider, maar ik leidde de groep wel vaak. Een hiërarchie was er overigens niet. Soms viel zo'n grote groep jonge gasten op. De politie hield ons in de gaten. Daar werden wij een beetje paranoïde van. Op een dag zagen we dat er veel mensen stil bleven staan. *'Moet je nou eens kijken man, er staan allemaal 'stillen' ons in de gaten te houden'*. Bleek het achteraf om de één-minuut-stilte voor de dodenherdenking te gaan.

We toerden de hele stad door. De metrostations en de tunnels waren mijn favoriet. Daar brachten we echt hele dagen en nachten in door. Om op je 15de zo diep onder de grond te zitten was natuurlijk heel spannend. Via allerlei gangetjes en luiken kon je steeds dieper afdalen in het metrostelsel. Het was echt een ontdekkingsreis. Als je de tunnel in ging moest je wel precies weten hoe te werk te gaan. Je had plekken waar je wel en niet kon lopen. Ik wist alles, ook waar de camera je niet kon zien. Met gestolen portofoons van het GVB konden we precies horen wanneer we betrapt waren. Dan vluchtten we razendsnel door de nooduitgangen naar buiten. Ik heb daar beneden schuilkelders gevonden. Dat waren verborgen ruimtes met douche en wc. De kans is groot dat wanneer er een oorlog uitbreekt, de burgemeester daar beneden tegen een ZAP-tag zit aan te staren. Meestal gingen we overdag naar binnen. Dan moest je goed uitkijken dat de mensen op het perron je niet over de planken in de tunnel hoorde lopen, want dan was je de lul. Of je ging juist expres veel lawaai maken om mensen te laten schrikken. De bedoeling was om op een bepaald ►

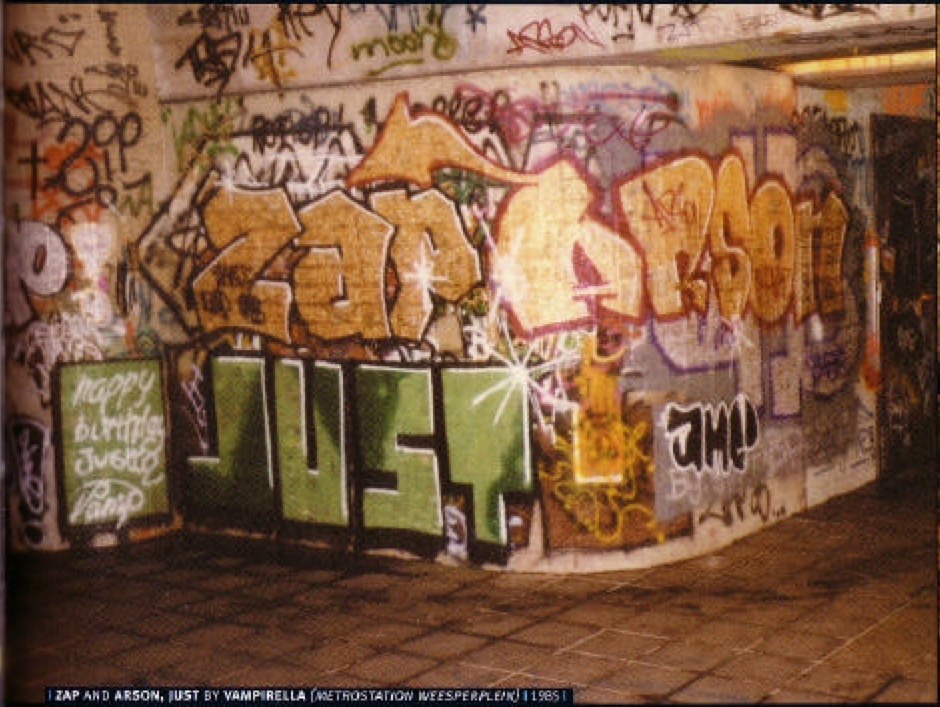

| **ZAP** AND **ARSON, JUST** BY **VAMPIRELLA** *(METROSTATION WEESPERPLEIN)* | 1985 |

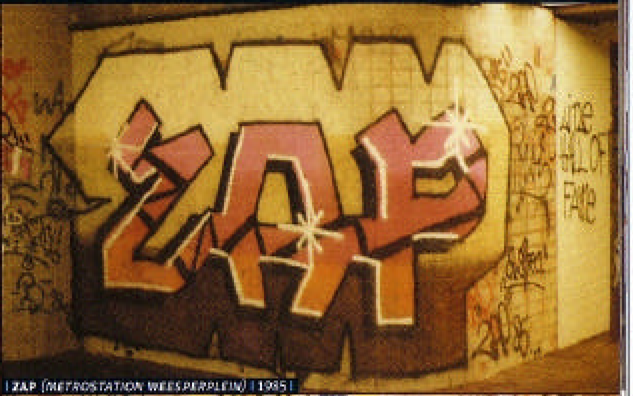

| **ZAP** *(METROSTATION WEESPERPLEIN)* | 1985 |

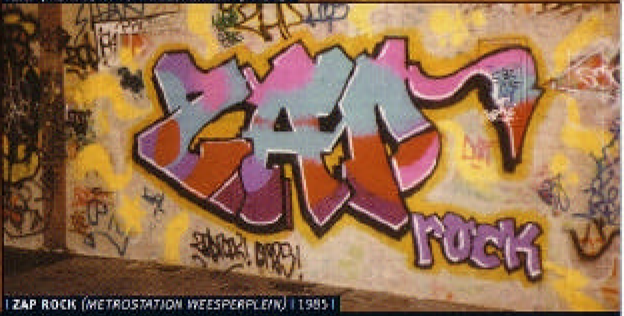

| **ZAP ROCK** *(METROSTATION WEESPERPLEIN)* | 1985 |

ZAP: From 1984 to 1986 there was a place called the 'Hangout' near the Leidseplein. It was a meeting place for graffiti writers. The hangout emerged after SHOE agreed to meet with some other writers there. One way or another a lot of writers got notice of this plan, so in the end about 40 guys gathered and I was one of them. After that first meeting we agreed to see each other regularly. From that moment on you could find me at the hangout every day, as I was living around the corner anyway. We gathered at set times. It started on Saturdays around one, but it evolved into eight o'clock every night. I was known as a Billy-the-Kid type of guy, because I was always looking for some action, pushing the limits on how far I could go without getting caught. I was hanging on the outsides of trams, busses or subways, and sometimes I even climbed on the roof. Once I even drove a tram away from its parking space at its final stop. I always did pieces on places everybody could see them. At a certain point all these kids were coming up to me asking what we were going to do that day. I mostly decided what we would do and they really listened to me. Although I didn't see myself as 'the leader' I did lead that group, even though there was no real hierarchy. The cops kept an eye on us because such a big group of young kids couldn't operate unnoticed. We got a bit paranoid by that. One day we saw a lot of people had stopped walking and stood still. *'Look at that man, there are some undercover agents keeping an eye on us'*, someone mentioned. Turned out it was the one-minute-silence for the 4th-of-May (remembering the victims of World War II).

We were cruising the whole city. Subway stations and tunnels were my favorite; we really spent days and nights there. To be under the ground that deep at that age was of course very exciting. Through all kind of holes and hatches it was possible to go deeper and deeper into the underground network. It was a real discovery journey. When you entered a subway tunnel you really had to know what you were doing. There were specific spots you could and could not walk. I knew it all. You also had to know where the cameras couldn't spot you. With walkie-talkies we had stolen from the GVB (Amsterdam transit company) we could hear exactly when we had been spotted, it gave us the opportunity to run to the nearest emergency exit and escape through it. I even found some war shelters down there. These secret places were equipped with showers and toilets. I bet, if a war breaks out, the mayor will be sitting there, staring at a ZAP-tag! We usually went in during the daytime. You had to watch out people on the platform didn't hear you walking on the loose planks that the floor of the tunnel was covered with, because then you were screwed! Sometimes we made a lot of noise on purpose, just to scare people. The aim was to put ▸

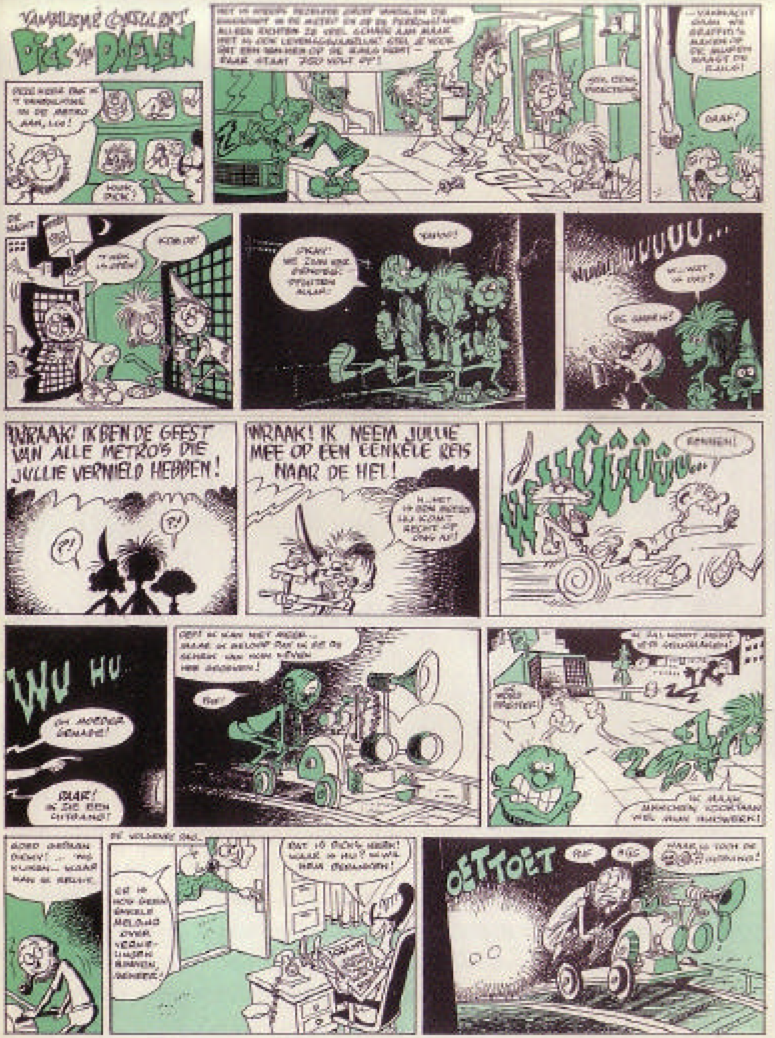
VANDALISME CONSULENT
DICK VAN DALEN
WUUUUUU...
WRAAK! IK BEN DE GEEST VAN ALLE METRO'S DIE JULLIE VERNIELD HEBBEN!
WRAAK! IK NEEM JULLIE MEE OP EEN ENKELE REIS NAAR DE HEL!
WU HU
OETTOET

| DICK VAN DALEN VANDALISME CONSULENT COMIC PUBLISHED BY THE GVB IN 'NON STOP' NR.4 | FEBRUARI 1986 |

> **'Opeens werd er over de intercom gevraagd wie de moedersleutel er uit had getrokken, of diegene hem meteen weer terug wilde stoppen. Ik had meteen door dat ik iets bijzonders te pakken had. De sleutel bleek op alle deuren, liften, luiken en de metro's zelf te passen.' ZAP**

traject zoveel mogelijk je naam neer te zetten. Dan liep je bijvoorbeeld door de tunnel van station Nieuwmarkt naar station Waterlooplein. Dan zagen de anderen dat je daar geweest was. Je wist dat ze zich af zouden vragen hoe je dat nou weer geflikt had, dat was de kick van het schrijven.

ZAP: Alles veranderde toen ik op een dag de 'tunnelsleutel' in handen kreeg. Ik was in een conducteurshokje op zoek naar strippenkaarten toen ik een sleutel uit een schakelkast zag steken. Die heb ik meegenomen. Opeens werd er over de intercom gevraagd wie de 'moedersleutel' er uit had getrokken, of diegene hem meteen weer terug wilde stoppen. Ik had meteen door dat ik iets bijzonders te pakken had. De sleutel bleek op alle deuren, liften, luiken en de metro's zelf te passen. Vanaf die dag nam ik de hele hangout mee de tunnels in. In de lift, op het perron, zat een speciaal slot waar de sleutel op paste. Door de sleutel om te draaien werd het mogelijk om één verdieping lager dan het reguliere perron te komen. Dan kwam je in een verlaten spookstation terecht. Ik nam liften vol schrijvers mee naar beneden. Die moesten dan ook weer allemaal via kleine gangetjes naar boven klimmen. Mensen zagen opeens hele groepen kids op het perron te voorschijn komen. Deze acties bezorgden het GVB veel overlast. Ze hebben mij als hoofdpersoon in een anti-graffiti stripverhaal gebruikt. Ik stond zelfs in de Sjef van Oekel, zo erg viel mijn naam op. Er is mij verteld dat een schrijver die z'n vriendje was kwijt geraakt met zo'n man van het GVB naar binnen moest gaan om dat knulletje te zoeken. De hele weg naar beneden bleef die man schelden op een persoon die 'ZAP' op de muren schreef. Als ze die ooit te pakken zouden krijgen... ha, ha!

Rond 1986 ben ik gestopt met schrijven. De hangout vermengde zich met de 'Leidseplein Gang' en hield daarmee als schrijvers ontmoetingsplek op te bestaan. Graffitischrijven was niet langer de hoofdbezigheid. Op de hangout had je nooit te maken met agressie of geweld, de sfeer was altijd relaxed. Op het Leidseplein veranderde dit, daar had je een duidelijke rangorde. Je moest bevriend zijn met de grotere criminelen, anders was je de lul. De kans was dan groot dat je spuitbussen en je schoenen afgepakt zouden worden. Veel schrijvers kwamen daarom ook niet meer, mede daardoor zijn er veel gestopt met schrijven. De creativiteit van het breakdancen en electric-boogie begon ook langzaam te verdwijnen. Er werd niet veel meer ondernomen, tenzij het geld opleverde. Het zwijgzame 'cool-zijn' deed z'n intrede. Iedereen liep opeens heel moeilijk te doen terwijl ze nooit 'moeilijk' geweest waren. Ik heb er nog twee jaar rondgehangen. Natuurlijk heb ik nog veel gelachen met die gasten, maar toch was het niet hetzelfde meer. Taggen en pieces zetten deed ik nog maar heel sporadisch. Ik had het allemaal wel gezien, het begon te vervelen... Het was tijd voor iets anders. ■

‘Iedereen maakte kopietjes van die sleutels. We konden alle stationshokken en -deuren openmaken. Dan nam je alles mee, van strippenkaarten en fietsen tot portofoons! Je kon ook verborgen ruimtes in onder het perron; de ‘schuilkelders’. Het verhaal ging rond dat er ergens morfine moest liggen. Dat was natuurlijk de schat want daar kon je veel geld voor vangen. Heb ik helaas nooit gevonden.’ **HIGH**

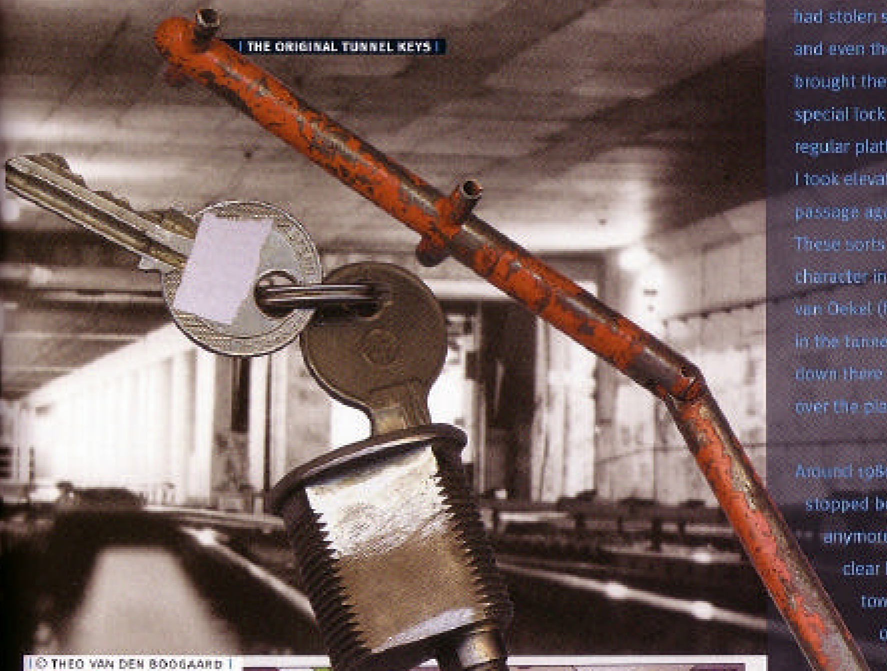
| THE ORIGINAL TUNNEL KEYS |

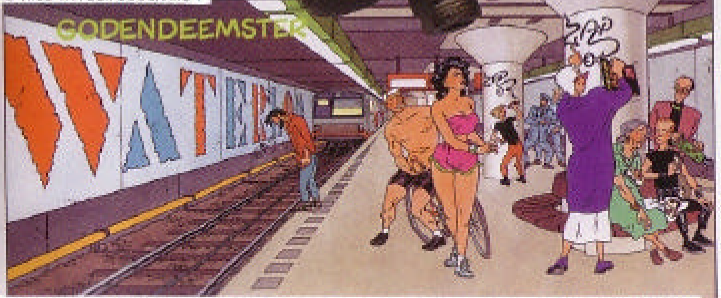

| © THEO VAN DEN BOOGAARD |

| **ZAP** BOMBING SUBWAYSTATION WATERLOOPLEIN PUBLISHED IN **SJEF VAN OEKEL - BIJT VAN ZICH AF** | 1987 |

your name up on the tunnel walls as much as possible. I would walk from Nieuwmarkt station to Waterlooplein station, and in the meanwhile bomb everything that lay in my path. I knew they would all wonder how I did that. By doing so I knew a lot of writers would see that I'd been down there. I knew they would wonder how I managed to do that. That was the thrill of writing graffiti.

ZAP: The whole situation changed when one day I got hold of the ‘tunnel key’. I had entered a conductor's booth in my search for subway tickets when I noticed a key sticking out of a switchboard. I pulled it out and took it with me. All of the sudden a voice was heard through the intercom asking who had taken out the ‘mother key’, and if the person responsible could immediately return it. Right away it was clear to me I had stolen something special. The key turned out to fit all doors, elevators, hatches and even the doors of the subway cars. From that day on I invited the whole crew and brought them into the subway tunnels. In the elevator on the platform there was a special lock the key fit in. Turning the key allowed you to go one level deeper than the regular platform. When you stepped through the entrance you entered a ‘ghost station’. I took elevators full of writers down there, who all had to climb back up the small passage again. Passengers saw groups of kids popping up from the isle out of nowhere. These sorts of things caused a lot of hassle for the GVB. They once used me as the main character in an anti-graffiti comic. My name was so well known. I was even in the Sjef van Oekel (famous Dutch comic). I've heard about a young writer who had lost his friend in the tunnel. He was told by a GVB employee to go in and find that kid. The whole trip down there this guy was cursing at this other guy called ZAP who wrote his name all over the place. If he ever got his hands on him!...Ha, ha!

Around 1986 I stopped writing. The hangout got mixed with the ‘Leidseplein Gang’ and stopped being a meeting point for writers. Graffiti wasn't the main reason to meet anymore. There was never any aggression or violence before, but that changed and a clear hierarchy came into place. You had to be friends with the biggest crooks in town or you were screwed: your cans and shoes could be taken from you. A lot of writers didn't show up anymore and some even stopped writing because of that. The creativity of break dancing and electric-boogie also started to fade. If it didn't earn any money nobody was motivated to do anything anymore. An ‘acting cool’ attitude got popular and all of the sudden everyone started to act tough, even though they never had before. I was there for another two years. Of course I still had a lot of laughs with those guys, but it wasn't the same. I hardly did any tagging and piecing anymore. I'd seen it all and it started to bore me... time for something new. ■

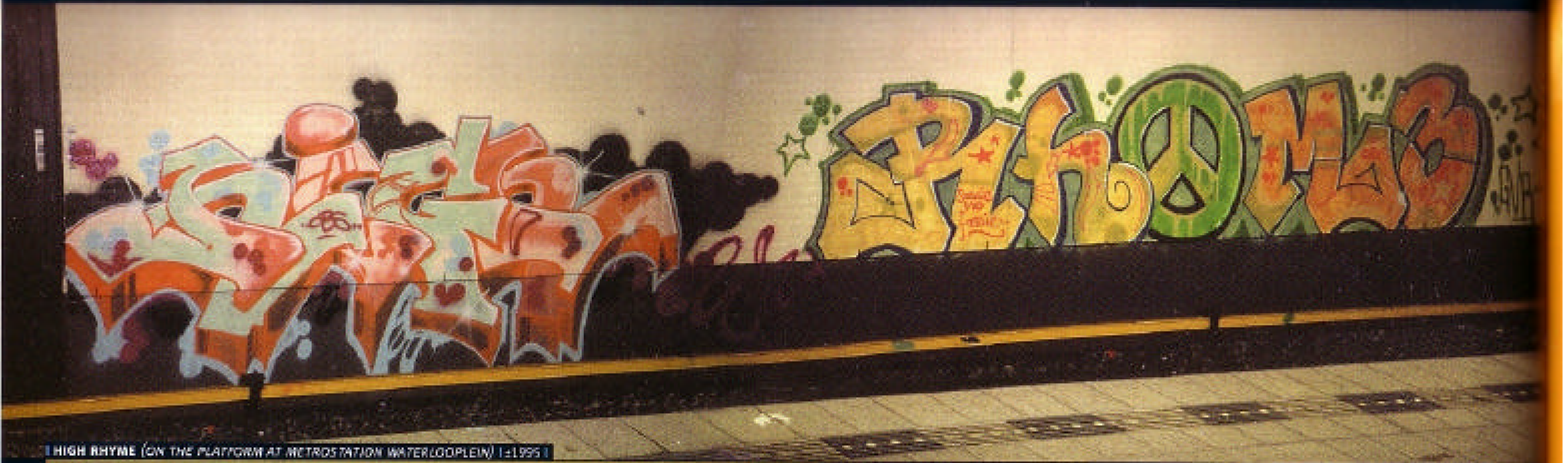

HIGH RHYME *(ON THE PLATFORM AT METROSTATION WATERLOOPLEIN)* ±1995

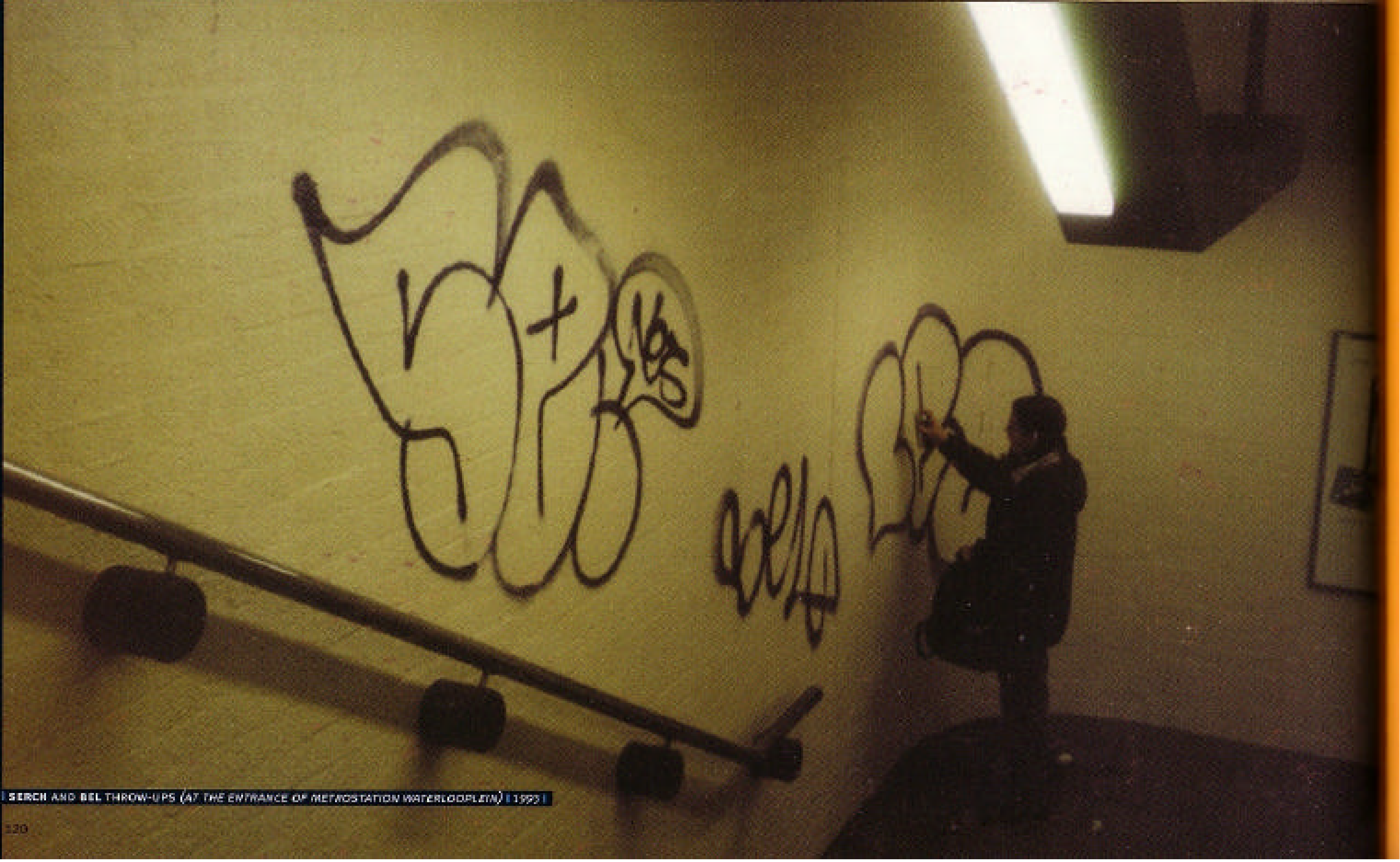

SERCH AND **BEL** THROW-UPS *(AT THE ENTRANCE OF METROSTATION WATERLOOPLEIN)* 1993

KONINGINNEDAG 1994

MELLIE PAINTED ON 'QUEENSDAY' | 1994 |

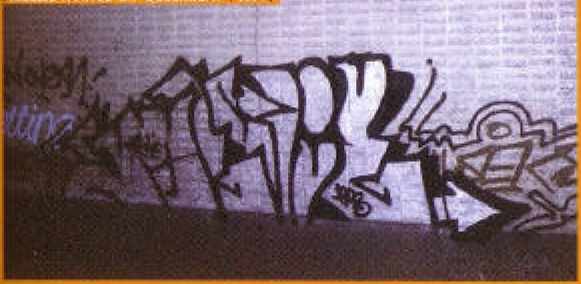

BEAT PAINTED ON 'QUEENSDAY' | 1994 |

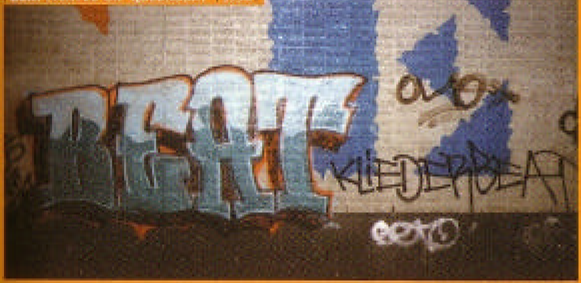

REAZE PAINTED ON 'QUEENSDAY' | 1994 |

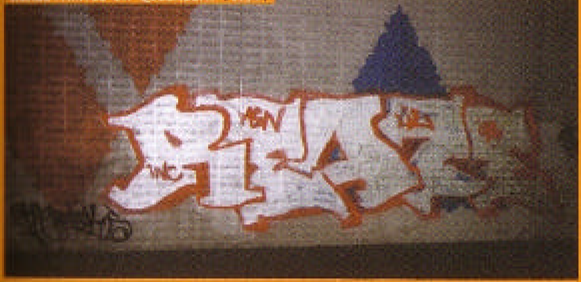

MELLIE *(THE PAYBACK!)* PAINTED ON 'QUEENSDAY' | 1994 |

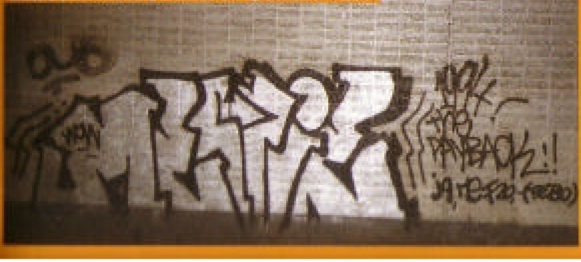

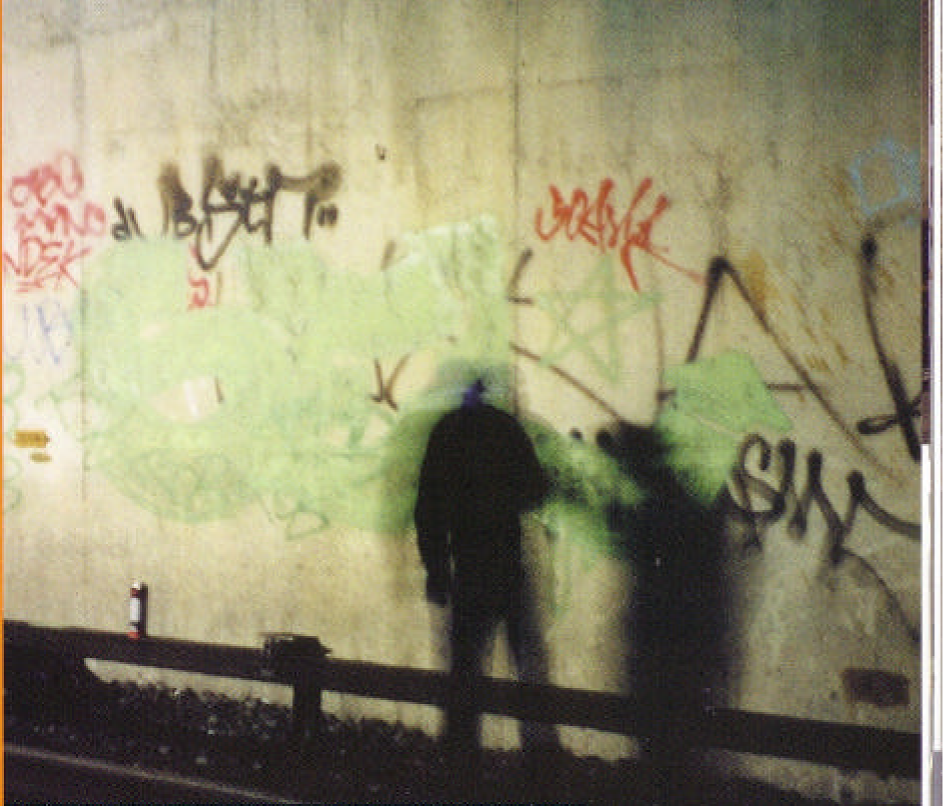

SEL *(BOMBING THE SUBWAYTUNNEL BETWEEN WATERLOOPLEIN AND NIEUWMARKT)* | 2002 |

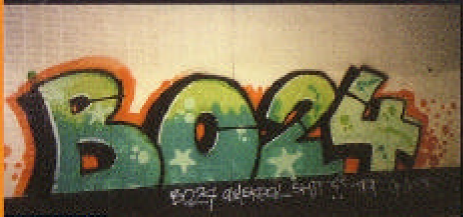

BO24 | ±1997 |

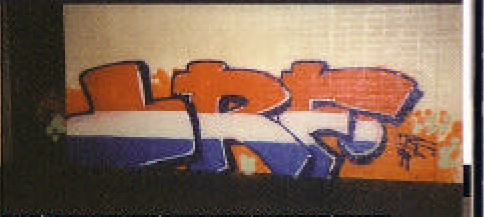

TRF (THE ROYAL FAMILY) PAINTED ON 'QUEENSDAY' | 2000 |

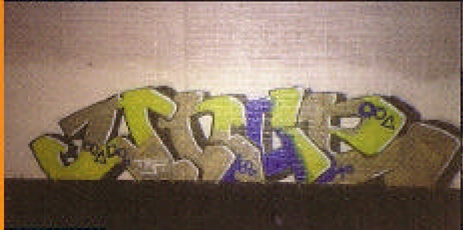

ONCE | ±1997 |

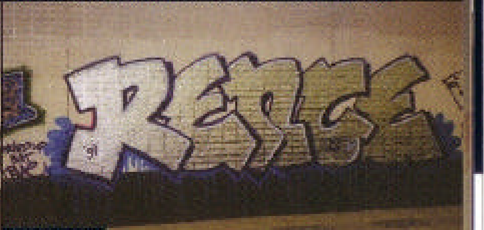

RENCE | 1997 |

OWIE

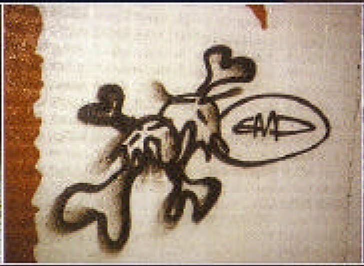

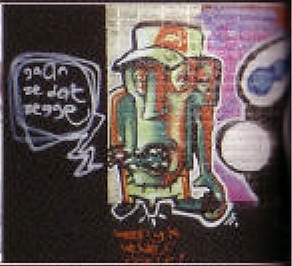

OWIE: Op de markt van het Waterlooplein, achter de spuitbussenkraam van Henxs, bevinden zich de ventilatieroosters van de metrotunnel. In 1996 kwam ik samen met DIEGO op het idee dat deze roosters wel eens niet bestand konden zijn tegen een breekijzer. Na moed ingedronken te hebben bij avondwinkel Sterk, van waaruit je heel toevallig kon zien of er nog activiteit op het metroperron was, besloten we een poging te wagen. Het was een onverwacht succes! Na wat heen en weer gewrikt te hebben, begaven de klemmen het. We kregen toegang tot een trap die de diepte in leidde. Eenmaal beneden aangekomen werd het ons duidelijk dat er al jaren niemand meer geweest was. Stadsvuil kwam ons tegemoet gedreven. De hele ruimte stond vol met tags uit een ver verleden. Het enige dat ons belemmerde om de metrotunnel binnen te gaan was een oude deur. Die zat op slot. We ontdekten dat we, liggend op onze buik, door de ventilatieschacht om de deur heen konden kruipen. Van binnen uit bleek het wel mogelijk de deur te openen. Kennelijk diende de deur als nooduitgang voor de metrotunnel. Doodsbang dat er nog een verdwaalde metro langs zou rijden zijn we door de tunnel naar station Waterlooplein gelopen. Verwonderd keken we naar alle tags en throw-ups die daar beneden in het donker het eeuwige leven schenen te hebben. We stelden vast dat er 's nachts licht bleef branden op de stations. Enkele dagen later zijn we met spuitbussen teruggekeerd. Drie uur in de ochtend, na de laatste controleronde van het GVB, waarna het perron verlaten ligt te wachten op de eerste passagiers, zijn we tot actie overgegaan. In een half uur durende 'adrenalinerush', kregen we het voor elkaar om het thuis op de bank gemaakte ontwerp op de muur te spuiten. Zo kwam het dat ik de volgende ochtend, op hetzelfde bankje waar ik anders verveeld op de metro zat te wachten, nu vol bewondering naar onze 'fullcolor-burners' zat te kijken. Velen volgden ons voorbeeld. Zo ontstond een nieuwe 'run' op de metrotunnels. Regelmatig gebeurde het ►

| **CHEK** *(IN THE SUBWAYTUNNEL BETWEEN WATERLOOPLEIN AND WEESPERPLEIN)* | ±2000 |

| **JAKE** | 1999 |

OWIE: Behind the stall where Henxs sells his spray cans at the Waterloo flea market, you can find the ventilation grids of the subway tunnels. In 1996, DIEGO and I came up with the idea to try to open these grids, forcing them open with a crowbar. We bought some liquor at the late night shop Sterk for encouragement. The subway entrance was right next to the shop so it gave us the opportunity to check if there was activity on the platform below. When the coast was clear, we decided to give our plan a try. It turned out to be an unexpected success! After prying at the locks for some time, they broke and we got access to stairs that led us down into the depths. When we reached the bottom, it became clear to us that no one had set foot in that place for ages. Garbage was floating around and the place was covered with old-school tags. The only thing that prevented us from entering the subway tunnel was an old door, which was locked. We discovered a way to by-pass the closed door by crawling through a ventilation shaft on our bellies. It was probably an emergency exit because it opened from the inside. Frightened to death a lost subway car would suddenly pass, we walked through the tunnel to the Waterlooplein station. We were surprised because it seemed all those tags and throw-ups, down there in the dark, had found eternal life. After we discovered that the lights at the stations were left on at night, we returned a few days later with spray cans. At five past three, when the GVB did its last check up and the platform was awaiting its first passengers, it was time for us to go into action. It was an adrenaline rush, which lasted for half an hour. We managed to paint the design we had made at home sitting on the couch on the wall of the subway station. The next morning I sat on the same bench where I would normally be indifferently waiting for the metro. Now I was sitting there, admiring our full-color-burners. Our action led the way for many other writers, who would eventually accomplish the same thing. A new 'run' for the subway tunnels arose. Many times we climbed down into the ➤

| **AOD** BY **JAKE, MOON** CHARACTERS BY **DUBSTR** | 1999 |

dirty rotten scoundrels"

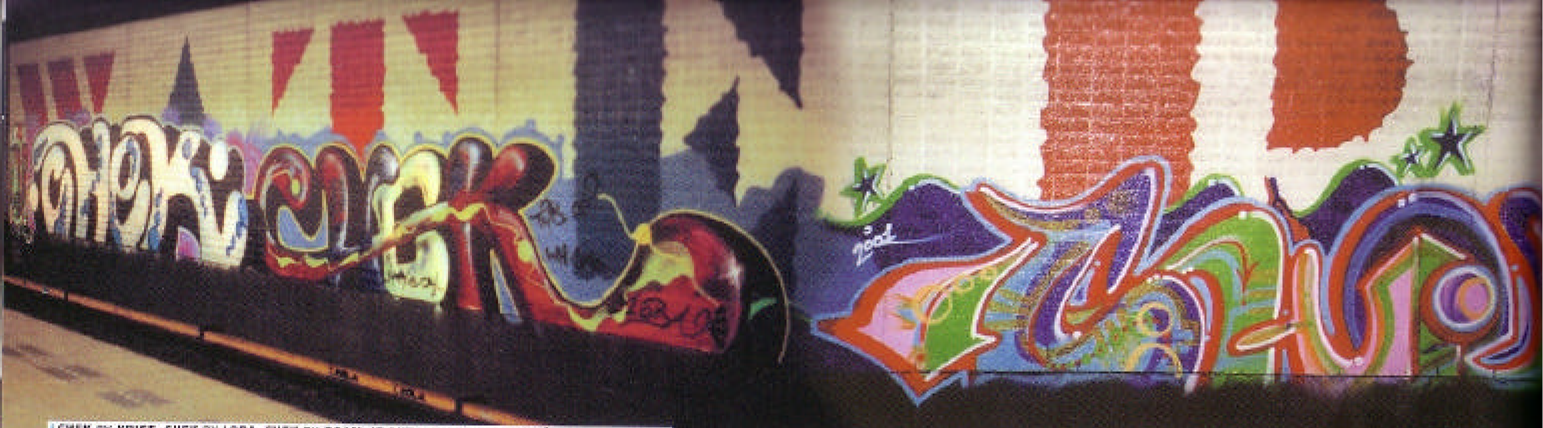

| CHEK BY KRISE, CHEK BY LOBA, CHEK BY SOAM, IT OUT BY OWIE, FOR CHEK'S BIRTHDAY | 2001 |

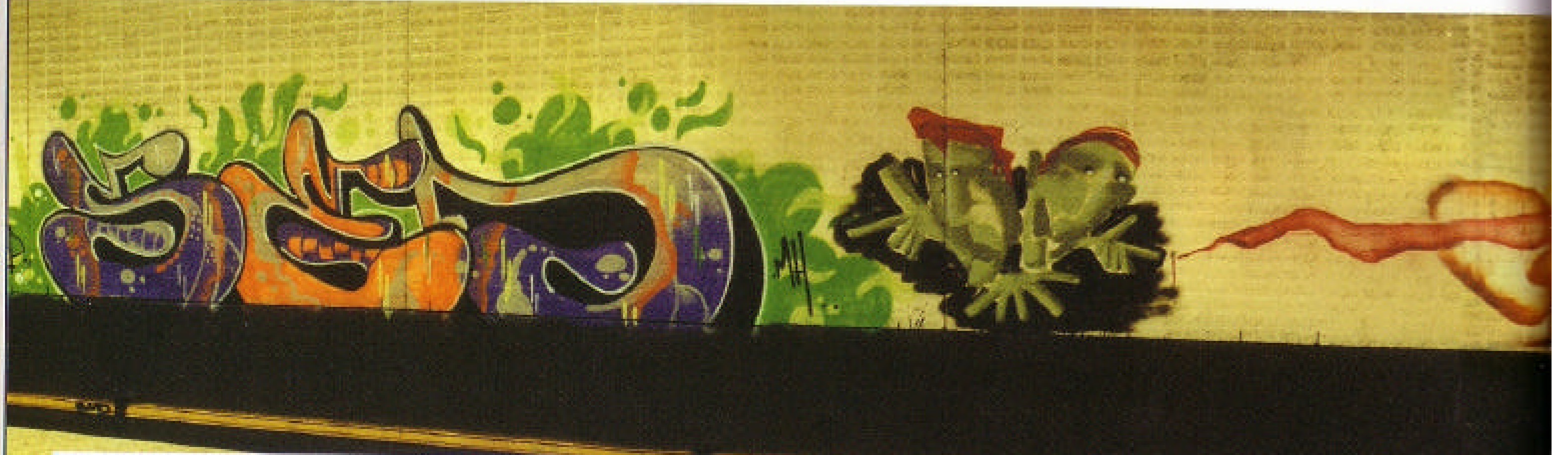

| SED, CARS KILL MORE THAN ANTHRAX BY LOBA, JAKE, CHARACTERS BY OWIE...

| ...CHEK, DUBS BY DUBSTR, TIENUS | 2001 |

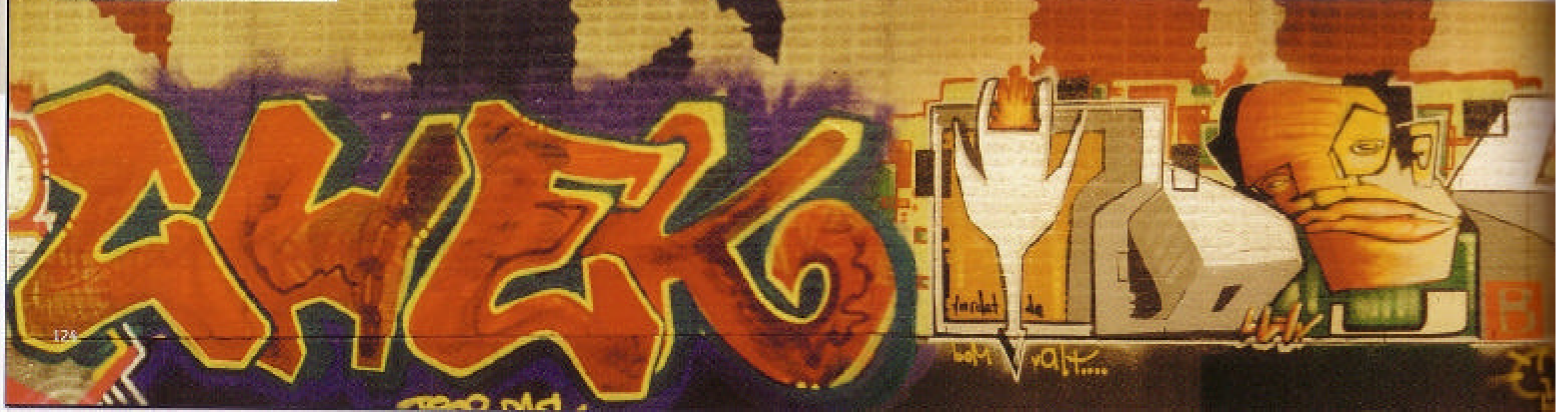

CHEK IT OUT

CARS KILL MORE
THAN ANTHRAX!

dat we 's nachts andere schrijvers op heterdaad betrapten. Ze gingen er geschrokken vandoor, of ze deden gezellig met ons mee. Soms kwam je in tijdnood, dan was je te laat begonnen met spuiten. Het is ons overkomen, vroeg in de ochtend, dat het GVB het station geopend had, zonder dat wij het in de gaten hadden. Een niets vermoedende passagier kwam slaperig het perron oplopen en stond opeens oog in oog met twee gemaskerde graffitischrijvers. Op een gegeven moment besloot het GVB om de roosters en enkele interne deuren vast te lassen. De lokale Amsterdamse TV-zender AT5 kwam direct daarna, met een documentaire over de onveiligheid in de tunnels bij eventuele calamiteiten. Heftige discussies binnen de gemeenteraad volgden. Tegenwoordig is het zeer moeilijk om de tunnels binnen te gaan. Inmiddels zijn de toegangsluiken allemaal afgesloten en worden er ook 's nachts patrouilles in de tunnels gehouden. ■

tunnel and caught other writers in action. Sometimes it happened that you ran out of time, because you started painting too late. Once, an early passenger, still sleepy-eyed, suddenly appeared on the platform while we were still busy working on our pieces. He stood eye to eye with two masked graffiti writers. The GVB got tired of these actions and closed all entrances to the tunnel by welting shut the ventilation grids and the doors. Immediately the local TV station AT5 came up with a documentary about the danger of the tunnels in the case of an emergency. This led to fierce discussions within the city council. Nowadays it's really hard to enter the tunnels of the subway system. The grids are all closed off and at night security patrols inside the tunnel as well. ■

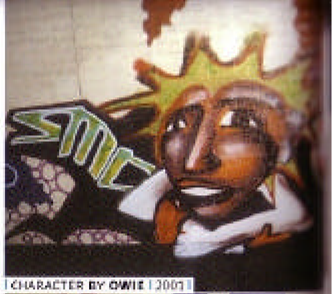
| CHARACTER BY **OWIE** | 2001 |

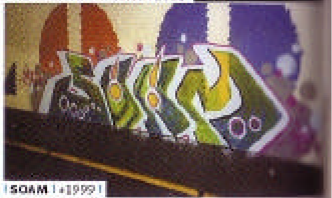
| **SOAM** | ±1999 |

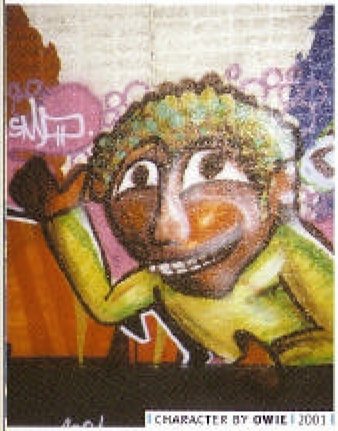
| CHARACTER BY **OWIE** | 2001 |

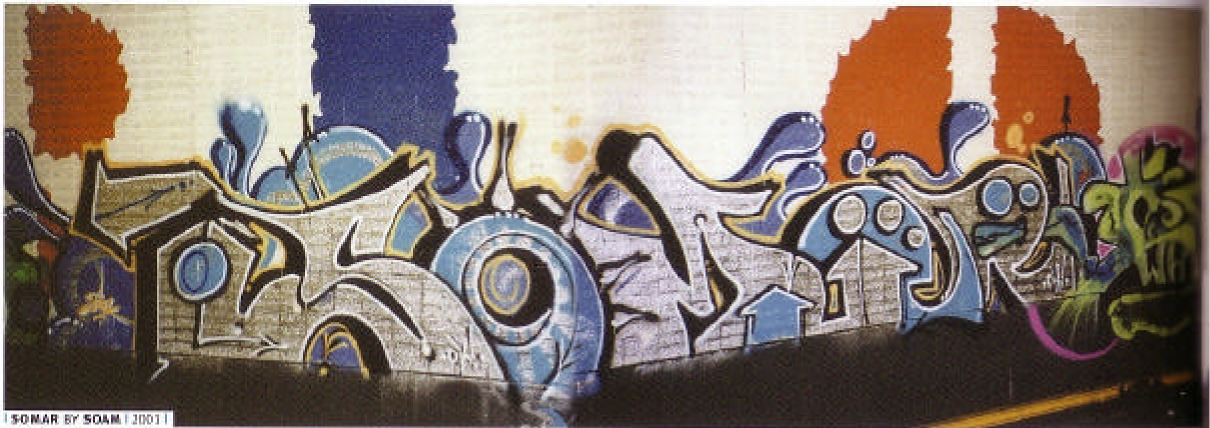
| **SONAR** BY **SOAM** | 2001 |

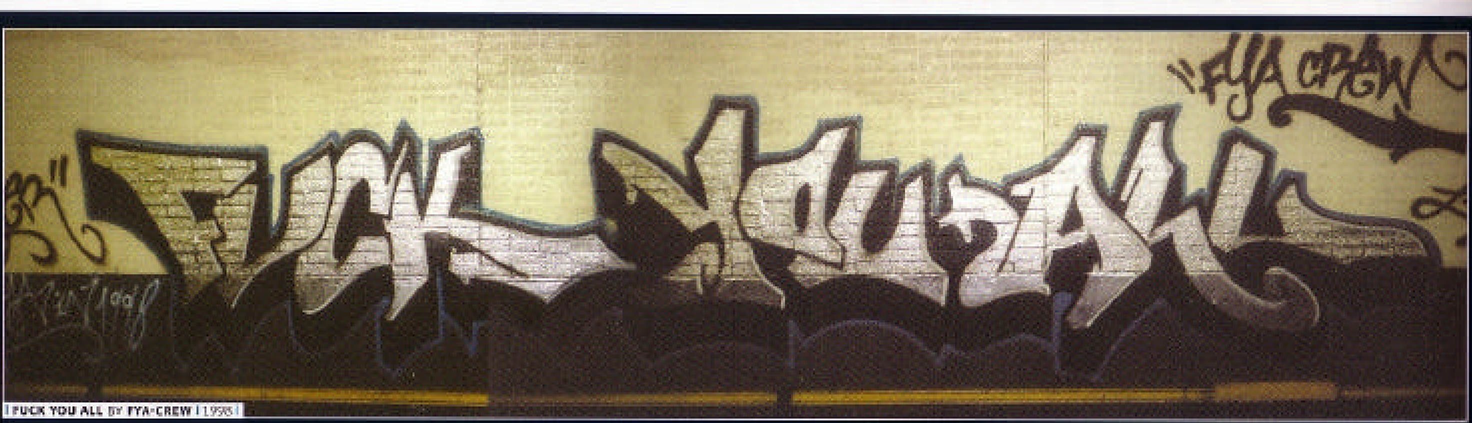

| **FUCK YOU ALL** BY **FYA-CREW** | 1998 |

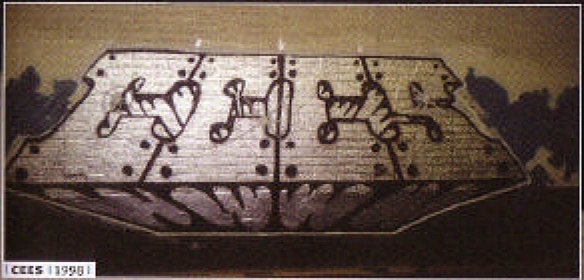

CEES | 1998

HAT | 2002

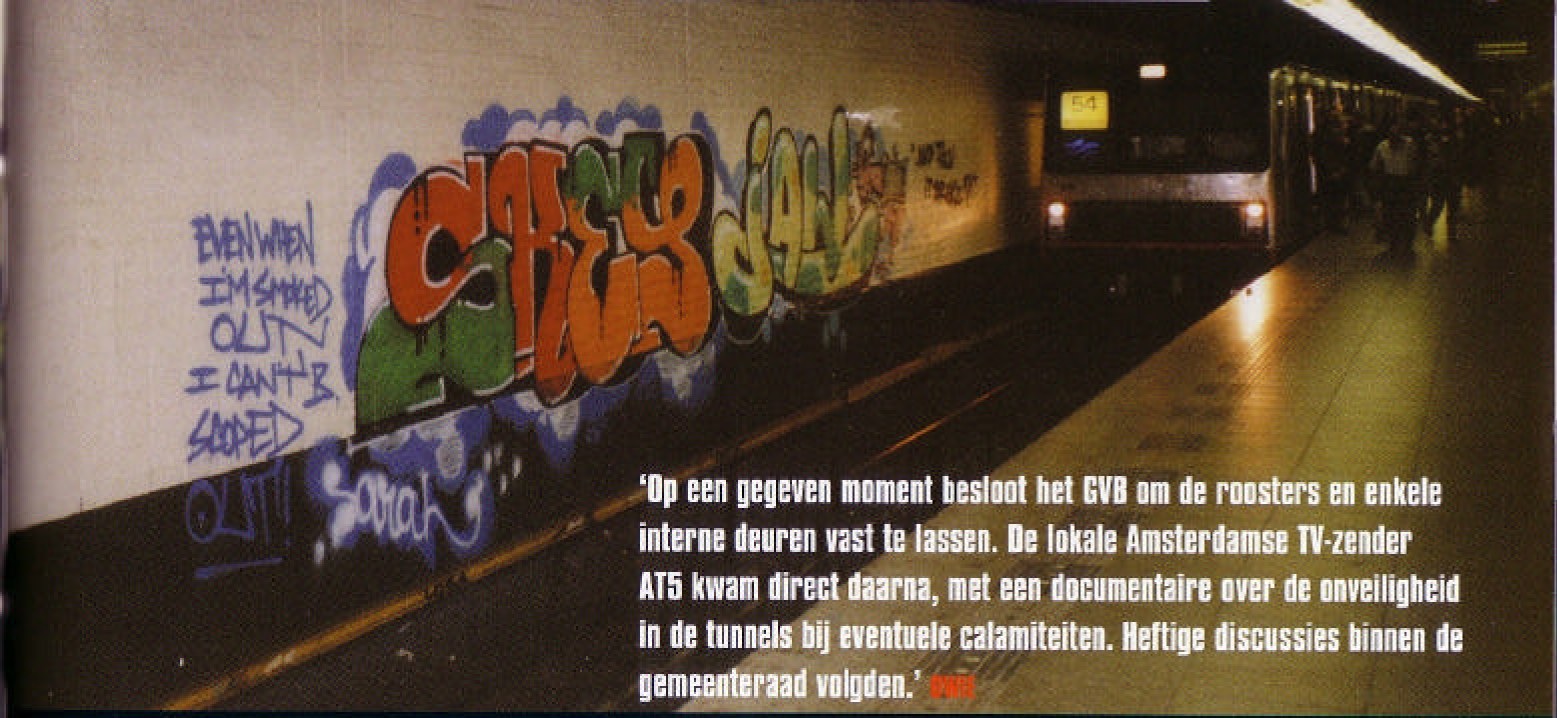
EVEN WHEN I'M SMOKED OUT I CAN'T B. SCOPED OUT!!
Sarah
54

‘Op een gegeven moment besloot het GVB om de roosters en enkele interne deuren vast te lassen. De lokale Amsterdamse TV-zender AT5 kwam direct daarna, met een documentaire over de onveiligheid in de tunnels bij eventuele calamiteiten. Heftige discussies binnen de gemeenteraad volgden.’ OWIE

EVEN WHEN I'M SMOKED OUT I CAN'T B. SCOPED OUT!!
Sarah
"...AND THEN IT BROKE!

SKEY BY SKI, JAW BY THE CRAZY DENTIST | 2002

| STICK, SKI | 2001 |

| DR.JAY | 2001 |

'Ik heb daar beneden schuilkelders gevonden. Dat waren verborgen ruimtes met douche en wc. De kans is groot dat wanneer er een oorlog uitbreekt, de burgemeester daar beneden tegen een ZAP-tag zit aan te staren.' **ZAP**

| THROW-UPS BY SET | 2001 |

| TEMPL, MOBS, RAW LD, SHE, KAR | 2003 |

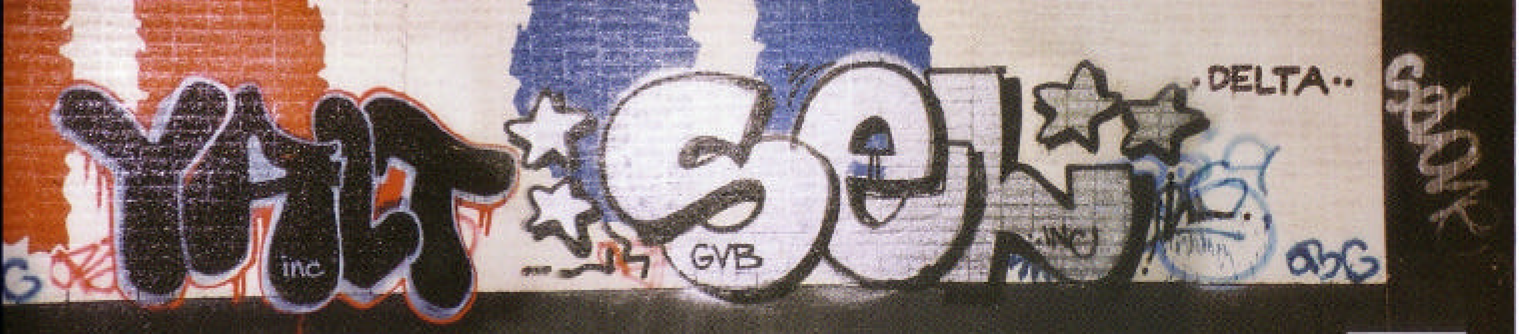
YALT
inc
SEL
GVB
INC
DELTA
OBG

| **YALT, SEL** | 2001 |

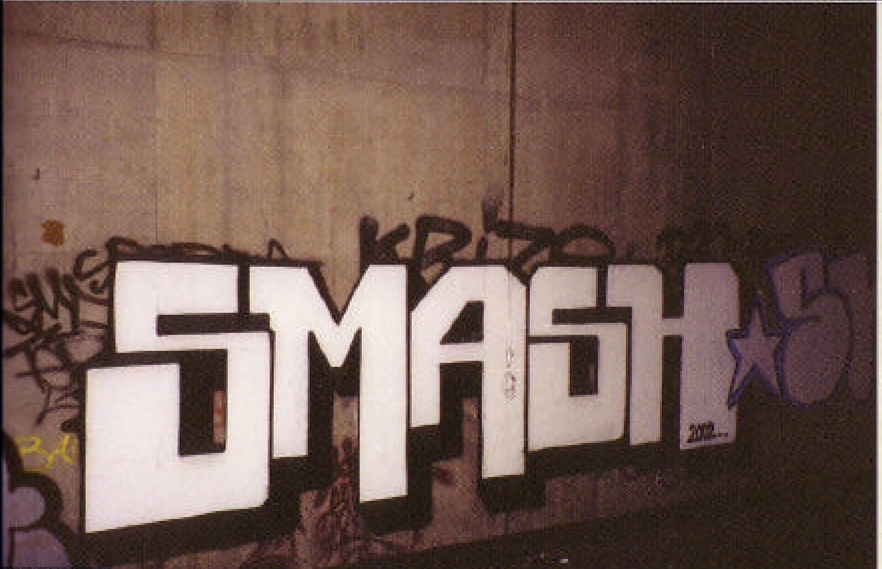

| **SMASH** | 2002 |

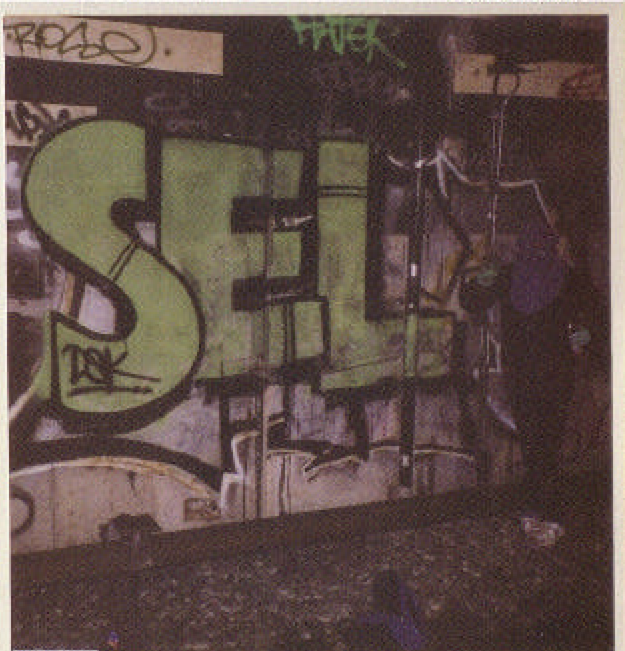

| **SEL** | 2002 |

WATERLOO - WEESNIEUWMARKT 2002

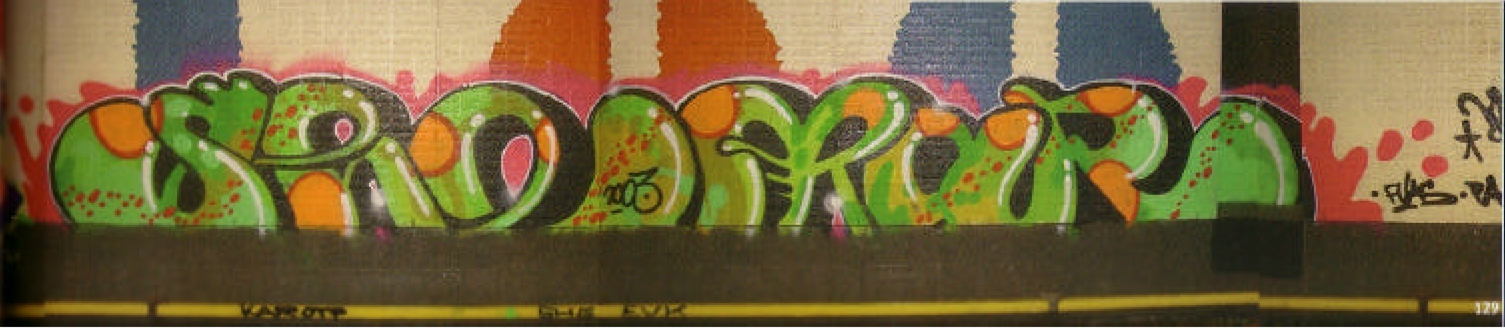

HENK 'HENXS' KRAMER

HENK: Via een vriend die op het Waterlooplein werkte ben ik in 1988 bij de marktkraam van Baneke terechtgekomen. Ik was 28 en studeerde, dus een bijbaantje kon ik wel gebruiken. Baneke was enkele jaren eerder begonnen met het importeren van spuitverf voor huis-, tuin- en keukengebruik. Hij verkocht de merken Sparvar en Rainbow, waarvan Sparvar het meest gewild was onder de graffitiboys. In die tijd was Sparvar de beste spuitverf die er te krijgen was. Er zat veel pigment in waardoor de verf goed dekte. Die knulletjes liepen met tassen vol bussen weg. Baneke zag wel in dat er handel zat in het fenomeen 'graffiti', toch had hij niet het inlevingsvermogen om te zien waar die gasten nu écht mee bezig waren. Hij had er absoluut geen affiniteit mee. Ik identificeerde mij wel met de schrijvers en hun leefstijl. Tot m'n 24ste had ik zwaar aan de dope gezeten; ik had een ruig leven geleid, ik herkende mijzelf in hun mentaliteit. Baneke vroeg voor elke 'cap' twee kwartjes en als je een spuitbus kocht die niet bleek te werken had je pech. Ik ruilde zo'n spuitbus gewoon om en gaf er twee gratis caps bij. Op die manier bouwde ik een goede relatie op met de schrijvers. Ze kwamen van heinde en verre, soms zelfs helemaal uit Duitsland en Engeland, om bussen te kopen. Dat die jongens beroofd werden van hun verf hadden wij helemaal niet door. Bij de kraam werd natuurlijk wel eens wat gejat. Het in de gaten houden van die gasten werd een soort sport. Op een gegeven moment kende je het klappen van de zweep, dan had je ze snel door. Op het Waterlooplein heb je te maken met marktkooplui, als zij je pakken gaat het er toch anders aan toe dan in een gewone winkel. Wij brengen je niet naar de politie, van ons krijg je een knuppel in je nek! Als je een paar beuken uitgedeeld had ging het woord rond. Andere schrijvers bedachten zich dan wel twee keer voordat ze ook wat probeerden. Op een gegeven moment draaide ik de hele toko in m'n eentje. Baneke zat meer in India om kleding in te kopen, dan dat hij op de markt te vinden was. Rond 1992 vond ik het tijd om voor mijzelf te beginnen. Ik had gehoord van een nieuw spuitbusmerk genaamd Belton dat beter zou zijn dan Sparvar. Door bezuiniging op het pigment en onder invloed van de aangescherpte milieuwetgeving was de kwaliteit van de Sparvar-verf sterk achteruit gegaan. Er mocht geen lood meer gebruikt worden waardoor de verf 'waterig' werd. De eerste Belton-bussen heb ik zelf, met een tot de nok toe gevulde oude Opel, uit Oost-Duitsland >

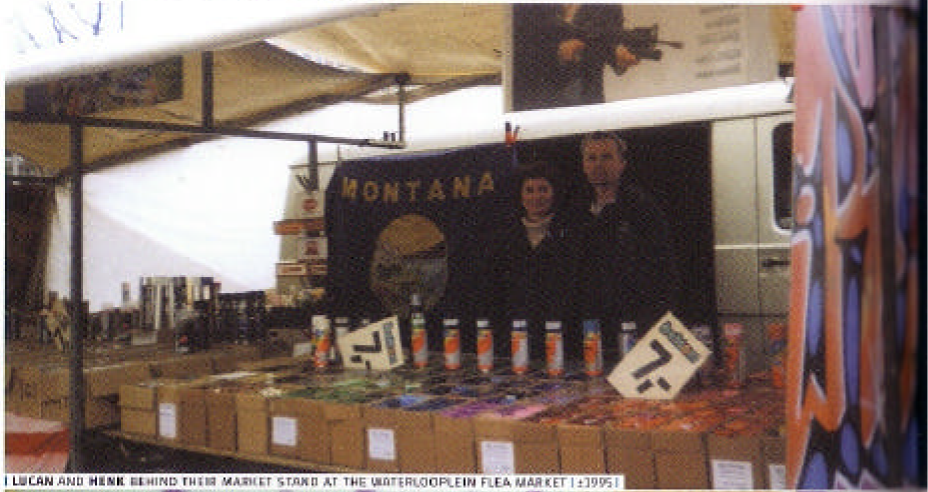

| **LUCAN** AND **HENK** BEHIND THEIR MARKET STAND AT THE WATERLOOPLEIN FLEA MARKET | ±1995 |

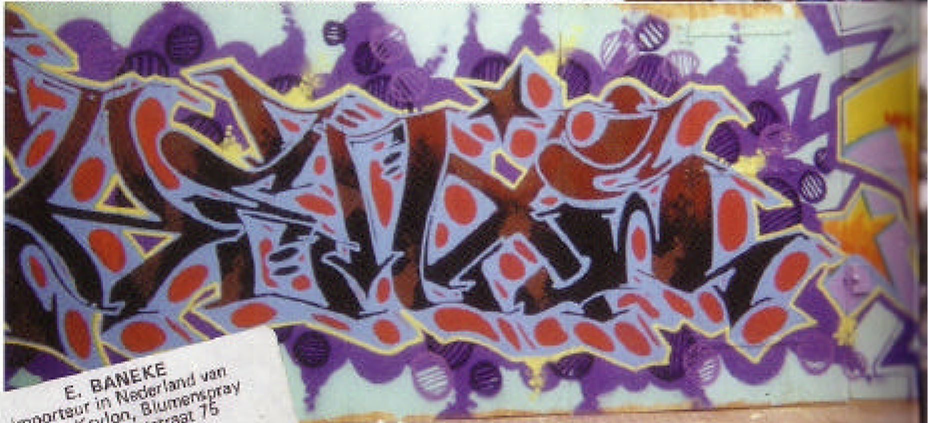

| **HENXS** BY **KEL** AT THE WATERLOOPLEIN MARKET | ±2000 |

E. BANEKE
importeur in Nederland van
Sparvar, Krylon, Blumenspray
Jacob Obrechtstraat 75
1071 KK Amsterdam
tel. 020 - 76 17 27

| **HENXS** LOGO BY **ZEDZ** | 200

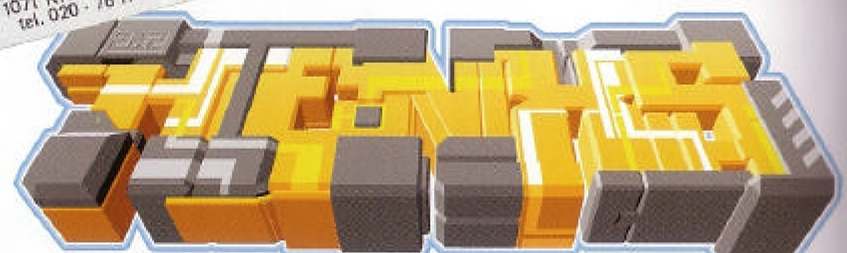

HENK: Around 1988 I became an employee at Baneke's market stall. A friend of mine who worked at the Waterlooplein flea market had introduced me to him. I was 28 years old and in college, so I could use a job on the side. Baneke started importing spray cans, meant for regular home and garden use, a few years earlier. He sold the brands Sparvar and Rainbow. Sparvar was the most popular among the graffiti boys. It was the best brand around. It contained a lot of pigment, so the paint covered very well. Those kids left the stall with their bags filled with paint. Baneke saw there was business in this graffiti phenomenon, but he didn't have the imagination to see just what these kids were really about. He didn't have any feeling for it. I identified with those writers and their lifestyle. I'd been doing dope until I was 24 and had lived a rough life, so I recognized their mentality. Baneke wanted two quarters for every spray can cap, and if your can didn't work, tough luck for you! I traded those cans and gave two caps for free! That way I built a good relationship with the writers. They came from all over the place to buy cans, even from Germany and the UK. We didn't know guys were being robbed for their paint. Of course, cans were stolen at the stall.

VLOERBEDEKKING
FA CROUWEL
TEL 221739
VINYL
| **PAS SPS** BY **PAS** AND **SOAPS** | ±2000 |

FRISDRANKEN EN MILKSHAKES
DIV. BELEGDE BROODJES
SNACKS
| **AGAIN** AND **SPS** BY **SOAPS** AT THE WATERLOOPLEIN MARKET | ±2000 |

| **BUZO** THROW-UP, TAGS BY **SET, SKERT, MIR** AND **SAME** AT WATERLOOPLEIN MARKET | ±2000 |

It became a sport to keep an eye on the thieves. After a while you learned to recognize them immediately. At the Waterlooplein you're dealing with market salesmen, and if we caught you it was a totally different situation than getting caught in a store. We didn't take you to the police, you got clubbed! If you gave those guys a few good punches, the word would spread. Other writers would think twice before they tried anything. At a certain point I ran the whole place on my own. Baneke was spending more time in India buying clothing than working at the market. Around 1992 I thought the time was right to start my own business. I had heard about this new spray can brand Belton, which was supposed to be better than Sparvar. By cutting on the pigment, and because of stricter environment legislation, the quality of Sparvar paint decreased rapidly. The use of lead in paint was prohibited so the paint became 'watery'. I went and got the first Belton cans myself from Eastern Germany in an old Opel filled chockfull of cans. I rented a stall at the market and contacted all the writers I knew from my work at Baneke's stall. I literally went to the subway station and told those guys about the new thing I had and why they should try it. Sparvar was well known, Belton was new, so I really had to get those guys to trust me. It became very popular within a very short time. I started the company Henx with my wife Lucan. I would have never made it without her. Nowadays I take care of the wholesale and the market stall, while she runs the shop. I started to get more involved in graffiti culture and now I even recognize tags and pieces. I don't know that much about styles though.

LUCAN: We worked seven days a week. The two of us would be at the stall every day. There were guys coming to Amsterdam all the way from Goes, Venlo and Groningen just to get paint from our stall. Sometimes the weather was so bad it was impossible to setup the stall, and because of that, often kids made their journey in vain. They'd be very disappointed when they finally reached the market and saw we weren't there. On such moments I really felt sorry for them. Just in case the ➤

gehaald. Ik huurde een marktkraam en sprak alle schrijvers die ik via m'n werk voor Baneke had leren kennen persoonlijk aan. Ik heb die jongens letterlijk tegengehouden bij het metrostation: *'Hé jongens, ik heb iets nieuws dat je moet proberen'*. Sparvar was oud en vertrouwd, Belton was nieuw... Ik moest echt het vertrouwen van die gasten winnen. Belton werd binnen een korte tijd heel populair. Samen met m'n vrouw Lucan heb ik het bedrijf 'Henxs' opgezet. Zonder haar zou ik het nooit gered hebben. Ik regel de groothandel en de marktkraam en zij heeft de winkel. Ik ben mij ook steeds meer gaan verdiepen in de graffiticultuur. Ik herken nu zelfs tags en pieces, van stijl heb ik minder verstand.

LUCAN: We werkten zeven dagen in de week. Elke dag op de markt, met z'n tweeën, achter de kraam. Er kwamen jongens helemaal uit Goes, Venlo of Groningen speciaal naar Amsterdam om bij ons verf te halen. Soms was het rotweer en konden we de kraam niet opzetten, dan kwamen ze voor niets naar de markt. Op zo'n moment waren ze echt diep teleurgesteld, dat vond ik echt zielig. Voor het geval de graffiti-hype over zou waaien hebben we de winkel 'Henxs', in de Jodenbreestraat, geopend zodat we altijd iets zouden hebben om op terug te vallen.

HENK: Na een tijdje kon ik mij personeel veroorloven en heb ik diverse schrijvers in dienst genomen. Via KARSKI vernam ik dat in Spanje in samenwerking met graffitischrijvers, een nieuwe spuitbus was ontwikkeld. Elke verffabriek heeft een eigen 'medicijnman' rondlopen die de juiste verhoudingen van de verf weet. Zo iemand geeft een uniek karakter aan de verf, het is te vergelijken met een vingerafdruk. Als je zo iemand op de hoogte brengt van de wensen van de graffitiboys kun je een ultiem product ontwikkelen. Dat werd de Montana-spuitbus. DELTA heeft mij geholpen om onder zijn naam de eerste zending te bestellen. Ik was maar een 'lul' en hij een grote naam in de graffitiwereld. Met veel moeite lukte het mij om een goede relatie met de Montana-fabriek op te bouwen. Ik was de eerste in Nederland die MONTANA-bussen verkocht. Het liep storm, de handel kwam in een stroomversnelling terecht, het ging gewoon té goed. De grote spuitbusjongens uit Duitsland wilden de Spaanse fabriek opslokken, doorslikken en uitschijten. Die strijd is geescaleerd. In Duitsland is Montana Gold op de markt gebracht. Ze hebben gewoon de naam gekaapt. De rechtszaken lopen nog steeds. Ik hou mij nu voornamelijk bezig met de productontwikkeling van de spuitbussen. Ik luister goed naar de wensen van de schrijvers en probeer deze te realiseren. Verder sponsor ik regelmatig 'graffiti-jams' en stop geld in projecten van schrijvers die zelf niet de financiële middelen hebben om hun ideeën te realiseren. Op die manier geef ik ook weer iets terug aan de cultuur die mij groot heeft gemaakt. Ik heb ook m'n eigen spuitbus ontwikkeld: 'Bombers Best' in 47 kleuren. Daarnaast heeft Montana twee spuitbussen naar mijn kinderen vernoemd. 'Lewis Blue', naar Lewis m'n dochter en 'Mingus Green' naar m'n zoontje. De kans is groot dat er iemand in Hong Kong, want zo ver reikt de spuitbussenmarkt nu al, een piece staat te maken met Lewis Blue! En dan te bedenken dat mijn streven was om als goedkoopste spuitbusverkoper op de markt van het Waterlooplein te staan. ■

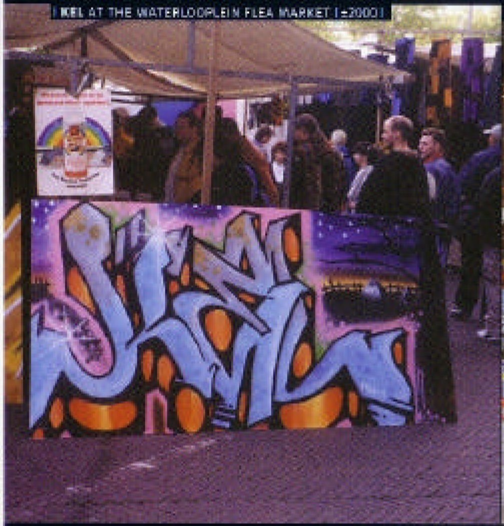
| **KEL** AT THE WATERLOOPLEIN FLEA MARKET | ±2000 |

| **HENXS SHOP** AT THE JODENBREESTRAAT | 2004 |

| **BELTON** AND **MONTANA** SPRAY CANS AT THE WATERLOOPLEIN FLEA MARKET | 2003 |

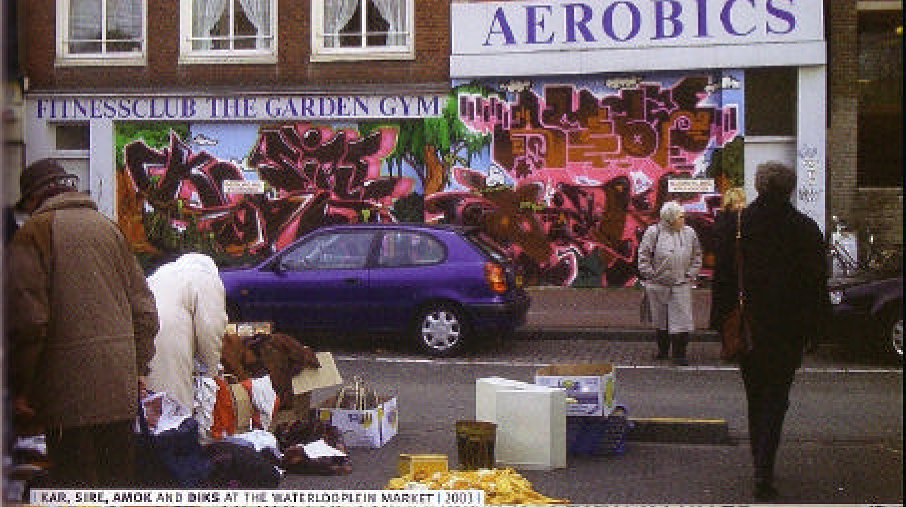

| KAR, SIRE, AMOK AND DIKS AT THE WATERLOOPLEIN MARKET | 2003 |

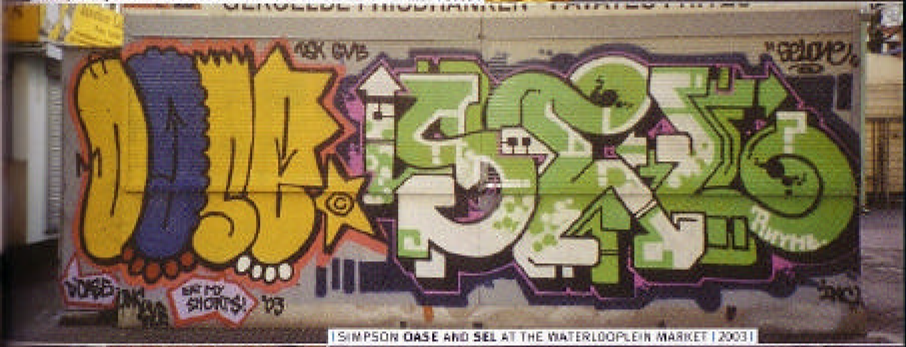

| SIMPSON **OASE** AND **SEL** AT THE WATERLOOPLEIN MARKET | 2003 |

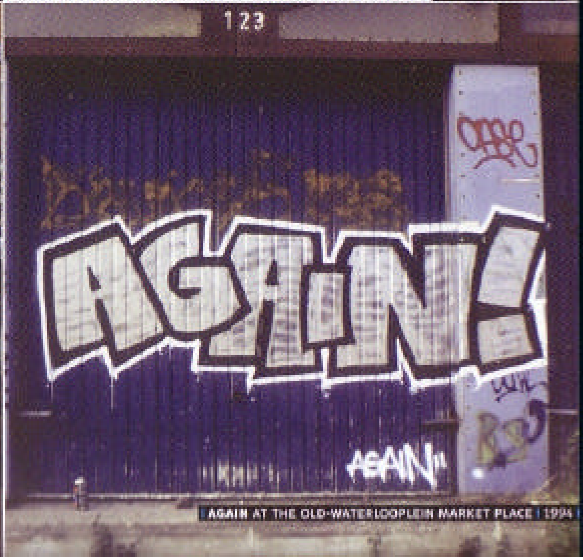

| **AGAIN** AT THE OLD-WATERLOOPLEIN MARKET PLACE | 1994 |

graffiti hype passed, we opened the Henx shop, so we'd always have something to fall back on. We sell Hiphop clothing and graffiti-magazines.

HENK: Nowadays I have graffiti writers working for me because after a while I was able to hire people. KARSKI told me about a new spray can that had been developed in Spain, with the help of graffiti writers. Each paint factory has its own 'medicine man', who knows the exact proportions of chemicals and pigment to put in the paint. That person gives the paint an unique character, comparable to a fingerprint. When you bring these guys in contact with graffiti writers, and let them take notes of the writers' wishes, it's possible to develop the ultimate spray can. The end result of this joint effort became the Montana can. DELTA helped me get the first shipment to Holland. He gave me permission to use his name to order it. I was just a nobody, while he was a famous person in the graffiti world. After a lot of trouble I managed to build up a good relationship with the people of the Montana factory. I was the first one to sell the brand in Holland and it sold extremely well. Business was booming. In fact, it went too well. The big spray can guys from Germany wanted to take over the Spanish factory, swallow it and shit it out again. In Germany they put the brand Montana Gold on the market. They stole the name! The whole matter will be settled in court. At the moment I mainly work on the product development of the spray cans. I listen very carefully to the writers needs and try to make them reality. I sponsor a lot of graffiti jams and fund projects for writers who don't have the means to execute their own ideas. That way, I also give something back to the culture that made me big. I also developed my own brand: Bombers Best, available in 47 colors. Montana even named two colors after my children: Lewis Blue, after my daughter and Mingus Green, after my son. Chances are there's someone in Hong Kong – cause that's how far the business reaches nowadays – making a piece in Lewis Blue! Imagine, all I ever wanted to do was to be the cheapest paint seller at the Waterloo flea market. ■

PERIODE

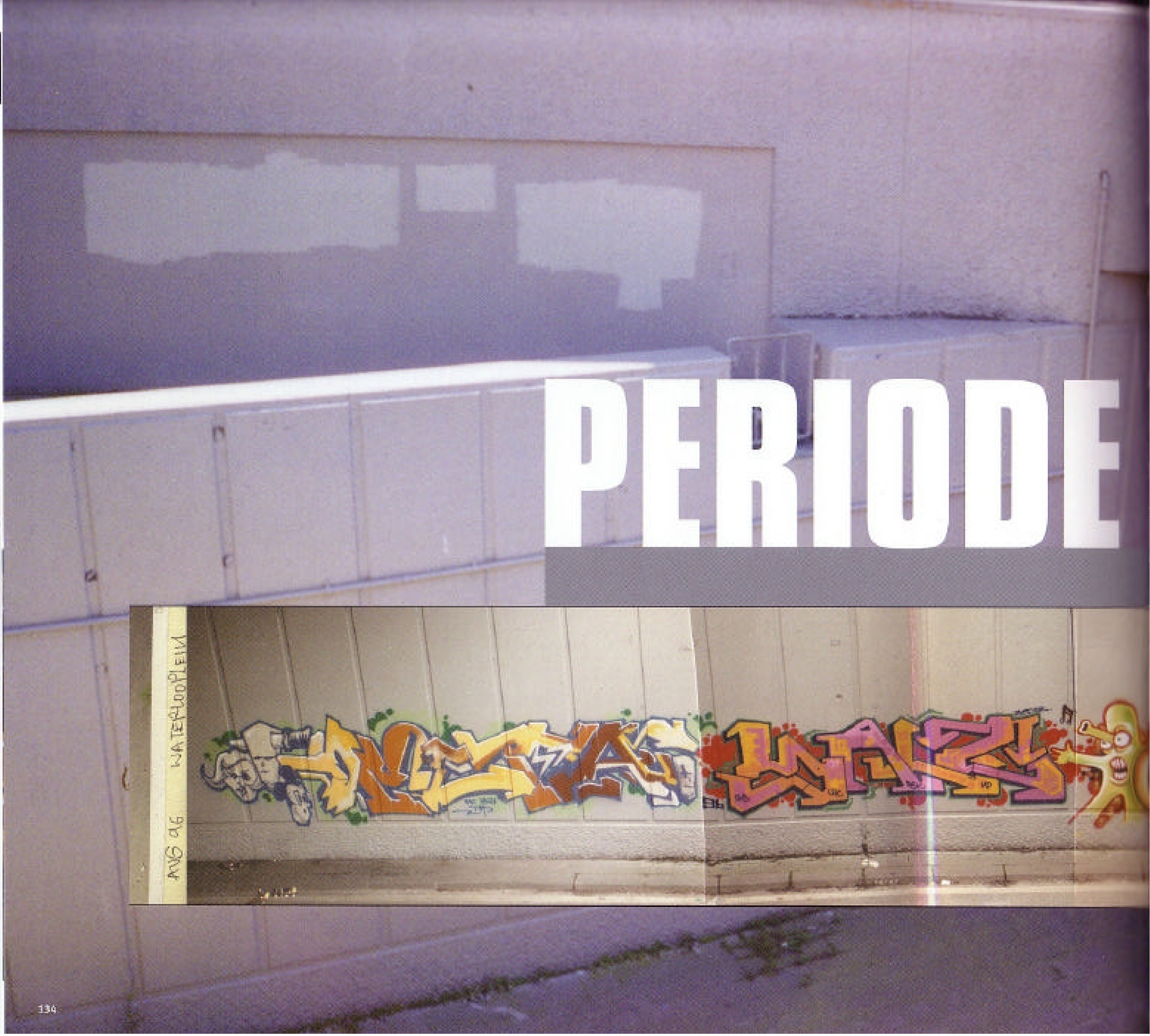
AUG 06
WATERLOOPLEIN

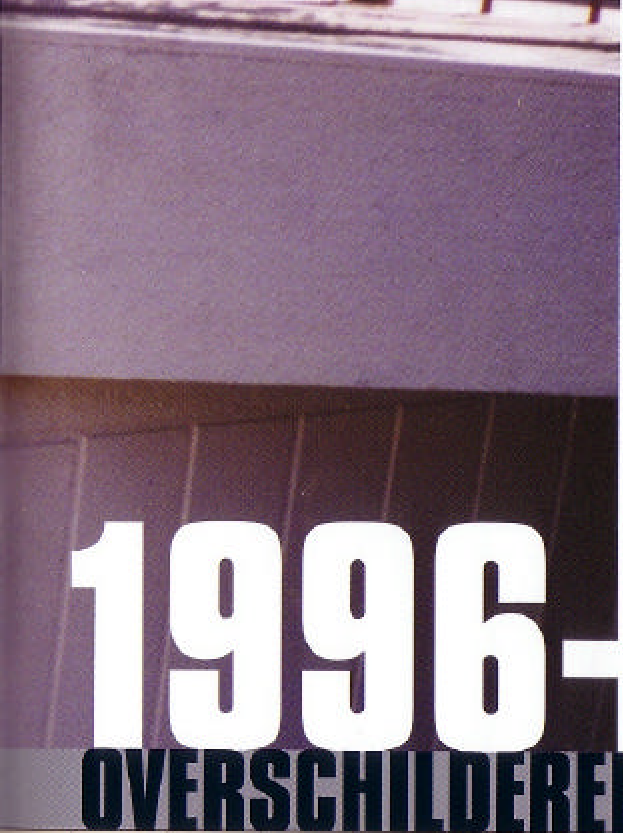

1996-2002

OVERSCHILDEREN IS ZINLOOS!

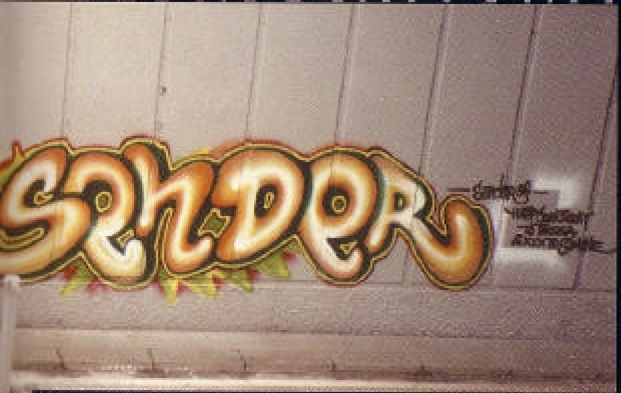

| DELTA, YALT, SENDER, FIRST PIECES AFTER THE MR. VISSERPLEIN WAS REPAINTED | 1996 |

'Nadat alles grijs geschilderd was voelde het plein pas echt illegaal aan. Daarvoor stond je er ook al niet helemaal lekker, maar nu was het opeens écht anders geworden. DELTA, ZENDER en ik zijn als eerste 's nachts naar binnen gegaan om pieces te zetten. De sfeer was echt psycho! Je bent gewoon nooit op een terrein dat zo hoog is en ook nog eens dezelfde kleur heeft. Echt álles om je heen was grijs, dat gaf een heel speciaal gevoel.' **YALT**

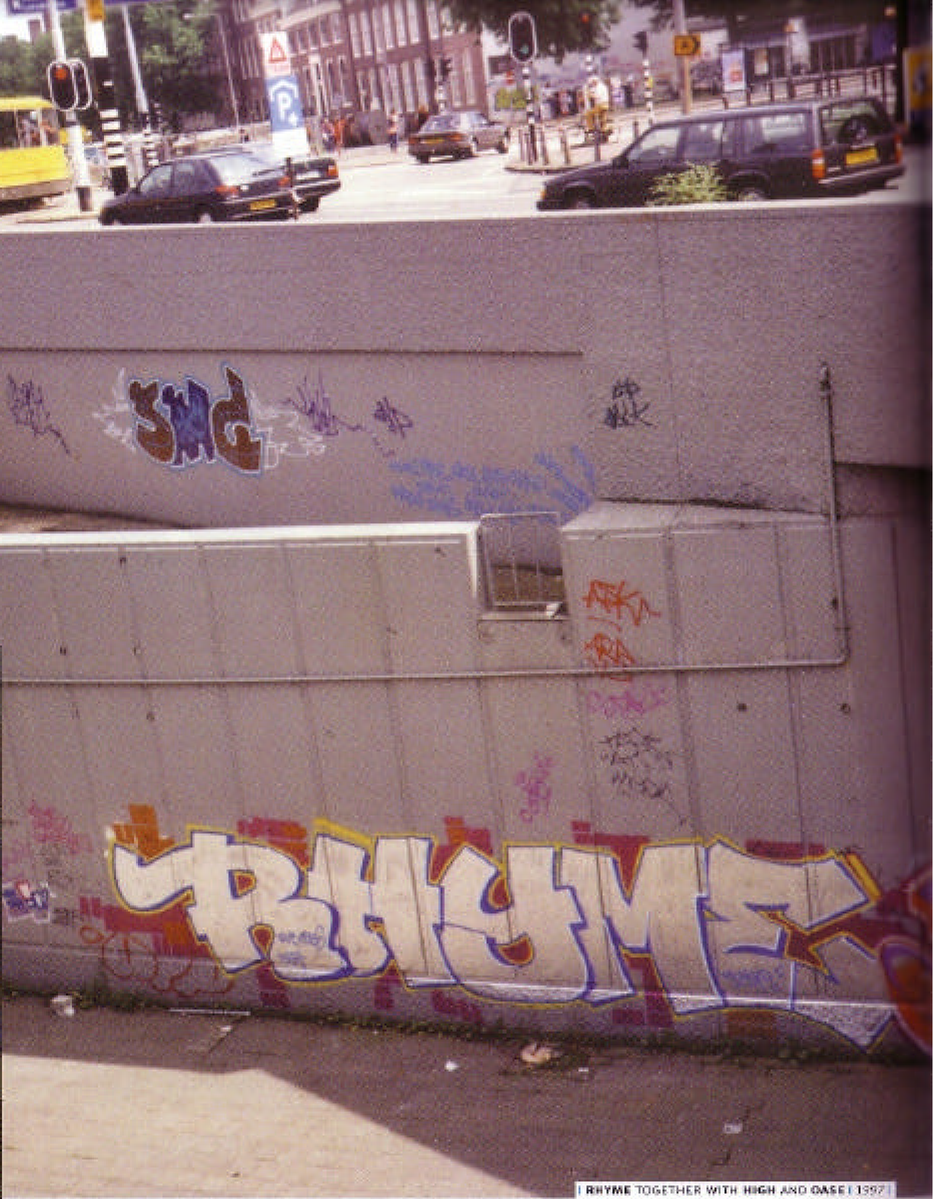

RHYME TOGETHER WITH **HIGH** AND **OASE** | 1997 |

| **SUEZ** | 1996 |

| **CRASH2** | 1996 |

| **DUMP PATIJN** BY **HERZ**, **BEL**, **TASK** AND **NESK**
'SCHELTO DOESN'T ROCK THE OLD SKOOL SHELLTOE!' | 1996 |

'De bevolking haatte het plein vanaf het begin. Ik heb het gevoel dat men er helemaal geen moeite mee had dat wij alles onder schreven.' **CAT22**

‘Elke verffabriek heeft een eigen medicijnman rondlopen die de juiste verhoudingen van de verf weet. Zo iemand geeft een uniek karakter aan de verf, het is te vergelijken met een vingerafdruk. Als je zo iemand op de hoogte brengt van de wensen van de graffitiboys kun je een ultiem product ontwikkelen.’ **HENK KRAMER**

"RAMMO"
GVB CBS
2003

NAOMI, JOY BY HIGH, OASE | 1997 |

MAF | 1997

RENCE | 1997

MICKEY, SKI, SET AND **SIZE** | 1996

Graffiti overal waar je maar kijkt

'Regelrechte verloedering. Alsof dit de Bronx is!'

BLUE FROM SWEDEN AND **ZEDZ** | 1997

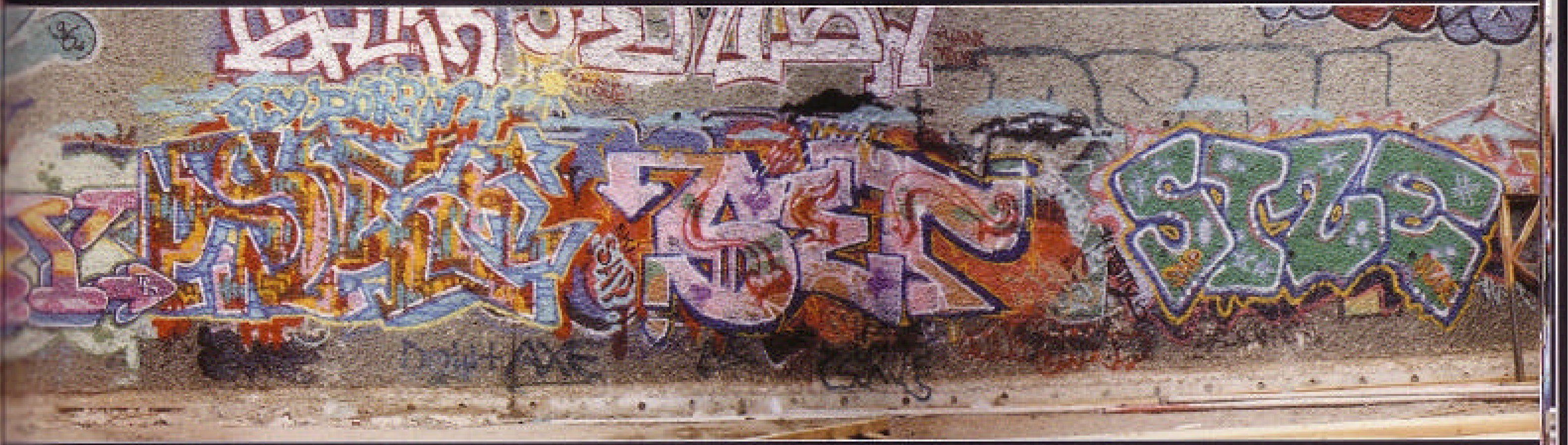

BASIC 1995

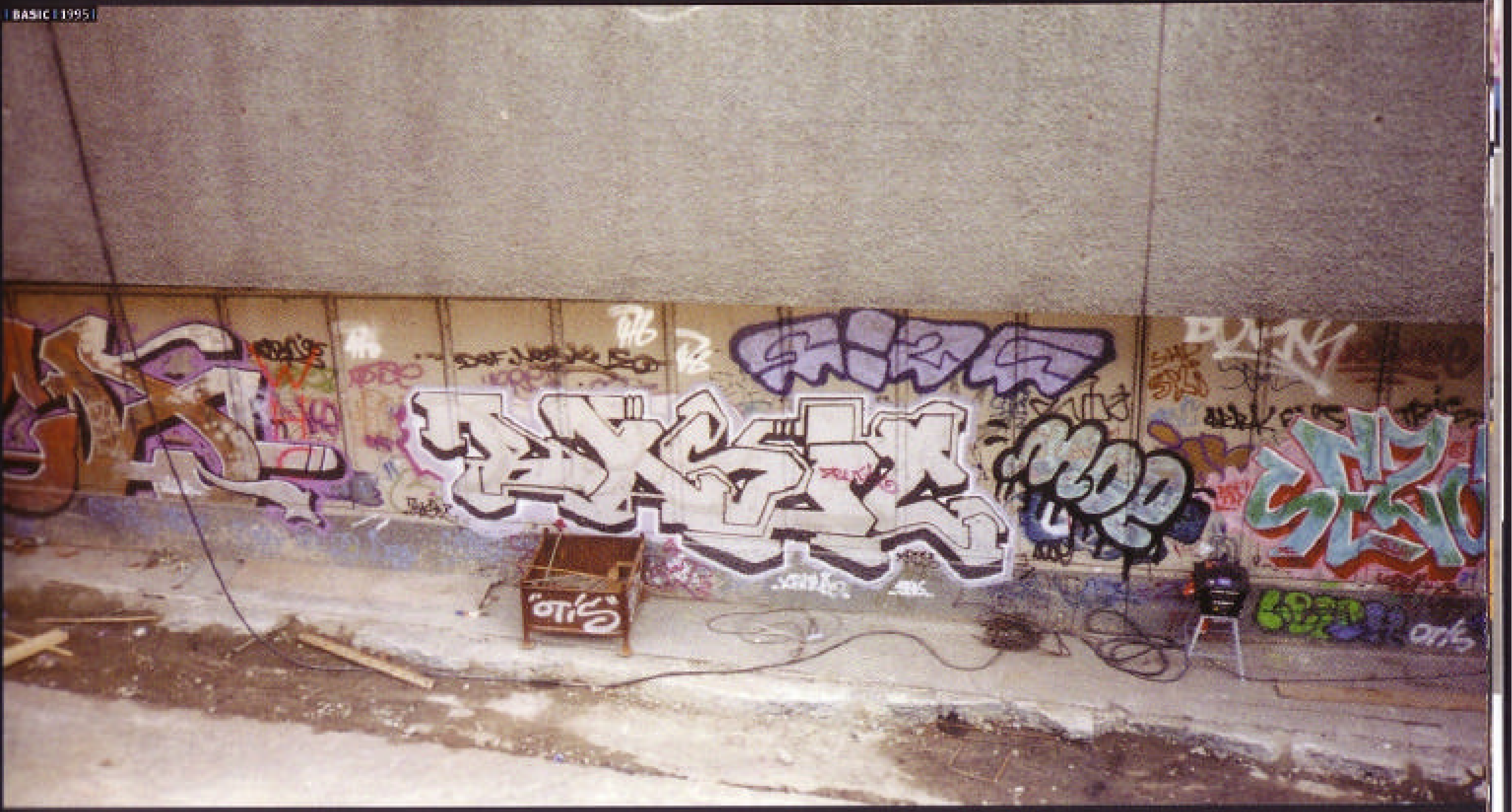

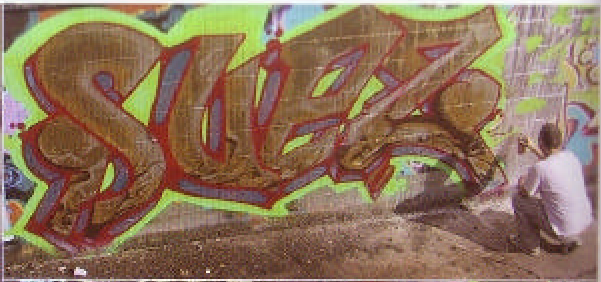

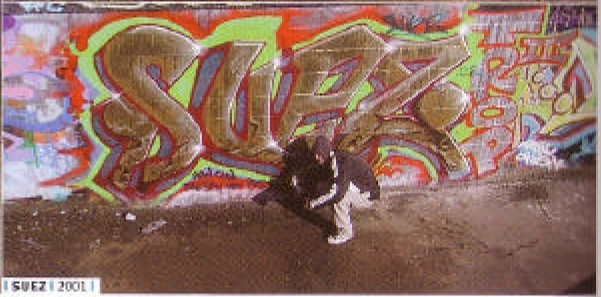

SUEZ | 2001

SUEZ & CRASH2 SURVIVAL OF THE FITTEST

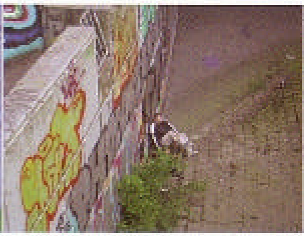

SUEZ: Zo af en toe wil ik toch nog wel eens een piece zetten. Eerst heb ik een vriend gebeld om te vragen of die plek op het Mr. Visserplein nog wel 'chill' was. Volgens hem was de plek oké. Ik moest wel beseffen dat ik er heel moeilijk in en uit kon komen. Ik dacht: *'Fok it, weet je... ik zie wel"*. Ik ben naar beneden geklommen zonder na te denken over de terugweg. Over hoe ik überhaupt weer naar boven moest komen. Ik ben 36 jaar oud. Voor mij is het dus best moeilijk te 'handlen', al dat klimmen en zo.

CRASH2: Die dag was ik toevallig in de buurt voor mijn werk. Ik had een fotocamera op zak. Ik wilde even kijken of zijn piece mooi werd. Het was al laat in de middag. Ik vroeg heel relaxed: *'Hoe kom je er eigenlijk uit, pik? Als je opschiet kun je via de Mac Bike naar buiten. Die hebben daar beneden ergens een deur zitten. Je moet wel voor zessen klaar zijn, anders zijn ze gesloten'*. Maar ja, die gozer doet altijd zo lang over z'n shit.

SUEZ: Opeens begon het te dagen. Ik keek op m'n horloge: *'Shit... tien over zes, te laat!"*. Er hing een oud touw, bedoeld om uit de put te klimmen. Het was de bedoeling dat je eraan ging hangen en dan jezelf een slinger geven. Daarna moet je jezelf omhoog trekken. Nou, dat trok ik dus niet!

CRASH2: In het begin moest ik echt lachen, later werd het toch wel serieus. Als eerste heb ik die gasten van de TROPICAL 3 gebeld (Graffiti crew van SUEZ – red.). OASE had als commentaar: *'Gooi maar een zak pinda's naar beneden"*. Ze hadden allemaal een houding van: *'Fok die* >

'Eerst heb ik een vriend gebeld om te vragen of die plek op het Mr. Visserplein nog wel chill was. Volgens hem was de plek oké. Ik moest wel beseffen dat ik er heel moeilijk in en uit kon komen. Ik dacht: Fok it, weet je... ik zie wel.' SUEZ

SUEZ: Every now and then I get that old feeling back, the one that gives me the itch to make a piece once again. I got that feeling one day and decided to do one at the Mr. Visserplein. First thing I did was call a friend to check if that spot was still 'chill'. He said it was ok, but that I had to realize it was hard to get in and out of the pit. My reaction was: *'Fuck it, you know... I'll see what happens'.* I climbed down, without thinking of a way to get back up again. I am 36 years old, so for me it's quite hard to handle all that climbing.

CRASH2: That same day I was in the neighborhood for my work, that's why I had a camera with me. I just wanted to see how his piece turned out. It was already late in the afternoon. I asked him, *'Hey man, how do you think you're gonna get out of there? If you hurry up, you can escape through the MacBike. They've got a door somewhere down there. But you have to finish before six, because at six o'clock the shop closes'.* The problem was, this guy always needs a lot of time to finish his shit.

SUEZ: All of a sudden it hit me. I looked at my watch, *'Shit... ten past six, it's too late!'*. There was an old rope, meant for writers to climb back out. First you had to hang from it and than give yourself a swing. Next, you'd pull yourself out of the pit. But that was too much 'pulling' for me!

CRASH2: I really had a laugh at first but after a while it got more serious. First I called the guys of the Tropical 3 (SUEZ' graffiti crew). OASE said, ➤

s in de nesten gewerkt, laat het hem ook

echt geen kant uit. Helemaal beneden bij
e op een kiertje stond. Ik vond een ijzeren
e de deur forceren. Dan zou ik mijzelf er
et was een mooi plan, maar dan moest ik
n. Ik ben aan de richel gaan hangen en
og een soort 'b-boy appeal' aan m'n
oto', dacht ik. Nou, toen lag ik beneden:
oen kwam die pijn... echt gruwelijk!

naar beneden. Achterover, op z'n rug.
ggen, hij was echt 'fucked'! Om hulp te
a gelopen. Ik hoopte dat ze een ladder
en bij die jongen van de zaak hing ik een
e *'deranged guy' in de tunnel. Hij komt er*
oen de politie gebeld. Later kwam de
s. Op dat moment had ik wel door dat er
el de Amsterdamse brandweer rukte uit.
o een gegeven moment vroeg zo'n brand-
? Hebben jullie dit voor de gein gedaan?'.

e Waterlooplein uitgelopen. Ik voelde
ge'. De brandweer liet een ladder naar
de pijn. Daarom kon ik heel moeilijk via
Die spuitgasten waren heel behulpzaam.
ik een debiele zwerver was of zo. Ze
aar deed. *'Nou'*, zei ik met een zwaar
toerist en wilde foto's maken van al die
biertjes teveel gedronken heb, want ik
'. Natuurlijk hadden ze wel door dat er
vroeg nog: *'Weet je wel hoeveel dit*
n? Al die mankracht die voor jou moest
t!!'.

o erg dat ik toch maar besloot om de
ij vertelde mij dat ik al die tijd met een
n. ■

'Just throw down a bag of peanuts'. Everybody was like, *'Fuck that guy! Once again, he has gotten himself into trouble. Let him figure out a way to get out of there'*.

SUEZ: There I was. I really had nowhere to go. All the way down, right next to the motorway, I saw a door. It was ajar a bit. I found a metal stick, so maybe with that I could force the door to open. Then I could squeeze myself through. It was a good idea but how the hell would I manage to get down there? I started hanging from the edge and just dropped myself. I even gave a sort of 'b-boy appeal' to my jump, to make it look cool for the picture. Well, there I was, *'Damn, I made it!'* That's when the pain set in, a gruesome pain!

CRASH2: He really fell down hard. Backwards, right on his back. I couldn't let this guy just lay there. He was really fucked! I went to this shop called It's Wastora to get help. I hoped they would have a ladder or something like that. To gain sympathy, I told the guy: *'A deranged guy fell down into the tunnel, he can't get out anymore!'*. He immediately called the police. A few minutes later the fire brigade came to the rescue. At that moment I knew this situation was turning into a 'classic'. The whole time I took pictures of the scene. At a certain moment one of the firemen asked me: *'Is this some kind of stupid joke? Did you guys arrange this for fun?'*.

SUEZ: Meanwhile, it looked like the entire city had come to see this. I really felt like a monkey in a cage. The firemen lowered a ladder giving me the opportunity to climb back up. But I was in a lot of pain, so it was really difficult for me to climb. The firemen were really helpful though. They must have thought I was a mentally defective bum or something like that. They asked what I was doing down there. With a strong Amsterdam accent I answered: *'Well, I am a tourist and I wanted to take pictures of the graffiti down there. I think I had a little too much to drink because all of the sudden I fell down'*. Of course they knew something was wrong. *'Do you have any idea how much this prank will cost the city?'*. A fireman started to explain, *'All these men had to turn up just for you!'*. My reaction was, *'Aaaaalright!!'*.

After two weeks I couldn't take the pain any longer and decided to give the doctor a visit. He told me that all this time I had been walking around with a broken ankle. ■

Amsterdam, zaterdag 26 mei 2001

Een ton voor onderzoek Visserplein

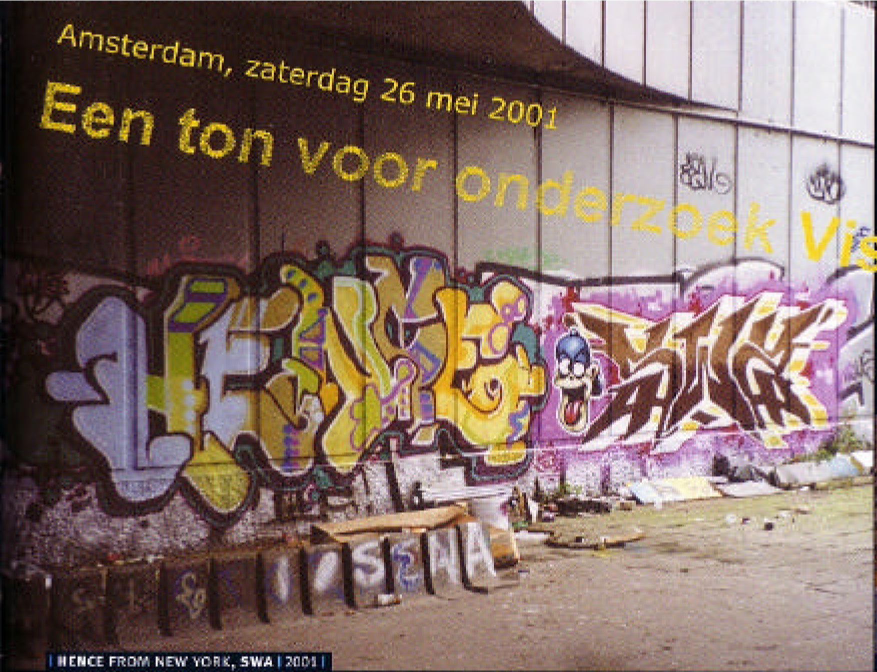
| HENCE FROM NEW YORK, SWA | 2001 |

| ARTICLE © PAROOL | 2001 |

verslaggeefster

**AMSTERDAM - Er wordt
mogelijkheden het Mr.
gemeente stelt maxima
onderzoek naar de ruim
tussen Weesperstraat, V
en Jodenbreestraat.**

Voorwaarde is dat het plan
de circa drieduizend vierkant
combinatie met het naastgele
Het geld komt uit het budget
tot doel heeft de stad verder
grond op te slokken. Voor de
college van b. en w. hiervoor
Voor dit jaar is zeventien miljoe
47 aanvragen door stadsdelen
worden er 31 gehonoreerd, waa
dienst Binnenstad naar het Mr.

| RENCE, BO24 | 2001 |

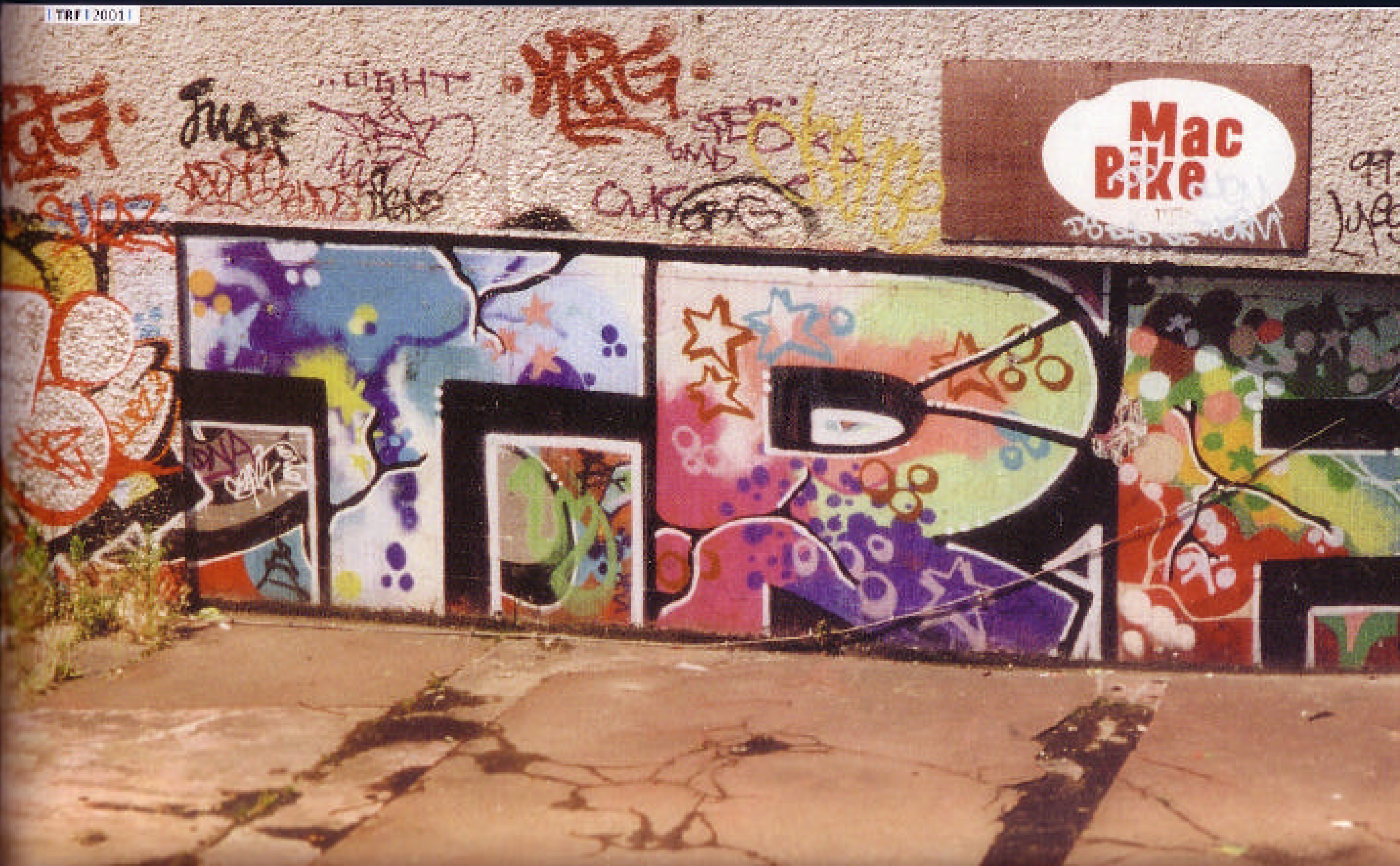
| TRF | 2001 |

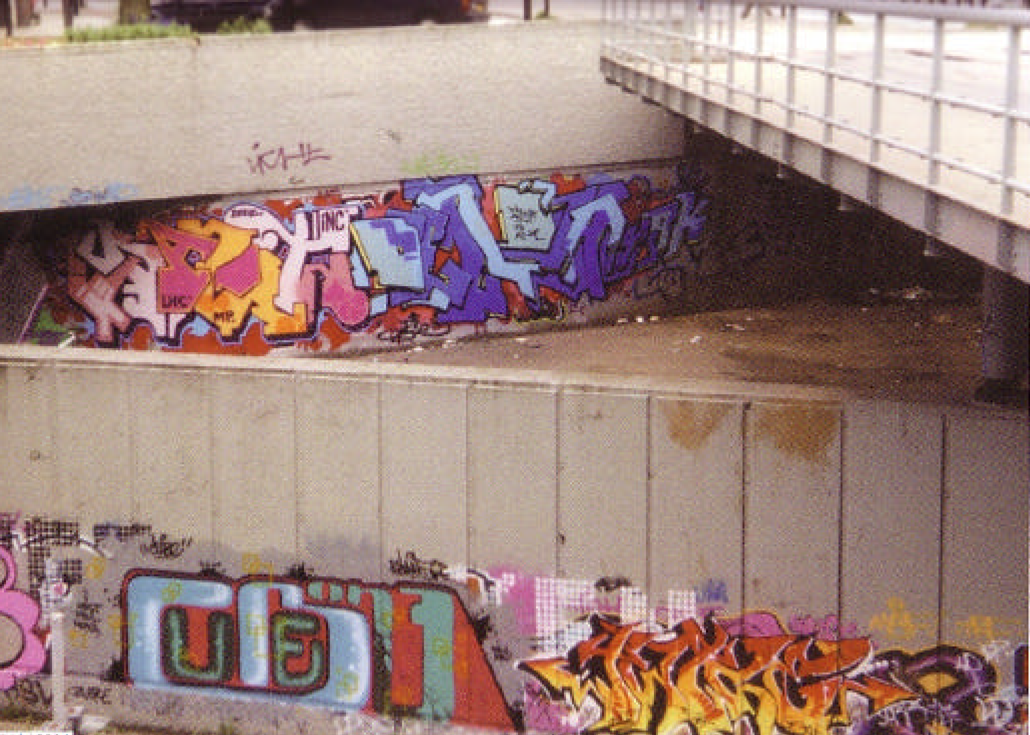

CE | 1999 |

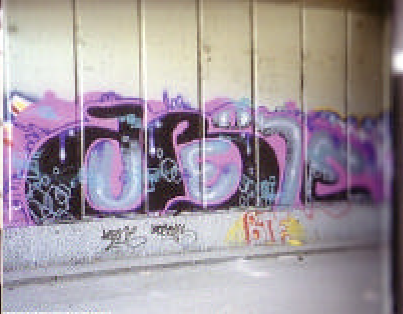

CUBE | 2000 |

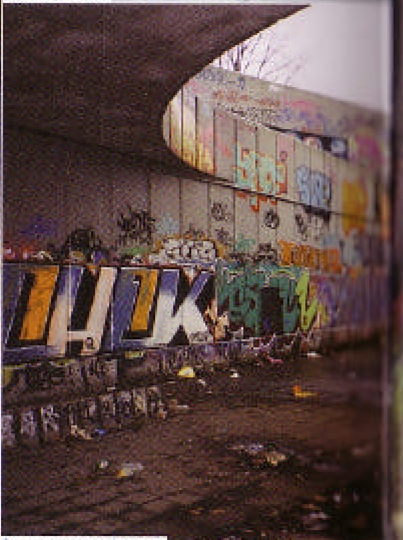

CHEK, CANDL | 2000 |

SWA | 1999 |

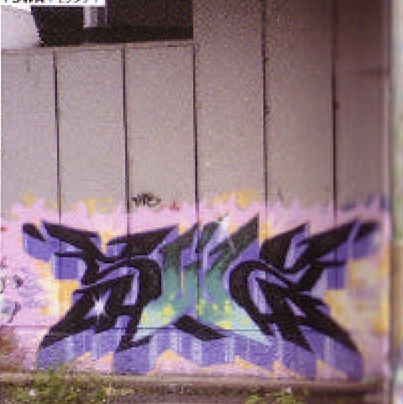

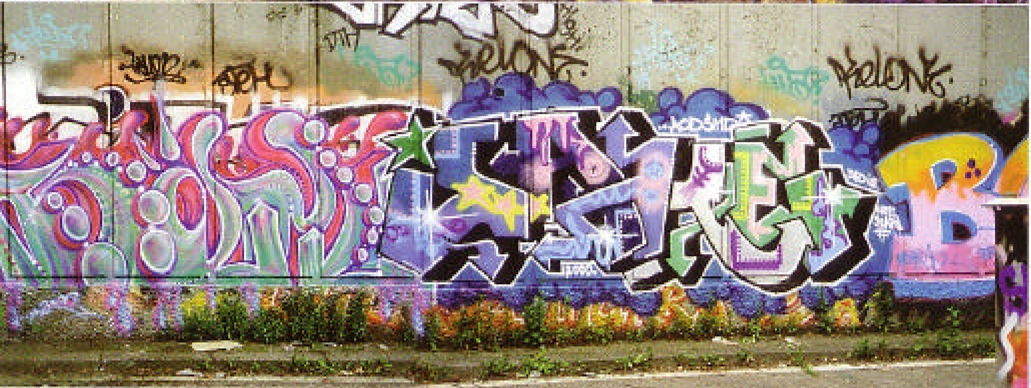

MICKEY, SUEZ AND **MATH** | 2000-2001 |

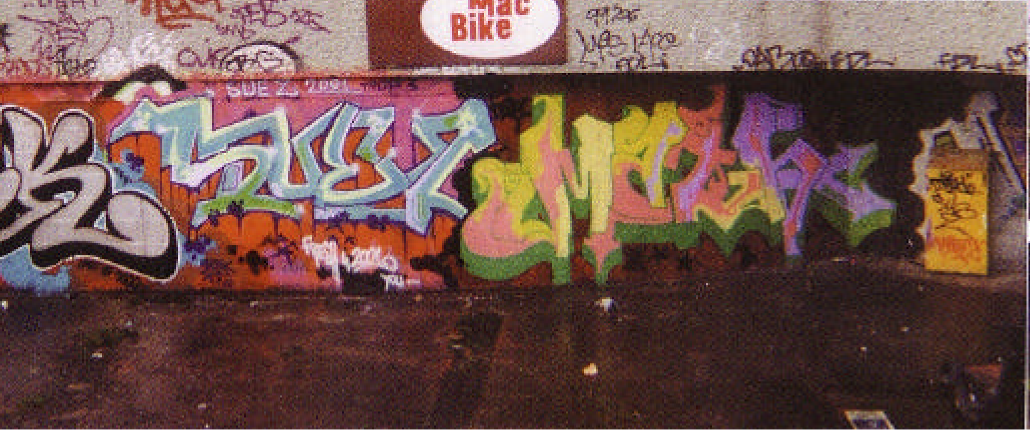

BASH FROM AUSTRALIA | 2000 |

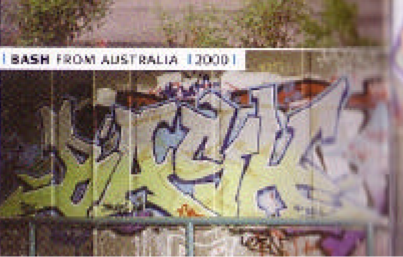

| DISCO | 2001 |

Waterloo Rock

| KELONE | 2000 |

*Selone GVB INC DSK

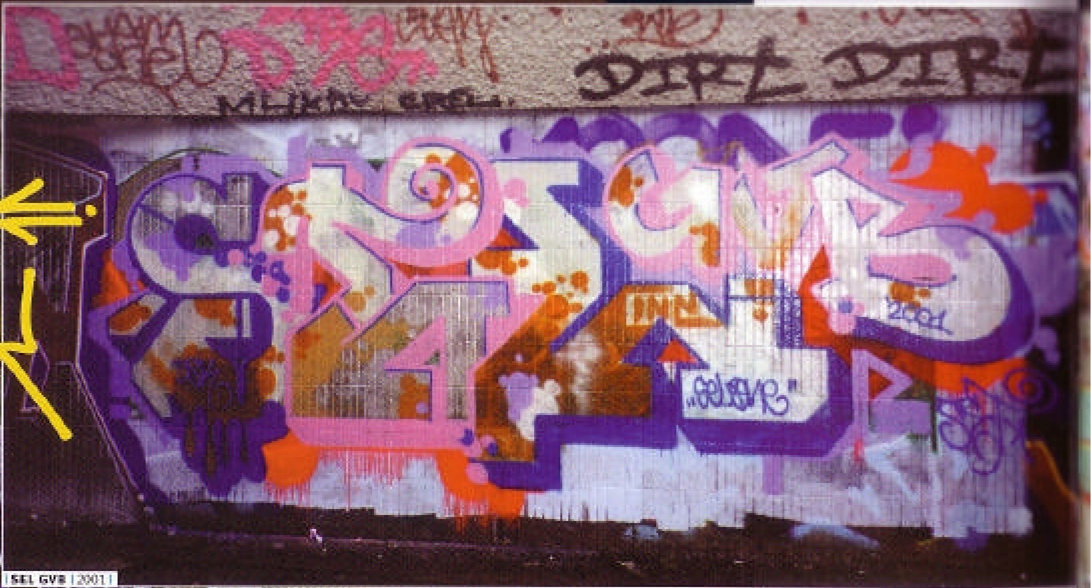
DIRT DIRT
2001
"Selone"

SEL GVB | 2001

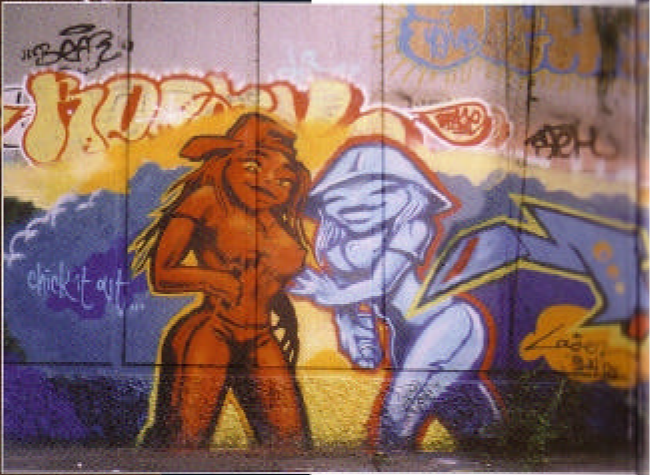
check it out...

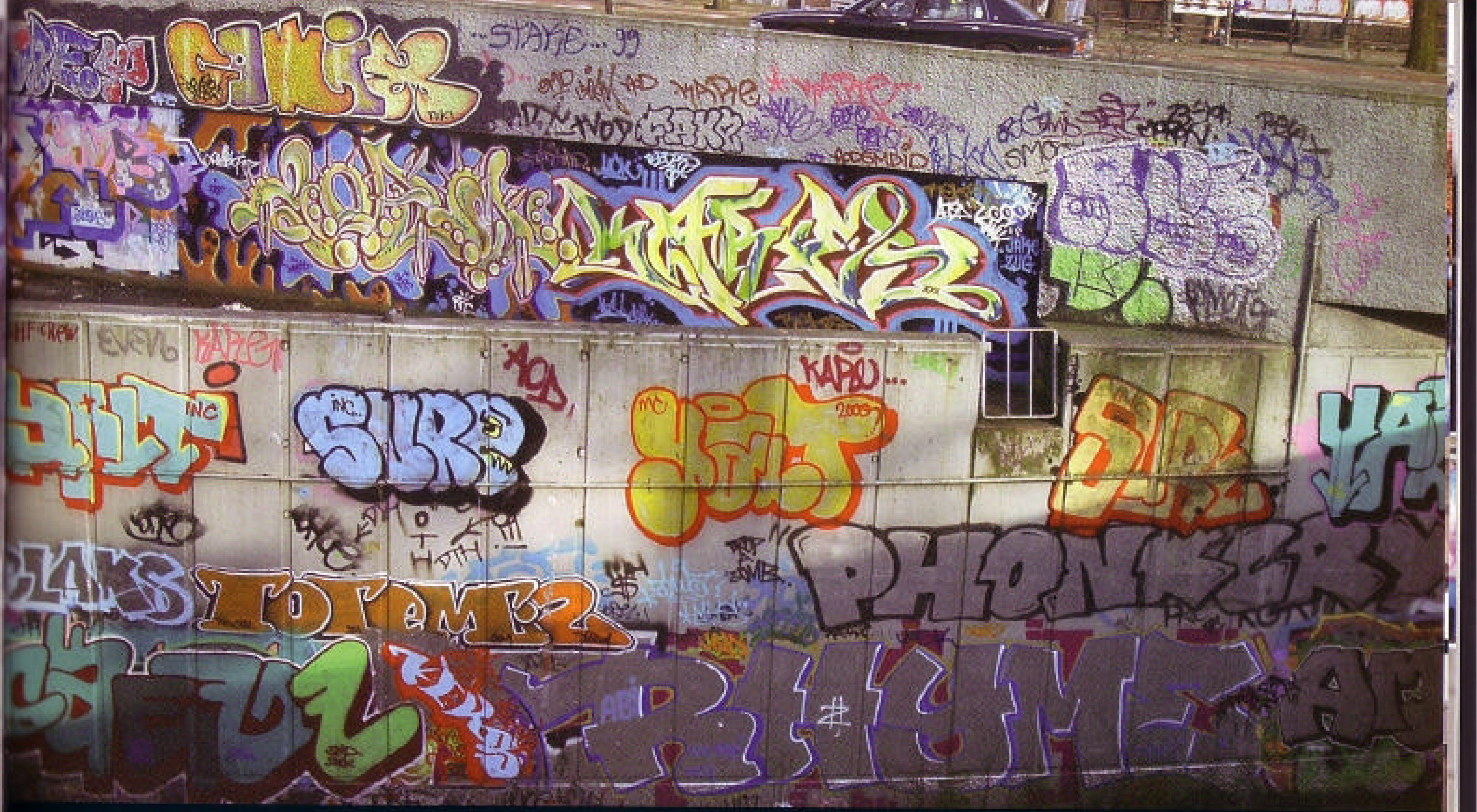

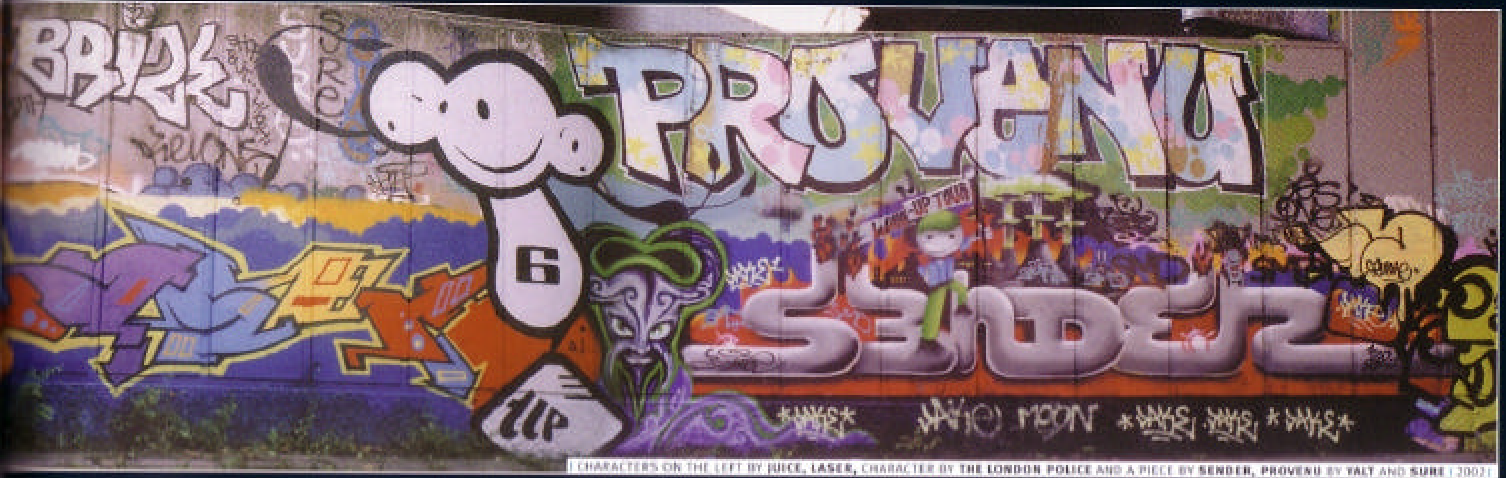
PROVENU
SENDER

| CHARACTERS ON THE LEFT BY **JUICE, LASER,** CHARACTER BY **THE LONDON POLICE** AND A PIECE BY **SENDER, PROVENU** BY **YALT** AND **SURE** | 2002 |

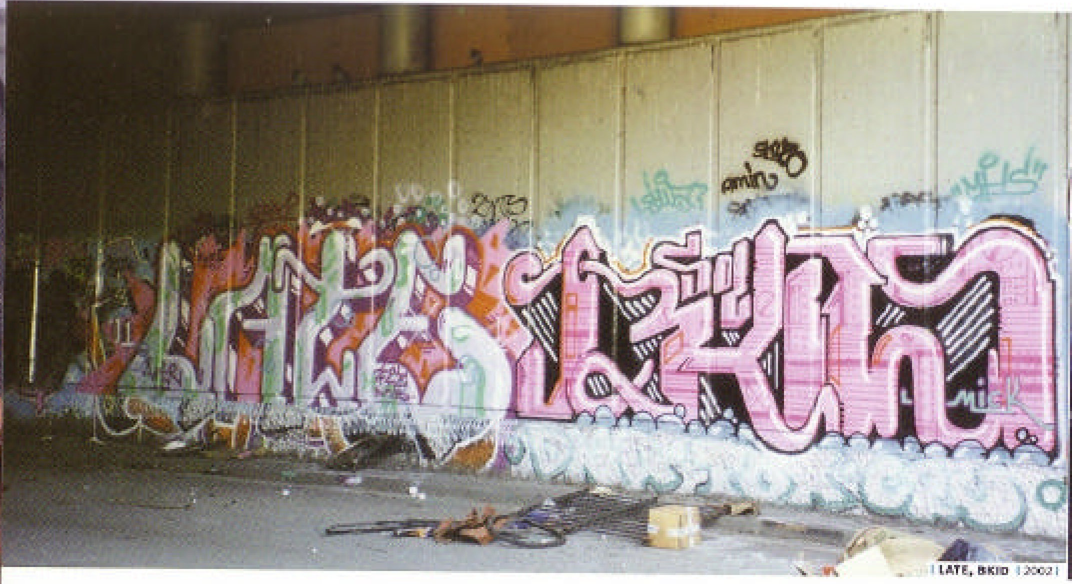

| LATE, BKID | 2002 |

| JAKE, SOAM | 2001 |

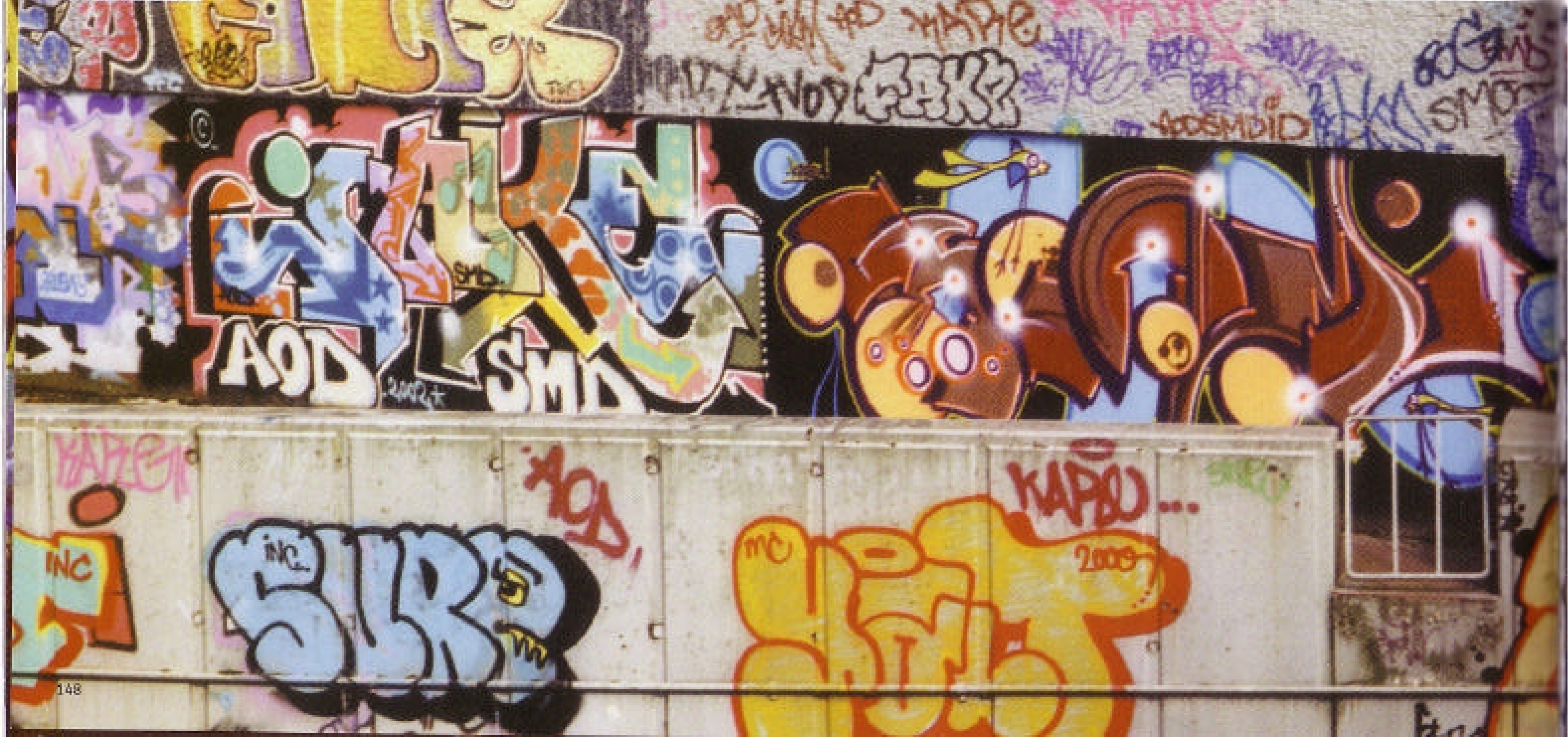

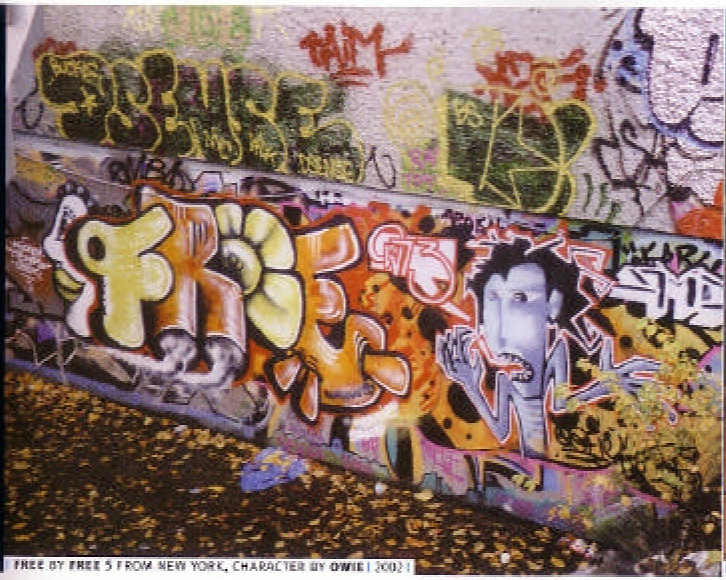

| **FREE** BY **FREE 5** FROM NEW YORK, CHARACTER BY **OWIE** | 2002 |

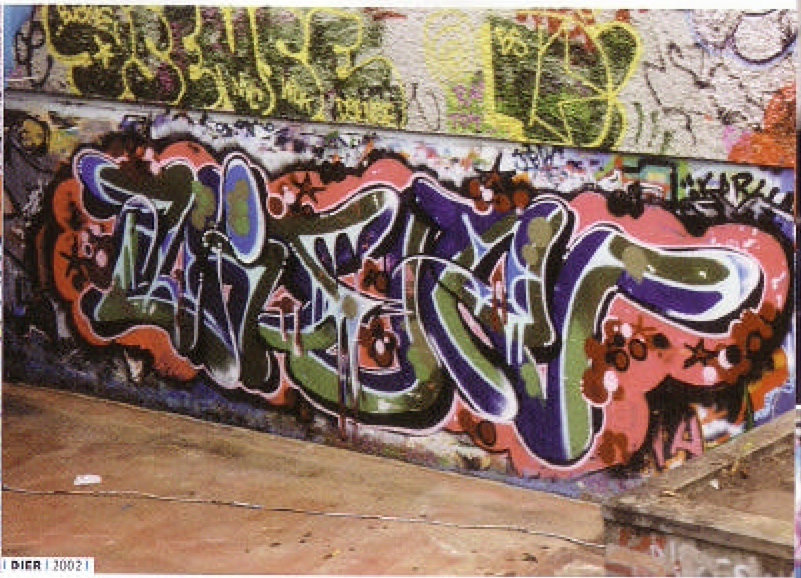

| **DIER** | 2002 |

| **DSENSE** FROM NEW YORK, **AOD** BY **THEK** FROM DENMARK | 2002 |

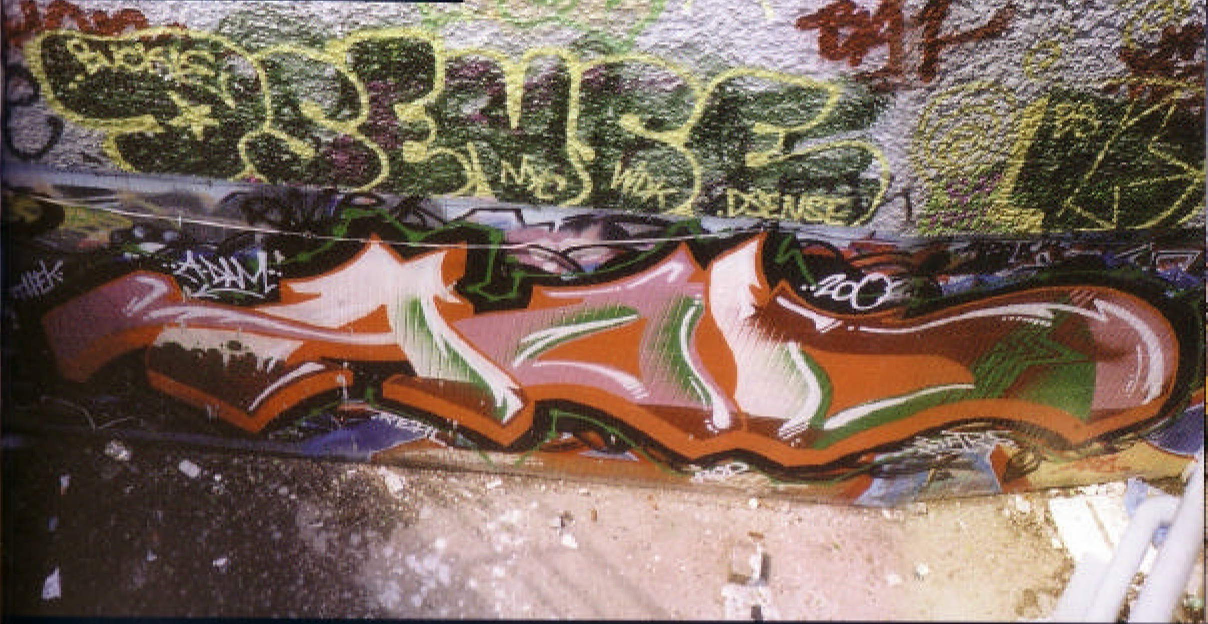

| **SAME** ON A TRAM AT MR. VISSERPLEIN | 2002 |

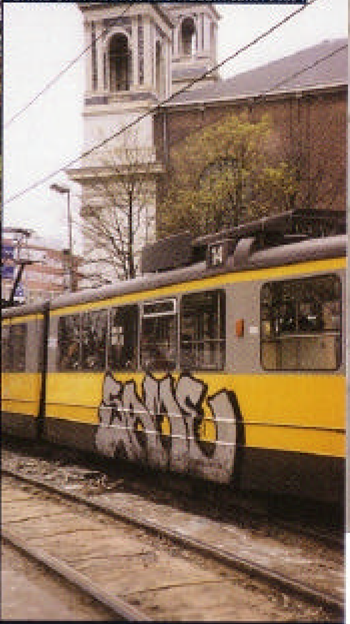

TUNFUN...

HET BEGIN VAN HET EINDE?

2003

HERZ
It's a great feelin'!
Big up all legends!
TDK!
Ring A10 Utrecht
Den Haag

| **HERZ** 'IT'S A GREAT FEELIN'.. BIG UP ALL LEGENDS' | 2002 |

TunFun: straatschoffies gaan ondergronds

(Van een verslaggeefster)
AMSTERDAM – Fase twee van

De graffitiscene uit Amsterdam, Den Haag, Alkmaar, Tilburg en

t2U toen ze de graffiti voor het eerst zagen. Rare gedrochten on-

Rolink en zijn collega's Edward van der Marel en Adriaan van

ongebruikte tunnel. De drie

> **‘Via via hadden we vernomen dat er op het plein een speeltuin werd aangelegd. Iedereen zou daar maar even legaal een piece mogen spuiten. Oh ja,... en dat op zo’n oerplek, dat kan toch niet!’ VALT**

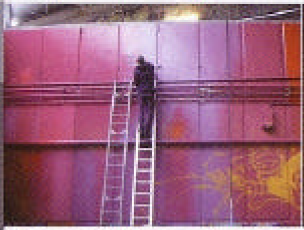

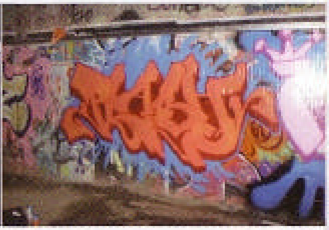

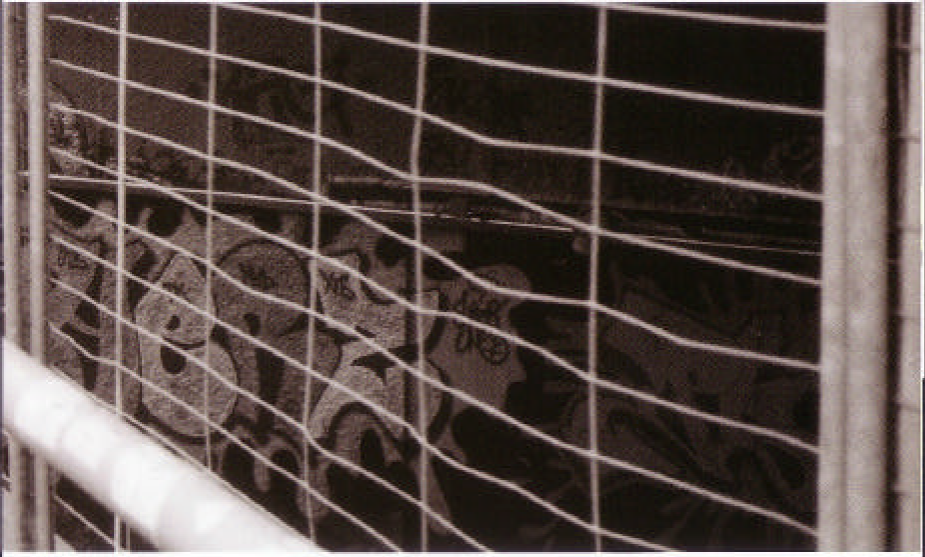

Het Mr. Visserplein werd begin 2002 gezien als de vuilnisbelt van Amsterdam. De stadsvernieuwingsplannen van de gemeente hadden het verkeersplein overbodig gemaakt. Het autoverkeer werd via een andere route naar de IJ-tunnel geleid. Het plein lag er verlaten bij. Vergeefs had de gemeente al jarenlang geprobeerd een zinvolle bestemming te geven aan de voormalige autotunnel en voetgangerspassage. Telkens bleken de initiatieven niet haalbaar of stuitten op verzet van omwonenden. Hierin kwam verandering op het moment dat het bedrijf 4SUPPORT2U, via de website van de gemeente Amsterdam, vernam dat er werd gezocht naar een partij die voor een periode van vijf jaar een zinvolle invulling kon geven aan de catacomben van het Mr. Visserplein. Het ondernemersplan voor het kinderspeelparadijs TunFun was geboren. Het beperkte aanbod voor vrijetijdsbesteding voor kinderen in Amsterdam vormde de basis voor het idee. Na een zware selectieprocedure werd het plan door de wethouder van Amsterdam uitgekozen voor verdere uitwerking. Er volgden vele aanpassingen op het conceptontwerp. Halverwege 2002 werd onder fel protest van de stichting Vrienden van Amsterdam het sein op groen gezet. De bouwwerkzaamheden konden beginnen.

De bedoeling was dat de, voor het Mr. Visserplein karakteristieke, urbane uitstraling, vertaald zou worden in een kindvriendelijke omgeving. Dit moest gebeuren zonder dat het plein z’n rauwheid verloor. Aangezien kinderen altijd op zoek zijn naar spanning en avontuur maakte juist deze eigenschap de tunnel uitermate geschikt. De in de loop der jaren ➤

aangebrachte graffiti was essentieel om het unieke karakter van het plein te behouden. Via de spuitbusverkoop, annex schrijvers-hangout van Henxs werd contact gelegd met diverse graffitikunstenaars. De opdracht leek simpel. In drie maanden tijd moesten, met behulp van de schrijvers, de wanden van het tunnelcomplex omgetoverd worden tot een kleurrijk geheel. De verf werd betaald en een gratis lunch was inbegrepen. Hiermee zou het niet moeilijk moeten zijn om Amsterdams beste spuitbusartiesten over de streep te trekken. De realiteit was anders. Velen zagen het TunFun-project op zo'n legendarische locatie als godslastering. Ze vervloekten het hele project. Dat de schrijvers die het project moesten coördineren niet afkomstig waren uit Amsterdam lag ook gevoelig. De onderlinge vetes die tussen de verschillende crews bestonden maakten het lastig om de 'juiste' personen bij elkaar te krijgen. Uiteindelijk werd beslist om diverse graffiticrews, afkomstig uit heel Nederland, op te trommelen. Die zagen geen probleem in het klaren van de klus. Er werd de schrijvers geen strobreed in de weg gelegd. Iedereen kreeg volledige creatieve vrijheid. Er werd dan ook met veel enthousiasme op de oproep gereageerd. Dit schoot in het verkeerde keelgat van sommige Amsterdamse schrijvers. Verbale oorlogen werden, onder andere op het internet, uitgevochten. Hoogtepunt van deze strijd was de actie van DELTA en YALT. In het holst van de nacht verschaften de twee schrijvers zich toegang tot de bouwput. In manshoge letters lieten ze hun naam achter. Ze ondertekenden hun werk met de boodschap: *'Jonge Helden 2002... This one's on us!'*. Een duidelijk statement; graffiti op deze locatie, was jaren geleden illegaal begonnen en zou op die manier ook eindigen. Na hun nachtelijke actie werd het terrein hermetisch afgesloten. Met de opening van TunFun op 19 februari 2003 is er definitief een eind gekomen aan de legendarische 'Waterlooplein-Hall of Fame'. ■

'Een Hagenees die de afsluiting van de Waterlooplein-Hall of Fame moet organiseren, dat vraagt om ellende! Ach ja: It's a dirty job but someone's gotta do it!' JOCHEM

In the beginning of 2002, the Mr. Visserplein was labeled 'the dump yard' of Amsterdam. The city renewal plans had made the traffic square unnecessary. Traffic was redirected to the IJ-tunnel via another route. It left the square abandoned. For years the local authorities had tried in vain to give a more meaningful purpose to the former road tunnels and pedestrian surpasses. Initiatives always seemed unfeasible or got blocked by protests from people living in the neighborhood. This changed when the company 4SUPPORT2U checked the website of the Amsterdam authorities. There they read about the search for a party that could, for a period of five years, give a meaningful purpose to the catacombs of the Mr. Visserplein. 4SUPPORT2U gave birth to the development plan for a gigantic 'play paradise' for kids. The idea was based on the fact that there are very few places in Amsterdam for kids to spend their free time. After a tough selection procedure, the alderman of Amsterdam chose the company's plan for further elaboration. Many changes followed to the original concept design. Under fierce protest from the foundation of 'Vrienden van Amsterdam', the plan was given a go halfway 2002. The construction could start.

The characteristic urban identity of the Mr. Visserplein was supposed to be converted to a kid friendly environment without losing its rawness. Since children are always looking for excitement and adventure, this quality made the tunnel extremely suitable. The graffiti, which was painted throughout the years, was essential to preserve the unique character of the square. The spray can shop, Henxs a.k.a. writers' hangout, was used to get in contact with various graffiti artists. The assignment seemed simple. In three months time, with the help of the writers, the walls of the tunnel complex had to be turned into a colorful entity. The paint was being paid for and a free lunch was included. With these kinds of extra benefits the organizers of the project thought it wouldn't be too hard to get Amsterdam's finest writers together to realize the job. Reality turned out to be a little different. In the opinion of many writers the TunFun project, on such a legendary location, was blasphemy. They condemned the entire project. Another sensitive issue was the fact that the writers who got appointed to co-ordinate the project were not from Amsterdam. The rivalry amongst the various crews made it difficult to put the 'right' people together. In the end it was decided to ask various graffiti crews from all over the country to put in a helping hand. Most of them didn't see a problem with helping the project. The call for help was answered with huge enthusiasm. There were no barriers, the chosen writers got complete creative freedom. Some Amsterdam writers didn't like this at all. Verbal wars were fought on the internet. The climax of this 'battle' was an action done by DELTA and YALT. In the midst of night they managed to get into the construction excavation. With big silver letters, they put up their names and signed their work with the message: *'Young Heroes 2002... This one's on us!'* The message was clear: years ago, graffiti on this location started out illegal and it should end that way as well. After their illegal nocturnal action, the property was hermetically sealed. With the festive opening of TunFun on February 19th 2003, a definite end had come to the legendary 'Waterloopein-Hall of Fame'. ■

| **MICKEY** PAINTED FOR THE **TUNFUN** PROJECT | 2002 |

THIS ONE'S ON US...

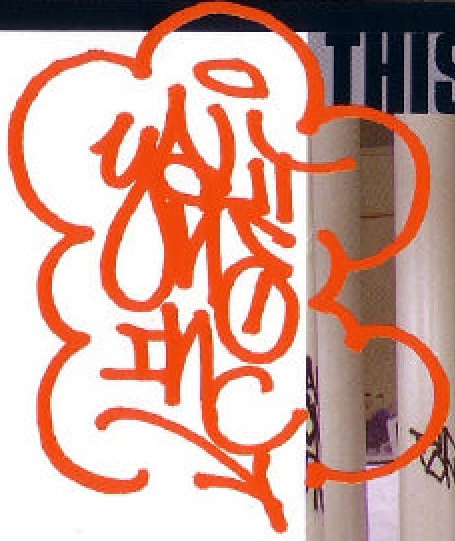

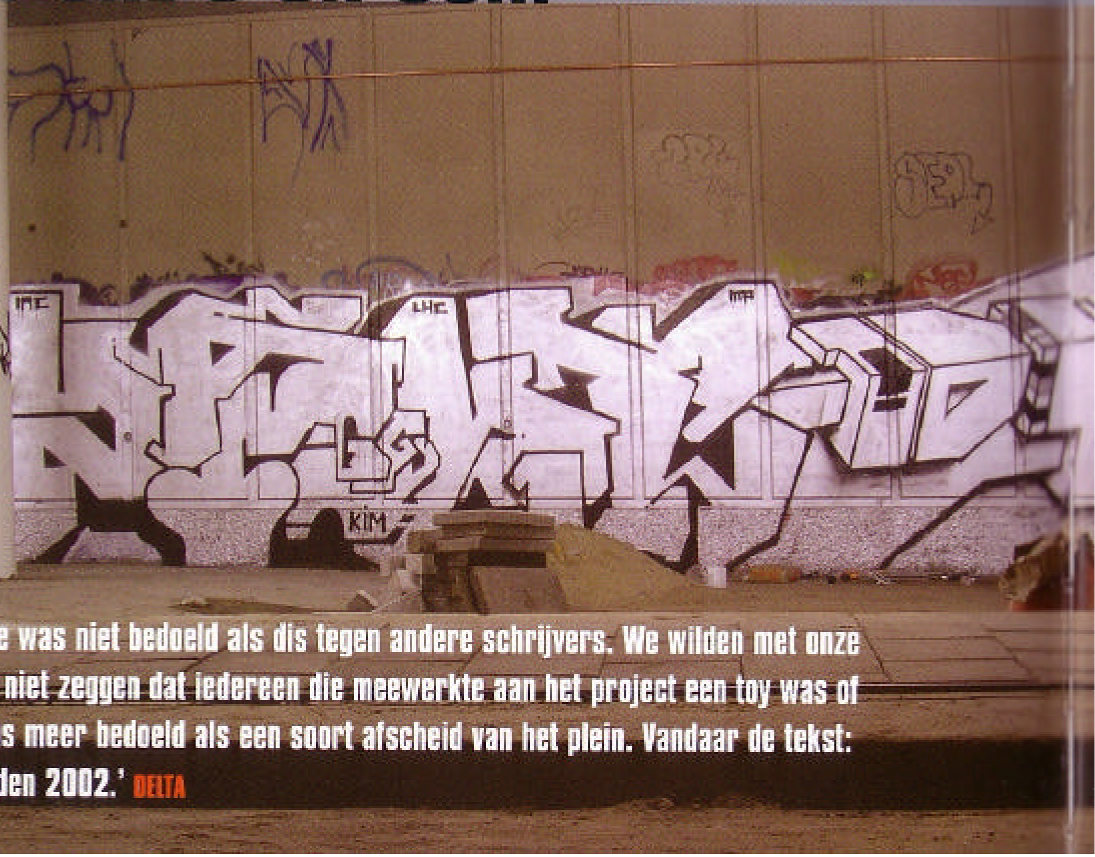

'Onze actie was niet bedoeld als dis tegen andere schrijvers. We wilden met onze actie echt niet zeggen dat iedereen die meewerkte aan het project een toy was of zo. Het was meer bedoeld als een soort afscheid van het plein. Vandaar de tekst: Jonge Helden 2002.' **DELTA**

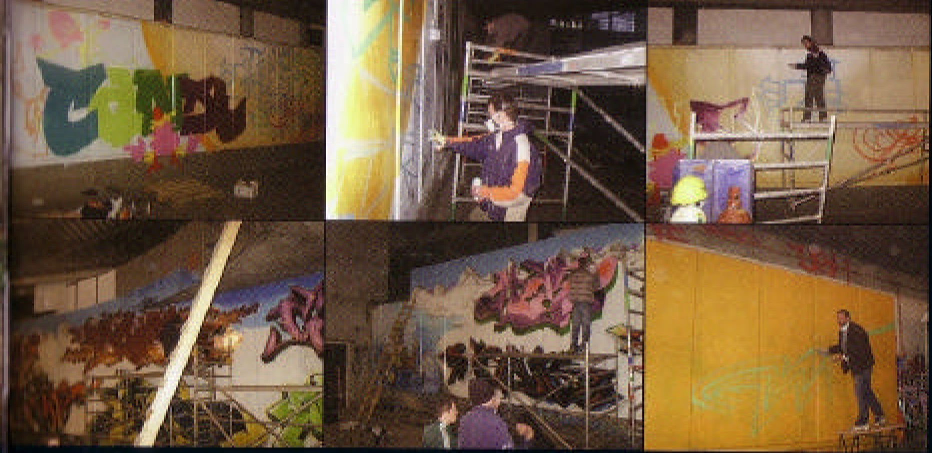

JONGE HELDEN 2002

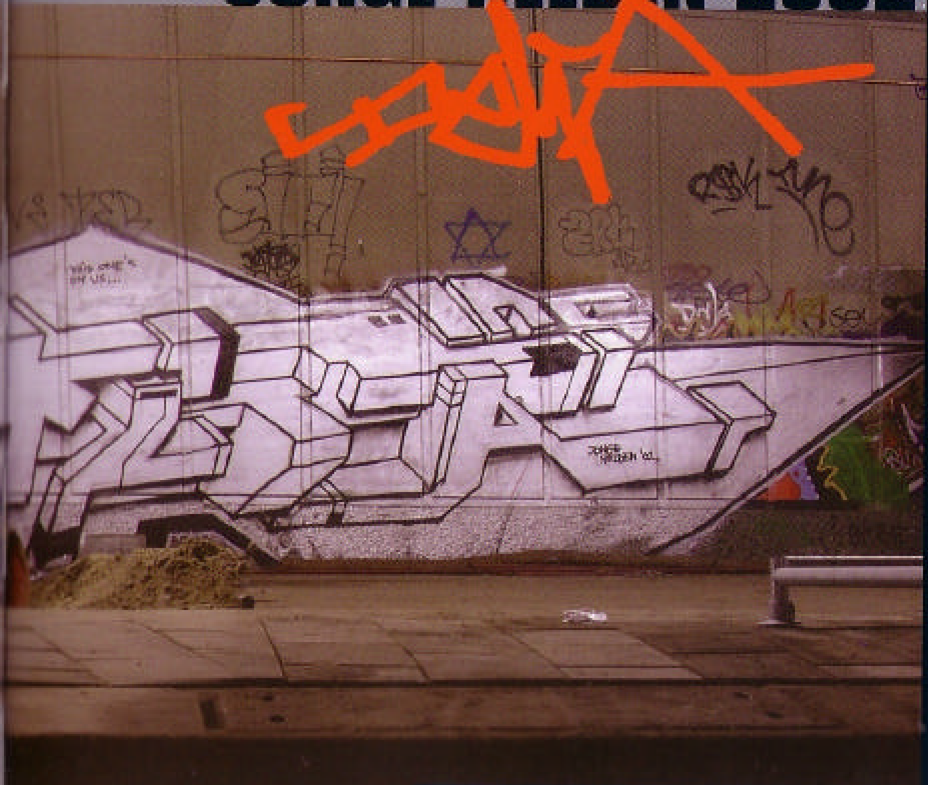

| YALT, DELTA ILLEGAL NIGHTTIME ACTION INSIDE THE TUNFUN PROJECT | 2002 |

YALT & DELTA

YALT: Via via hadden we vernomen dat er op het plein een speeltuin werd aangelegd. Iedereen zou daar maar even legaal een piece mogen spuiten. *'Oh ja,... en dat op zo'n oerplek, dat kan toch niet!'*, was mijn eerste reactie. Er deed een gerucht de ronde dat de guy die het project moest coördineren niet helemaal koosjer zou zijn, hij zou er zelf beter van worden of zoiets. Dat was ons niet helemaal duidelijk. Hij zou een grote som geld gekregen hebben waarvan maar een klein deel besteed zou zijn aan spuitbussen. Die zouden dan worden uitgedeeld aan een aantal 'niggers' die daarmee dan wat konden gaan spuiten. Dat vond ik echt te ver gaan: *'Kanker op man, die gozer komt niet eens uit Amsterdam!'*.

DELTA: 's Nachts zijn we het bouwterrein binnengedrongen, we hebben expres het enige onbespoten stuk uitgezocht voor onze pieces. Onze actie was niet bedoeld als 'dis' tegen andere schrijvers. We wilden met onze actie echt niet zeggen dat iedereen die meewerkte aan het project een 'toy' was of zo. Het was meer bedoeld als een soort afscheid van het plein. Vandaar de tekst: *'Jonge Helden 2002'*. We waren benieuwd of ons werk zou blijven staan, of andere schrijvers er overheen zouden durven spuiten.

YALT: Nadat we naar binnen geklommen waren verliep alles heel grappig. Het was net alsof je geld in een automaat had gestopt, waarna je een piece mocht spuiten. Alles was geregeld! Je hoefde helemaal niet moeilijk te doen. De bouwsteigers en ladders stonden al klaar. Er stond zelfs een generator, die hebben we aangezet: *'Hé, doe even een lichtje aan!'*, handig toch?

Natuurlijk wilden we al die gasten een beetje fokken... Ik vind dat ik mijn PAIN-piece er netjes tussen heb gezet. Het was toch een Hall of Fame, nou wat zeur je dan? Het was niet persoonlijk bedoeld, anders was ik er wel écht overheen gegaan. Onze actie was een protest tegen het geheel. Er staan echt wel één of twee mooie pieces tussen. Wel grappig om te horen dat ze door ons zoveel problemen hebben gekregen. Kijk, ik zie het zo... Ze wilden toch graffiti? Nou, dan krijg je het hele pakket, dus óók tags en throw-ups!

Wanneer ik met m'n zoontje door TunFun loop en om mij heen kijk, ben ik blij dat mijn werk er niet meer tussen staat. Voor hem is het de gaafste plek op aarde. Mij maakt het alleen maar triest. Getverdemme, wat kan de esthetiek van graffiti toch om te kotsen zijn!! ■

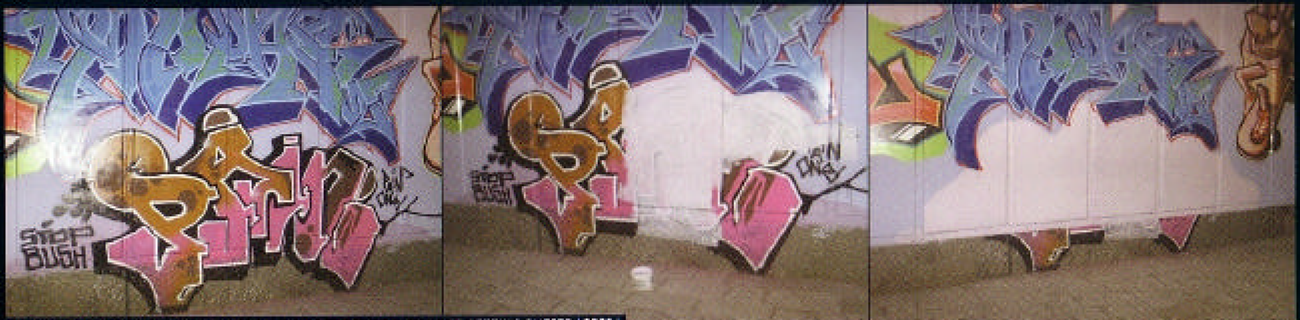

| PAIN BY YALT ILLEGAL NIGHTTIME ACTION INSIDE THE TUNFUN PROJECT GETTING BUFFED | 2002 |

'Kijk, ik zie het zo... Ze wilden toch graffiti? Nou, dan krijg je het hele pakket, dus óók tags en throw-ups!' YALT

YALT: We heard through the grapevine that they were turning the square into a playground. Now everybody could just walk in there and do a piece legally. My first reaction was: *'We way! On such a historic spot, it should be forbidden!'*. We also heard a rumor about the guy co-ordinating the project wasn't all that honest. I don't know if it were true, but we heard he was in it for the money. Only a small part of this huge amount of money was spent on spray cans. These cans were supposed to be handed out to a couple of dudes who could do pieces with them. In my opinion this was totally out of line: *'Fuck this dude, he isn't even from Amsterdam!'*.

DELTA: At night we entered the construction site. We deliberately choose the only clean spot that was left to do our pieces on. Our action was not meant as a dis to other graffiti writers. The purpose of it was not to say everybody participating in the TunFun project was a toy, or something like that. For us, it was more like a 'good buy' to the square. That's why I wrote: *'Young heroes 2002'*. Also, we were curious to see if our work was going to be painted over, if other writers had the nerves to do such a thing.

YALT: After we had climbed in, everything went kind of funny. It was like putting money in this graffmachine, after which it became possible to paint a piece. Almost everything was taken care of! The scaffolds and ladders were all ready to use. We even turned on a generator: *'Hey man, can you give me some light?'*. Ain't that a joke!

Of course, we wanted to irritate a little bit. I put my PAIN-piece nearly right in between those other pieces. After all, it was a Hall of Fame, right? So what's your problem? It wasn't meant to be personal. If it were, I would have crossed out those pieces for sure! Our action was more like a protest against the whole TunFun project. I did see one or two nice pieces in there though. It's funny to hear they got into so much trouble because of our action. Look, I see it this way: what they wanted was graffiti, right? Well, then you get the complete package, including tags and throw-ups!

When I take a walk through the TunFun complex with my son, I'm glad my work isn't there any more. My son thinks it's the world's best place to be, but when I take a look around it only makes me feel sad! Damn, sometimes the aesthetics of graffiti really makes me sick! ■

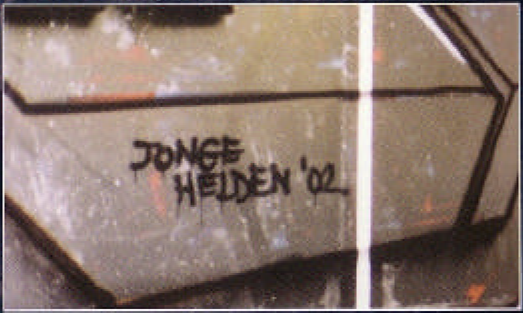

| BACKGROUND FOR PIECES PAINTED OVER THE **YALT, DELTA** | 2002 |

WATERLOO R.I.P. BY JOCHEM

ORGANISER TUNFUN GRAFFITI PROJECT

JOCHEM: Een Hagenees die de afsluiting van de 'Waterlooplein-Hall of Fame' moet organiseren, dat vraagt om ellende! Ach ja: *'It's a dirty job but someone's gotta do it!'*. Alle uitgenodigde boys kregen gratis verf. Iedereen was welkom, zelfs die 'nachtelijke klimapen' die het oude gevoel nog één keer wilden herleven. Vijf zaterdagen lang met meer dan 80 mafkezen, de 200 bezoekers niet meegeteld. De gehele tunnel op je gemak onder blazen, dat lijkt mij juist een topafsluiting. Wie weet geeft het de TunFun-bezoekertjes de nodige inspiratie. Zij vormen misschien wel de toekomstige generatie graffitischrijvers. Waterloo R.I.P.! ■

JOCHEM: Letting a guy from The Hague organize the closing of the 'Waterlooplein-Hall of Fame' is asking for trouble! Yeah whatever... it's a dirty job, but someone's gotta do it! All invited boys got their paint for free. Everyone was welcome, even those 'nocturnal monkeys' that wanted to revive the old feeling one more time. It took five Saturdays to spray the entire tunnel, with more than 80 goofballs (not including the 200 visitors), helping. That sounds like a cool closing to me. Who knows, maybe it will give the TunFun visitors some inspiration. They might be the future generation writers. Waterloo R.I.P.! ■

| A TUNFUN VISITOR IS PUTTING UP A **BLUEBOY** 'TAG' AT THE LEGAL CHILDREN GRAFFITI WALL INSIDE THE TUNFUN PLAYGROUND | 2003 |

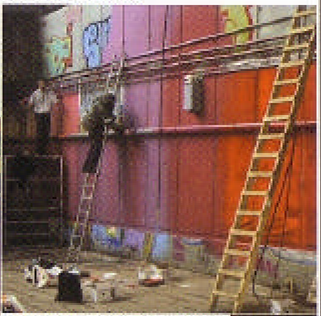

| **KAR** PAINTED FOR THE **TUNFUN** PROJECT | 2002 |

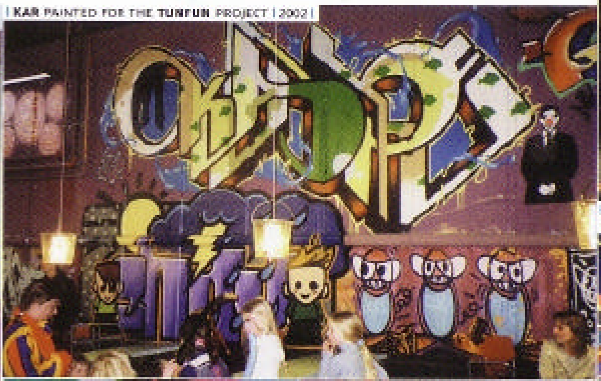

| **SMASH** AND **SCAGE** PAINTED FOR THE **TUNFUN** PROJECT | 2002 |

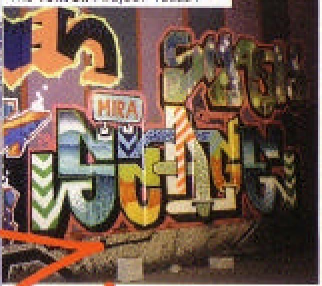

| OPENING **TUNFUN** | 19 FEBRUARI 2003 |

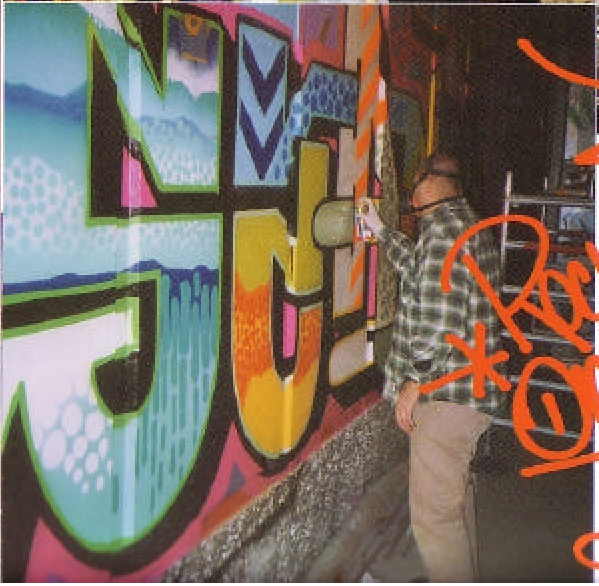

ROCKiNG iT
*ONE MORE TiME!!

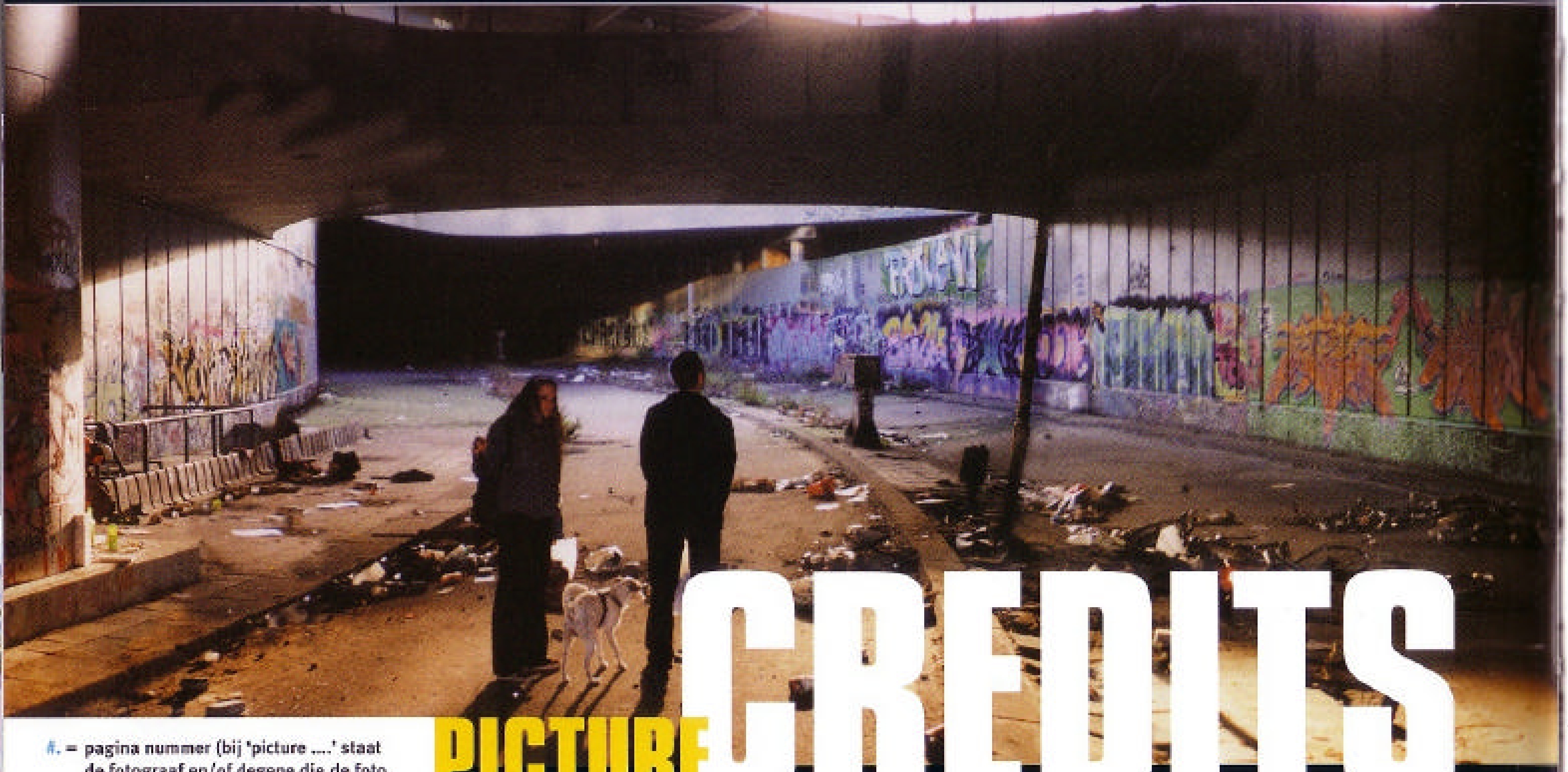

PICTURE CREDITS

#. = pagina nummer (bij 'picture ....' staat de fotograaf en/of degene die de foto geleverd heeft)

C. PICTURE ARNOLD KARSKENS/HH
1. PICTURE DELTA
2. MR. VISSERPLEIN · PICTURE GA
4. BACKGROUND · PICTURE ARNOLD KARSKENS/HH
4. LASER · PICTURE LASER
4. RW · PICTURE MICKEY
4. ZAR · PICTURE SERCH
5. RHYME · PICTURE RHYME
5. AGAIN · PICTURE AGAIN
5. HALL OF FAME · PICTURE © ARNO ADELAARS
6. GET · PICTURE GET
6. SEAN · PICTURE © ARNO ADELAARS
6. CARTOON BY YAT · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
7. NAOMI · PICTURE JIM
7. TAGS · PICTURE DELTA
7. GRJ · PICTURE CRASH2
8. PICTURE © ARNO ADELAARS
10. BUILDING THE UNDERPASS · PICTURE GA
10. VENDEX · PICTURE © STEVE RAVIEZ
10. TERROR · PICTURE © STEVE RAVIEZ
11. PICTURE GA
12. DE ZOOT · PICTURE © STEVE RAVIEZ
12. DR. RAT · PICTURE © STEVE RAVIEZ
13. N-POWER · PICTURE CAT22
13. ATTACK · PICTURE CAT22
13. ARTICEL · PICTURE CAT22
14. THE DUMP · PICTURE © STEVE RAVIEZ
15. NEWSPAPER · PICTURE CAT22
16. FLYER · PICTURE CAT22
16. SPRAYCAN STICKERS · PICTURE CAT22
17. CAT22 · PICTURE ARTIC
17. CAT22 CTK · PICTURE CAT22
18. ALL PICTURES HUGO KAAGMAN
19. HUGO KAAGMAN · PICTURE HUGO KAAGMAN
19. TRIBUTE TO DR. RAT · PICTURE © ARNO ADELAARS
20. ALL PICTURES HUGO KAAGMAN
21. HUGO KAAGMAN · PICTURE HUGO KAAGMAN
22. ALL PICTURES HUGO KAAGMAN
23. ALL PICTURES HUGO KAAGMAN
24. PICTURE AGAIN
25. TAGS · PICTURE AGAIN
25. EGO · PICTURE DELTA
25. EGO · PICTURE DELTA
25. DR. RAT · PICTURE DELTA
26. PICTURE AGAIN
27. TAGS · PICTURE AGAIN
27. BACKGROUND · PICTURE © ARNO ADELAARS
28. HIGH · PICTURE © ARNO ADELAARS
29. JOKE · PICTURE DELTA
29. 2 x LIVE · PICTURES © ARNO ADELAARS
30. GA · PICTURE SHOE
31. ZAP · PICTURE ZAP
31. NASTY ART · PICTURE RHYME
31. SWAG · PICTURE AGAIN
32. AGAIN AND USA · PICTURE AGAIN
33. LIPS · PICTURE SERCH
33. AMSTERDAM/NEW YORK · PICTURE DELTA/SCAGE
33. MOKUM · PICTURE © ARNO ADELAARS
33. SHOE · PICTURE SHOE
34. SHOE AT WORK · PICTURE EDUARD DE KAM/HH
34. SHOE · PICTURE BLACKBOOK CAT22
35. DELTA AND JAZ · PICTURE DELTA
35. JAS · PICTURE EDUARD DE KAM/HH
35. DELTA · PICTURE © ARNO ADELAARS
36. CHARACTER BY JOKER · PICTURE © ARNO ADELAARS
36. JAZ · PICTURE © ARNO ADELAARS
36. JOKER · ARTICLE MARCEL VAN TIGGELEN
36. SHOE · PICTURE SHOE
37. JAZ AND SHOE · PICTURE SHOE
37. BACKGROUND · PICTURE © ARNO ADELAARS
38. SHOE BURNS BACK · PICTURE © ARNO ADELAARS
39. JAS AND SHOE · PICTURE © ARNO ADELAARS/DELTA
39. CHARACTER BY JOKER · PICTURE DELTA
39. ARTICLE USA · ARTICLE JIM
39. SKETCH BLACKBOOK SHOE
40. CHILL OUT · PICTURE SHOE
40. CRIME · PICTURE SHOE
41. PICTURE © ARNO ADELAARS
42. RHYME GVB · PICTURE JIM
42. RHYME IN ACTION · PICTURES RHYME
43. BANDI · PICTURE RHYME
43. GASP · PICTURE © ARNO ADELAARS
43. RAMBAT · PICTURE DELTA
44. JEZUS · PICTURE JIM
44. RUSLAND · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
44. ARTICLE · COURTESY MARCEL VAN TIGGELEN
44. BACKGROUND · PICTURE JIM
45. PICTURE BLACKBOOK RHYME
46. PICTURE © ARNO ADELAARS
47. ROOS · PICTURE DELTA
48. JEZUS · PICTURE ARTIC
48. DELTA · PICTURE © ARNO ADELAARS
49. ALIEN · PICTURE RHYME
49. JOEY, ZAR, VAMP AND MAGIC · PICTURE MARCEL BAKKER
49. LIST BY ZAP
50. AEROTIC, JEZUS, DELTA · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
50. DELTA, CUE 3 · PICTURE DELTA
51. SKETCH BY DELTA
51. JAZ · PICTURE DELTA
52. STYLE · PICTURE STYLEZ
52. STICK · PICTURE MARCEL BAKKER
52. YAT, ALIEN AND STEPS · PICTURE JIM/ARTIC
52. YAT, WALL PAINTERS · PICTURE MARCEL BAKKER
52. W.A.P.S · PICTURE SERCH
53. YAT, YORK AND DARE · PICTURE JIM
53. YORK · PICTURE ILJA VAN DALEN
53. WRITER BUSSY · PICTURE RHYME
54. COLA · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
54. STICK · PICTURE GET
54. DOLBY · PICTURE SERCH
54. JEALS ROC · PICTURE ILJA VAN DALEN
55. MOKUM II · PICTURE JIM
55. COLA · PICTURE SERCH
55. NJOY · PICTURE GET
56. PERGO HIGH · PICTURE SERCH
56. BACKGROUND MAP · COURTESY HIGH
57. HIGH · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
58. PICTURE HIGH
59. ACTION PICTURES HIGH
59. ASTRO, DAZE, DAUGH · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN/JIM

60. MOKUM AI · PICTURE HIGH
60. HIGH · PICTURE JIM
61. CRIMINAL BOMBIN' SQUAD · PICTURE SERCH
62. HIGH · PICTURE HIGH
64. MARTY · PICTURE JIM
64. DOLBY · PICTURE ARTIC
64. HIGH · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
64. ACT · PICTURE JIM
65. CHARACTER BY SCAM · PICTURE JIM
65. YAT, COL-M · PICTURE JAKE
65. ZEIS · PICTURE JIM
66. ZENE, CHARACTER OASE · PICTURE JIM
66. BLACKBOOK OASE · PICTURE OASE
67. PENGO · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
67. ZERO · PICTURE ILJA VAN DALEN
67. MOSIE · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
67. DIME, NIEL, CRE · PICTURE ILJA VAN DALEN
67. ZEYS · PICTURE ILJA VAN DALEN
67. TANK · PICTURE SEL
68. ZAR · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
68. SPOCK · PICTURE JIM
68. ZOOMAK · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
68. PES, HIGH AND ASTRO · PICTURE JIM
68. BACKGROUND PICTURE IVAR SUUREBORK
69. ZAR · PICTURE JIM
69. AGAIN · PICTURE JAKE
69. ALTAN, CAT22 · PICTURE DENNIS VAN DER SEE
69. JESGE · PICTURE JAKE
70. CHINTZ · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
71. CHINTZ · PICTURE MICKEY
71. CHINTZ · PICTURE JIM
71. CROSSED OUT CHINTZ PIECE · PICTURE JIM
71. LOOMYT · PICTURE SWA
71. CHINTZ · PICTURE ILJA VAN DALEN
72. CHINTZ · PICTURE MICKEY
73. LASERVOLT · PICTURE SEL
73. SMASH · PICTURE SERCH
73. SAM · PICTURE JAKE
73. ZION · PICTURE JIM
73. SEE · PICTURE JIM
73. VSK · PICTURE JIM
73. SOME · PICTURE JIM
74. BLACKBOOK RHYME · PICTURE RHYME
74. SYKE · PICTURE SEL
77. KAY · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
77. ZENE PART I · PICTURE JIM
77. ZENE PART II · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
78. KAY, JORK AND AGAIN · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
78. COLE · PICTURE JAKE
78. KEMZ · PICTURE JIM
78. SKETCH BY SERCH · PICTURE SERCH
79. FBI · PICTURE JIM
79. SERCH · PICTURE SERCH
79. SORRETO · PICTURE MARCEL BAKKER
80. PENGO AND RHONE · PICTURE SERCH
80. SOZO · PICTURE JIM
80. DESK AND SOZO · PICTURE JIM
81. SANDER · PICTURE GET
80. BLACKBOOK DESK · PICTURE DESK
81. MEL · PICTURE SEL
81. PATROL · PICTURE JIM
82. CHARACTER OASE · PICTURE RHYME
83. RHYME · PICTURE RHYME
84. BACKGROUND · PICTURE ARNOLD KARSKENS/HH
84. TEST BCL ZAR · PICTURE MARCEL BAKKER
85. CHARACTER IKF · PICTURE JIM
86. UZI · PICTURE JAKE
86. KIT AND YOB · PICTURE SERCH
86. SHEA AND RASD · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
87. MESSAGE · PICTURE JAKE
87. CROSSED OUT ALPHA · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
87. GERMAN WRITERS VISITING WATERLOOPLEIN · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
87. MUDDY FOX · PICTURE RHYME
88. ZENE, CHARACTER BY OASE · PICTURE JIM
88. CBS FH · PICTURE JIM
88. CBS · PICTURE JIM
88. PENGO · PICTURE JIM
89. FRESH · PICTURE JIM
89. RASD CBS SHEA · PICTURE GET
89. KAAL IS KOOL · PICTURE ILJA VAN DALEN
89. NN JIN · PICTURE ILJA VAN DALEN
90. PIKE RHYME · CBS NNA · PICTURE ILJA VAN DALEN
90. ARTICLE ONS AMSTERDAM · PICTURE DELTA
91. UPROC · PICTURE SERCH
91. CHAZE · PICTURE JIM
92. DEZK · PICTURE DESK
92. SINIS · PICTURE ARNOLD KARSKENS/HH
93. OMA 75 · PICTURE KEL
93. TBE · PICTURE GET
93. SERA AND SHO, RTA · PICTURE ZEEF
93. REVA, PIKE · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
94. THE DAYS ZEDZ WALL · PICTURE KEL
95. THROW UPS · PICTURE SERCH
95. DAYS, ZEDZ · PICTURE ZEDZ
96. DAYS · PICTURE SEL
97. SHEA · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
97. GET · PICTURE GET
97. HOPE · PICTURE GET
97. HITLER SANTA CLAUS · PICTURE GET
97. OK, HSK · PICTURE GET
97. RAIDE · PICTURE GET
97. AMSTERDAM HEEFT 'T · PICTURE JIM
97. SOME · PICTURE KEL/JIM
97. SHEA CBS, BANANA, RASD · PICTURE SERCH
98. RHYME, REAS · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
98. BASE · PICTURE CHEK
98. WEST MB · PICTURE CHEK
98. ANGEL · PICTURE CHEK
98. THROW UP DELTA · PICTURE DELTA
99. NAOMI · PICTURE OWIE
99. 3 X PIKE RHYME · PICTURE RHYME
100. MATH, BEL AND SERCH · PICTURE SERCH
100. SENDER · PICTURE CHEK
100. TVH · PICTURE GET
101. SHENK · PICTURE GET
101. ZERCH · PICTURE SERCH
101. BACKGROUND · PICTURE SWA
101. SHENK · PICTURE BOMBER JOHAN
102. SKETCH BY DELTA
102. DELTA, FUME · PICTURE DELTA
103. UPROCK · PICTURE SERCH
104. ZEDZ · PICTURE ZEDZ
104. DELTA · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
105. DELTA · PICTURE DELTA
105. MESS SKETCH BY DELTA
105. MESS · PICTURE DELTA
105. MATH · PICTURE SWA
106. FEST, RAR, ZORANE NNA CBS · PICTURE ILJA VAN DALEN
106. KUSH, GET AND JEDA · PICTURE GET
107. MESS · PICTURE OWIE
107. AWE, ONS, BASIC, D-NGA · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
107. PATCHEW DESH · PICTURE GET
107. GBARS · PICTURE SERCH
108. VISITORS · PICTURE SERCH
109. OASENDER · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
108. LETTERS · SHOE
110. NELLIE, OASE · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
110. SERCH, INCA AND SEZAP · PICTURE SERCH
110. SD · PICTURE SERCH
110. JAKE TUV SHD · PICTURE JAKE
111. SCAGE · PICTURE SCAGE
111. GASP · PICTURE DELTA
112. THROW UPS · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
112. BACKGROUND · PICTURE OWIE
113. PEK · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
114. JAZ, JEJIS AND SHOE · PICTURE ARTIC/DELTA
114. SHOE · PICTURE ARTIC
115. QUEENS · PICTURE © ARNO ADELAARS
115. HIGH · PICTURE © ARNO ADELAARS
116. ZAP · PICTURE © ARNO ADELAARS
116. ARTICLE · COURTESY ZAP
117. ZAP · PICTURE ZAP
117. ZAP, ARSON AND JUST · PICTURE ZAP
117. ZAP ROCK · PICTURE ZAP
118. DICK VAN DALEN · PICTURE ZAP
119. BACKGROUND · PICTURE OWIE
119. KEYS · COURTESY OF ZAP AND HIGH
119. SIEF VAN DEKEL · © THEO VAN DEN BOOGAARD
120. HIGH RHYME · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
120. THROW UPS · PICTURE SERCH
121. NELLIE · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
121. BEAT · PICTURE BOMBER JOHAN
121. REAZE · PICTURE BOMBER JOHAN
121. NELLIE · PICTURE BOMBER JOHAN
121. BO24 · PICTURE BO24
121. SEL · PICTURE SEL
121. ONCE · PICTURE BO24
121. TRY · PICTURE BO24
121. RENCE · PICTURE BO24
122. ALL PICTURES OWIE
123. CHEK · PICTURE OWIE
123. MIKE · PICTURE CHEK
123. ADD, MOON · PICTURE OWIE
124. CHEK, CHEK, CHEK IT OUT · PICTURE OWIE/CHEK
124. CAPS KILL MORE THAN ANTHRAX, JAKE · PICTURE OWIE/CHEK
124. CHEK, DUBS, TIERUS · PICTURE OWIE/CHEK
126. CHARACTER · PICTURE OWIE
126. SOAM · PICTURE CHEK
126. CHARACTER · PICTURE OWIE
126. SONAR · PICTURE OWIE
126. FUCK YOU ALL · PICTURE OWIE
126. GEES · PICTURE OWIE
127. HAT · PICTURE CHEK
127. SKEY, JAW · PICTURE CHEK
128. STICK, SKI · PICTURE SKI
128. SET THROW-UP'S · PICTURE CHEK
128. TEMPL, AWW LO, SHE, KAR · PICTURE KAR
129. MALT, SEL · PICTURE CHEK
129. SMASH, SKI · PICTURE SMASH
129. SEL · PICTURE SEL
130. LUCAN AND HENK · PICTURE CHEK
130. HENKS · PICTURE KEL
130. HENKS LOGO · PICTURE ZEDZ
131. FAB 5PS · PICTURE CHEK
131. SPS, AGAIN · PICTURE CHEK
131. BUZO, SET, AIR AND SAME · PICTURE CHEK
132. KEL · PICTURE KEL
132. HENKS · PICTURE SCAGE
132. BELTON AND MONTANA · PICTURE SEL
133. KAR, SIRE, AMOK AND DIKS · PICTURE SCAGE
133. OASE, SEL · PICTURE SEL
133. AGAIN · PICTURE AGAIN
134. DELTA, MALT, SENDER · PICTURE DELTA
134. BACKGROUND · PICTURE SWA
136. SUEZ · PICTURE SUEZ
136. CRASH2 · PICTURE CRASH2
136. DUMP MAYAN · PICTURE SERCH
136. RHYME · PICTURE RHYME
137. NAOMI, JOY AND OASE · PICTURE RHYME
137. BACKGROUND · PICTURE SERCH
137. BACKGROUND · PICTURE OWIE
138. MAF · PICTURE BO24
138. RENCE · PICTURE BO24
138. MICKEY, SKL, SET AND SIZE · PICTURE BOMBER JOHAN
138. BLUE, ZEDZ · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
139. BASIC · PICTURE SEL
140. SUEZ · PICTURE CRASH2
143. HENCE, SWA · PICTURE SWA
143. RENCE, BO24 · PICTURE BO24
143. TRY · PICTURE BO24
144. MALT, DELTA, STUC, CUBE AND TWICE · PICTURE SEL
144. SOAM, JAKE · PICTURE OWIE
144. BASH · PICTURE JAKE
144. MICKEY, SUEZ AND MATH · PICTURE SUEZ
144. CUBE · PICTURE SWA
144. CHEK, CANDI · PICTURE OWIE
144. SWA · PICTURE SWA
145. DISCO · PICTURE SWA
145. KELONE · PICTURE KEL
145. MICKEY · PICTURE CHEK
146. SEL GYM · PICTURE SEL
146. BACKGROUND · PICTURE LASER
147. SOAM, KARES · PICTURE SCAGE
147. JUICE, LASER, LONDON POLICE, SENDER, PROVENU · PICTURE CHEK
148. LATE, BRID · PICTURE CHEK
148. JAKE, SOAM · PICTURE CHEK
149. FREE 5 · PICTURE CHEK
149. ADD · PICTURE JAKE
149. OWIE · PICTURE CHEK
149. SAME · PICTURE CHEK
150. NANJ · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
151. PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
152. PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
153. MICKY · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
154. MALT, DELTA · PICTURE DELTA
155. SMAL PICTURES · JOCHEM
156. RAIN · PICTURE JOCHEM
156. BACKGROUND · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
157. BLUEBOY · PICTURE SCAGE
157. KAR · PICTURE SCAGE
157. SMASH, SCAGE · PICTURE SCAGE
157. OPENING TUNFUN · PICTURE SCAGE
157. BACKGROUND · PICTURE MARCEL VAN TIGGELEN
158. PICTURE OWIE
159. AGAIN, SAME · PICTURE AGAIN
160. PICTURE © ARNO ADELAARS
BC. CHARACTER OASE · PICTURE JIM
BC. DE DAMP, DE ZOOI, VENDEX · PICTURE © STEYE RAVIEZ

HH = HOLLANDSE HOOGTE
GA = GEMEENTEARCHIEF AMSTERDAM

'Vanaf het allereerste moment dat graffiti z'n intrede deed in Nederland was het Mr. Visserplein een Hall of Fame, dat is het tot op het laatste moment gebleven.' CAT22

| **AGAIN** (1984-2004) AND **SAME** AT THE MR. VISSERPLEIN... DOES THE STORY CONTINUE? | 2004 |

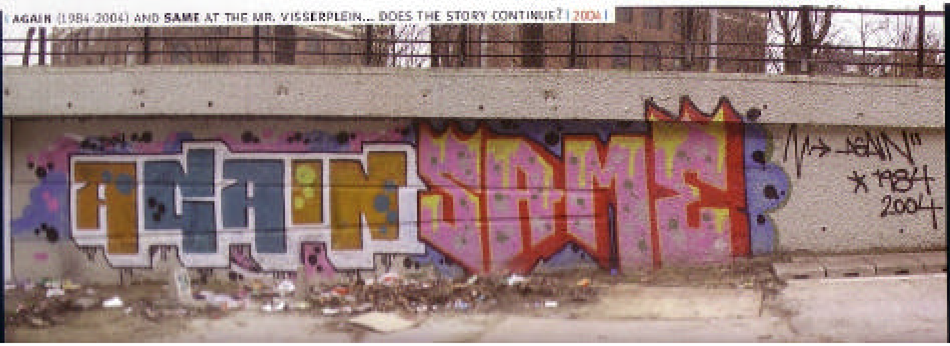

WITHOUT THE SUPPORT OF THE FOLLOWING PEOPLE THIS BOOK WOULD NOT BE THE SAME: ARNO ADELAARS • AGAIN • ARTIC • MARCEL BAKKER • BO24 • BOMBER JOHAN • CAT22 • CHEK • CRASH2 • ILJA VAN DALEN • DELTA • DESK • GET • HIGH • JAKE • JIM VSK • JOCHEM • HUGO KAAGMAN • KEL • HENK KRAMER • LOKAL • GABOR DE MAN • MICKEY • OASE • OWIE • PENGO • PRIME • STEYE RAVIEZ • RHYME • SCAGE • SEL • SERCH • SHOE • SKI • SUEZ • SWA • YALT • ZAP • ZEDZ •

MEDE DANK AAN: CASCADE - VISUELE COMMUNICATIE BV • OLGA IJSPEERT • DICK KOOPMAN • ESTHER OOSTERINK
MERIJN PANCRAS • STADSDRUKKERIJ • MARCO QUEVEDO • RICHARD VAN TIGGELEN • WIM VERBOVEN

COLOFON

Concept/***Concept***
Remko Koopman, Hein Sonnemans en Marcel van Tiggelen

Afname interviews/***Interviews***
Remko Koopman, Hein Sonnemans en Marcel van Tiggelen

Tekst en uitwerking interviews/***Text and interview editing***
Remko Koopman

Contacten en 'handling'/***Contacts and handling***
Hein Sonnemans en Marcel van Tiggelen

Vormgeving/***Design***
Marcel van Tiggelen

Engelse vertaling/***English translation***
Barry Verbeek en Jeroen van Hove

Drukker/***Print***
Stadsdrukkerij Amsterdam N.V.

Uitgever/***Publisher***
Stadsuitgeverij Amsterdam

Eerste druk/***First print***
Mei 2004 - oplage 2500

WEBSITES

Amsterdam Graffiti: The Battle of Waterloo
www.waterloograffiti.nl

Stadsdrukkerij Amsterdam · Stadsuitgeverij Amsterdam
www.stadsdrukkerijamsterdam.nl

Cascade - visuele communicatie bv
www.cascade-amsterdam.nl

Arno Adelaars
www.xs4all.nl/~nota

Stadsuitgeverij Amsterdam

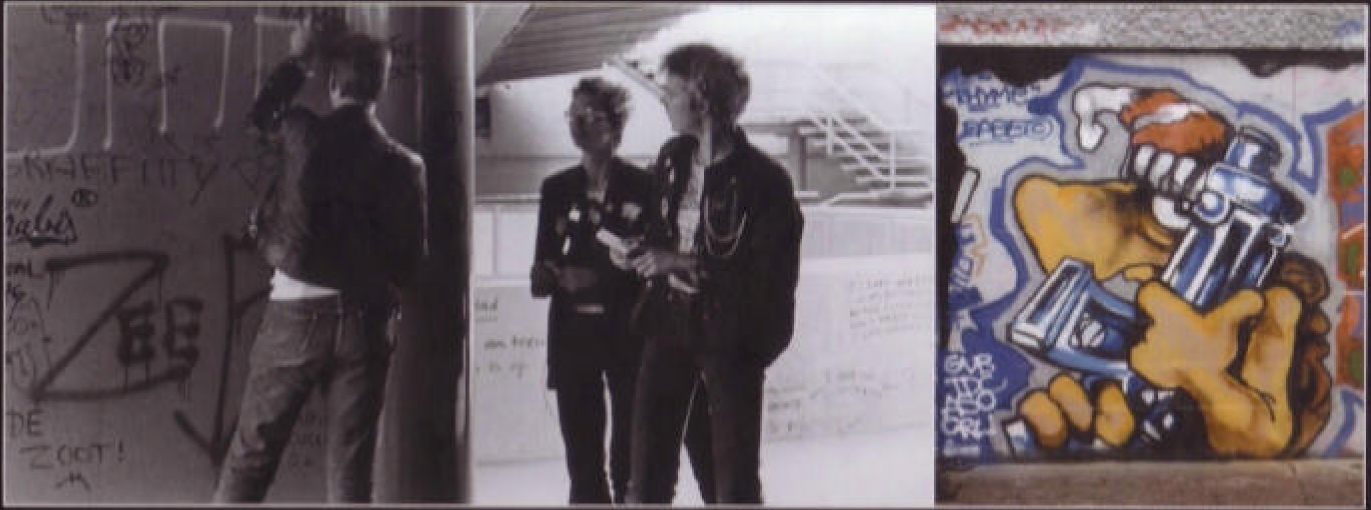

AMSTERDAM GRAFFITI THE BATTLE OF WATERLOO 25 JAAR GRAFFITI HISTORIE OP HET WATERLOOPLEIN/MR. VISSERPLEIN

Amsterdam Graffiti: The Battle of Waterloo is een uniek tijdsdocument. Het boek vertelt het verhaal over de opkomst en neergang van Amsterdams meest beruchte graffiti-vrijplaats. Het gebied rond het Waterlooplein/Mr. Visserplein was de gemeente Amsterdam jarenlang een doorn in het oog. Tegelijkertijd is deze locatie een bedevaartsoord voor graffitikunstenaars uit heel Europa geweest. Begin 2003 is de legendarische 'Waterlooplein-Hall of Fame' noodgedwongen opgehouden te bestaan. Hiermee is niet alleen een eind gekomen aan de 'battle' tussen graffitischrijvers onderling, met de stad en de maatschappij en de politie, maar vooral een eind aan de strijd tussen de verschillende graffitistijlen die de muren van het Mr. Visserplein 25 jaar lang domineerden. Graffiti anno 2004, vervloekt en bewonderd door veel mensen, is niet meer weg te denken uit het dagelijkse straatbeeld.
Aan de hand van exclusief beeldmateriaal en interviews met hoofdpersonen uit de Amsterdamse graffitiscene, wordt de lezer meegenomen naar een wereld van pieces, tags, throw-ups, vandalen, kunstenaars, egotrippers en thrillseekers. Met dit boek willen de auteurs de ontstaansgeschiedenis vastleggen van een controversiële subcultuur in Amsterdam. Een beweging die een hele generatie jongeren heeft beïnvloed.

Amsterdam Graffiti: The Battle of Waterloo is an unique reflection of an era. The book discusses the story of the rise and fall of Amsterdam's most infamous graffiti artist refuge. For years, the area around the Waterlooplein/Mr. Visserplein was a thorn in the flesh of the local authority. At the same time, though, this area was a pilgrimage for graffiti artists from all over Europe. In the beginning of 2003 this legendary 'Waterlooplein-Hall of Fame' was forced to disappear, which, ultimately, put an end to all the 'battles' graffiti writers fought amongst themselves, against the city, the society and the police. It particularly put an end to the battles between the various graffiti styles that dominated the walls of the Mr. Visserplein for a period of 25 years. Graffiti in 2004 is at the same time cursed and admired by many people. It's impossible to imagine the city streets without it. Exclusive pictures and interviews with the main characters from the Amsterdam graffiti scene will take the reader into a world of pieces, tags, throw-ups, vandals, artists, ego-trippers and thrill-seekers. With this book, the authors document the story of the rise and development of a controversial subculture in Amsterdam, a movement which has influenced an entire generation of young people.

€ 24,95

ISBN 90-5366-101-8
9 789053 661017

SHEKoNe 69

Remko Koopman • Hein Sonnemans • Marcel van Tiggelen

Stadsuitgeverij Amsterdam

www.waterloograffiti.nl